

UCHWAŁA NR16.....
RADY MIEJSKIEJ W NIDZICY

z dnia 2022 r.

projekt z dnia 03.06.2022.
zatwierdzonej przez

BURMISTRZ NIDZICY

Jacek Kosmala

w sprawie przyjęcia dokumentu „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030”

Na podstawie art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.), Rada Miejska w Nidzicy uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się dokument „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030”, w brzemieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Nidzicy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Tadeusz Danielczyk

Z-CIA KIEROWNIKA WYDZIAŁU
Pozyskiwania Środków Pomocowych
Rozwoju i Komunikacji Społecznej

Ewa Wadecka

Projekt

Sprawdzono pod względem
formalno-prawnym

Anna Kogut-Borowa
RADCA PRAWNY
03.06.2022

Strona 1

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030

Nidzica, maj 2022

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Analiza strategiczna	5
1.1. Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej.....	5
1.2. Analiza SWOT	19
1.3. Drzewo problemów	22
2. Rozwój strategiczny Gminy Nidzica	24
2.1. Wizja rozwoju Gminy Nidzica	25
2.2. Cel główny, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów ..	26
2.3. Planowane działania w ramach OSI określone w strategii rozwoju województwa	54
2.4. Obszary strategicznej interwencji w gminie Nidzica	58
2.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	75
2.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej ..	78
3. Zgodność Strategii z założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu	88
3.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialności Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030 roku	88
3.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.....	89
3.3. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	91
3.4. Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego	92
3.5. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym oraz Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy	94
4. System realizacji Strategii	96
4.1. Zarządzanie Strategią	96
4.2. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	104
4.3. Ramy finansowe i źródła finansowania	106
Spis schematów, rysunków, tabel	108
Załącznik nr 1. Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Nidzica	110
Załącznik nr 2. Karta projektu	111

Wprowadzenie

Strategia rozwoju jest jednym z najważniejszych dokumentów określających kierunki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Określa kierunki działań, które wdrażane są przez władze samorządowe, partnerów społecznych oraz gospodarczych, i które powinny zapewnić zrównoważony rozwój, a mieszkańcom poprawę, jakości życia.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 jest kontynuacją dla wielu działań i inicjatyw wspierających rozwój Gminy, które zostały wpisane i realizowane zgodnie z założonymi celami i kierunkami rozwoju w poprzednim dokumencie strategicznym Gminy Nidzica, tj. *Strategii Rozwoju Gminy Nidzica na lata 2014-2022*. Pomimo obowiązującego jeszcze horyzontu czasowego poprzedniego dokumentu strategicznego Gminy, jego aktualizacja wynika z konieczności dostosowania strategii do zmieniających się sytuacji gospodarczych i społecznych oraz reagowania na nowe warunki rozwojowe, w tym na najważniejsze zagrożenie ze strony pandemii koronawirusa i jej skutki społeczno-gospodarcze. Ponadto w dniu 13.11.2020 roku weszły w życie przepisy wprowadzone ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 1378), której celem jest uporządkowanie krajowego systemu dokumentów strategicznych w zakresie polityki rozwoju i zapewnienie jego spójności, jak również zwiększenie efektywności programowania i realizacji strategii, polityk i programów. *Strategia*, w odróżnieniu od dotychczasowego dokumentu strategicznego określającego długofalowy rozwój gminy, będzie wiązać planowanie społeczno-gospodarcze z przestrzennym. Dzięki temu dokument będzie wspierał trwałą i zrównoważony rozwój gminy.

Burmistrz Nidzicy uchwałą nr XLIV/555/2021 z dnia 26 sierpnia 2021 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia dokumentu *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030* oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji rozpoczął opracowanie nad dokumentem. Prace nad stworzeniem strategii oparto na partycypacyjno – eksperckim modelu budowy dokumentów strategicznych.

W pracę nad projektem strategii w tym diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych zostali zaangażowani pracownicy Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych samorządu.

Proces tworzenia *Strategii* poprzedzono przygotowaniem *Diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Nidzica* oraz przeprowadzeniem warsztatów konsultacyjnych dla przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Nidzicy i jednostek podległych oraz mieszkańców. Ponadto przeprowadzono badania ankietowe w formie on-line i papierowej. Dodatkowo przeprowadzono wywiady pogłębione z władzami samorządu.

Perspektywa obowiązywania *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030* jest nawiązaniem do nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (tj.

2021-2027 wraz z zasadą n+3) i szansą modernizacji obszaru społecznego i gospodarczego gminy poprzez realizację projektów inwestycyjnych, która ma przyczynić się do osiągnięcia zawartych w niej celów operacyjnych i tym samym celów strategicznych.

Należy jednak podkreślić, że niniejsza *Strategia* nie jest zamkniętym dokumentem i w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych kierunków rozwoju i przedsięwzięć, powinna zostać zaktualizowana.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica została przygotowana zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzonych konsultacji społecznych, tj. spotkań, badań ankietowych (podrozdział 1.1.) oraz określa w szczególności:

1. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym (podrozdział 2.2.);
2. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych (podrozdział 2.2.);
3. oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia (podrozdział 2.2.);
4. model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy (podrozdział 2.5.);
5. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie (podrozdział 2.6.);
6. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa (podrozdział 2.3.);
7. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań (podrozdział 2.4.);
8. system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (podrozdział 4.2.);
9. ramy finansowe i źródła finansowania (podrozdział 4.3.).

Po przygotowaniu dokumentu *Strategii*, poddano go konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii. Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa, przeprowadzono ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji *Strategii*.

1. Analiza strategiczna

1.1. Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej

W *Diagnozie społeczno-gospodarczej Gminy Nidzica*, będącej Załącznikiem nr 1 do niniejszej Strategii przedstawiono szczegółową charakterystykę Gminy zarówno w aspekcie przestrzennym, środowiskowym, społecznym, jak i gospodarczym oraz porównano wartości najważniejszych wskaźników do powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski. Celem diagnozy było dostarczenie jak najgłębszej wiedzy na temat zjawisk i procesów zachodzących w gminie na przełomie ostatnich pięciu lat. Na podstawie *Diagnozy* przedstawiono poniżej najważniejsze dane statystyczne.

Tabela 1. Najważniejsze dane statystyczne charakteryzujące Gminę Nidzica na koniec 2020 roku

Wartość wskaźnika	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Wskaźnik
Sfera przestrzenna			
4,74%	Odsetek powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	3 045	Liczba budynków mieszkalnych w gminie
0,93 km²	Powierzchnia obszaru rewitalizacji	92,6%	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności
2,02%	Procent powierzchni gruntów Gminy Nidzica	76,8%	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności
10,18%	Udział zasobu komunalnego w łącznej liczbie mieszkań w 2020 roku	55,8%	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności
67,14%	Wydatki na drogi publiczne gminne w latach 2016-2020		

Sfera środowiskowa			
51,9%	Odsetek powierzchni gminy objętej różnymi formami ochrony przyrody	-68,67%	Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w latach 2018-2020
2,2%	Procent powierzchni Gminy 22 jezior na terenie Gminy		
Sfera społeczna			
20 888 (GUS) 20 146 (Urząd Miejski w Nidzicy)	Liczba mieszkańców Gminy w 2021	876	Liczba rodzin w rodzinach, którym przyznano świadczenia w 2020 roku
-2,04%	Odsetek zmiany liczby mieszkańców gminy w latach 2016-2021	9,23%	Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z terenu gminy w latach 2016-2020
20 003	Prognozowana liczba ludności gminy w 2030 roku	-12,52%	Zmiana liczby osób korzystających z pomocy społecznej z terenu gminy w latach 2016-2020
-4,34	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców gminy w 2021 roku	14	Liczba przychodni
21,3%	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w gminie w 2021 roku	7	Liczba aptek
-1,95%	Saldo migracji na 1000 ludności	7	Liczba klubów sportowych
3,4%	Liczba dzieci objętych	6 380	Liczba uczestników imprez

	opieką żłobkową		
90%	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2019 roku	43	Liczba prowadzących i zarejestrowanych w 2021 roku na terenie gminy stowarzyszeń i organizacji społecznych
94,52%	Współczynnik skolaryzacji ¹ brutto w 2019 roku	3,54	Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców
1 015	Liczba wykroczeń ujawnionych przez Straż Miejską		
Sfera gospodarcza			
1 877	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	3,3%	Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
5,63%	Zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 2016-2020	549	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie w perspektywie finansowej 2014-2020
90	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	2 355,39 zł	Dochód własny Gminy Nidzica na 1 mieszkańca
7,1%	Stopa bezrobocia w powiecie nidzickim	4 891,55 zł	Wydatki Gminy Nidzica na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie *Diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Nidzica* oraz spotkań z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Nidzicy, jednostek organizacyjnych oraz z mieszkańcami wyciągnięto najważniejsze wnioski będące podstawą do określenia

¹ Współczynnik skolaryzacji brutto - stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat

kierunków rozwoju Gminy. Wnioski zostały przedstawione w czterech sferach opisanych w *Diagnozie*, które w niniejszym dokumencie zostaną podsumowane wraz ze wskazaniem stanu obecnego i wyzwań, jakie stają przed władzami Gminy Nidzica. Dzięki temu na dalszym etapie opracowania *Strategii* będzie można stworzyć analizę SWOT, jako jedną z najczęściej wykorzystywanych metod w procesie zarządzania strategicznego, pozwalająca wyróżnić zjawiska o kluczowym znaczeniu dla rozwoju Gminy, a następnie wizje i cele strategiczne na najbliższą dekadę.

Sfera przestrzenna

W ramach analizy przestrzennej opisano w *Diagnozie*:

- układ przestrzenny,
- dostępność komunikacyjną,
- mieszkalnictwo,
- infrastrukturę techniczną.

Na podstawie *Diagnozy społeczno-gospodarczego Gminy Nidzica* oraz spotkań z interesariuszami sformułowano następujące wnioski:

Wniosek nr 1 Niewątpliwie dobrym uwarunkowaniem jest bliska odległość do większych ośrodków miejskich (Olsztyna, Warszawy, Gdańska), co sprzyja wyższej jakości życia mieszkańców Gminy (migracje zarobkowe, edukacja, rekreacja, wypoczynek, dostęp do kultury).

Wniosek nr 2 Nidzica charakteryzuje się korzystnym położeniem, które w wymiarze komunikacyjnym skutkuje wzrastającym poziomem dostępności transportowej (droga krajowa nr 7, drogi wojewódzkie nr 545 , 538 oraz 604, linia kolejowa i połączenia Gdańsk-Warszawa, bliskość lotnisk).

Stan infrastruktury drogowej niższego rzędu w gminie oceniany jest jako niewystarczający i wymaga systematycznych działań. Ponadto w północnej części gminy występuje mała gęstość dróg, ograniczająca możliwości dojazdów do pracy i powoduje niesprzyjające warunki rozwoju turystyki samochodowej. Respondenci wskazali potrzebę poprawy jakości dróg i chodników, przede wszystkim na obszarach wiejskich.

Wniosek nr 3 Brak połączeń komunikacyjnych wewnątrz gminy (oprócz dowozu uczniów do szkół) prowadzi do wykluczenia społecznego mieszkańców z terenów wiejskich. Istotne jest więc podjęcie działań nastawionych na poprawę komunikacji zbiorowej wewnątrz gminy, zwłaszcza w zakresie połączeń z miastem.

Jednakże respondenci mają podzielone zdanie na temat transportu zbiorowego. Jedna grupa ankietowanych uważa, że komunikacja zbiorowa jest zbędna na terenie Gminy, druga grupa widzi potrzebę przywrócenia jej na obszary wiejskie.

Ponadto zasygnalizowano na spotkaniu z interesariuszami, że niezbędne jest połączenie Olsztyn-Nidzica w godzinach wieczornych, aby turyści, którzy chcieliby odwiedzić stolicę województwa, mogliby wrócić na noc do Nidzicy.

Wniosek nr 4 Według *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskie*, uchwalonego w 2018 roku, Miasto Nidzica zostało sklasyfikowane jako ośrodek ponadlokalny, czyli ośrodek wielofunkcyjny, zapewniający dostęp do usług publicznych ponadlokalnych i lokalnych, o znaczącym udziale procesów rozwojowych.

Plan województwa zakłada rozwój ośrodków ponadlokalnych, w tym Nidzicy, stanowiących zaplecze gospodarcze i wspomagających największe miasta w województwie. Rozwój ośrodków następuje poprzez ich rozwój wielofunkcyjny, z ukierunkowaniem na rozwój usług, produkcji, przemysłu, przedsiębiorczości i inteligentnych specjalizacji oraz wzmacnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkami.

Wniosek nr 5 *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica*, jako podstawowy dokument kształtowania polityki przestrzennej w Gminie, wyznaczył główne strefy rozwoju gminnej przestrzeni, tj.:

- ośrodki stanowiące potencjalne „bramy terenów rekreacyjnych” wskazane głównie do obsługi ruchu turystycznego docelowego i tranzytowego; jako kluczowe jednostki uznano miejscowości: Napiwoda i Łyna oraz wspomagające: Radomin, Wietrzychowo i Wólka Orłowska;
- ośrodki usytuowane na głównych trasach wylotowych z miasta, położone korzystnie w stosunku do całego otoczenia osadniczego wskazane do obsługi rolnictwa, produkcji okołorolniczej, obsługi ludności własnej oraz agroturystyki; są to miejscowości: Kanigowo, Rozdroże, Załuski, Frąknowo, Grzegórzki oraz Napiwoda i Łyna; Jabłonka i Wietrzychowo wskazane jako centrum obsługi pobytowego ruchu turystycznego rejonu północnego;
- miejscowości strefy przedmiejskiej typu: Litwinki, Nibork, Piątki,

Tatary, Waszulki wskazane do lokalizacji funkcji odciążających miasto, głównie budownictwa mieszkaniowego ekstensywnego;

- miejscowość Kamionka wskazana do rozwoju agroturystyki oraz lokalnej przedsiębiorczości wspomaganej poprzez propagowanie kultury regionalnej w oparciu o istniejący obiekt „Garncarska Wioska”.

Wniosek nr 6

Na terenie miasta Nidzica wyznaczono obszar rewitalizowany i zgodnie z *Lokalnym Programem Rewitalizacji gminy Nidzica w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow* wynosi 0,25 proc. powierzchni gminy i zamieszkały był w 2016 roku przez 6288 osób, co stanowiło 28,86 proc. mieszkańców gminy miejsko-wiejskiej Nidzica. Na wyznaczonym obszarze występowało szereg negatywnych zjawisk społecznych takich jak: starzenie się społeczeństwa, wysoka koncentracja rodzin korzystających z pomocy społecznej świadczącej przez MOPS, wysoka koncentracja osób bezrobotnych, niski udział w życiu kulturalnym oraz niska przedsiębiorczość mieszkańców. Wskazano potrzeby rewitalizacji:

1. pobudzenie aktywności społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
2. poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwo w życiu publicznym;
3. adaptacja i przystosowanie obiektów i przystosowania do pełnienia nowych funkcji;
4. zwiększenie dostępu do zatrudnienia przez osoby poszukujące pracy;
5. zachowanie i podniesienie atrakcyjności lokalnych zasobów przyrodniczych;
6. zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego;
7. nadanie walorów funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni rewitalizowanej;
8. poprawa dostępu do usług publicznych;
9. rozwój działalności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej;
10. poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej;
11. poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia;
12. poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców;
13. poprawa dostępności miejsc wypoczynkowo-rekreacyjnych dla mieszkańców;
14. poprawa infrastruktury drogowej.

Realizowane działania rewitalizacyjne w latach 2016-2020 spowodowały m.in. wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta

o modernizację przestrzeni publicznej.

Wniosek nr 7 Infrastruktura techniczna w gminie Nidzica stale się rozwija, jednak wciąż jest na niewystarczającym poziomie. Budynki w gminie Nidzica wyposażone są w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne. Sieć wodno-kanalizacyjna w mieście podłączona jest do wszystkich budynków mieszkalnych. Natomiast na terenach wiejskich występują braki w infrastrukturze technicznej, przede wszystkim w sieci kanalizacyjnej w zdecydowanej większości miejscowości Gminy. Budowa sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich jest według ankietowanych jedną z najważniejszych inwestycji w obszarze infrastruktury.

Układ przestrzenny mieszkalnictwa oddziałuje negatywnie na koszty rozbudowy i utrzymania infrastruktury technicznej na terenie Gminy, tym samym zwiększa się ryzyko zanieczyszczenia wód gruntowych przez działalność człowieka.

Strefa środowiskowa

W Diagnozie społeczno-gospodarczej Gminy Nidzica w sferze środowiskowej opisano:

- zasoby przyrodnicze,
- formy przyrody,
- podejmowane działania w ramach ochrony środowiska.

Diagnoza oraz spotkania z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Nidzicy, mieszkańcami oraz pracownikami jednostek organizacyjnych pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

Wniosek nr 1 Gmina Nidzica posiada wyjątkowe walory przyrodnicze, tj. 22 jeziora (2,2 proc. powierzchni gminy) oraz różnorodne formy ochrony przyrody (rezerваты przyrody, 2 Obszary Chronionego Krajobrazu, 14 pomników przyrody, 2 Obszary Natura 2000). Z jednej strony obszary prawnie chronione stwarzają mieszkańcom szansę rozwoju zarówno społecznego, jak i gospodarczego poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego (produkcja zdrowej żywności, prośrodowiskowe metody produkcji), ekoturystyki, gospodarki leśnej. Natomiast z drugiej strony są barierą dla rozwoju niektórych przedsiębiorstw.

Wniosek nr 2 Na terenie Gminy zagrożenia powodziowe mogą wystąpić jedynie w przypadku splotu niekorzystnych zjawisk hydrologicznych, np. intensywne opady, szybkie topnienie śniegów, zjawiska lodowe, powodujące podwyższenie stanu wód w rzekach. Obecnie ewentualne

takie zagrożenie występuje lokalnie na rzece Wkrze.

Wniosek nr 3 Oprócz braków w infrastrukturze technicznej, które mogą prowadzić do zanieczyszczenia środowiska, innym problem w obszarze środowiska naturalnego jest zła jakość powietrza. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy Nidzica jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady usługowe, z których spaliny są emitowane przez kominy niższe niż 40 m),
- emisję z zakładów produkcyjnych i usługowych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję niezorganizowaną.

Należy zaznaczyć, że Gmina Nidzica podejmuje działania prośrodowiskowe w powyższym zakresie. W ramach akcji sprawdzającej stan powietrza Gmina Nidzica zakupiła czujniki do pomiarów jakości powietrza. Dane z czujników dostępne są do publicznego wglądu na stronie www.nidzica.pl. Ponadto realizowano projekty dla mieszkańców w zakresie ekologii.

Respondenci wskazali potrzebę dofinansowania instalacji fotowoltaiki i ekologicznych technologii ogrzewania budynków.

Dodatkowo Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej realizuje program „Czyste Powietrze”. Uruchomiony w 2018 roku program pozwala uzyskać pieniądze na wymianę przestarzałego źródła ciepła. Ponadto można też wykonać termomodernizację budynku mieszkaniowego, a także zainstalować fotowoltaikę.

Wniosek nr 4 Tendencje zmian klimatu na obszarze dorzeczy w obrębie powiatu nidzickiego, to znaczący przyrost częstości i wydłużania się okresów suszy glebowej i hydrologicznej, postępujący deficyt dobrej jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych do celów komunalnych, przemysłowych, a przede wszystkim rolniczych.

Zgodnie z *Systemem Monitoringu Suszy Rolniczej* prowadzonego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach na terenie gminy Nidzicy w latach 2020-2021 nie występowały zagrożenia suszą.

Wniosek nr 5 Jakość wód powierzchniowych na terenie gminy Nidzica wskazuje na pilną potrzebę realizacji działań zmierzających do jej poprawy. Ostatnie badania jakości wód powierzchniowych na terenie gminy Nidzica

wykonano w 2015 roku. Badano jezioro Omulew. Stan chemiczny tego jeziora oceniono jako dobry, natomiast stan jednolitej części wód oceniono jako zły.

Strefa społeczna

W ramach analizy sfery społecznej w Diagnozie szczegółowo opisano:

- demografię,
- edukację,
- zdrowie,
- integrację społeczną,
- turystykę,
- sport,
- kulturę,
- społeczeństwo informacyjne,
- bezpieczeństwo.

Na podstawie *Diagnozy społeczno-gospodarczego Gminy Nidzica* oraz spotkań z interesariuszami sformułowano następujące wnioski:

Wniosek nr 1 W gminie Nidzica występuje zjawisko depopulacji mieszkańców wynikający z ujemnego salda migracji i ujemnego przyrostu naturalnego. Prognoza ludności na 2030 rok wskazuje na trend malejącej liczby mieszkańców Gminy Nidzica.

Ponadto w gminie następuje systematyczny wzrost liczby osób starszych, przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Wymusza to potrzebę kontynuowania polityki senioralnej i w wielu aspektach wymaga ona korekty lub wzmocnienia.

Gmina Nidzica próbuje zatrzymać młodych mieszkańców oraz przyciągnąć wykwalifikowane kadry przede wszystkim poprzez zapewnienie stabilnej, dobrze płatnej pracy i budowanie osiedli mieszkaniowych z Programu Mieszkanie Plus oraz z Krajowego Zasobu Nieruchomości.

Wniosek nr 2 Wychowanie przedszkolne świadczone jest na dobrym poziomie. Na terenie Gminy Nidzica funkcjonują dwa przedszkola publiczne (w mieście) i trzy niepubliczne (dwa na terenie Nidzicy, w tym jedno specjalne oraz jedno na terenie wiejskim). We wszystkich gminnych szkołach podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne. Jednakże istnieje potrzeba dostosowania tych oddziałów do obowiązujących w tym zakresie przepisów ochrony przeciwpożarowej.

Na terenie Gminy funkcjonuje tylko jeden niepubliczny żłobek, który

znajduje się poza granicami miasta. Dlatego też respondenci anonimowej ankiety wskazali konieczność budowy/stworzenia żłobka na terenie miejskim, co mogłoby przyczynić się do powrotu młodych rodziców na rynek pracy.

Wniosek nr 3 Wyniki nauczania oraz wyposażenie szkół są na dobrym poziomie, jednakże widoczne są różnice między placówkami oświatowymi. W ostatnich latach szkoły i przedszkola na bieżąco, w miarę potrzeb były wyposażane w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczo - profilaktycznych, przeprowadzania egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych. Szkoły otrzymały wsparcie w postaci laptopów do nauki zdalnej w ramach programu Zdalna Szkoła i Zdalna Szkoła plus oraz pomoce multimedialne, m.in. monitor interaktywny z przeznaczeniem dla oddziałów przedszkolnych.

Szkoły zapewniają wysokiej jakości kształcenia oraz wsparcia psychologiczno – pedagogicznego wszystkim uczniom z uwzględnieniem różnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Natomiast respondenci wskazali potrzebę większego dostępu i różnorodnych zajęć pozalekcyjnych oraz zmniejszenia liczebności uczniów w klasach.

Wniosek nr 4 Cechą charakterystyczną Gminy Nidzica jest ponadprzeciętna dostępność do usług zdrowotnych. Zarówno liczba zakładów opieki zdrowotnej, jak i dostępność porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, wskazują na wysoką jakość oferty w tym obszarze.

Wniosek nr 5 Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba beneficjentów pomocy społecznej zmalała. Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy jest długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Natomiast pomimo coraz niższego poziomu bezrobocia w gminie, bezrobocie oraz ubóstwo są również jednymi z najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej.

Wniosek nr 6 W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, w Gminie funkcjonuje Miejska Rada Seniorów. W obszarze Działu Pomocy Instytucjonalnej MOPS w Nidzicy prowadzona jest działalność Dziennego Domu Pomocy, który realizując zadania według regulaminu organizacyjnego przygotowuje m.in. zajęcia dla emerytów i rencistów. Dodatkowo w 2017 roku podpisano uchwałę w sprawie porozumienia z Gminą Janowiec Kościelny w zakresie objęcia mieszkańców Gminy Nidzica opieką i usługami świadczonymi przez Środowiskowy Dom

Samopomocy w Szczepkowie Borowym, a od 2020 roku w Wietrzychowcie funkcjonuje Klub Seniora +, w którym organizuje się spotkania dla osób starszych.

Na terenie Gminy działa również Nidzicki Uniwersytet Trzeciego Wieku „Młodzi Duchem”, który wspiera swoich członków poprzez: organizowanie rekreacji (ćwiczenia w basenie i na sali gimnastycznej, nording walking, wycieczki rowerowe), integrację (imprezy okolicznościowe, wycieczki po kraju, warsztaty kulinarne) i edukację (wykłady z różnych dziedzin życia, lektoraty językowe, kursy komputerowe). W stowarzyszeniu działają zespoły artystyczne, teatralne, taneczne i wokalne. Seniorzy pod okiem instruktorów specjalistów doskonalą swoje umiejętności i zdolności, następnie uczestniczą w festiwalach i konkursach zdobywając nagrody.

Osoby starsze z terenu Gminy Nidzica mają też możliwość skorzystać z usług świadczonych przez Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Emerytów i Rencistów czy Caritas.²

Wniosek nr 7 Kapitał społeczny w gminie Nidzica jest na wysokim poziomie i charakteryzuje się powołaniem dwóch organów (Miejską Radę Seniorów w Nidzicy, Młodzieżową Radą Miejską w Nidzicy), aktywnością stowarzyszeń i klubów sportowych, udziale w imprezach kulturalnych, współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, realizacją inwestycji z funduszu sołectkiego oraz udziałem w wyborach demokratycznych.

Wniosek nr 8 Gmina Nidzica od dawna aktywnie rozwija kulturę. Kulturalne oddziaływanie Nidzicy nie ogranicza się tylko do samego miasta i wsi wchodzących w skład gminy, ale także do miejscowości będących w gminach sąsiednich. Życie kulturalne rozwija się w takich placówkach jak Nidzicki Ośrodek Kultury (wraz z kinem „Wenus”), biblioteki oraz w szkołach. Dowodem dużej aktywności kulturalnej Nidzicy i okolic są organizowane ważne imprezy kulturalne, wykraczające rangą poza jego obszar.

Ważne jest zmodernizowanie obecnej infrastruktury kulturalnej m.in. kino, dzięki której zwiększy się oferta kulturalna dla wszystkich mieszkańców, w każdym wieku.

Wniosek nr 9 Na terenie Gminy Nidzica znajduje się szeroka oferta infrastruktury sportowej dla mieszkańców i turystów m.in. stadion miejski, hala widowiskowo-sportowa, boiska wielofunkcyjne, boiska do koszykówki,

² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nidzica na lata 2021-2025

boiska Orlik, skatepark, place zabaw, teren rowerowy, nordic walking, szlaki turystyczne.

Na terenie Nidzicy jednostką, która realizuje zadania własne Gminy w zakresie kultury fizycznej, sportu, obsługi terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych oraz zadań zleconych Gminie w tym zakresie jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nidzicy. MOSiR wspiera organizacyjnie i merytorycznie wiele przedsięwzięć sportowych i innych organizowanych przez stowarzyszenia i podmioty współpracujące z MOSiR. Dodatkowo w obiektach Ośrodka odbywają się uroczystości gminne, szkolne i okolicznościowe.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonują kluby, stowarzyszenia sportowe i Miejsko-Gminny Szkolny Związek Sportowy, których celem działalności jest krzewienie i rozwijanie sportu, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych, integrowanie środowisk młodzieży na terenie swego działania oraz uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na terenie samorządu gminnego oraz poza nim.

Wniosek nr 10 Gmina Nidzica ma możliwości do rozwoju funkcji rekreacyjnej i turystycznej w oparciu o zasoby przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe. Atrakcją turystyczną o skali ponadlokalnej jest Zamek krzyżacki w Nidzicy. Jednakże wg respondentów ankiety, atrakcje turystyczne są zbyt słabo wyeksponowane.

Wniosek nr 11 Gmina Nidzica realizuje zadania w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego (projekty: *Przyjazny Cyfrowy Urząd w Nidzicy*, *Akademia kompetencji cyfrowych dla mieszkańców Gminy Nidzica*). Ponadto projekt Zdalna Szkoła+ w Gminie Nidzica jest odpowiedzią na obecną sytuację szkolnictwa, w związku występującym na terenie Polski zagrożeniem epidemicznym spowodowanym Covid-19. Zamknięcie placówek oświatowych na wiele tygodni wymusiło nowe zasady prowadzenia zajęć edukacyjnych. Gmina Nidzica wychodząc naprzeciw oczekiwaniom, uzyskała dofinansowanie na zakup 80 szt. laptopów dla szkół do nauki zdalnej. Działanie to miało na celu przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu najbardziej potrzebujących dzieci wielodzietnych rodzin.

Wniosek nr 12 Predyspozycje miasta Nidzicy do rozwinięcia ponadlokalnych (powiatowych) funkcji turystycznych i usługowych w zakresie: oświaty, zdrowia, kultury, bezpieczeństwa publicznego, opieki społecznej, usług cywilizacyjnych oraz usług otoczenia biznesu, a także obsługi ruchu turystycznego.

Nidzica jako stolicą powiatu i jako stosunkowo duży ośrodek miejski posiada atrakcyjną ofertę dla mieszkańców ościennych miejscowości oraz gmin (jest to bardzo ważny zasób). Jest to związane ze znajdującymi się na terenie gminy instytucjami takimi jak szkoły średnie, szpital, obiekty kultury, dworzec kolejowy, obiekty handlowe i usługowe etc. Wymienione instytucje stanowią istotny punkt odniesienia dla mieszkańców sąsiednich miejscowości oraz powiatu.

Natomiast zauważalne są dość wyraźne zróżnicowanie cywilizacyjne między miastem a wsią (braki w infrastrukturze technicznej i społecznej – przychodnie, przedszkola, ośrodki kultury, infrastruktura sportowa).

Sfera gospodarcza

W ramach analizy sfery gospodarczej w Diagnozie szczegółowo opisano:

- przedsiębiorczość
- rynek pracy
- atrakcyjność inwestycyjna
- finanse

Na podstawie *Diagnozy społeczno-gospodarczego Gminy Nidzica* oraz spotkań z interesariuszami sformułowano następujące wnioski:

Wniosek nr 1 Gminy Nidzica usytuowana jest wśród gmin o najwyższej dynamice rozwoju w województwie warmińsko-mazurskim.

Przedsiębiorczość jest istotnym czynnikiem przeciwdziałającym niekorzystnym procesom społeczno-ekonomicznym, takim jak bezrobocie, wykluczenie, marginalizacja. Choć występuje rosnący trend przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Nidzica, to jednak na tle województwa i Polski wskaźniki są na niższym poziomie.

Wniosek nr 2 Gmina Nidzica stanowi atrakcyjny rynek pracy dla mieszkańców Gminy i okolicznych gmin. Najwięcej osób pracuje w przemyśle i budownictwie oraz w sektorze usługowym.

Wniosek nr 3 Liczba osób bezrobotnych ma trend malejący. Wskaźnik *udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* w gminie Nidzica wynosił w 2020 roku 3,3 proc. Z uwagi na obostrzenia wynikające z pojawieniem się pandemii COVID-19, w 2020 roku zaobserwowano wzrost bezrobocia w województwie i w kraju, natomiast w powiecie nidzickim stopa bezrobocia zmalała w stosunku do roku 2019.

Wniosek nr 4 Potencjał gospodarczy Nidzicy jest związany ze zwiększaniem

dostępności i atrakcyjności terenów inwestycyjnych. W mieście znajduje się Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna Podstrefa Nidzica. Podstrefa Nidzica to jeden z najprężniej rozwijających się obszarów Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Znajduje się on w pobliżu drogi ekspresowej S7 oraz w odległości 56 kilometrów od lotniska w Szymanach.

Respondenci ankiety wskazali na potrzebę rozbudowy strefy ekonomicznej wraz z infrastrukturą lub stworzenie nowej strefy przedsiębiorczości, co może przyczynić się do przyciągnięcia nowych przedsiębiorstw i stworzenia nowych miejsc pracy.

Ważnym czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej jest wysokość pomocy publicznej, która w województwie warmińsko-mazurskim wynosi do 70 proc. kosztów kwalifikowanych. Rywalizacja regionów jest większa, odkąd trzy lata temu Polska stała się jedną strefą ekonomiczną, bez podziału na tereny inwestycyjne.

Wniosek nr 5

Ważnymi obszarami rozwoju przedsiębiorczości w gminie jest nowo powstająca strefa ekonomiczna - Park Przemysłowy (Nidzica Industrial Park), znajdujący się przy węźle Nidzica Południe. Powierzchnia Strefy to 114 ha z przeznaczeniem dla przedsiębiorstw przemysłowych i magazynów logistycznych.

Nowa strefa przemysłowa będzie wspierała ochronę środowiska, ponieważ hale będą zasilane z OZE. Obok będzie znajdowała się farma fotowoltaiczna na powierzchni 60 ha. Ponadto Gmina ma do dyspozycji 5 wiatraków znajdujących się na jej terenie oraz 24 na sąsiedniej).

Wniosek nr 6

Możliwości rozwoju Gminy Nidzica uwarunkowane są wieloma czynnikami, wśród których istotne znaczenie to posiadane środki finansowe. Zdolność władz Gminy do inwestowania związana jest głównie ze strukturą wydatków i dochodów budżetowych i to one kształtują warunki życia mieszkańców, a także wytyczają długofalowe kierunki rozwoju regionu. W latach 2014-2020 Gmina Nidzica realizowała kilkadziesiąt zadań i projektów. Realizacja wszystkich inwestycji nie doszłaby do skutku, gdyby nie zewnętrzne źródła finansowania, z których korzystają władze samorządowe. W perspektywie finansowej 2014-2020 Gmina Nidzica pozyskała ponad 60 mln złotych. Jednakże poziom zadłużenia Gminy jest bezpieczny i nie przekracza poziomu zadłużenia dopuszczonego ustawą o finansach publicznych (60%).

1.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest powszechną wykorzystywaną w jednostkach administracji publicznej metodą diagnostyczną. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, czyli możliwości rozwoju i obszary problemowe z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego. Poniższą analizę dokonano w oparciu o:

- opis charakterystyki Gminy,
- wyniki *Diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Nidzica* opracowanej w oparciu o dane statystyczne Banku danych Lokalnych, dokumenty wewnętrzne Gminy oraz ankiety i innych źródeł zewnętrznych,
- konsultacje społeczne (warsztaty z przedstawicielami Urzędu Miejskiego i jednostek podległych oraz z mieszkańcami, ankiety, rozmowy indywidualne z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Nidzicy).

Tabela 2. Analiza SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Dostępność komunikacyjna (kolej, drogi, bliskość lotniska, z innymi miejscowościami i regionami komunikacja publiczna)	Niekorzystne warunki dla rozwoju osadnictwa w mieście (tereny podmokłe i słabonośne)
Dobra atrakcyjność osadnicza (wysoki procent nowych budynków mieszkalnych)	Niezadawalający stan techniczny dróg
Wyznaczony obszar rewitalizowany i polityka rewitalizacyjna	Braki w sieci wodno-kanalizacyjnej, przede wszystkim na terenach wiejskich
Wysokie walory przyrodnicze (rezerваты przyrody, OChK, Natura 2000, pomniki przyrody)	Pogarszający się stan techniczny istniejącej sieci kanalizacyjno-wodociągowej
Zdiagnozowane problemy klimatyczne	Sezonowe zanieczyszczenia (piece)
Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska (systemowe rozwiązania w dziedzinie gospodarki niskoemisyjnej)	Brak aktualnych danych jakości wód powierzchniowych pozwalający na zaplanowanie zadań przez Gminę
Funkcjonowanie na terenie Nidzicy placówek społecznych (Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna Ośrodek Wczesnej Interwencji (OWI), Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (OREW))	Brak żłobka na terenie miasta Nidzica
Stosunkowo dobry dostęp do podstawowej	Stosunkowo niskie wyniki egzaminów uczniów
	Stosunkowo niskie dochody mieszkańców
	Duże rozproszenie, które utrudnia zapewnienie jednakowego poziomu usług społecznych
	Wykluczenie komunikacyjne mieszkańców Gminy
	Niewystarczająca baza noclegowa dla

<p>opieki zdrowotnej (przychodnie, ZOZ)</p> <p>Wysoka aktywność opieki społecznej (projekty MOPS, Domy Pomocy Społecznej, Dzienny Dom Pomocy, Środowiskowy Dom Samopomocy, Klub Seniora + , Klub Integracji Społecznej, Poradnia Uzależnień i Współzależnienia, 12 świetlic środowiskowych i 3 świetlice socjoterapeutyczne, placówki Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Nidzicy (PSONI), Ośrodek Wczesnej Interwencji (OWI), Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (OREW) Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ), Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ), Placówka Wsparcia Dziennego))</p> <p>Istniejąca baza sportowa (Stadion Miejski, skatepark, dwa boiska Orlik, place zabaw)</p> <p>Zróznicowana oferta kulturalna (Ośrodek Kultury, 5 bibliotek, wydarzenia, koncerty)</p> <p>Potencjał turystyczny (zabytki, szlaki tematyczne i edukacyjne, szlaki rowerowe i kajakowe, Garcarska Wioska)</p> <p>Aktywność społeczeństwa (Młodzieżowa Rada Miejska, Miejska Rada Seniorów, Nidzicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, wysoka aktywność klubów sportowych, współpraca z organizacjami pozarządowymi, frekwencja wyborcza, aktywność nieformalnych grup społecznych)</p> <p>Partnerskie relacje z innymi miastami np. Cittaslow</p> <p>Prężnie rozwijająca się Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna - Podstrefa Nidzica</p> <p>Możliwości inwestycyjne</p>	<p>rozwoju turystyki</p> <p>Mała zróżnicowana baza gastronomiczna</p> <p>Ograniczona dostępność do punktów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami</p> <p>Braki w infrastrukturze sportowej przy placówkach oświatowych</p> <p>Braki w infrastrukturze wysokiej jakości odpowiedniej do organizacji imprez</p> <p>Brak funduszy na ofertę sportowo-kulturalną</p> <p>Potrzeba modernizacji bazy i rozbudowy bazy sportowej</p> <p>Brak oferty zajęć pozalekcyjnych na obszarach wiejskich</p> <p>Niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców</p> <p>Niski procent powierzchni pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego</p> <p>Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych</p> <p>Ograniczony rynek pracy</p> <p>Brak wykwalifikowanych pracowników</p> <p>Wykluczenie cyfrowe</p> <p>Ograniczenia środowiskowe do prowadzenia działalności gospodarczej</p>
---	---

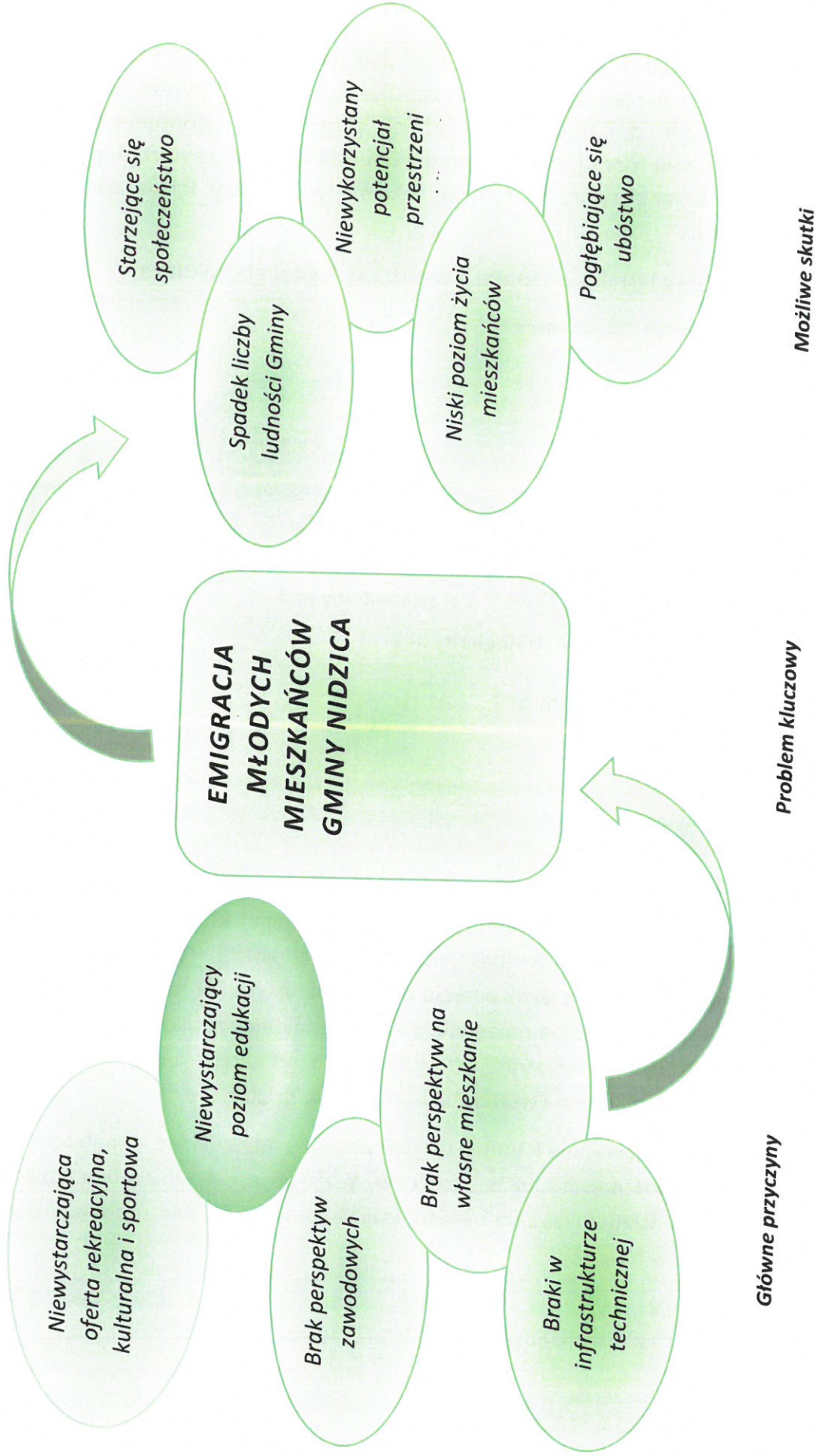
<p>Sprawna obsługa inwestora</p> <p>Spadek bezrobocia w powiecie (4,6 pkt. proc. w okresie 2016-2020)</p> <p>Umiejętność podmiotów w pozyskiwaniu funduszy unijnych</p> <p>Silne marki przedsiębiorstw działające na terenie Gminy</p>	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa</p> <p>Polityka prorodzinna państwa</p> <p>Systematyczny wzrost jakości życia społecznego</p> <p>Dostępność funduszy unijnych na cele społeczne</p> <p>Położenie przy S7</p> <p>Wzrastająca aktywność przedsiębiorcza społeczeństwa</p> <p>Dostępność środków unijnych na rozwój przedsiębiorczości</p> <p>Rozwój technologii komunikacyjnych umożliwiające rozwój firm pracujących zdalnie</p>	<p>Ograniczenia dostępności do infrastruktury energetycznej</p> <p>Negatywne trendy demograficzne (starzejące się społeczeństwo, ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji)</p> <p>Wzrost problemów społecznych wynikających z pandemii COVID-19</p> <p>Mało elastyczny system kształcenia zawodowego w Polsce</p> <p>Problemy finansowe publicznej służby zdrowia i związane z tym problemy z dostępnością usług</p> <p>Brak dostępności długofalowego wsparcia psychologicznej dla dzieci i młodzieży</p> <p>Braki systemowe w opiece nad osobami samotnie mieszkającymi wymagającymi wsparcia i pomocy</p> <p>Emigracja zarobkowa</p> <p>Konkurencyjność większych miejscowości</p> <p>Niestabilna sytuacja społeczno-gospodarcza spowodowana pandemią COVID-19</p> <p>Brak zagwarantowanych środków w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 i ograniczona ich dostępność</p> <p>Częste zmiany przepisów prawnych dot. prowadzenia działalności</p> <p>Rosnące obciążenie fiskalne przedsiębiorców</p> <p>Rosnąca inflacja</p>

Źródło: opracowanie własne

1.3. Drzewo problemów

Drzewo problemów powstało na podstawie *Diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Nidzica*, wniosków z *Diagnozy* zamieszczonej w niniejszym dokumencie w podrozdziale 1.1. *Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej* oraz analizy SWOT.

Schemat 1. Drzewo problemów

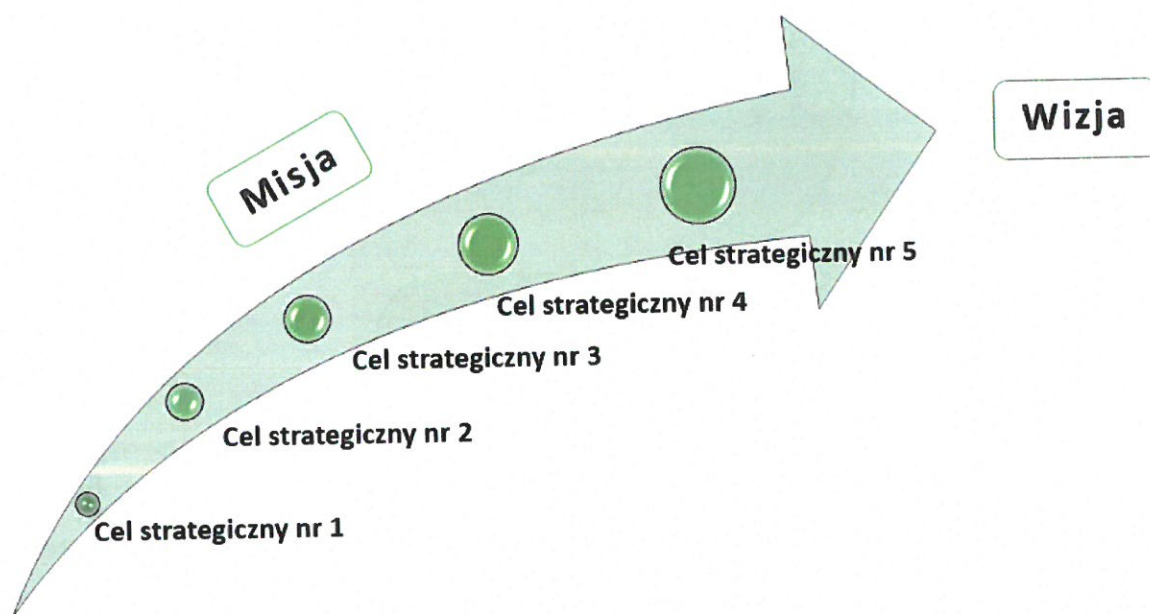
Źródło: opracowanie własne

2. Rozwój strategiczny Gminy Nidzica

Programowanie rozwoju to kluczowy element i podstawa zarządzania rozwojem lokalnym, pod którym to pojęciem rozumiemy zespół skoordynowanych działań podejmowanych przez gminę, zmierzających do realizacji wcześniej określonych (sformułowanych) celów. W procesie zarządzania rozwojem lokalnym istotną rolę odgrywa samorząd, pełniąc funkcje koordynacyjne i organizacyjne, w tym w zakresie współpracy interesariuszy (aktorów rozwoju lokalnego).³

Opracowana *Strategia* jest dokumentem o wyrazistej, logicznej strukturze:

Schemat 2. Schemat rozwoju strategicznego

Źródło: opracowanie własne

Najważniejszym, wyjściowym elementem jest wizja gminy, która określa pożądany przez mieszkańców jej wizerunek w perspektywie najbliższych lat. Po przeprowadzeniu analizy sytuacji społeczno-gospodarczej w oparciu o dane statystyczne i dokumenty oraz materiały Urzędu Miejskiego w Nidzicy, a następnie po uwzględnieniu wyników analizy SWOT, zostały zaproponowane pięć celów strategicznych. Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych i wskazanych kierunków działań.

Wyznaczone cele, a następnie kierunki działań powinny odpowiadać na potrzeby rozwojowe Gminy i rozwiązywać najważniejsze problemy. Ważnym aspektem wyznaczania celów jest wzmocnienie potencjału lokalnego i wykorzystywanie zasobów własnych, jak również szans pojawiających się w otoczeniu.

Realizacja zakładanych celów spowoduje zmiany w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej o charakterze ilościowym, ale przede wszystkim jakościowym.

³ Internet <https://samorzad.nid.pl>, 17.08.2021

2.1. Wizja rozwoju Gminy Nidzica

Wizja JST rozumiana jako docelowy obraz danej jednostki w przyszłości. Jest to marzenie o lepszej przyszłości, stan pożądany i oczekiwany, do spełnienia którego będą dążyć wdrażający strategię. Wyzwaniem dla zarządzających rozwojem będzie skupienie wokół wizji różnych grup interesariuszy.⁴

Niniejszy dokument ukazuje Gminę Nidzica w perspektywie do roku 2030, zmienioną poprzez realizację przyjętych celów i kierunków działań.

Dla celów niniejszej Strategii wyznaczono wizję dla Gminy Nidzica:

WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY NIDZICA POPRZEZ:

- dobrze płatne i stabilne miejsca pracy;
- rozwój mieszkalnictwa;
- dobry poziom edukacji: powstanie żłobka publicznego, dostępność opieki przedszkolnej i inwestycje oświatowe;
- różnorodna oferta kulturalna i sportowa dedykowana wszystkim grupom odbiorców;
- spójna polityka senioralna;
- ochrona środowiska, edukacja ekologiczna i zabezpieczona opieka nad zwierzętami;
- samowystarczalność energetyczna;
- dostępność komunikacyjna;
- rewitalizacja.

Misją Gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego jest odpowiadanie za wszystkie sprawy o zasięgu lokalnym, które – zgodnie z założeniami ustawy o samorządzie gminnym – mogą się przysłużyć „zaspokojeniu zbiorowych potrzeb wspólnoty” (...) Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 16 ust. 1 Konstytucji RP mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową.⁵ Misją Gminy Nidzica jest:

MIESZKAŃCY PRZEDE WSZYSTKIM

⁴ 2BA doradztwo strategiczne – Agnieszka Nowak – Leszek Nowak, Zarządzanie strategiczne rozwojem gospodarczym

⁵ Samorząd terytorialny w pigułce. System samorządu w Polsce

2.2. Cel główny, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów

Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej Gminy Nidzica, która została uzupełniona o wyniki badania ankietowego oraz dane zebrane na spotkaniach, wyznaczono obszary strategiczne rozwoju Gminy, które wymagają poprawy bądź dodatkowego impulsu rozwojowego.

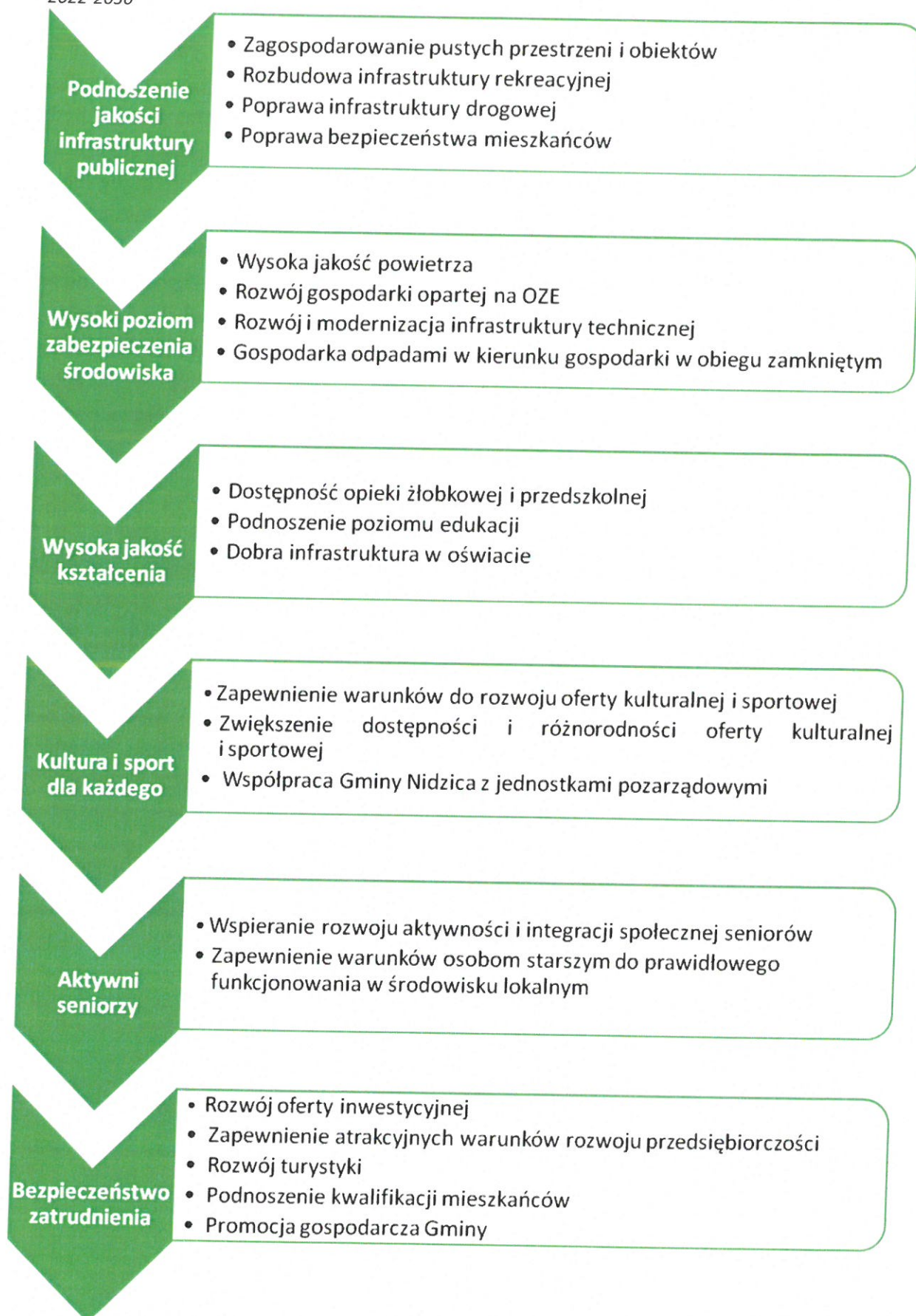
Wyznaczono cel główny *Strategii*, który będzie realizowany poprzez cele strategiczne, które określono dla każdej z czterech analizowanych w *Diagnozie* sfer, tj.:

- przestrzennej,
- społecznej,
- gospodarczej,
- środowiskowej.

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY GMINY NIDZICA ZAPEWNIAJĄCY POPRAWĘ JAKOŚCI ŻYCIA JEJ MIESZKAŃCÓW

Wyznaczone cele strategiczne Gminy Nidzica są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Zaplanowane działania w sferze gospodarczej i społecznej będą realizowane z zachowaniem ładu przestrzennego. Ponadto działania te wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności osadniczej Gminy. Natomiast efektem realizacji celów związanych z rozbudową infrastruktury technicznej będzie rozwój społeczny, gospodarczy oraz poprawa jakości środowiska przyrodniczego. Realizacja celów i kierunków działań będzie przybliżała do osiągnięcia pożądanego statusu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji.

Schemat 3. Cele szczegółowe i operacyjne Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030

Cel I. Podnoszenie jakości infrastruktury publicznej

Pierwszy cel rozwojowy odwołuje się do kreowania atrakcyjności Gminy, która odnosi się do kwestii zagospodarowania przestrzeni publicznej. Gmina powinna zapewnić swoim mieszkańcom takie warunki, aby czuli się bezpiecznie i usatysfakcjonowani z oferty społecznej, skierowanej do wszystkich grup wiekowych. Dlatego też Gmina Nidzica będzie zagospodarowała przestrzeń publiczną, w tym będzie realizowała inwestycję polegającą na rewitalizacji Parku Gregoriovusa. Działanie to będzie polegać na przewróceniu parkowi należnych mu funkcji rekreacyjnych i społecznych oraz podniesienie jego atrakcyjności funkcjonalnej i estetycznej z zachowaniem jego regionalnego dziedzictwa naturalnego. Projekt będzie służył różnym grupom społeczności lokalnej. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej zwiększy potencjał turystyczny Gminy oparty na zasobach naturalnych. Poprawa estetyki przestrzeni Gminy Nidzica odbywać się będzie poprzez dbanie o miejsca i obiekty stanowiące lokalne dziedzictwo kulturowe i historyczne poprzez adaptację dawnego budynku Archiwum Państwowego, XIV-wiecznych zdegradowanych i nieużytkowanych obiektów w mieście.

Również ważnym działaniem władz samorządowych jest zatrzymywanie młodych mieszkańców Gminy oraz przyciąganie wykwalifikowanej kadry poprzez zagwarantowanie atrakcyjności osiedleńczej m.in. budowanie osiedli mieszkaniowych, budowanie i modernizację dróg oraz zapewnienie atrakcyjnych miejsc pracy. Dlatego też wyzwaniem Gminy na najbliższą dekadę będzie zatrzymanie mieszkańców poprzez realizację przedsięwzięć poprawiających atrakcyjność osiedleńczą Gminy.

Szczególny wpływ na rozwój Gminy ma układ komunikacyjny i powiązania drogowe z większymi miastami. Natomiast jakość i stan infrastruktury drogowej wpływa na bezpieczeństwo i komfort zamieszkania. Sieć drogowa na terenie Gminy Nidzica będzie sukcesywnie rozbudowywana i modernizowana, co wpłynie na wzrost komfortu jej użytkowania. Ponadto Gmina będzie dążyć do poprawy jakości dróg powiatowych. Osiągnięciu tego celu służyć będzie współpraca z Zarządami Dróg Powiatowych i Wojewódzkich. Poprawie bezpieczeństwa użytkowników gminnych dróg służyć będzie również budowa oświetlenia drogowego.

Ważnym zadaniem Gminy Nidzica będzie kontynuacja poprawy bezpieczeństwa mieszkańców poprzez m.in. poprawę funkcjonowania Ochotniczej Straży Pożarnej we Frąknowie oraz usuwanie barier architektonicznych w budynkach publicznych i na drogach.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 3. Cel strategiczny nr 1

CEL STRATEGICZNY I PODNOSZENIE JAKOŚCI INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Zagospodarowanie pustych przestrzeni i obiektów	<p>Sukcesywne sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu objęcia nimi jak największego obszaru Gminy</p> <p>Poprawa jakości, funkcjonalności i dostępności istniejących przestrzeni publicznych</p> <p>Rewitalizacja obiektów i przestrzeni publicznych</p> <p>Ochrona zabytków</p> <p>Budowanie osiedli mieszkaniowych</p> <p>Zagospodarowanie terenów zielonych</p>	<p>rozwój zabudowy mieszkaniowej z zachowaniem ładu przestrzennego</p> <p>zwiększenie funkcjonalności przestrzeni</p> <p>poprawa estetyki i funkcjonalności reprezentatywnych obiektów gminnych poprzez ich rewitalizację</p>	<p>Stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego powierzchni Gminy [%]</p> <p>Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju [szt.]</p> <p>Liczba obiektów zrewitalizowanych [szt.]</p> <p>Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów [m²]</p> <p>Liczba obiektów i miejsc o znaczeniu kulturowym poddanych renowacji [szt.]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.2. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej	<p>Budowa ścieżek rowerowych i oznakowanie tras rowerowych</p> <p>Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej (m.in. park, plaże)</p>	<p>poprawa oferty turystycznej i rekreacyjnej Gminy</p> <p>poprawa aktywności fizycznej mieszkańców</p> <p>poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców Gminy o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowej</p>	<p>Liczba nowych i modernizowanych obiektów rekreacyjnych [szt.]</p> <p>Długość wybudowanej ścieżki rowerowej [km]</p>
1.3. Poprawa infrastruktury drogowej	<p>Budowa i modernizacja dróg gminnych</p> <p>Budowa, rozbudowa i modernizacja chodników, oświetlenia, parkingów</p> <p>Objęcie monitoringiem miejsc szczególnie niebezpiecznych</p> <p>Spójny system komunikacji rowerowej</p>	<p>poprawa estetyki przestrzeni</p> <p>rozbudowa sieci drogowej na terenie Gminy</p> <p>podnoszenie bezpieczeństwa drogowego</p> <p>poprawa stanu jakości dróg na terenie Gminy</p> <p>poprawa bezpieczeństwa pieszych poprzez rozbudowę oświetlenia i chodników przy kluczowych odcinkach dróg</p> <p>rozbudowa sieci tras rowerowych</p> <p>zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego</p>	<p>Długość rozbudowanych dróg [km]</p> <p>Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]</p> <p>Długość wybudowanych chodników [km]</p> <p>Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych [szt.]</p> <p>Liczba powstałych punktów monitoringu [szt.]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	Poprawa funkcjonowania OSP Usuwanie barier architektonicznych w budynkach publicznych i na drogach Objęcie monitoringiem miejsc szczególnie niebezpiecznych	poprawa bezpieczeństwa mieszkańców włączenie społeczne osób starszych i z niepełnosprawnościami	Liczba wspartych jednostek OSP [szt.] Liczba usuniętych barier architektonicznych [szt.] Liczba powstałych punktów monitoringu [szt.]

Źródło: opracowanie własne

Cel II. Wysoki poziom zabezpieczenia środowiska

Jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed gminami jest zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony środowiska naturalnego. Jego jakość wpływa na postrzeganie Gminy wśród mieszkańców jako miejsca do życia, odwiedzających i turystów jako miejsca do wypoczynku.

Według *Niskiej Emisji – Przewodnika* (2017 roku) Polska jest krajem, który posiada najbardziej zanieczyszczone powietrze w całej Unii Europejskiej – normy dla rakotwórczego benzo(a)pirenu są przekraczane w skali kraju o 500 proc. Wraz z Bułgarią, Polska “prowadzi” również pod względem zanieczyszczenia pyłami P10 i PM2.5. Władze samorządowe powinny realizować zadania w celu minimalizacji zanieczyszczeń do powietrza, w tym termomodernizację budynków, wymianą pieców, większe wykorzystywanie OZE.

Istotnym elementem zapewniający odpowiedni poziom jakości życia mieszkańców jest infrastruktura techniczna, w tym rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, która również wpłynie na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Kolejnym ważnym zadaniem nie tylko Gminy, ale również przedsiębiorców działających na terenie Gminy jest rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, która jest koncepcją zmierzającą do racjonalnego wykorzystania zasobów i ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów, które - podobnie jak materiały oraz surowce - powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane.

Ważnym działaniem Gminy jest promowanie postaw proekologicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację konkursów i innych wydarzeń propagujących ochronę środowiska.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 4. Cel strategiczny nr 2

CEL STRATEGICZNY II			
WYSOKI POZIOM ZABEZPIECZENIA ŚRODOWISKA			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Wysoka jakość powietrza	<p>Wymiana źródeł ciepła na proekologiczne</p> <p>Utworzenie sieci punktów pomiarowych/zakup urządzeń monitorujących jakość powietrza na obszarze Gminy</p> <p>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej</p> <p>Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi</p> <p>Rozwój komunikacji publicznej i stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej mającego na celu przesiadkę z</p>	<p>zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych</p> <p>stała kontrola jakości powietrza atmosferycznego</p> <p>ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery z tradycyjnych źródeł ciepła</p> <p>poprawa efektywności energetycznej budynków</p> <p>zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych niskoemisyjnymi źródłami ciepła</p> <p>ograniczenie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Gminy</p>	<p>Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.]</p> <p>Liczba i moc wykorzystywanych na terenie gminy nowych ekologicznych źródeł energii [szt.]</p> <p>Liczba obiektów poddanych termomodernizacji [szt.]</p> <p>Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych [Mg CO₂/rok]</p> <p>Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok]</p> <p>Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
	<p>samochodów na rzecz transportu zbiorowego</p> <p>Promowanie postaw proekologicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację konkursów i innych wydarzeń propagujących ochronę środowiska</p>		
<p>2.2. Rozwój gospodarki opartej na OZE</p>	<p>Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Nidzica</p> <p>Wspieranie inwestycji mających na celu zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii</p> <p>Promowanie postaw proekologicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację konkursów i innych wydarzeń propagujących ochronę środowiska i dobre praktyki</p>	<p>zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych</p> <p>zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska</p>	<p>Liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy [szt.]</p> <p>Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>2.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej</p>	<p>Wysoka ochrona wód powierzchniowych, w tym przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych</p> <p>Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej i kanalizacji deszczowej</p> <p>Skanalizowanie miejscowości wiejskich</p> <p>Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków</p> <p>System wsparcia indywidualnej gospodarki wodno-ściekowej</p> <p>Modernizacja ujęć uzdatnia wody</p> <p>Budowa/rozbudowa/modernizacja sieci gazowej</p> <p>Rozwój sieci ciepłowniczej</p> <p>Rozbudowa biomasowego źródła ciepła</p> <p>Tworzenie warunków do rozbudowy szerokopasmowej sieci internetowej</p>	<p>popieszenie jakości istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjne</p> <p>poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych</p> <p>zwiększenie liczby osób korzystających z nowo wybudowanej infrastruktury technicznej</p> <p>ograniczenie problemu wykluczenia cyfrowego wśród mieszkańców Gminy</p> <p>zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska</p> <p>zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy</p>	<p>Długość rozbudowanej sieci wodociągowej [km]</p> <p>Długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej [km]</p> <p>Procent mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej [%]</p> <p>Procent mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej [%]</p> <p>Liczba mieszkańców korzystających z dostępu do szerokopasmowego Internetu [osoba]</p> <p>Liczba przeprowadzonych wydarzeń proekologicznych w ciągu roku [szt.]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
	<p>Kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników</p> <p>Regularny wywóz nieczystości płynnych</p> <p>Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków</p> <p>Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych</p> <p>Wprowadzenie odpowiednich zapisów retencji wodnej w dokumentach planistycznych</p> <p>Przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej</p> <p>Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody</p>		

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>2.4. Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym</p>	<p>Edukacja mieszkańców miejscowości zlokalizowanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią</p> <p>Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych oraz z nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe</p> <p>Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”</p> <p>Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Nidzica</p> <p>Promowanie postaw proekologicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację konkursów i innych wydarzeń propagujących ochronę środowiska i dobre praktyki</p>	<p>zwiększenie efektywności systemu gospodarowania odpadami</p> <p>rozwój edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami</p>	<p>Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci [szt.]</p> <p>Liczba działań edukacyjnych w obszarze gospodarki odpadami [szt.]</p> <p>Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [t]</p>
<p>2.5. Dobrostan zwierząt</p>	<p>Opieka nad zwierzętami bezdomnymi</p> <p>Opieka nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie</p>	<p>opieka nad zwierzętami bezdomnymi</p> <p>pomoc w adopcji zwierząt</p>	<p>Liczba wykonanych usług kastracji i sterylizacji bezdomnych psów i kotów [szt.]</p> <p>Liczba zakupionej karmy dla</p>

	<p>odławianie bezdomnych zwierząt</p> <p>Ograniczenie populacji bezdomnych zwierząt poprzez sterylizację i kastrację psów i kotów</p> <p>Poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt</p> <p>Usypianie ślepych miotów</p> <p>Wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich</p> <p>Zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt</p>	<p>zwierząt [kg]</p> <p>Liczba zwierząt, którym zapewniono całodobową opieką [szt.]</p>
--	--	---

Źródło: opracowanie własne

Cel III. Wysoka jakość kształcenia

Czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest również rozwój oferty edukacyjnej i podnoszenie jakości kształcenia młodych mieszkańców Gminy Nidzica poprzez zagwarantowanie miejsc w żłobku dzieci do lat trzech, ale również zwiększenia dostępności i zwiększenia jakości edukacji w przedszkolach.

Ponadto zadaniem Gminy jest dbałość o wysoki poziom nauczania, a także o warunki edukacji w tym infrastruktury dydaktycznej i sportowej dla wszystkich uczniów zarówno ze szkół miejskich, jak i wiejskich. Zwiększając jakość bazy edukacyjnej, zwiększy się możliwości organizacji zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych o charakterze dydaktycznym i sportowym, a także zawodów, turniejów. Oferta pozalekcyjna powinna odpowiadać na obecne potrzeby uczniów, związane z nabywaniem kompetencji w szczególności językowych i cyfrowych.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 5. Cel strategiczny nr 3

CEL STRATEGICZNY III WYSOKA JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Dostępność opieki żłobkowej i przedszkolnej	<p>Wspieranie różnych form opieki nad dziećmi do lat 3, rozwijanie oferty w zakresie opieki przedszkolnej</p> <p>Dostępność miejsc w placówkach przedszkolnych</p>	<p>wzrost liczby miejsc w placówkach opiekuńczych dzieci do 3 roku życia</p> <p>poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej na obszarze Gminy</p>	<p>Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 [szt.]</p> <p>Liczba doposażonych placówek edukacyjnych [szt.]</p>
3.2. Podnoszenie poziomu edukacji	<p>Doposażenie placówek oświatowych w niezbędny sprzęt, pomoce naukowe i nowoczesniejsze narzędzia sprzyjające realizacji procesu kształcenia i rozwoju intelektualnego</p> <p>Udział placówek oświatowych w programach i projektach dotyczących edukacji oraz wychowania</p>	<p>wzrost potencjału kapitału ludzkiego</p> <p>poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej na obszarze Gminy</p> <p>poprawa jakości kształcenia w gminnych placówkach edukacyjnych</p> <p>zwiększenie atrakcyjności oferty zajęć pozalekcyjnych</p> <p>poprawa wyników kształcenia uczniów</p>	<p>Liczba doposażonych placówek edukacyjnych [szt.]</p> <p>Liczba dzieci uczestniczących w programach i projektach dotyczących edukacji oraz wychowania [osoba]</p> <p>Średnie wyniki nauczania w szkołach [%]</p> <p>Liczba osób korzystających z programów profilaktycznych [osoba]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.3. Dobra infrastruktura w oświacie	<p>Wsparcie systemu opieki psychologiczno-pedagogicznej</p> <p>Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych</p> <p>Organizacja zajęć pozalekcyjnych</p> <p>Edukacja uczniów i młodzieży w zakresie rozwoju kreatywności, przedsiębiorczości i odpowiedzialności społecznej</p> <p>Dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy</p> <p>Realizacja programów profilaktycznych</p>	<p>wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców</p> <p>spadek poziomu bezrobocia</p> <p>wzrost atrakcyjności osadniczej Gminy</p>	
	<p>Poprawa infrastruktury edukacyjnej, w tym profesjonalne pracownie przedmiotowe</p> <p>Rozbudowa i modernizacja bazy sportowej</p>	<p>poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej na obszarze Gminy</p> <p>wzrost atrakcyjności osadniczej Gminy</p>	<p>Liczba wspartych jednostek oświatowych [szt.]</p>

Źródło: opracowanie własne

Cel IV. Kultura i sport dla każdego

Dzieje Nidzicy sięgają XIV wieku, wybudowany wówczas zamek był siedzibą administracji krzyżackiej. Aktualnie jest to największy na Mazurach pokrzyżacki zamek o charakterze rezydencjalno - obronnym. Do najbardziej znanych i cyklicznych imprez w gminie należą: Dni Nidzicy, w czasie których, oprócz gwiazd piosenki i kabaretu można oglądać rycerzy walczących na miecze, włócznie i topory, Międzynarodowy Festiwal Fantastyki, Nidzickie Targi Rzemiosła, Regionalny Festiwal Potraw z Mięsa Drobiowego, czy Festiwal Muzyki Pozytywnej. Historyczno-przyrodnicze i kulturalne walory Ziemi Nidzickiej czynią z niej atrakcyjny teren dla miłośników turystyki i wypoczynku. Dla nich też powstały interesujące trasy widokowe, piesze i rowerowe oraz szlaki wodne.

W działalności domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic łączna liczba organizowanych imprez wyraźnie zwiększyła się, w przypadku gminy Nidzicy niemal dwukrotnie w porównaniu do roku 2011. Najwięcej imprez w gminie Nidzica związana była z organizacją seansów filmowych oraz występów zespołów amatorskich i występów artystów i zespołów zawodowych.⁶

Gmina Nidzica będzie wzmacniała ofertę kulturalną poprzez przygotowanie odpowiedniej infrastruktury realizując np. rewitalizację budynku kina Wenus.

Ponadto Gmina będzie rozbudowywała infrastrukturę sportową poprzez np. przebudowę infrastruktury lekkoatletycznej i budowę boiska bocznego przy stadionie miejskim w Nidzicy.

Dopełnieniem działań podejmowanych w obszarze społecznym będzie integracja mieszkańców i ich zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej poprzez współpracę i wspieranie organizacji pozarządowych, jak również wzmocnienie komunikacji z mieszkańcami.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

⁶ Strategia Rozwoju Nidzickiego Ośrodka Kultury na lata 2014-2022

Tabela 6. Cel strategiczny nr 4

CEL STRATEGICZNY IV			
KULTURA I SPORT DLA KAŻDEGO			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
4.1. Zapewnienie warunków do rozwoju oferty kulturalnej i sportowej	<p>Rozbudowa infrastruktury kulturalnej dla mieszkańców (m.in. utworzenie muzeum, rewitalizacja kina)</p> <p>Budowa nowych świetlic wiejskich</p> <p>Rozbudowa infrastruktury sportowej dla mieszkańców</p>	<p>poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</p> <p>integracja społeczna mieszkańców</p> <p>zwiększenie aktywności mieszkańców w wydarzeniach o różnym charakterze</p>	<p>Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów kulturalnych [szt.]</p> <p>Liczba osób korzystających ze wsparcia infrastruktury kulturalnej [liczba osób]</p> <p>Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów sportowych [szt.]</p> <p>Liczba osób korzystających ze wsparcia infrastruktury sportowej [liczba osób]</p>
4.2. Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty kulturalnej i sportowej	<p>Organizacja imprez kulturalnych integrujących mieszkańców</p> <p>Organizowanie imprez sportowych</p>	<p>poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</p> <p>integracja społeczna mieszkańców</p>	<p>Liczba imprez kulturalnych [szt.]</p> <p>Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych [osoba]</p> <p>Liczba imprez sportowych [szt.]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>4.3. Współpraca Gminy Nidzica z jednostkami pozarządowymi</p>	<p>Zwiększenie oferty sportowej dla dzieci i młodzieży niechrześcijańskich w klubach</p> <p>Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi</p> <p>Podjęcie działań zmierzających do zwiększenia poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców</p> <p>Promocja działalności zespołów artystycznych / sportowych</p>	<p>zwiększenie aktywności mieszkańców w wydarzeniach o różnym charakterze</p> <p>wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców</p> <p>promocja Gminy na zewnątrz</p> <p>integracja społeczna mieszkańców</p> <p>wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców</p> <p>promocja Gminy na zewnątrz</p> <p>integracja mieszkańców</p> <p>zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań zleconych</p> <p>budowanie relacji międzyludzkich</p>	<p>Liczba osób uczestniczących w imprezach sportowych [osoba]</p> <p>Liczba przeprowadzonych działań wspierających organizacje społeczne [szt.]</p> <p>Liczba działających na obszarze Gminy stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich [szt.]</p> <p>Liczba zespołów artystycznych / sportowych [szt.]</p>

Źródło: opracowanie własne

Cel V. Aktywni seniorzy

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.⁷

Gmina Nidzica za pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej będzie realizowała działania skierowane do seniorów zamieszkujących gminę Nidzicę poprzez m.in. wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów oraz zapewnienie warunków osobom starszym do prawidłowego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

⁷ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nidzica na lata 2021-2025

Tabela 7. Cel strategiczny nr 5

CEL STRATEGICZNY V AKTYWNI SENIORZY			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
5.1. Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów	<p>Utworzenie Centrum Wsparcia i Wolontariatu na Rzecz Osób Starszych i Niepełnosprawnych</p> <p>Kontynuowanie działalności Dziennego Domu Pomocy i Klubu Seniora</p> <p>Organizacja przedsięwzięć mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty, zajęcia)</p> <p>Podwyższanie świadomości społecznej na temat osób starszych w społeczeństwie oraz integracja społeczna osób starszych poprzez organizację przedsięwzięć sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych</p>	<p>dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej</p> <p>wzrost integracji społecznej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>zapewnienie dziennej i całodobowej opieki nad osobami starszymi i chorymi</p> <p>integracja osób starszych</p> <p>zagospodarowanie czasu wolnego seniorów</p>	<p>Liczba osób starszych objętych wsparciem Centrum [osoba]</p> <p>Liczba uczestników Dziennego Domu Pomocy i Klubu Seniora [osoba]</p> <p>Liczba zorganizowanych przedsięwzięć edukacyjnych dla seniorów [szt.]</p> <p>Liczba zorganizowanych przedsięwzięć podwyższających świadomość społeczną i integrujących społeczeństwo [szt.]</p> <p>Liczba rozpowszechnionych informacji [szt.]</p> <p>Liczba działań podjętych we współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, kościołami i społeczeństwem</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
	<p>Rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy i wsparcia Seniorom (strony internetowe, ulotki/broszury, informatory, informacje przekazywane przez pracowników instytucji, księży, lokalna prasa)</p> <p>Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, kościołami i społeczeństwem obywatelskim na rzecz osób starszych</p> <p>Edukacja oraz promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród osób starszych</p> <p>Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych</p> <p>Realizacja programów profilaktycznych</p>		<p>obywatelskim na rzecz osób starszych [szt.]</p> <p>Liczba uczestników działań edukacyjnych [osoba]</p> <p>Liczba przeprowadzonych diagnoz [szt.]</p> <p>Liczba osób korzystających z programów profilaktycznych [osoba]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p>5.2. Zapewnienie warunków osobom starszym do prawidłowego funkcjonowania w środowisku lokalnym</p>	<p>Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych</p> <p>Zapewnienie kompleksowej opieki osobom starszym przy wykorzystaniu dostępnych i dostosowanych do potrzeb narzędzi i form wsparcia (np. praca socjalna, pomoc materialna i niematerialna, Kręgi Wsparcia, system teleopieki, usługi opiekuńcze, grupy samopomocowe)</p> <p>Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób starszych</p>	<p>zapewnienie wsparcia osobom starszym</p> <p>wzrost kompetencji osób zajmujących się osobami starszymi</p>	<p>Liczba osób starszych korzystających z mieszkań chronionych [osoba]</p> <p>Liczba osób niepełnosprawnych objętych opieką [osoba]</p> <p>Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych [osoba]</p>

Źródło: opracowanie własne

Cel VI. Bezpieczeństwo zatrudnienia

Poniższy cel rozwojowy odwołuje się do kreowania dalszego rozwoju gospodarczego Gminy, który powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju, czyli dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi a ochroną środowiska.

Niewątpliwie położenie komunikacyjne Gminy Nidzica sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości, dlatego też należy dążyć do wzrostu liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy, ale również należy poszukiwać nowych rozwiązań gospodarczych, tworzących miejsca pracy dla mieszkańców. Dlatego też należy wykorzystać potencjał gospodarczy Gminy, przygotowywać tereny inwestycyjne i pozyskiwać nowych inwestorów poprzez promocję Gminy.

Ze względu na walory przyrodnicze oraz kulturalne Gmina Nidzica posiada potencjał rozwoju turystyki. Gmina powinna poprawić i rozwinąć infrastrukturę turystyczną i wypoczynkową oraz budować ścieżki rowerowe. W tym celu Gmina powinna współpracować z przedsiębiorcami prowadzącymi ośrodki wypoczynkowe, organizacjami pozarządowymi w celu rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz promocji turystycznej Gminy.

Dzięki rozwojowi gospodarczemu Gminy poprawi się sytuacja na rynku pracy, wzrosną dochody Gminy, a tym samym Gmina będzie mogła zapewnić mieszkańcom podstawową infrastrukturę techniczną i społeczną.

Ważnym aspektem rozwoju gospodarczego jest wykwalifikowana kadra, dlatego też należy dążyć do podnoszenia kompetencji pracowników i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nidzica na lata 2021-2025* wskazano cel operacyjny *podejmowanie działań mających na celu stworzenie warunków do podjęcia zatrudnienia oraz promowanie wśród społeczności lokalnej prospołecznych aktywnych postaw* poprzez stałą współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Nidzicy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia, z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 8. Cel strategiczny nr 6

CEL STRATEGICZNY VI			
Bezpieczeństwo zatrudnienia			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
6.1. Rozwój oferty inwestycyjnej	Dostosowanie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do potrzeb rozwoju przedsiębiorczości Przygotowanie i promocja terenów inwestycyjnych	zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na obszarze Gminy zwiększenie liczby nowych inwestycji zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy	Powierzchnia terenów przygotowanych na cele inwestycyjne [ha] Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy [szt.]
6.2. Zapewnienie atrakcyjnych warunków rozwoju przedsiębiorczości	Tworzenie stref aktywności gospodarczej Wsparcie rozwoju lokalnych producentów i produktów	zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na obszarze Gminy	Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy [szt.] Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
		<p>zwiększenie liczby nowych inwestycji</p> <p>zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy</p> <p>zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy</p> <p>spadek bezrobocia wśród mieszkańców</p> <p>promocja lokalnych producentów i ich wyrobów</p> <p>wzmocnienie wizerunku Gminy przyjaznej przedsiębiorcom</p>	<p>REGON na 1 tys. mieszkańców [szt.]</p> <p>Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców [szt.]</p> <p>Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]</p>
6.3. Rozwój turystyki	<p>Tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji dla rodzin z dziećmi</p> <p>Wsparcie i promocja prywatnych podmiotów działających w obszarze turystyczno-sportowo-rekreacyjnym</p> <p>Rozwój systemu ścieżek rowerowych połączonych z miejscami odpoczynku, zamieszkania i pracy</p>	<p>zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy</p> <p>poprawa oferty turystycznej i rekreacyjnej Gminy</p> <p>zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy</p> <p>poszerzenie bazy hotelowej i gastronomicznej</p>	<p>Liczba utworzonych stref rekreacyjno-wypoczynkowych [szt.]</p> <p>Liczba wspartych przedsiębiorstw turystycznych [szt.]</p> <p>Liczba osób korzystających z bazy noclegowej [os.]</p> <p>Długość wybudowanych nowych szlaków turystycznych [km]</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
	<p>Poprawa bazy noclegowej i gastronomicznej</p> <p>Budowa nowych szlaków turystycznych</p> <p>Wspieranie inicjatyw związanych z budową, rozbudową i modernizacją bazy noclegowej, biwakowej</p> <p>Zagospodarowanie plaż</p>	<p>poszerzenie oferty rekreacyjnej oraz oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów</p> <p>spadek bezrobocia wśród mieszkańców</p>	
<p>6.4. Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców</p>	<p>Animowanie dialogu na rzecz lokalnego rynku pracy</p> <p>Aktywizacja osób bezrobotnych i osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników</p>	<p>wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców</p> <p>spadek poziomu bezrobocia</p>	<p>Liczba osób bezrobotnych uczestniczących w programach/projektach aktywizujących [osoba]</p> <p>Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]</p> <p>Liczba osób biorących udział w programach podnoszących kwalifikacje zawodowe [osoba]</p>
<p>6.5. Promocja gospodarcza Gminy</p>	<p>Współpraca z organizacjami zewnętrznymi i stowarzyszeniami, których Gmina jest członkiem</p>	<p>wzrost atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej Gminy</p>	<p>Liczba podjętych działań promocyjnych w ramach współpracy z organizacjami</p>

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
	<p>Udział w targach, konferencjach</p> <p>Udział Gminy we wspólnych akcjach promocyjnych z podmiotami zewnętrznym, innymi jednostkami samorządu terytorialnego</p> <p>Współpraca z nadleśnictwem w sprawie wykorzystania turystyki leśnej do promocji gminy</p>	<p>spadek bezrobocia wśród mieszkańców</p>	<p>zewnątrznymi i stowarzyszeniami [szt.]</p> <p>Liczba turystów odwiedzających Gminę [os.]Liczba targów/konferencji, na których promowano Gminę [szt.]</p> <p>Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy [szt.]</p>

Źródło: opracowanie własne

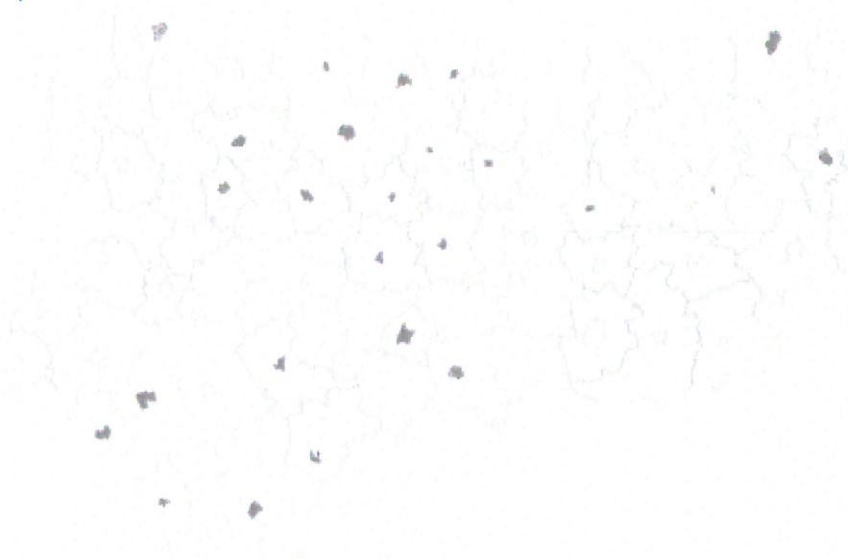
2.3. Planowane działania w ramach OSI określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Województwa Warmińsko-Mazurskiego *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego* wyszczególniono obszary strategicznej interwencji (OSI). Obszary strategicznej interwencji zostały wyróżnione poprzez integrację dwóch podejść – regionalnego i krajowego. W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* wskazano kilka obszarów funkcjonalnych, których zasięgi odpowiadają celom realizacji polityki rozwoju województwa. Drugie, regionalne kryterium wyodrębnienia OSI opiera się o wieloletnią współpracę partnerów/jednostek samorządu terytorialnego.⁸

Zgodnie ze strategią województwa Gmina Nidzica wskazana jest w OSI Miasta CITTASLOW oraz OSI Tygrys warmińsko-mazurski.

OSI Cittaslow charakteryzuje jeden z większych ubytków ludności oraz spótek z udziałem zagranicznym, a także niewielki wzrost zamożności. Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców jest najniższy wśród wszystkich wyodrębnionych obszarów. Jednocześnie odnotować należy znaczący wzrost liczby miejsc pracy na 1000 mieszkańców oraz wzrost liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.⁹

Rysunek 1. OSI Miasta CITTASLOW

Źródło: *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, Facebook Cittaslow Polska

⁸ Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

⁹ Ibidem

Tabela 9. Cele strategiczne a OSI Miasta CITTASLOW – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Rozwinięte relacje edukacja – rynek pracy Rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców Rozwinięta e-administracja	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne)
Inteligentna produktywność	Dobrze przygotowana oferta inwestycyjna	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (warunki dla prowadzenia biznesu)
Kreatywna aktywność	Korzystne warunki dla włączenia społecznego	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna)
Fundamenty rozwoju	Silny kapitał społeczny wspierany licznymi projektami współpracy Wysoki udział OZE w bilansie energetycznym miasteczek Wysoka jakość środowiska przyrodniczego	Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjna miast i ich najbliższego otoczenia

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Natomiast kryterium wyboru OSI Tygrys warmińsko-mazurski jest obszar wskazany w Strategii z 2013 roku na podstawie położenia ośrodka gminnego w odległości maksymalnie 15 km od drogi nr 7 i nr 16. Na tym obszarze występuje przede wszystkim konieczność dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności krajowej i międzynarodowej regionu.

Rysunek 2. OSI Tygrys warmińsko-mazurski

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Tabela 10. Cele strategiczne a OSI Tygrys warmińsko-mazurski – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Wzmocnienie kompetencyjne organizacji oddziałujących na cały region	Zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa
Inteligentna produktywność	Rozwój inteligentnych specjalizacji Przygotowanie najlepszych terenów inwestycyjnych	Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru Rozszerzanie oddziaływania na obszary sąsiednie
Kreatywna aktywność	Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej	-
Fundamenty rozwoju	Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, głównie we wschodniej części	Spójność terytorialna regionu

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Tabela 11. Planowane działania Gminy Nidzica oraz innych podmiotów w ramach OSI Miasta CITTASLOW i OSI Tygrys warmińsko-mazurski

Cel strategiczny	Proponowane działania	Zakres działania	Okres realizacji
Kompetencje przyszłości	Wspieranie różnych form opieki nad dziećmi do lat 3, rozwijanie oferty w zakresie opieki przedszkolnej	Tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 i dzieci przedszkolnych	2022-2030
	Poprawa infrastruktury edukacyjnej	Modernizacja, doposażenie placówek edukacyjnych	2022-2030
	Rozwój kompetencji dzieci	Programy edukacyjne skierowane do uczniów	2022-2030
Inteligentna produktywność	Rozwój oferty inwestycyjnej	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych	2022-2030
	Organizacja targów/konferencji	Organizacja Nidzickich Targów Rzemiosła	2022-2030
	Rozwój oferty turystycznej	Remont Zamku Prace konserwatorskie na cmentarzu Gra terenowa Promocja Gminy	2022-2030
	Rozbudowa infrastruktury kulturalnej dla mieszkańców	Rewitalizacja kina Wenus	2022-2030
Kreatywna aktywność	Rozwój oferty kulturalnej	Organizowanie wydarzeń kulturalnych	2022-2030
	Rozbudowa infrastruktury sportowej dla mieszkańców	Budowa/rozbudowa obiektów sportowych Budowa/rozbudowa skateparku, placu zabaw	2022-2030
	Rozwój oferty sportowej	Organizacja imprez sportowych	2022-2030

Fundamenty rozwoju	Rewitalizacja/zagospodarowywanie obiektów zabytkowych/obszarów publicznych	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej	2022-2030
	Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej	Urządzenie terenów zielonych Budowa pomostu rekreacyjnego	2022-2030
	Usługi dla seniorów	Utworzenie Centrum Opiekuńcze-Mieszkalne Integracja społeczna Akcja Koperta życia	2022-2030
	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	Rozbudowa z przebudową budynku garażowego OSP	2022-2030
	Infrastruktura drogowa	Budowa, przebudowa i remonty dróg gminnych	2022-2030
	Infrastruktura około drogowa	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego	2022-2030
	Gospodarka wodno-kanalizacyjna, w tym kanalizacja deszczowa	Budowa/rozbudowa/modernizacja	2022-2030
	Modernizacja energetyczna obiektów, w tym budynków użyteczności publicznej	Termomodernizacja placówek oświatowych	2022-2030
	Infrastruktura sieci gazowej	Przebudowa odcinków rurociągu	2022-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Nidzicy

2.4. Obszary strategicznej interwencji w gminie Nidzica

Zgodnie z rozwiązaniami ustawowymi, zapisanymi w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, obszarami specjalnej polityki są m.in. obszary strategicznej interwencji (OSI).

OSI to terytoria wymagające wsparcia zewnętrznego w celu wzmocnienia wewnętrznego potencjału rozwoju lub zapobiegania negatywnym procesom przyrodniczym i (lub) społeczno-gospodarczym. Wyróżnia się dwa obszary:

- o niekorzystnych cechach i procesach społeczno-ekonomicznych i (lub) przyrodniczych, wymagające interwencji zewnętrznych,
- obszary wzrostu - o charakterze obszarów funkcjonalnych – aktualnie istniejących lub możliwych do wykreowania o szczególnie korzystnych właściwościach przyrodniczych lub społeczno-ekonomicznych dla rozwoju.¹⁰

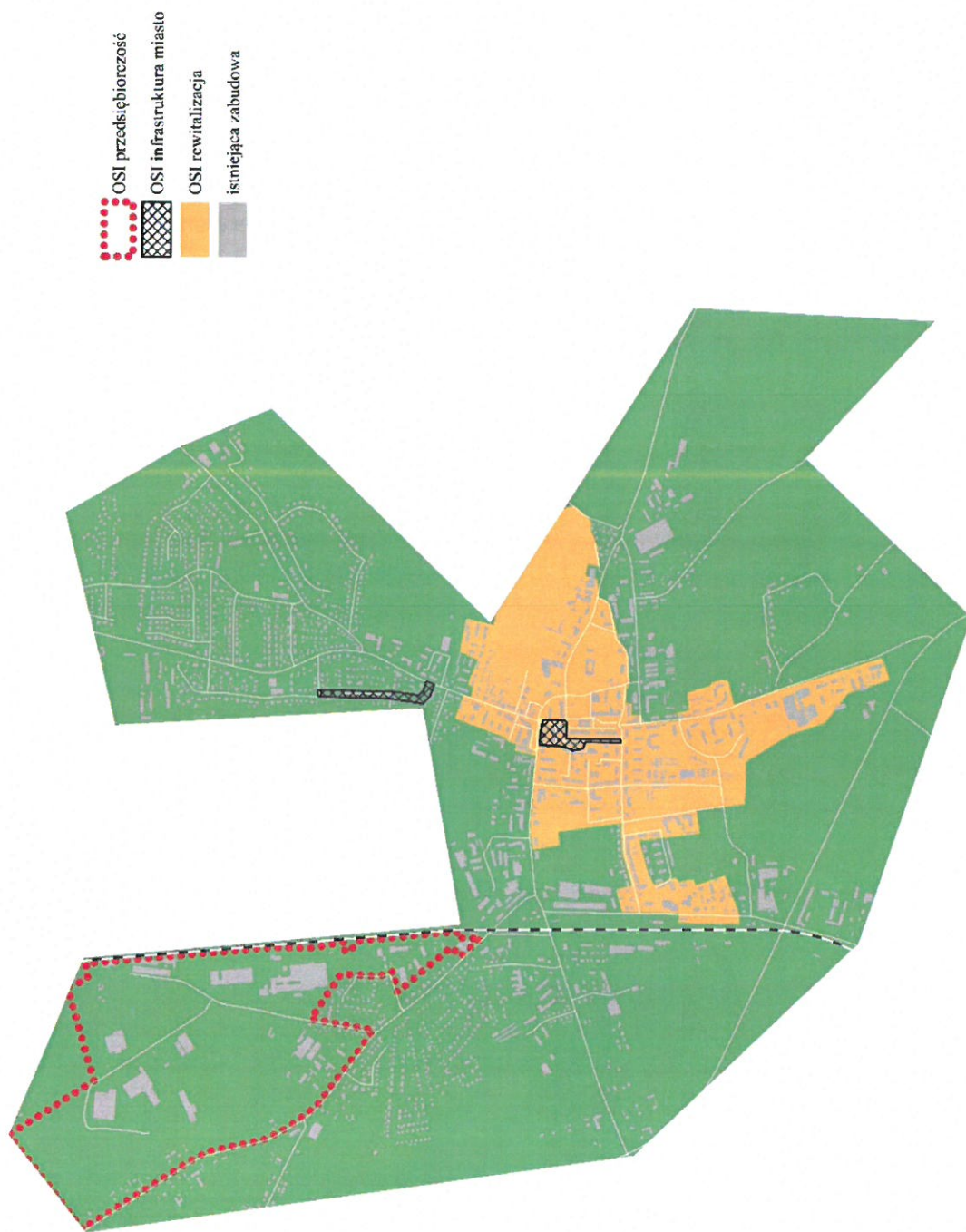
W ramach niniejszej Strategii wyznaczono cztery obszary strategicznej interwencji:

1. OSI Przedsiębiorczość
2. OSI Infrastruktura
3. OSI Rewitalizacja
4. OSI Zielona Turystyka

Na terenie miasta Nidzica znajdują się 3 obszary strategicznej interwencji (Przedsiębiorczość, Infrastruktura i Rewitalizacja).

¹⁰ P. Śleszyński, J. Bański, M. Degórski, T. Komornicki, Delimitacja obszarów strategicznej interwencji państwa: obszarów wzrostu i obszarów problemowych

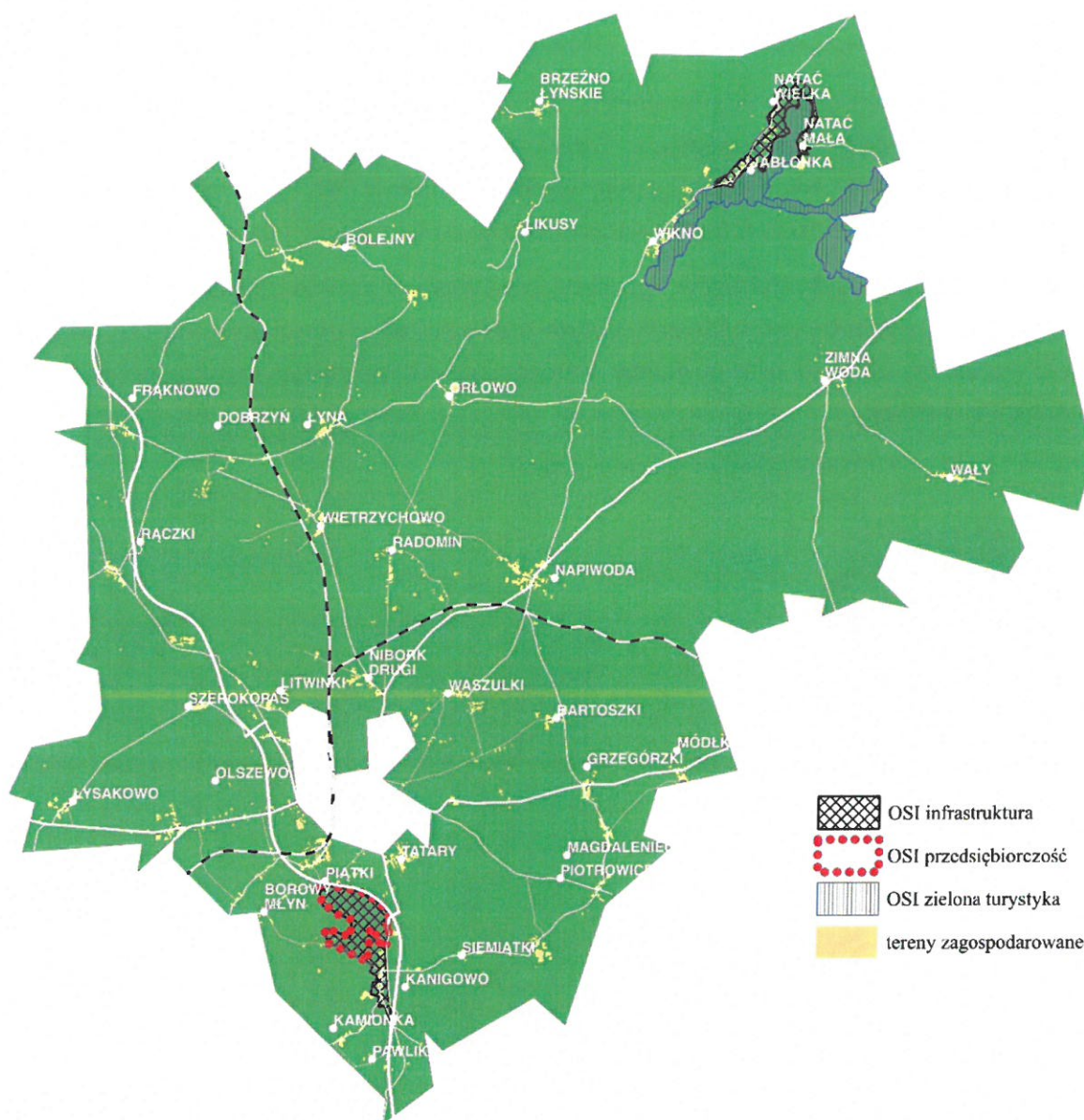
Rysunek 3. Mapa Obszarów Strategicznej Interwencji na terenie miasta

Źródło: opracowanie własne

Na obszarach wiejskich Gminy Nidzica znajdują się również 3 obszary strategicznej interwencji (Przedsiębiorczość, Infrastruktura Zielona Turystyka).

Rysunek 4. Mapa Obszarów Strategicznej Interwencji na terenie gminnym

Źródło: opracowanie własne

OSI PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W dobie gospodarki rynkowej to przedsiębiorcy dokonują wyborów lokalizacyjnych do prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast zadaniem Gminy jest stworzenie konkurencyjnych, w stosunku do innych gmin, warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Kryterium delimitacji:

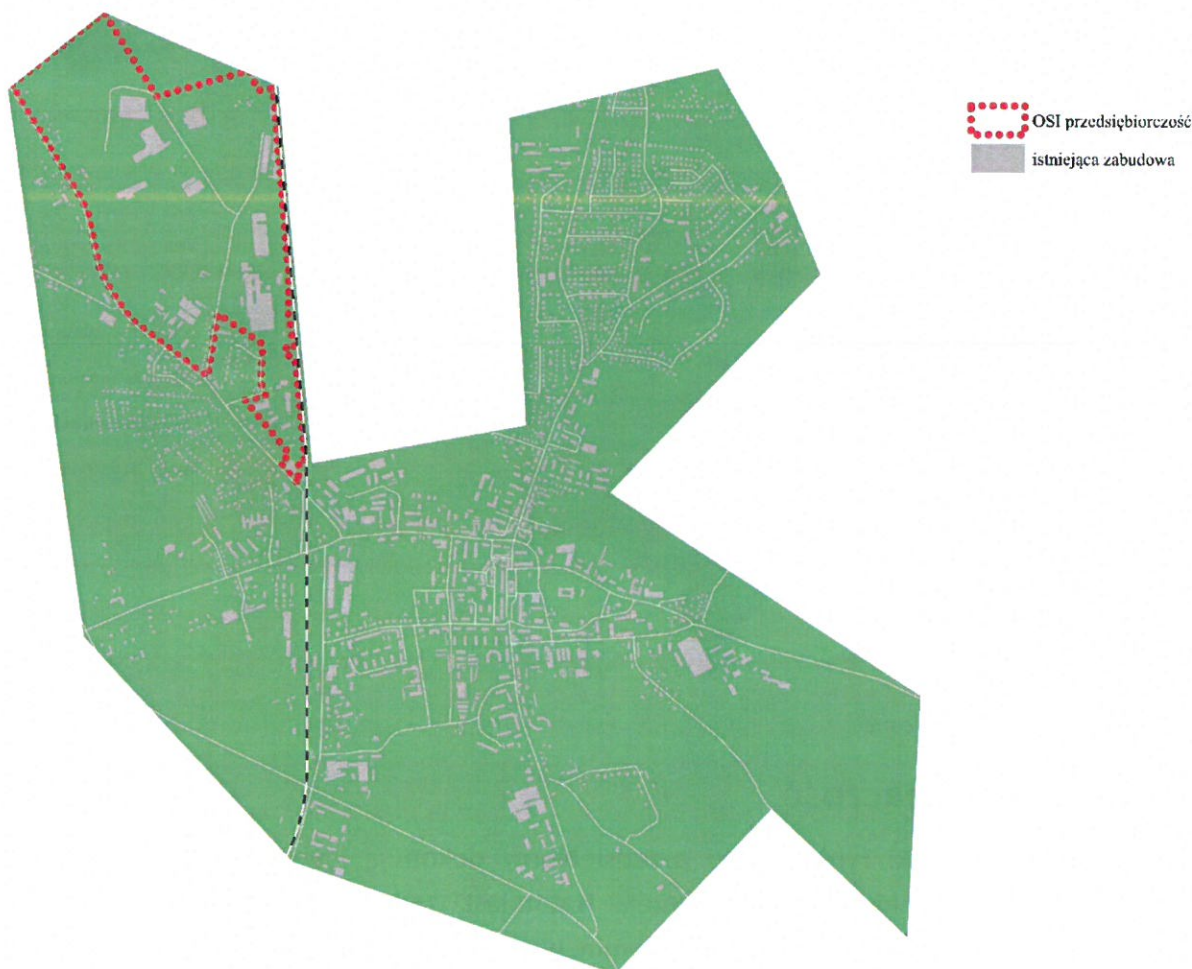
Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego Gminy Nidzica położone są w granicach administracyjnych miasta Nidzica (w tym Podstrefa Nidzica Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej), Park Przemysłowy (Nidzica Industrial Park) w Kanigowie.

Uzasadnienie OSI

Rozwój przedsiębiorczości jest konieczny dla zapewnienia wzrostu gospodarczego każdej jednostki samorządu terytorialnego. Zatem gminy powinny podejmować odpowiednie działania na rzecz tworzenia sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, a także działań wspierających rozwój już istniejących przedsiębiorstw.

Ważnym czynnikiem stymulującym procesy rozwojowe w gminie powinno być wsparcie dla tworzenia i rozwoju terenów inwestycyjnych oraz stref aktywności gospodarczej znaczących pod względem obszaru oraz wyraźnie wzmacniających potencjał regionu do przyciągania nowych inwestycji.

Rysunek 5. OSI PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ na terenie miasta

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 6. OSI PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ na terenie gminnym

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12. Oczekiwane skutki interwencji OSI Przedsiębiorczość a cele Strategii

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Oczekiwane skutki interwencji
Podnoszenie jakości infrastruktury publicznej	Zagospodarowanie pustych przestrzeni i obiektów	zwiększenie funkcjonalności przestrzeni
Wysoki poziom zabezpieczenia środowiska	Rozwój gospodarki opartej na OZE	zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych
	Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy
Bezpieczeństwo zatrudnienia	Rozwój oferty inwestycyjnej	zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy
		zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na obszarze Gminy
		zwiększenie liczby nowych inwestycji
		zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy
	Rozwój turystyki	zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy
		zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy

Źródło: opracowanie własne

OSI INFRASTRUKTURA

Duże znaczenie dla zmniejszania dystansu pomiędzy wsią i miastem oraz dla podnoszenia atrakcyjności terenów wiejskich ma poprawa stanu technicznego infrastruktury wiejskiej. Infrastruktura techniczna jest jednym z podstawowych elementów zagospodarowania przestrzennego i decyduje w znacznej mierze o możliwościach rozwoju inicjatyw gospodarczych, a także o modernizacji produkcji rolniczej, rozwoju osadnictwa i ochronie środowiska przyrodniczego.¹¹

Kryterium delimitacji:

Obszar niezwodociągowany i nieskanalizowany w gminie Nidzica.

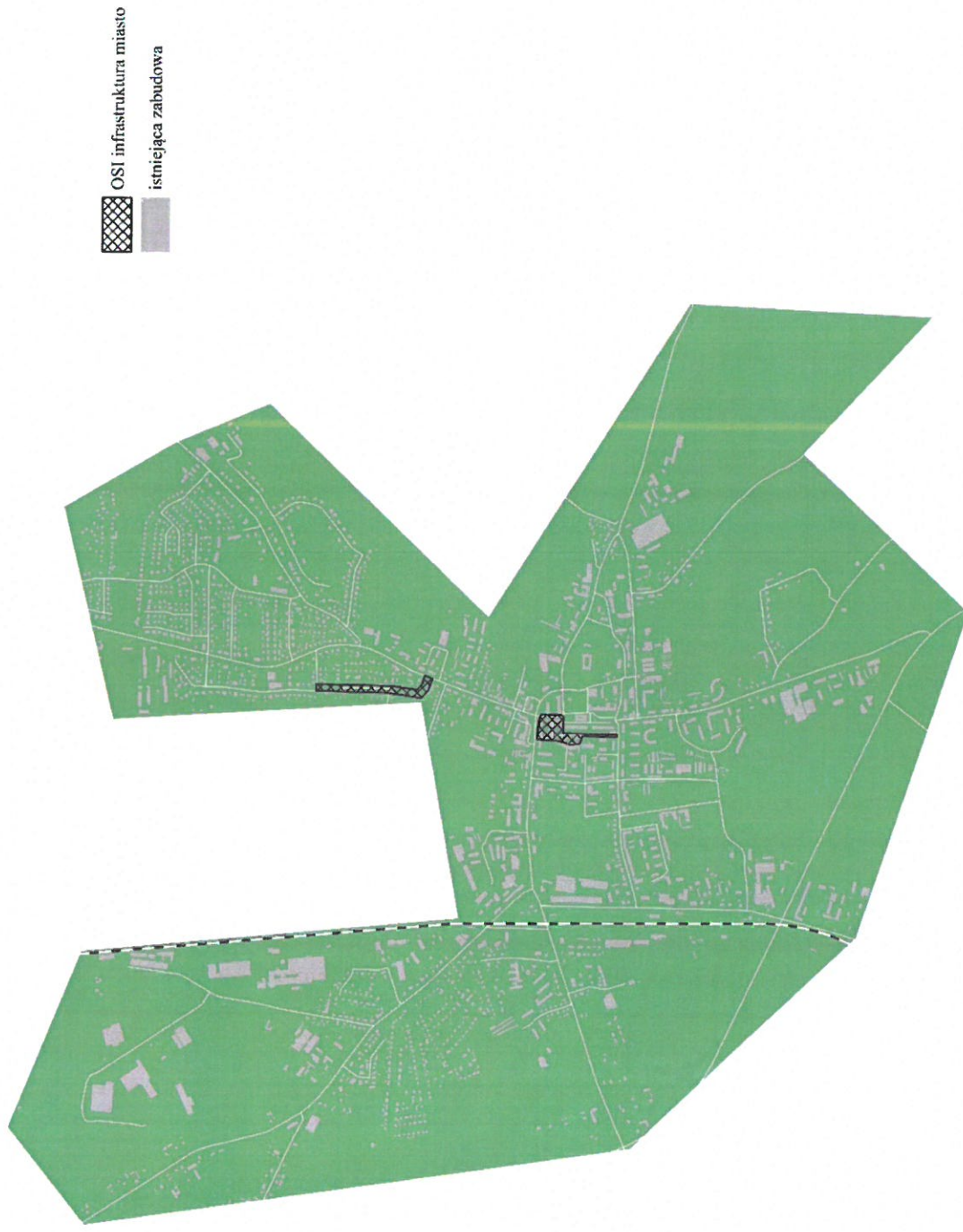
¹¹ E. Berkowska, H. Rasz, D. Stankiewicz, Infrastruktura techniczna wsi

Uzasadnienie OSI

Gmina Nidzica w ostatnich latach rozbudowywała sieć wodociągową i kanalizacji sanitarnej. Jednakże w dalszym ciągu występuje znaczna różnica stopnia korzystających z wodociągu i kanalizacji sanitarnej pomiędzy miastem, a obszarami wiejskimi. W celu poprawy jakości życia ludności i stanu środowiska przyrodniczego Gmina będzie realizowała działania infrastrukturalne w tym zakresie. Brak systemowych rozwiązań gospodarki ściekowej jest istotnym ograniczeniem dla zrównoważonego rozwoju Gminy.

OSI Infrastruktura jest komplementarna z OSI Przedsiębiorczość (uzbrojenie terenów inwestycyjnych) oraz OSI Zielona Turystyka.

Rysunek 7. OSI INFRASTRUKTURA na terenie miasta Nidzica

Źródło:

opracowanie

własne

Rysunek 8. OSI INFRASTRUKTURA na terenie gminnym

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13. Oczekiwane skutki interwencji OSI Infrastruktura a cele Strategii

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Oczekiwane skutki interwencji
Wysoki poziom zabezpieczenia środowiska	Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	<p>poprawienie jakości istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjne</p> <p>poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych</p> <p>zwiększenie liczby osób korzystających z nowo wybudowanej infrastruktury technicznej</p>
Bezpieczeństwo zatrudnienia	Rozwój turystyki	<p>poprawa oferty turystycznej i rekreacyjnej Gminy</p> <p>zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy</p>

Źródło: opracowanie własne

OSI REWITALIZACJA

Rewitalizacja stanowi istotny instrument rozwoju społeczno-gospodarczego regionów, prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Poprawa jakości życia rozumiana jest jako zapewnienie bezpieczeństwa, godziwych warunków mieszkaniowych, opieki zdrowotnej, warunków edukacji, poprawy stanu środowiska naturalnego oraz kulturowego, przywrócenia ładu w przestrzeni miejskiej, wzrostu aktywności gospodarczej oraz odbudowy więzi społecznych.

Kryterium delimitacji:

Zgodnie z Lokalnym Programem Rewitalizacji gminy Nidzica w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow obszar rewitalizacji obejmuje część podobszaru zdegradowanego na obszarze miejskim o powierzchni 0,93 km², co stanowi 0,25 proc. powierzchni gminy i zamieszkały był w 2016 roku przez 6288 osób, co stanowiło 28,86 proc. mieszkańców gminy miejsko-wiejskiej Nidzica.

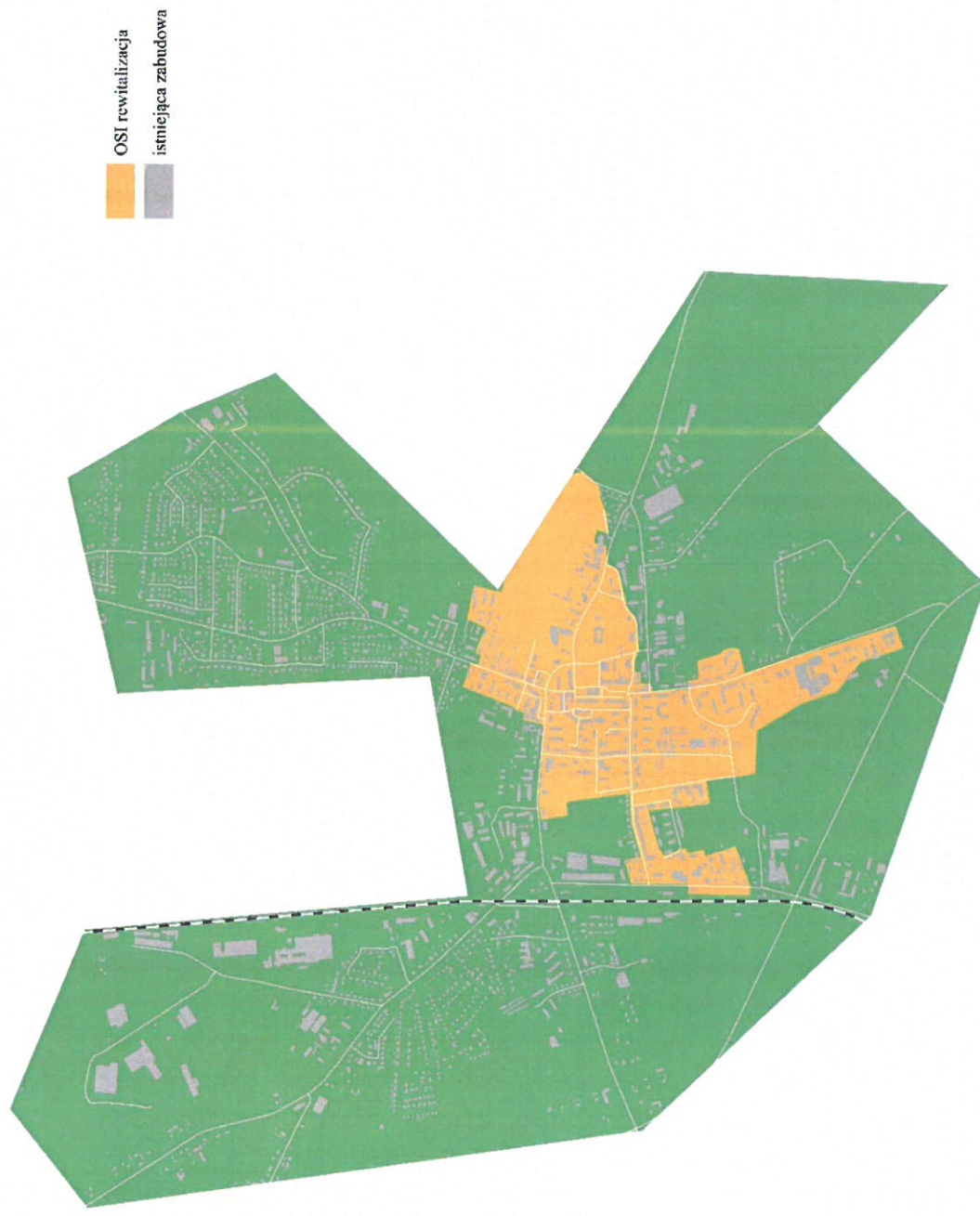
Uzasadnienie OSI

Zgodnie z wizją Lokalnego Programu Rewitalizacji obszar rewitalizowany w Nidzicy w 2024 roku będzie terenem zaktywizowanym społecznie, gospodarczo i przestrzennie. Nastąpi ograniczenie wykluczenia społecznego poprzez wzrost aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców. Nowo zagospodarowana przestrzeń miejska przyczyni się do poprawy integracji mieszkańców i atrakcyjności turystycznej Nidzicy.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji określono następujące potrzeby rewitalizacji:

1. pobudzenie aktywności społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
2. poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwo w życiu publicznym;
3. adaptacja i przystosowanie obiektów i przystosowania do pełnienia nowych funkcji;
4. zwiększenie dostępu do zatrudnienia przez osoby poszukujące pracy;
5. zachowanie i podniesienie atrakcyjności lokalnych zasobów przyrodniczych;
6. zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego;
7. nadanie walorów funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni rewitalizowanej;
8. poprawa dostępu do usług publicznych;
9. rozwój działalności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej;
10. poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej;
11. poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia;
12. poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców;
13. poprawa dostępności miejsc wypoczynkowo-rekreacyjnych dla mieszkańców;
14. poprawa infrastruktury drogowej.

Rysunek 9. OSI REWITALIZACJA

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14. Oczekiwane skutki interwencji OSI Rewitalizacja a cele Strategii

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Oczekiwane skutki interwencji
Podnoszenie jakości infrastruktury publicznej	Zagospodarowanie pustych przestrzeni i obiektów	poprawa estetyki i funkcjonalności reprezentatywnych obiektów gminnych poprzez ich rewitalizację
	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej	poprawa estetyki i funkcjonalności reprezentatywnych obiektów gminnych poprzez ich rewitalizację poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców Gminy o charakterze sportowo-rekreacyjnym
	Poprawa infrastruktury drogowej	poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Wysoki poziom zabezpieczenia środowiska	Wysoka jakość powietrza	ograniczenie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Gminy
Kultura i sport dla każdego	Zapewnienie warunków do rozwoju oferty kulturalnej i sportowej	poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego integracja społeczna mieszkańców
Bezpieczeństwo zatrudnienia	Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców	wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców spadek poziomu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne

OSI ZIELONA TURYSTYKA

Na przestrzeni kilku ostatnich lat znacząco wzrosło zainteresowanie ekoturystyką, czyli zieloną turystyką. Turyści mogą wypoczywać na łonie natury, natomiast działania w zieloną turystyką przyczyniają się do ochrony naturalnego środowiska.

Kryterium delimitacji:

Obszar o szczególnym znaczeniu dla rozwoju różnych form turystyki, związanych z walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, położony na terenie Gminy Nidzica. Jednym z wyznaczonych obszarów jest jezioro Omulew wraz z terenami przybrzeżnymi.

Uzasadnienie OSI

Z racji tego, że turystyka w ogromnej mierze jest związana ze środowiskiem przyrodniczym i zależy od jego jakości oraz stanu utrzymania, musi szczególnie elastycznie reagować na wszelkiego rodzaju zmiany zachodzące w sposobie myślenia oraz potrzebach współczesnych ludzi. Liczne publikacje Rady Europy dotyczące przemysłu turystycznego dowodzą, że w ostatnich latach nastąpił przełom w postawach i mentalności współczesnych turystów, których świadomość ekologiczna znacznie się zwiększyła. Podróżujący mają nie tylko określone wymagania, co do jakości usług, lecz także oczekują atrakcyjnego przyrodniczo i niezanieczyszczonego otoczenia zewnętrznego w miejscu planowanego wypoczynku. Potwierdzają to obserwacje Światowej Organizacji Turystyki, wedle których wraz z rozwojem turystyki na świecie rośnie dywersyfikacja produktów turystycznych, jak również popyt na te formy turystyki, które są nastawione na ochronę miejsc przyrodniczo cennych. Coraz większa grupa turystów, w tym szczególnie osób mieszkających na co dzień w dużych miastach i aglomeracjach, wybiera odpoczynek w miejscach cichych, spokojnych, położonych z dala od modnych i zatłoczonych kurortów turystycznych. Odwiedzającym zależy na poznaniu nowych kultur i lokalnych tradycji, wypoczyniu na łonie przyrody, aktywnym wypoczynku, a wreszcie spróbowaniu lokalnej kuchni.¹²

Jezioro Omulew, jest istotnym elementem zachowania różnorodności biologicznej, również w skali Wspólnoty Europejskiej, znalazło to swój wyraz w wyznaczanych obszarach Natura 2000. Jezioro Omulew jest siedliskiem gatunków cennych przyrodniczo: bóbr europejski, wydra europejska, koza pospolita. W obszarze zlewni może występować: czerwony nieparek, różanka, wydra europejska. Obszar Omulew jest również ostoją ptasią, archiwalne dane wskazują, że obszar jeziora oraz obszar kształtowany dzięki obecności jeziora w krajobrazie, był arealem eksploatowanym przez cenne awifauny. Wskazane walory przyrodnicze jeziora Omulew są bezpośrednio sprzężone ze stanem przyrodniczym oraz stanem wód jeziora: stan jeziora jako siedliska przyrodniczego jest zły, stan ekologiczny jest zły, stan fizykochemiczny jest zły, stan chemiczny jeziora jest dobry, a stan jeziora wyznaczony jest poniżej stanu dobrego. Konieczne jest podjęcie działań naprawczych, poprawiający stan siedliska przyrodniczego oraz stanu wód m.in.

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i zmniejszenie zasilania wód jeziora biogenami ze zlewni bezpośredniej,
- ograniczanie zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora,
- ograniczenie fragmentacji strefy szuwarowej, poprzez nieuporządkowaną kreację dostępu do jego wód (plaże, przystanie, pomosty),

¹² Ecoturystyka, <https://www.e-horyzont.pl/blog/ekoturystyka>, 06.12.2021

- delimitacja stref w zlewni jeziora do pełnienia funkcji: turystycznej, przyrodniczej, krajobrazowej, rolniczej,
- egzekwowanie prawa dotyczącego gospodarki odpadami,
- ograniczenie oddziaływania zabudowy rozproszonej, w tym oddziaływania poprzez rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych,
- ograniczenie oddziaływania zanieczyszczenia wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem, poprzez wyznaczenie strefy wyłączonej z użytkowania leśnego oraz strefy utrzymania dotychczasowych form użytkowania rolniczego wokół jeziora Omulew celem stworzenia strefy buforowej,
- poprawa stanu wód poprzez zakaz lokowania w obszarze potencjalnego oddziaływania przedsięwzięć mogących zagrażać wodom powierzchniowym, ich zasobom oraz ich jakości,
- ochrona przed eutrofizacją wód jeziora poprzez właściwą gospodarkę rybostanem.¹³

¹³ Analiza botaniczno-siedliskowa rejonu jeziora Omulew wraz z zalecaniami działań ochronnych

Rysunek 10. OSI ZIELONA TURYSTYKA

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15. Oczekiwane skutki interwencji OSI Zielona Turystyka a cele Strategii

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Oczekiwane skutki
-------------------	-----------------	-------------------

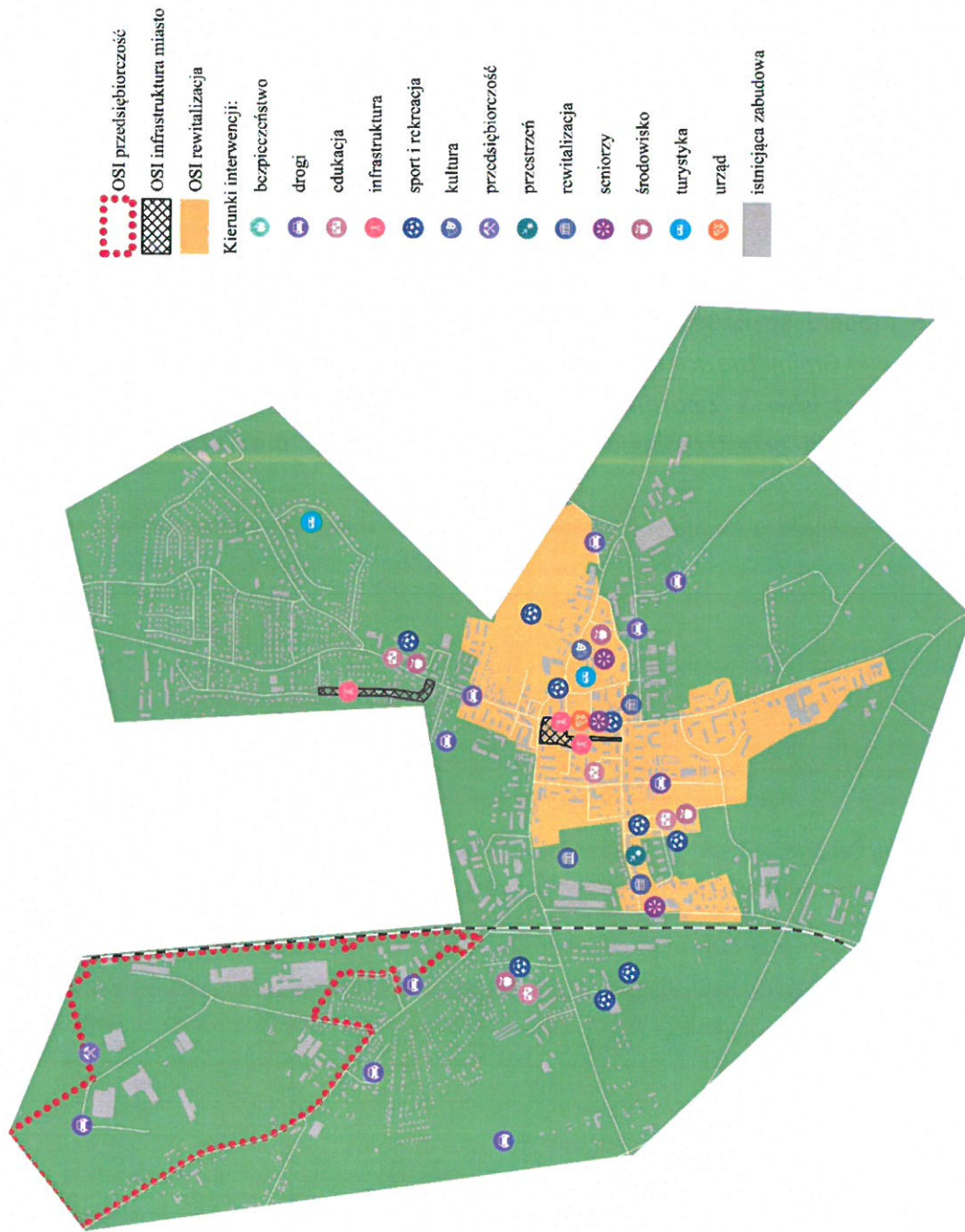
interwencji		
Podnoszenie jakości infrastruktury publicznej	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej	poprawa oferty turystycznej i rekreacyjnej Gminy
Wysoki poziom zabezpieczenia środowiska	Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
Bezpieczeństwo zatrudnienia	Rozwój turystyki	poprawa oferty turystycznej i rekreacyjnej Gminy zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy

Źródło: opracowanie własne

2.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Ze względu na fakt, iż w Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego nie określono modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, w *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030* przedstawiono model, który wynika przede wszystkim z zapisów i założeń przedstawionych *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica* oraz planowanych kierunków interwencji.

Rysunek 11. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej w mieście Nidzica

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 12. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej na terenie gminnym

Źródło: opracowanie własne

Krótką charakterystyką obszarów i kierunki interwencji:

1. W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej zaplanowano:
 - Poprawę infrastruktury drogowej.
 - Rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej.
 - Modernizację oczyszczalni ścieków.
2. W zakresie rozwoju infrastruktury społecznej zaplanowano:
 - Rozwój edukacji i bazy oświatowej.
 - Rozwój przestrzeni dla sportu i rekreacji.
 - Rozwój kultury i promocji w gminie.
 - Rozwój przestrzeni dla seniorów.

3. W zakresie rozwoju gospodarczego zaplanowano:
 - Adaptacja obszaru rozwoju aktywności gospodarczej.
 - Uzbrojenie terenów inwestycyjnych.
 - Wsparcie turystyki zielonej.
4. W zakresie rozwoju środowiska zaplanowano:
 - Działania w obszarze niskiej emisji.
 - Rozwój odnawialnych źródeł energii.
 - Działania naprawcze w ramach OSI Zielona Turystyka.
5. W zakresie rozwoju bezpieczeństwa zaplanowano:
 - Rozbudowa z przebudową budynku garażowego OSP.

2.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica* celem nadrzędnym polityki przestrzennej jest dążenie do zrównoważenia rozwoju ekologicznego, przestrzennego, społecznego i ekonomicznego, gwarantującego harmonijny rozwój przestrzeni życiowej całej społeczności lokalnej, bez ograniczania możliwości zaspokojenia potrzeb przez przyszłe pokolenia.

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie.

Tabela 16. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Nidzica

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
Tereny o funkcjach mieszkaniowych	Obszary mieszkaniowe z przewagą zabudowy wielorodzinnej w Nidzicy oraz jednorodzinnej zlokalizowane na terenach wiejskich, przede wszystkim wzdłuż istniejących najważniejszych dróg na terenie gminy.	<p>podnoszenie jakości życia i komfortu zamieszkania poprzez realizację przedsięwzięć w zakresie infrastruktury technicznej, z zakresu ochrony środowiska, komunikacyjnej</p> <p>zwiększenie atrakcyjności osadniczej gminy</p> <p>zwieszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy w kontekście rozwoju budownictwa, mieszkaniowego jednorodzinnego</p> <p>kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej</p> <p>ochrona krajobrazu kulturowego</p>	<p>kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy z możliwością jej uzupełnienia</p> <p>kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową</p> <p>tworzenie spójnego i jednolitego wizerunku obszarów o funkcjach mieszkalnych</p> <p>kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji</p> <p>zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej m.in. poprzez układ dróg publicznych i ścieżek rowerowych</p> <p>poprawa dostępności infrastruktury usług społecznych (przedszkola, place zabaw, obiekty sportowe skwery)</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
			<p>w planowaniu terenów mieszkaniowych, należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, placów zabaw, terenów sportowo-rekreacyjnych itp.) przy zachowaniu historycznych założeń, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych</p> <p>porządkowanie struktur przestrzennych możliwie z zachowaniem skali i form zabudowy charakterystycznej dla terenów wiejskich</p> <p>planowanie terenów urbanizacji warunkowanych równoczesną realizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
<p>Tereny o funkcjach usługowych, w tym użyteczności publicznej</p>	<p>Obszary administracyjno-usługowe, istotne ze względu na obsługę mieszkańców gminy znajdują się głównie w Nidzicy. W miejscowości tej zlokalizowane są m.in. instytucje i obiekty użyteczności publicznej, punkty handlowo-usługowe, w tym tereny obsługi komunikacji o znaczeniu ponadlokalnym.</p>	<p>budowanie roli miasta jako lokalnego lidera usług i handlu</p> <p>porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej</p> <p>zwiększanie potencjału gospodarczego, w tym wzmacnianie istniejących funkcji usługowych komercyjnych</p> <p>podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez</p> <p>zapewnienie dostępu do usług</p>	<p>kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych</p> <p>kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych</p> <p>mieszanie i dodawanie funkcji</p> <p>zwiększenie udziału zieleni</p> <p>zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura pieszka i rowerowa, węzeł przesiadkowy)</p> <p>rewitalizacja obszarów zdegradowanych w celu</p> <p>zwiększenia terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod działalność gospodarczą,</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
<p>Tereny mające funkcje stref działalności gospodarczej</p>	<p>Tereny te pokrywają się z obszarami określonymi w dotychczasowej polityce przestrzennej, są to obszary zlokalizowane za torami kolejowymi w znacznej części położony jest w przestrzeni dolinnej oraz tereny zlokalizowane w granicach administracyjnych miasta</p>	<p>zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy</p> <p>uzupełnianie i kreowanie nowej struktury przestrzennej</p> <p>koncentracja obszarów wzduż obecných i planowanych ciągów komunikacyjnych</p>	<p>dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach</p> <p>w planowaniu terenów usługowych należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, placów zabaw, terenów sportowo-rekreacyjnych itp.) przy zachowaniu historycznych</p> <p>połączenie z ponadlokalnym układem komunikacyjnym</p> <p>tworzenie układu kompozycyjno-komunikacyjnego</p> <p>zapewniającego dostępność oraz dobrą dystrybucję terenów i ich obsługę</p> <p>uwzględnienie zapotrzebowania na miejsca parkingowe dla nowej zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
	<p>Nidzica. Lokalizacja związana jest z: bliskością do drogi krajowej, możliwością wyznaczenia swartego obszaru o dużej powierzchni, dostępem do komunikacji i infrastruktury technicznej.</p>	<p>minimalizowanie negatywnych skutków dla ludzi, infrastruktury i środowiska, w tym stały monitoring</p>	<p>ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych, ograniczenia w zasklepieniu gleby)</p> <p>zwiększenie powierzchni terenów zieleni</p> <p>wyposażenie terenów zabudowy techniczno-produkcyjnej w kanalizację sanitarną i nakaz odprowadzania ścieków do kanalizacji sanitarnej</p> <p>uzbrajanie terenów proporcjonalnie do stopnia zainwestowania i zagospodarowania</p> <p>zapewnienie odpowiednich parametrów infrastruktury liniowej</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
<p>Tereny użytkowane rolniczo</p>	<p>Zwarte powierzchnie wykorzystywane przez rolnictwo występują w zachodniej i południowej części gminy Nidzica. Występujące tutaj warunki przyrodnicze nie sprzyjają uzyskiwaniu wysokich plonów. Przeważają gleby o klasie bonitacyjnej IV i słabsze. Duże powierzchnie zajęte są przez tereny podmokłe, wykorzystywane częściowo jako użytki zielone.</p>	<p>zachowanie specyfiki i tożsamości gminy miejsko-wiejskiej</p> <p>zachowanie, ochrona przed wykorzystaniem zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej</p> <p>zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego</p> <p>rozwój rolnictwa ekologicznego</p>	<p>utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych</p> <p>kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej</p> <p>przeciwdziałanie rozdrobnieniu arealu rolnego</p> <p>realizacja programu zalesień gruntów najślabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych</p> <p>wprowadzenie zakazu lokalizacji obiektów oraz urządzeń degradujących w szerszym zasięgu środowisko w zakresie zdolności produkcyjno-rolniczej</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
<p>Tereny zieleni, w tym o wiodącej funkcji przyrodniczej i ochronnej</p>	<p>Lesistość terenów gminy jest wysoka - wynosi ponad 50 %. Stawia to gminę w rzędzie gmin o wysokiej lesistości (lesistość średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi około 29 %). Duże powierzchnie gminy Nidzica objęte zostały terytorialnymi formami ochrony przyrody. Wielkoprzestrzennymi</p>	<p>wykorzystanie obszarów leśnych oraz ich najbliższego sąsiedztwa do realizacji działań z zakresu rekreacji i wypoczynku (także sportu i turystyki czynnej) oraz ochrony zdrowia i edukacji (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne, itp.) ochrona bioróżnorodności biologicznej i zrównoważone</p>	<p>możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak: lasy, agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, parki i inne tereny zieleni urządzonej ograniczenie intensywnej produkcji rolniczej priorytet dla indywidualnych lub sąsiedzkich systemów zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zapewnienie dużego udziału zieleni w strukturze przestrzennej gminy zachowanie istniejących i tworzenie dodatkowych kompleksów leśnych oraz towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu, uzupełnianie i poszerzanie kompleksów leśnych,</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
	<p>ich formami są ostoje Natura 2000 i obszary chronionego krajobrazu. Mniejsze powierzchniowo są rezerwy przyrody. Ustanowiono też szereg pomników przyrody.</p>	<p>wykorzystanie systemu przyrodniczego, zapobieganie degradacji środowiska leśnego dla zapewnienia harmonijnego rozwoju życia mieszkańców gminy, zwiększenie dostępności terenów zieleni, wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, poprawa jakości zamieszkania oraz atrakcyjności osadniczej,</p>	<p>przeznaczenie lasów na cele rekreacyjne uzależnione od utrzymania funkcji ekologicznej (biologicznej, klimatycznej itp.) oraz drożności przestrzeni leśnej organizacja ścieżek edukacyjnych i stref wejścia do lasu wypożyczonych w miejscach parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę umożliwiającą edukację, rekreację i wypoczynek wykorzystanie istniejącego potencjału endogenicznego dla rozwoju obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych, sportowych i turystycznych</p>
<p>Wody</p>	<p>Na obszarze Gminy znajdują się 22 jeziora o łącznej powierzchni blisko 830 ha, co stanowi 2,2 proc. ogólnej powierzchni gminy. Jeziora na terenie Gminy Nidzica</p>	<p>zachowanie istniejącego systemu zbiorników i cieków wodnych, dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej gminy</p>	<p>ochrona bezpośredniej otuliny biologicznej cieków wodnych zasadniczo z zakazem zabudowy kubaturowej (wyjątki: funkcje związane ze sportem, rekreacją,</p>

Nazwa obszaru	Charakterystyka	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
	<p>są zlokalizowane w północnej części gminy i są pochodzenia polodowcowego. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta nie ma żadnego jeziora.</p> <p>Większość cieków należy do systemu wodnego Wisły, w dorzeczu II rzędu rzeki Narwi. Sieć rzeczna tworzą tutaj głównie dorzecza III rzędu rzek: Omulew i Wkra wraz z dopływami. W dorzeczu Pregoty znajduje się dorzecze II rzędu rzeki Łyny, której dopływem na terenie gminy jest rzeka Marózka.</p>	<p>wykorzystanie zbiorników i cieków wodnych dla rozwoju funkcji związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy turystyką, przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego</p> <p>wykorzystanie surowców przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego</p> <p>prowadzenie działań zmierzających do zagęszczenia towarzyszącej sieci ekologicznej</p>	<p>wypoczynkiem czy turystyką, a także wydobyciem kruszyw)</p> <p>wprowadzenie zakazu podejmowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko</p>

3. Zgodność Strategii z założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

Strategia rozwoju Gminy Nidzica na lata 2022 - 2030 jest zgodna z obecnie obowiązującą średniookresową strategią rozwoju kraju, tj. *Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą 2030 roku)* oraz założeniami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, określającej nowe ramy i zasady prowadzenia polityki rozwoju. Natomiast na szczeblu regionalnym strategia jest zgodna z *Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz Strategią rozwoju sieci miast CITTASLOW województwa warmińsko-mazurskiego*.

3.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialności Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030 roku

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku i jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Głównym celem SOR jest *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*.

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Tabela 17. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z SOR

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030	Cele szczegółowe* i obszary wspierające**) – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju																	
	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną					Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony		Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu					Obszary wspierające					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6
I	I.1																	
	I.2																	
	I.3														x			
	I.4																	
II	II.1																x	
	II.2																	
	II.3																	
	II.4																	
III	III.1																	
	III.2												x	x				
	III.3																	
IV	IV.1																	
	IV.2																	
	IV.3																	
V	V.1					x												
	V.2																	
VI	VI.1				x													
	VI.2																	
	VI.3																	
	VI.4	x																
	VI.5				x													

*Obszary: 1. Reindustrializacja, 2. Rozwój innowacyjnych firm, 3. Małe i średnie przedsiębiorstwa, 4. Kapitał dla rozwoju, 5. Ekspansja zagraniczna, 6. Spójność społeczna, 7. Rozwój zrównoważony terytorialnie, 8. Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, 9. Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, 10. E-państwo, 11. Finanse publiczne, 12. Efektywność wykorzystania środków UE,

**Obszary wspierające: 1. Kapitał ludzki i społeczny, 2. Cyfryzacja, 3. Transport, 4. Energia, 5. Środowisko, 6. Bezpieczeństwo Narodowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie SOR

3.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.

1.1.1. Tworzenie warunków do dalszego rozwoju konkurencyjnej gospodarki we wschodniej Polsce.

1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.

1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.

1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.

1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.

2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.

2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.

3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.

3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Tabela 18. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z KSRR

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030		Cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030											
		Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym					Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych			Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4
I	I.1				x								
	I.2												
	I.3												
	I.4												
II	II.1					x							
	II.2												
	II.3												
	II.4												
III	III.1												
	III.2						x						
	III.3												

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030		Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym					Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych			Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4
IV	IV.1				x	x							
	IV.2												
	IV.3												
	IV.4												
V	V.1												
	V.2					x							
VI	VI.1							x					
	VI.2	x						x					
	VI.3												
	VI.4	x					x						
	VI.5												

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSRR

3.3. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego jest najważniejszym regionalnym dokumentem strategicznym. Celem głównym Strategii województwa jest: spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Cel główny będzie możliwy do zrealizowania poprzez realizację poniższych celów strategicznych:

Cel strategiczny 1: Kompetencje przyszłości

- 1.1. Użyteczne kwalifikacje i kompetencje
- 1.2. Nowoczesne usługi
- 1.3. Profesjonalne organizacje

Cel strategiczny 2: Inteligentna produktywność

- 2.1. Satysfakcjonująca praca
- 2.2. Inteligentna specjalizacja
- 2.3. Wysoka konkurencyjność

Cel strategiczny 3: Kreatywna aktywność

- 3.1. Inspirująca twórczość
- 3.2. Efektywna współpraca
- 3.3. Ukształtowana tożsamość

Cel strategiczny 4: Mocne fundamenty

- 4.1. Silny kapitał społeczny
- 4.2. Optymalna infrastruktura rozwoju
- 4.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze

Tabela 19. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030		Cele strategiczne Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego											
		Kompetencje przyszłości			Inteligentna produktywność			Kreatywna aktywność			Mocne fundamenty		
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
I	I.1										x		X
	I.2												x
	I.3											x	
	I.4											x	
II	II.1												x
	II.2											X	
	II.3											x	
	II.4												x
III	III.1		x					X					
	III.2	x											
	III.3		x					x					
IV	IV.1							x			x		
	IV.2									x			
	IV.3									x	x		
V	V.1							x			x		
	V.2									x		x	
VI	VI.1				x								
	VI.2				x								
	VI.3												
	VI.4	x		x				X		x			
	VI.5						x		x	x			

Źródło: opracowanie własne na podstawie Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

3.4. Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego

Miasta dobrego życia 2030. Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego jest dokumentem 26 samorządów z województwa warmińsko-mazurskiego, która określa wspólne cele i działania w celu ich rozwoju i promocji marki CITTASLOW. Celem głównym Programu jest *Efektywne wykorzystanie współpracy w celu wzrostu jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania roli sieci Cittaslow w rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego*, który będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe i operacyjne:

1. Integracja i mobilizacja zasobów
 - 1.1. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej
 - 1.2. Wzrost kompetencji administracji lokalnej
2. Promocja i ekspansja współpracy

- 2.1. Kreacja i rozwój marki CITTASLOW
- 2.2. Promocja gospodarcza
- 2.3. Rozwój współpracy z otoczeniem sieci CITTASLOW
3. Wysokiej jakości nowoczesne usługi
 - 3.1. Rozwój usług dla społeczeństwa w oparciu o nowoczesne rozwiązania
4. Aktywna gospodarka
 - 4.1. Rozwój kapitału ludzkiego
 - 4.2. Kreowanie oferty inwestycyjnej
 - 4.3. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki
5. Wysokiej jakości przestrzeń
 - 5.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej
 - 5.2. Rozwój atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych
 - 5.3. Rozwój infrastruktury turystycznej
 - 5.4. Ochrona i poprawa stanu środowiska
 - 5.5. Czysta energia

Tabela 20. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z Programem rozwoju sieci miast CITTASLOW województwa warmińsko-mazurskiego

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030		Cele szczegółowe Programu rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego														
		Integracja i mobilizacja zasobów		Promocja i ekspansja współpracy			Wysokiej jakości nowoczesne usługi	Aktywna gospodarka			Wysokiej jakości przestrzeń					
		1	2	1	2	3	1	1	2	3	1	2	3	4	5	
I	I.1											x				
	I.2											x				
	I.3										x					
	I.4						x									
II	II.1														x	
	II.2														x	
	II.3												x			
	II.4												x			
III	III.1															
	III.2	x							x							
	III.3						x									
IV	IV.1						x									
	IV.2			x						x						
	IV.3	x														
V	V.1	x														
	V.2						x									
VI	VI.1								x							
	VI.2			x						x						
	VI.3								x		x					
	VI.4								x							
	VI.5			x	x											

3.5. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym oraz Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły jest głównym dokumentem planistycznym w zakresie gospodarowania wodami w obszarze tego dorzecza. Ustala on cele środowiskowe dla poszczególnych jednolitych części wód oraz określa działania ukierunkowane na ich osiągnięcie, uwzględniając wpływ działalności człowieka na stan wód.

Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* na obszarze dorzecza Wisły głównymi sposobami użytkowania wód są:

- pobór wody na cele komunalne, gospodarcze i przemysłowe
- pobór wody na cele technologiczne i chłodnicze
- pobór wody na cele rolnictwa, leśnictwa
- energetyka wodna
- żegluga
- rybactwo i wędkarstwo.

Główne oddziaływania antropogeniczne:

- zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych,
- zanieczyszczenia obszarowe, głównie z terenów rolniczych
- zmiany hydromorfologiczne (regulacja rzek, obwałowania, przerzuty międzyzlewniowe),
- zanieczyszczenia związane z rozwojem turystyki i rekreacji.

Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te prowadzić będą m.in. do obniżenia strat powodziowych.

W ramach PZRP określono 3 cele główne, którym odpowiada 13 celów szczegółowych:

1. zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego:

- utrzymanie oraz zwiększenie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym,
- wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- określenie warunków możliwego zagospodarowania obszarów chronionych obwałowaniami,
- unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim (Q0,2%) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi;

2. obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego:

- ograniczenie istniejącego zagrożenia powodziowego,
- ograniczenie istniejącego zagospodarowania,
- ograniczenie wrażliwości obiektów i społeczności na zagrożenie powodziowe;

3. poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym:

- doskonalenie prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych,
- doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź,
- doskonalenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi,
- wdrożenie i doskonalenie skuteczności analiz popowodziowych,
- budowa instrumentów prawnych i finansowych zniechęcających lub skłaniających do określonych zachowań zwiększających bezpieczeństwo powodziowe,
- budowa programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia i ryzyka powodziowego.

Na dzień zakończenia opracowania *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030* trwają prace nad aktualizacją dokumentów *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* oraz *Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym* obowiązujące na lata 2022-2027. Gmina Nidzica zobowiązuje się do zapoznania się z dokumentami i realizacją celów w ramach swoich zadań.

Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy

Główny cel PPSS, jakim jest „przeciwdziałanie skutkom suszy”, odwołuje się do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych zgodnie z obowiązującymi normatywami. Cele szczegółowe, precyzujące cel główny PPSS, są podyktowane regulacją art. 184 ust. 2 ustawy – Prawo wodne oraz dotyczą zidentyfikowanych obszarów ryzyka związanego z suszą, tj.: społeczeństwa, gospodarki i środowiska. Do celów szczegółowych PPSS należą:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

4. System realizacji Strategii

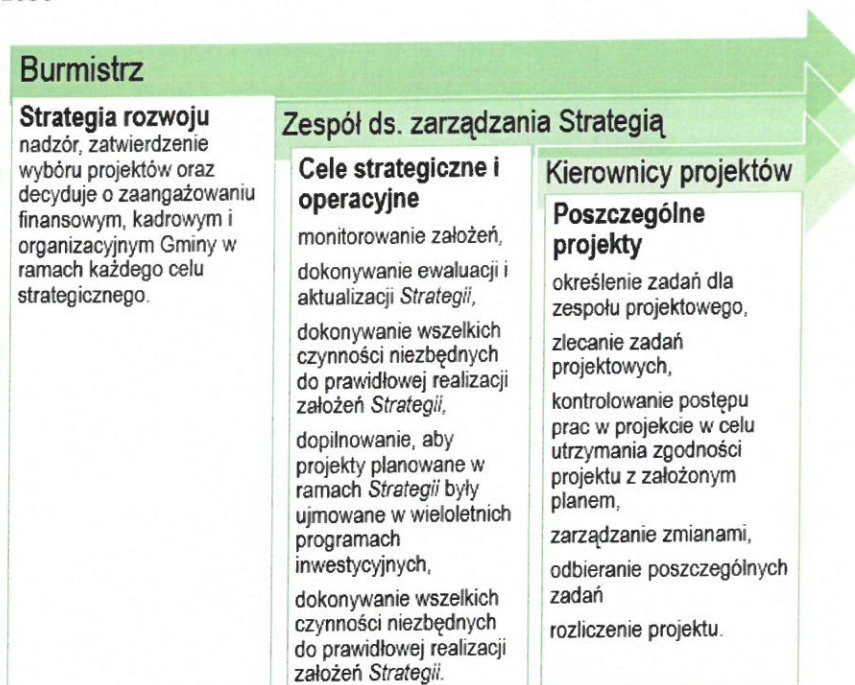
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 będzie realizowana z wykorzystaniem narzędzi i procedur (m.in. dokumentów wykonawczych, więcej podrozdział 4.2. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych) pomocnych w zarządzaniu dokumentem. W ramach zarządzania strategią można wymienić trzy podstawowe etapy:

- wdrażanie,
- monitorowanie,
- aktualizacja.

4.1. Zarządzanie Strategią

Pierwszym etapem **wdrażania Strategii** jest wskazanie osób i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zapisów *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030*. Dokument jest uchwalany przez Radę Miejską, natomiast Burmistrz jest odpowiedzialny za całościowy nadzór, który zatwierdza wybór projektów oraz decyduje o zaangażowaniu finansowym, kadrowym i organizacyjnym Gminy w ramach każdego celu strategicznego. *Strategia* musi zaspokoić oczekiwania mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy. W związku z tym powinno się planować działania we współpracy ze wszystkimi interesariuszami, którzy przyczynią się do realizacji założonych celów. Należy wszystkim umożliwić zgłaszanie pomysłów poprzez wypełnienie Karty projektu (Załącznik nr 2), a następnie sprawdzenie kart przez **Zespół ds. zarządzania Strategią** spójności ze *Strategią* i zaopiniowanie.

Schemat 4 Struktura zarządzania Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030

Źródło: opracowanie własne

Tabela 21. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030

Cele operacyjne	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji
Podnoszenie jakości infrastruktury publicznej		
1.1. Zagospodarowanie pustych przestrzeni i obiektów	Gmina Nidzica	Jednostki organizacyjne Gminy Organizacje pozarządowe Wspólnoty mieszkaniowe Spółdzielnie mieszkaniowe
1.2. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej	Gmina Nidzica	Jednostki organizacyjne Gminy Organizacje pozarządowe Wspólnoty mieszkaniowe Spółdzielnie mieszkaniowe
1.3. Poprawa infrastruktury drogowej	Gmina Nidzica	Powiat Nidzicki Województwo Warmińsko-Mazurskie
1.4. Poprawa bezpieczeństwa	Gmina Nidzica	Jednostki organizacyjne

mieszkańców		Gminy Ochotnicza Straż Pożarna
Wysoki poziom zabezpieczenia środowiska		
2.1. Wysoka jakość powietrza	Gmina Nidzica	Wspólnoty mieszkaniowe Spółdzielnie mieszkaniowe Mieszkańcy Przedsiębiorstwa
2.2. Rozwój gospodarki opartej na OZE	Gmina Nidzica	Przedsiębiorstwo Usługowe Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nidzicy Przedsiębiorstwa Mieszkańcy
2.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	Gmina Nidzica	Miejskie Wodociągi i Kanalizację Sp. z o. o. w Nidzicy Przedsiębiorstwo Usługowe Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nidzicy
2.4. Wyedukowana społeczność lokalna w zakresie ekologii	Gmina Nidzica	Jednostki gminne (przedszkola, szkoły) Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
Wysoka jakość kształcenia		
3.1. Dostępność opieki żłobkowej i przedszkolnej	Gmina Nidzica	Centrum Usług Wspólnych w Nidzicy Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
3.2. Podnoszenie poziomu edukacji	Gmina Nidzica	Jednostki gminne (przedszkola, szkoły) Centrum Usług Wspólnych w Nidzicy Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy

3.3. Dobra infrastruktura w oświacie	Gmina Nidzica	Centrum Usług Wspólnych w Nidzicy Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
Kultura i sport dla każdego		
4.1. Zapewnienie warunków do rozwoju oferty kulturalnej i sportowej	Gmina Nidzica	Nidzicki Ośrodek Kultury Miejsko- Gminna Biblioteka Publiczna w Nidzicy Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nidzicy Powiat Nidzicki Organizacje pozarządowe
4.2. Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty kulturalnej i sportowej	Gmina Nidzica	Nidzicki Ośrodek Kultury Miejsko- Gminna Biblioteka Publiczna w Nidzicy Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nidzicy Powiat Nidzicki Stowarzyszenie Polskie Miasta Cittaslow Organizacje pozarządowe
4.3. Współpraca Gminy Nidzica z jednostkami pozarządowymi	Gmina Nidzica	Organizacje pozarządowe
Aktywni seniorzy		
5.1. Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów	Gmina Nidzica	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy Powiat Nidzicki Organizacje pozarządowe Placówki oświatowe, instytucje, kościół, Społeczeństwo obywatelskie
5.2. Zapewnienie warunków	Gmina Nidzica	Miejski Ośrodek Pomocy

osobom starszym do prawidłowego funkcjonowania w środowisku lokalnym		Spółecznej w Nidzicy Powiat Nidzicki Organizacje pozarządowe
Bezpieczeństwo zatrudnienia		
6.1. Rozwój oferty inwestycyjnej	Gmina Nidzica	Przedsiębiorstwa
6.2. Zapewnienie atrakcyjnych warunków rozwoju przedsiębiorczości	Gmina Nidzica	Przedsiębiorstwa
6.3. Rozwój turystyki	Gmina Nidzica	Przedsiębiorstwa Mieszkańcy
6.4. Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców	Gmina Nidzica	Przedsiębiorstwa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy
6.5. Promocja gospodarcza Gminy	Gmina Nidzica	Miasta i Gminy partnerskie Przedsiębiorstwa Organizacje pozarządowe Informacja Turystyczna Mieszkańcy Turyści

Źródło: opracowanie własne

Monitorowanie i ewaluacja Strategii

Monitoring jest systematycznym i szczegółowym badaniem realizacji *Strategii*. Koncentruje się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania działań i zadań realizacyjnych w odniesieniu do przyjętego planu oraz stopnia osiągnięcia produktów i rezultatów. Monitoring przeprowadzany powinien być w trakcie realizacji i obejmuje: harmonogram, budżet oraz zaplanowane rezultaty poszczególnych zadań.¹⁴ Za monitoring odpowiada *Zespół ds. Zarządzania Strategią*.

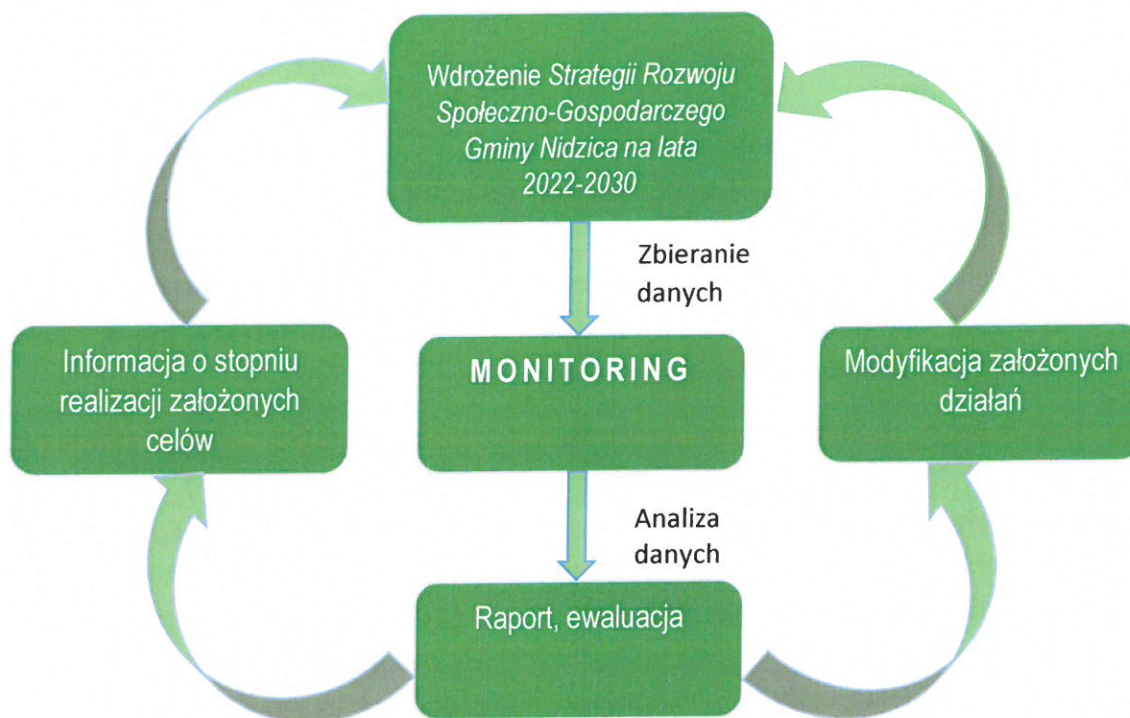
System monitorowania dokumentu powinien odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie rocznych raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów.

¹⁴ 2BA doradztwo strategiczne – Agnieszka Nowak – Leszek Nowak, Zarządzanie strategiczne rozwojem gospodarczym

Monitoring obejmuje następujące działania:

- zbieranie i analizowanie danych,
- wnioski, raport i ewaluacja.

Schemat 5. Monitoring Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030

Źródło: opracowanie własne

Ewaluacja jest cyklicznym badaniem wybranych elementów strategii i powinna się koncentrować na stopniu realizacji celów strategicznych oraz spełnienia wizji strategicznej. Ewaluacja powinna następować w kluczowych momentach realizacji. Ewaluacja jest przeprowadzana na podstawie danych uzyskanych podczas monitoringu. Monitoring i ewaluacja są zatem przeprowadzane na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy monitorowania realizacji działań i zadań, drugi monitorowania i ewaluacji osiągnięcia celów strategicznych.¹⁵

Ewaluacja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje następujące fazy:

- ewaluacji ex-ante - przed rozpoczęciem procesu wdrażania, która oceni trafność założeń oraz sposobów realizacji.
- ewaluacji on-going - w trakcie realizacji, w połowie wdrażania, która oceni poziom realizacji celów strategicznych oraz zidentyfikuje czynniki mające wpływ na realizację zaplanowanych działań strategicznych.
- ewaluacji ex-post - po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, która podsumuje efekty działań strategicznych oraz pozwoli na wyciągnięcie wniosków, które winny

¹⁵ Ibidem

stanowiąc jedną z podstaw dotyczących dalszych kierunków rozwoju oraz do podjęcia działań mających na celu ulepszenie procesu strategicznego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym.¹⁶

Ocena ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,
- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania Strategii należy posłużyć się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz wskaźnikami własnymi. Przykładowe wskaźniki wskazano w podrozdziale 2.2. *Cele strategiczne rozwoju, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów* i stanowi katalog otwarty. Dobór właściwych wskaźników rezultatu, produktu oraz oddziaływania umożliwi efektywne monitorowanie procesu wdrażania *Strategii*:

- wskaźniki produktu – bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. długość wybudowanych dróg gminnych);
- wskaźniki rezultatu – bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno-ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu (np. liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej);
- wskaźniki oddziaływania – długookresowy wynik realizacji strategii (np. poprawa sytuacji na rynku pracy).

¹⁶ Ibidem

Tabela 22. Część raportu ze zrealizowanych wskaźników

Cel strategiczny:				
Cel operacyjny:				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary (np. km, szt.)	Źródło danych (np. GUS, UM)	Wartość dla roku bazowego (2022 r.)	Wartość dla roku badanego (..... r.)
Wskaźnik produktu				
Wskaźnik rezultatu				
Wskaźnik oddziaływania				

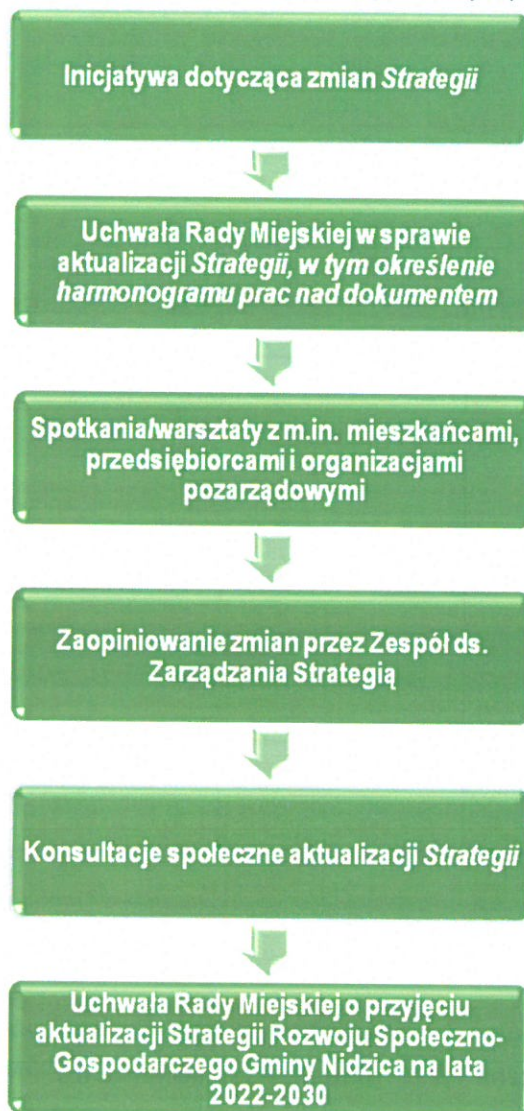
Źródło: opracowanie własne

Aktualizacja Strategii

W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji Gminy podczas monitorowania i ewaluacji Strategii, konieczna jest aktualizacja dokumentu. Należy zaangażować m.in. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe organizując spotkania/ warsztaty mające na celu zaktualizowania celów i kierunków działań Gminy. Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez *Zespół ds. Zarządzania Strategią* w trakcie ewaluacji. Pomysły i nowe projekty powinny być zamieszczane w Karcie Projektu, który przykład stanowi Załącznik nr 2 do niniejszej *Strategii*. Karta Projektu powinna zawierać minimum elementów: nazwa, podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, opis zadania, cel, termin realizacji, koszty, źródła finansowania, zgodność ze *Strategią*, wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania oraz wskazanie osoby zgłaszającej projekt.

W przypadku zasadniczych zmian celów i kierunków rozwoju Gminy Nidzica, należy uchwałą Rady Miasta zaktualizować zapisy *Strategii*. Aktualizacja *Strategii* powinna odbywać się według poniższego schematu.

Schemat 6. Proces aktualizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030

Źródło: opracowanie własne

4.2. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Dokumenty wykonawcze Gminy Nidzica to dokumenty gminne, które realizują cele operacyjne wskazane w *Strategii* i są uchwalane przez Radę Miejską. Do dokumentów wykonawczych można zaliczyć programy polityki sektorowej (społecznej, mieszkaniowej, komunalnej i ochrony środowiska, przestrzennego rozwoju, kultury, zdrowia, edukacji, transportu) oraz programy operacyjne (dokumenty wynikające z odrębnych ustaw np. Gminny Program Rewitalizacji).

Tabela 23. Aktualność i spójność dokumentów wykonawczych

Lp.	Obszar tematyczny	Dokumenty wykonawcze	Aktualność dokumentu	Spójność
1	Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica	Aktualny	Spójny
2	Gospodarka mieszkaniowa	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Nidzica na lata 2018-2022	Aktualny Wymagana aktualizacja po 2022 roku	Spójny
3	Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Program Opieki nad zabytkami miasta i gminy Nidzica na lata 2018-2022	Aktualny Wymagana aktualizacja po 2022 roku	Spójny
4	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028	Aktualny Wymagana aktualizacja po 2025 roku	Spójny
5		Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta i gminy Nidzica do 2035 roku	Aktualny	Spójny
6		Plan Gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica	Aktualny	Spójny
7	Polityka społeczna	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nidzica na lata 2021-2025	Aktualny Wymagana aktualizacja po 2025 roku	Spójny
8		Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nidzica na lata 2021-2024	Aktualny Wymagana aktualizacja po 2024 roku	Spójny

9		Lokalny Program Rewitalizacji gminy Nidzica w ramach Ponadlokalnego Programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow	Aktualny Wymagana aktualizacja do grudnia 2023	Spójny
10	Rozwój lokalny	Roczny Program Współpracy Gminy Nidzica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Aktualny Wymagana aktualizacja co roku	Spójny
11	Finanse publiczne	Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Nidzica na lata 2021 – 2033	Aktualny	Spójny

Źródło: opracowanie własne

4.3. Ramy finansowe i źródła finansowania

Podstawowe źródła finansowania zadań zaplanowanych w *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030*, to:

1. środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:
 - dochody własne (podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku Gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody).
2. krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
 - środki pochodzące z funduszy unijnych w okresie programowania na lata 2021-2027 (m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego + (EFS+), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)),
 - środki pochodzące z Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności,
 - inne krajowe i zagraniczne środki finansowe,
 - krajowe środki finansowe np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
3. komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
 - pożyczki i kredyty bankowe,
 - inne.
4. środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania *Strategii*, w tym sektora prywatnego.

Projekty infrastrukturalne mogą być finansowane przede wszystkim z **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2021-2027**.

Ze względu na brak zatwierdzonych programów operacyjnych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 na dzień zakończenia opracowania dokumentu *Strategii*, nie jest możliwe wskazanie źródła dofinansowania wraz z wielkością dofinansowania poszczególnych projektów.

Tabela 24. Ramy finansowe inwestycji i źródła finansowania

Cel strategiczny	Wartość inwestycji (zł)	Źródła finansowania
Podnoszenie jakości infrastruktury publicznej	37 543 500,00	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Wysoki poziom zabezpieczenia środowiska	24 943 000,00	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Wysoka jakość kształcenia	18 590 000,00	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Kultura i sport dla każdego	11 532 000,00	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Aktywni seniorzy	2 089 000,00	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE
Bezpieczeństwo zatrudnienia	2 936 000,00	Środki własne / zewnętrzne źródła finansowania / środki UE

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego w Nidzicy

Spis schematów, rysunków, tabel

Schemat 1. Drzewo problemów	23
Schemat 2. Schemat rozwoju strategicznego	24
Schemat 3. Cele szczegółowe i operacyjne Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030	27
Schemat 4. Struktura zarządzania Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030.....	97
Schemat 5. Monitoring Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030	101
Schemat 6. Proces aktualizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030.....	104
Rysunek 1. OSI Miasta CITTASLOW.....	54
Rysunek 2. OSI Tygrys warmińsko-mazurski.....	56
Rysunek 3. Mapa Obszarów Strategicznej Interwencji na terenie miasta	60
Rysunek 4. Mapa Obszarów Strategicznej Interwencji na terenie gminnym	61
Rysunek 5. OSI PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ na terenie miasta	62
Rysunek 6. OSI PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ na terenie gminnym	63
Rysunek 7. OSI INFRASTRUKTURA na terenie miasta Nidzica	66
Rysunek 8. OSI INFRASTRUKTURA na terenie gminnym.....	67
Rysunek 9. OSI REWITALIZACJA	70
Rysunek 10. OSI ZIELONA TURYSTYKA.....	74
Rysunek 11. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej w mieście Nidzica	76
Rysunek 12. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej na terenie gminnym.....	77
Tabela 1. Najważniejsze dane statystyczne charakteryzujące Gminę Nidzica na koniec 2020 roku.....	5
Tabela 2. Analiza SWOT	19
Tabela 3. Cel strategiczny nr 1	29
Tabela 4. Cel strategiczny nr 2	33
Tabela 5. Cel strategiczny nr 3	40
Tabela 6. Cel strategiczny nr 4	43
Tabela 7. Cel strategiczny nr 5	46
Tabela 8. Cel strategiczny nr 6	50
Tabela 9. Cele strategiczne a OSI Miasta CITTASLOW – perspektywa 2030	55
Tabela 10. Cele strategiczne a OSI Tygrys warmińsko-mazurski – perspektywa 2030.....	56
Tabela 11. Planowane działania Gminy Nidzica oraz innych podmiotów w ramach OSI Miasta CITTASLOW i OSI Tygrys warmińsko-mazurski	57
Tabela 12. Oczekiwane skutki interwencji OSI Przedsiębiorczość a cele Strategii.....	64
Tabela 15. Oczekiwane skutki interwencji OSI Infrastruktura a cele Strategii	68
Tabela 13. Oczekiwane skutki interwencji OSI Rewitalizacja a cele Strategii.....	71
Tabela 13. Oczekiwane skutki interwencji OSI Zielona Turystyka a cele Strategii	74
Tabela 16. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Nidzica.....	79
Tabela 17. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z SOR.....	89

Tabela 18. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z KSRR	90
Tabela 19. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	92
Tabela 20. Spójność Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 z Programem rozwoju sieci miast CITTASLOW województwa warmińsko-mazurskiego	93
Tabela 21. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030	97
Tabela 22. Część raportu ze zrealizowanych wskaźników	103
Tabela 23. Aktualność i spójność dokumentów wykonawczych	105
Tabela 24. Ramy finansowe inwestycji i źródła finansowania	107

Załącznik nr 1. Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Nidzica

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Nidzica jest oddzielnym dokumentem realizowanym w ramach Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030.

Załącznik nr 2. Karta projektu

Nazwa zadania		
Opis zadania		
Obszar realizacji		
Cel zadania		
Podmiot realizujący		
Partnerzy projektu/podmioty zaangażowane		
Termin realizacji		
Koszt zadania (PLN)		
Źródło finansowania (PLN, %)		
Zgodność ze Strategią	Cel strategiczny	
	Cel operacyjny	
	Kierunek działania	
Wskaźniki	produktu	
	rezultatu	
	oddziaływania	
Osoba zgłaszająca zadanie		
<i>Data i podpis osoby zgłaszającej projekt</i>		<i>Data i podpis Kierownika projektu</i>
<i>Akceptacja</i>		<i>Akceptacja</i>
<i>Data i podpis Skarbnika</i>		<i>Data i podpis Burmistrza</i>

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Nidzica

Nidzica, maj 2022

Spis treści

WSTĘP	4
1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY	5
1.1. Położenie	5
1.2. Zarys historyczny	6
1.3. Partnerstwo.....	8
2. SFERA PRZESTRZENNA	10
2.1. Układ przestrzenny.....	10
2.2. Dostępność komunikacyjna	18
2.3. Infrastruktura techniczna	23
2.4. Mieszkalnictwo	31
3. SFERA ŚRODOWISKOWA	36
3.1. Zasoby przyrodnicze.....	36
3.2. Wody powierzchniowe i podziemne	36
3.3. Klimat	38
3.4. Ocena stanu środowiska.....	39
3.5. Zagrożenie hałasem	40
3.6. Odnawialne źródła energii	41
3.7. Ochrona środowiska	41
4. SFERA SPOŁECZNA	47
4.1. Demografia	47
4.1.1. Ruch naturalny	47
4.1.2. Starzenie się społeczeństwa	50
4.1.3. Migracje ludności.....	52
4.1.4. Prognoza demograficzna	54
4.2. Edukacja	55
4.2.1. Wychowanie żłobkowe i przedszkolne	55
4.2.2. Szkoły podstawowe	57
4.2.3. Szkoły ponadpodstawowe	59
4.2.4. Wyniki egzaminów	59
4.2.5. Ośrodek szkolno-wychowawczy	61
4.2.6. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy	61
4.2.7. Poradnia psychologiczno-psychologiczna.....	62

4.3.	Zdrowie	62
4.3.1.	Przychodnie, szpital i apteki.....	62
4.3.2.	Ośrodek Wczesnej Interwencji	63
4.4.	Integracja społeczna.....	63
4.4.1.	Pomoc społeczna	63
4.4.2.	Usługi społeczne kierowane do rodzin	65
4.4.3.	Usługi dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.....	68
4.4.4.	Klub Integracji Społecznej.....	70
4.4.5.	Kapitał społeczny	71
4.5.	Turystyka i sport	77
4.5.1.	Kultura	77
4.5.2.	Zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego.....	81
4.5.3.	Sport i rekreacja.....	83
4.5.4.	Potencjał turystyczny.....	89
4.6.	Społeczeństwo informacyjne	90
4.7.	Bezpieczeństwo	93
5.	SFERA GOSPODARCZA	95
5.1.	Przedsiębiorczość	95
5.2.	Atrakcyjność inwestycyjna	99
5.3.	Rynek pracy	101
5.3.1.	Aktywność zawodowa	101
5.3.2.	Bezrobocie	102
5.3.3.	Barometr zawodów	106
5.4.	Finanse Gminy Nidzica	108
5.4.1.	Dochody, wydatki i saldo budżetowe	108
5.4.2.	Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych	111
6.	DIAGNOZA PORÓWNAWCZA	114
7.	KONSULTACJE SPOŁECZNE	120
8.	SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW	126

WSTĘP

Prezentowana *Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Nidzica* jest przeglądem najważniejszych kwestii społeczno-gospodarczych i ukazuje wieloaspektową analizę stanu obecnego w mieście. Raport diagnozy koncentruje się na szczegółowej analizie uwarunkowań wewnętrznych rozwoju Gminy Nidzica dokonanej w pięciu podstawowych kategoriach, obejmujących takie zagadnienia jak:

1. **Informacje ogólne** (w tym: uwarunkowania geograficzne, historyczne, partnerstwa);
2. **Przestrzeń** (w tym m.in. układ przestrzenny, dostępność komunikacyjna, mieszkalnictwo, infrastruktura techniczna);
3. **Środowisko** (w tym: charakterystyka najważniejszych aspektów środowiska przyrodniczego oraz jego ochrony, tj. zasoby wodne i jakość wód, jakość powietrza i klimat akustyczny);
4. **Spółeczeństwo** (w tym: analiza procesów demograficznych i osadniczych, wykluczenie społeczne, kapitał społeczny tj. liczba organizacji pozarządowych, aktywność i potencjał mieszkańców, edukacja, ochrona zdrowia, kultura i turystyka);
5. **Gospodarka** (w tym: struktury gospodarczej, rynku pracy, atrakcyjności inwestycyjnej, przedsiębiorczości, dochody ludności, finanse publicznych JST, realizowane zadania i projekty).

Dla każdego z powyżej wymienionych obszarów przedstawiono najważniejsze informacje, w tym również realizowane projekty oraz dane statystyczne obrazujące sytuację w mieście, także na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju. Zakres czasowy obejmuje zasadniczo lata 2016-2020. W 2020 roku pojawiła się w Polsce pandemia COVID-19, która wprowadziła znaczne ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej powodując załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy. Dlatego też w niektórych obszarach nie brano pod uwagę roku 2020.

Analiza została wykonana w oparciu o najbardziej aktualne dostępne dane statystyczne, głównie te pochodzące z baz Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Miejskiego w Nidzicy i jego jednostek podległych oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Nidzicy.

Główne wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej stanowiąc będą punkt wyjścia dla przygotowania *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030*.

1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY

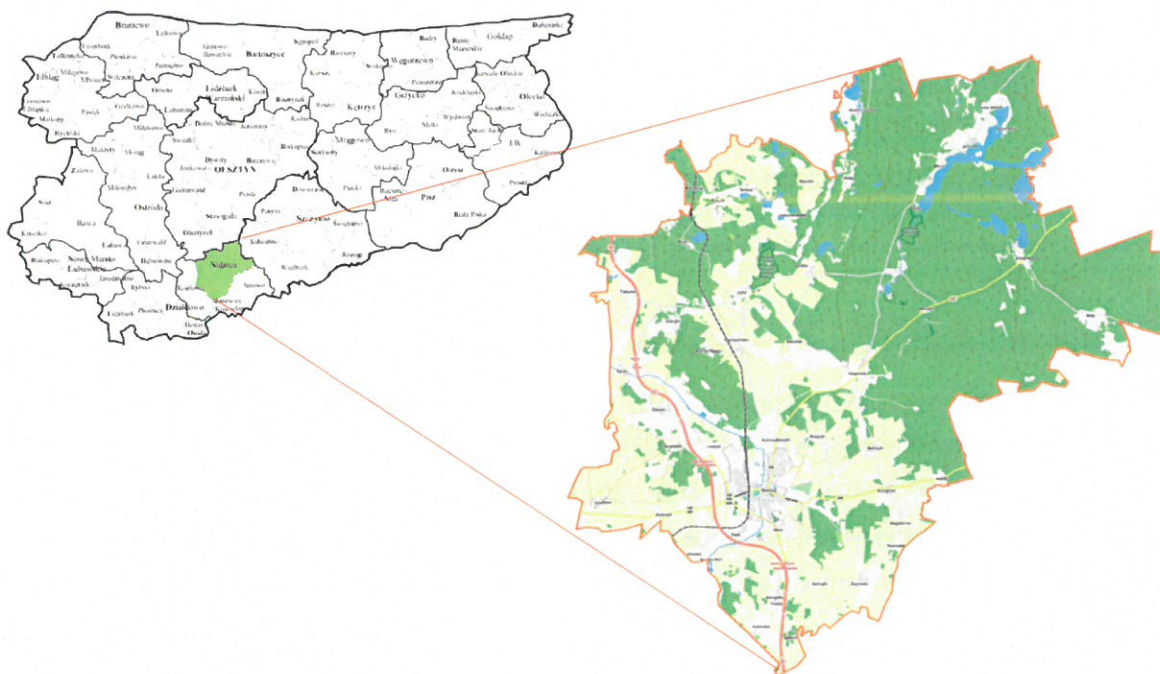
1.1. Położenie

Gmina Nidzica leży w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie nidzickim (Rysunek nr 1). Jest ona największą obszarowo gminą (379 km²) powiatu nidzickiego, zajmuje około 40 proc. jego powierzchni. Ponadto gmina zaliczana jest do większych jednostek samorządu terytorialnego pod względem powierzchni na tle województwa i kraju. Siedzibą Gminy jest miasto Nidzica.

Gmina Nidzica graniczy od północy z gminą Olsztynek, od strony zachodniej i częściowo południowej z gminą Kozłowo, dalej od strony południowej i częściowo wschodniej graniczy z gminą Janowiec Kościelny, od wschodu z gminami Janowo i Jedwabno.

Gmina posiada 35 jednostek pomocniczych – sołectw.

Rysunek 1. Gmina Nidzica na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Internetu, [https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Nidzica_\(gmina\)_location_map.png](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Nidzica_(gmina)_location_map.png), dostęp 27.08.2021 rok

Gmina Nidzica, zwana jest „Bramą wjazdową na Warmię i Mazury”, ponieważ jej granice oddzielają geograficznie i historycznie Mazury od Mazowsza. Jest to region należący do obszaru Pojezierza Mazurskiego.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym obszar gminy Nidzica położony jest na granicy dwóch prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego i Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego i dalej należy do dwóch podprowincji: Pojezierza Południobałtyckie oraz Pojezierza Wschodniobałtyckie.

Podprowincja Pojezierza Południowobałtyckie znajduje się w obszarze Niżu Środkowoeuropejskiego. W jej skład wchodzi następujące makroregiony (na terenie, których znajduje się gmina): Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie, Nizina Północnomazowiecka.

Dalej uściślając obszar gminy należy do mezoregionów:

- Garb Lubawski - region zajmuje powierzchnię 1 920 m² i posiada zróżnicowaną formę ukształtowania terenu (wysoczyzny i obniżenia). Obejmuje głównie wysoczyzny z kulminacjami sięgającymi 200-215 m n.p.m. W granicach tego mezoregionu znajduje się niewielki północnozachodni fragment gminy Nidzica;
- Wzniesienia Mławskie - tworzą go płaty wysoczyzny z licznymi formami morenowymi oraz silnie urozmaicone, marginalne sandry, przecięte rynnami polodowcowymi w części wypełnionej jeziorami. W granicach mezoregionu znajduje się południowa część gminy Nidzica.

Podprowincja Pojezierza Wschodniobałtyckie znajduje się w zasięgu Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego. W skład podprowincji wchodzi jeden makroregion Pojezierze Mazurskie, na terenie którego znajduje się gmina Nidzica. Gmina Nidzica położona jest w obszarze mezoregionu:

- Równina Mazurska - region ten wznosi się na wysokość ok. 145 m n.p.m. i opada w kierunku południowo-wschodnim. W granicach mezoregionu znajduje się środkowa i północnowschodnia część gminy Nidzica.¹

1.2. Zarys historyczny

Nazwa utworzona jest od słowiańskiego rdzenia *nid/neid* występującego w nazwach rzek nizinnych. Pierwsze źródła historyczne podają niemiecką nazwę: *Nydenburg*, później *Neidenburg* ("gród nad rzeką Nidą"), które z kolei spolszczano na *Nibork*, *Nidbork*, *Niedzbórz*.

W X wieku okolice późniejszego miasta zamieszkuje ludność słowiańska, o czym świadczą znaleziska z *Działdowa* i ze wsi *Skrupe*, jak i charakter pobliskich grodzisk granicznych w *Nowym Dworze* i *Księżym Dworze*. W *Pokrzywnicy Wielkiej* i *Szczepkowie Borowym* odkryto z kolei cmentarzysko słowiańskie z XI i XII wieku. W samej *Nidzicy* pierwszy drewniany obiekt obronny założyli Krzyżacy prawdopodobnie już w 1266-1268. Pierwsza wzmianka o zamku nad *Nidą* pochodzi z 1376 roku. W dniu 7 grudnia 1381 roku osada otrzymała prawa miejskie z rąk wielkiego mistrza zakonu *Winricha von Kniprode*, a także swój herb.

W 1389 roku w mieście odbył się zjazd przedstawicieli Zakonu Krzyżackiego, Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Litewskiego w osobie księcia *Skirgiełły* i Księstwa Mazowieckiego w osobie księcia *Ziemowita*. W trakcie Wielkiej Wojny z Zakonem Krzyżackim w dniu 8 lipca 1410 roku wojska polskie zajęły miasto i zamek bez walki. Po bitwie pod *Grunwaldem*, król *Władysław Jagiełło* nadał *Nidzicę* księciu mazowieckiemu, jednak we wrześniu 1410 roku Krzyżacy odzyskali miasto. Podczas Wojny głodowej w dniu 25 lipca 1414

¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

roku wojska polskie obległy zamek, który poddał się 6 sierpnia. W październiku 1414 roku Krzyżacy odzyskali zamek i miasto. W związku z zaginięciem dokumentu lokacyjnego podczas wojny, w 1420 roku prawa miejskie chełmińskie zostały Nidzicy odnowione.

W 1444 roku Nidzica przystąpiła do antykrzyżackiego Związku Pruskiego, razem z Działdowem, Dąbrównem i Olsztynkiem, który w 1454 roku zwrócił się do króla Kazimierza Jagiellończyka z prośbą o przyłączenie do Królestwa Polskiego. W odpowiedzi wojska polskie zajęły bez walki miasto, a dowódcą zamku został rycerz Adam Wilkanowski.

Podczas wojny trzynastoletniej (1454-66) miasto zostało opanowane przez wojska Związku Pruskiego. W wyniku pokoju toruńskiego Nidzica pozostała jednak na terenie państwa krzyżackiego, przez co polska załoga musiała w 1466 roku opuścić miasto.

Roszczenia mistrza krzyżackiego Albrechta von Hohenzollerna podważające II pokój toruński i jego przymierze z Moskwą sprawiło, że doszło do wojny polsko-krzyżackiej, w wyniku czego w dniu 24 lutego 1520 roku w Nidzicy ponownie pojawiły się wojska polskie. Spaliły one młyn przy zamku, i wyrządziły sporo szkody mieszkańcom. Pięcioletnia wojna skończyła się hołdem pruskim na rynku krakowskim i przekształceniem państwa zakonnego w państwo świeckie.

W dniu 30 marca 1664 roku miasto średniowieczne miasto spłonęło w wielkim pożarze. W 1701 roku w Nidzicy urodził się Jan Duchna, który został później polskim kaznodzieją przy kościele św. Anny w Gdańsku i lektorem języka polskiego w tamtejszym Gimnazjum Akademickim.

W 1723 roku określono Nidzicę "miastem drugiej klasy", co oznaczało, że był to okres regresu gospodarczego. W 1737 roku zamieszkał w mieście i mieszkał w nim do śmierci Jerzy Wasiański, autor najpopularniejszego na Mazurach kancjonału, wznawianego aż do XX wieku w wielotysięcznych nakładach. Pod koniec XVIII wieku zasypano fosy miejskie i rozebrano mury obronne z basztami.

W drugiej poł. XIX w., szczególnie po zjednoczeniu Niemiec w 1871, miasto przeżywało okres ponownej prosperity. Wyraźnie wzrosła liczba mieszkańców, zbudowano nowoczesną infrastrukturę. W 1888 miasto otrzymało połączenie kolejowe z Olsztynem i Działdowem, w 1900 dodatkowe połączenie do Wielbarku.

W wyniku ofensywy rosyjskiej w Prusach Wschodnich wojska kozackie gruntownie splądrowały i spaliły miasto 22 sierpnia 1914 r. Po niemieckim zwycięstwie pod Tannenbergiem i wyparciu Rosjan z Nidzicy natychmiast przystąpiono do odbudowy miasta. Nidzicę rozbudowano i unowocześniono.

Po wybuchu wojny, w dniu 2 września 1939 roku lotnictwo polskie zbombardowało okolice dworca kolejowego. W dniu 5 października 1944 miało miejsce pierwsze bombardowanie miasta przez lotnictwo radzieckie, w wyniku którego spłonął budynek Urzędu Pracy. W dniu 20 stycznia 1945 roku w trakcie Operacji wschodniopruskiej, Nidzica została zdobyta przez radzieckie oddziały 10 korpusu pancernego 5 armii pancерnej gwardii. Nidzica była zniszczona w 75-80%, a niemieckojęzyczna ludność miasta uległa wysiedleniu.

Komendantura radziecka przekazała oficjalnie Nidzicę administracji polskiej w dniu 27 maja 1945 roku. W dniu 6 czerwca 1945 roku uruchomiono w mieście szkołę. W dniu 15 września 1945 roku otworzono pierwszą aptekę. W dniu 15 lutego 1946 roku zaczął działać Sąd Grodzki. W 1946 roku uruchomiono zakład produkcji mebli i młyn przemysłowy. W 1947 roku odbudowano zakład mleczarski. W 1947 roku w mieście mieszkało zaledwie 3433 osoby (39% stanu z 1939 roku). W kolejnych latach miasto zostało częściowo odbudowane. W 1948 roku przy ul. Kościuszki 2 powstała pierwsza po wojnie biblioteka publiczna. W 1949 roku oddano do użytku Dom Ludowy, w którym koncentrowało się później życie kulturalne miasta. W 1963 roku oddano do użytku nową przychodnię medyczną. W 1958 roku w Nidzicy powstała Wytwórnia Win i Miodów Pitnych. W 1958 roku podjęto decyzję o odbudowie zamku w Nidzicy, w którym w 1965 roku otworzono Dom Kultury i ognisko muzyczne. W 1965 roku uruchomiono w mieście technikum mechaniczne. W tym samym roku na zboczu góry zamkowej wybitny rzeźbiarz Jerzy Bereś stworzył pomnik rycerza. Po 1966 roku powstały fabryki Izomat i Farum. W 1968 roku ze składek społecznych zbudowano na cmentarzu pomnik na grobie 11 polskich ułanów poległych w 1939 roku pod Janowem. W roku 1970 liczba ludności miasta osiągnęła około 9700 osób. Poprzez dobudowanie przeszklonego modernistycznego pawilonu, jedną z baszt adaptowano w 1974 roku na księgarnię "Dom Książki".²

1.3. Partnerstwo

Gmina Nidzica współpracuje z miastami partnerskimi:

- Buzançais, Francja
- Kłajpeda, Litwa
- Sarny, Ukraina

Gmina Nidzica jest członkiem poniższych organizacji:

- *Międzynarodowe Stowarzyszenie Miast Cittaslow* - Międzynarodowa Sieć Miast Dobrego Życia, którego celem jest promowanie i rozpowszechnianie kultury dobrego życia poprzez badania, eksperymentowanie, stosowanie rozwiązań dotyczących organizacji miasta. W Miastach Sieci Cittaslow:
 - realizowana jest polityka środowiskowa dążąca do utrzymania i rozwoju charakterystycznych cech obszaru i zabudowy miejskiej,
 - realizowana jest polityka mająca na względzie ustanowienie funkcjonalnej infrastruktury i podejmowane są działania nad poprawą jakości życia ich społeczności,
 - promuje się technologie skierowane na poprawę wartości środowiska naturalnego i zabudowy miejskiej,
 - stymuluje się produkcję i wykorzystanie produktów żywnościowych otrzymanych drogą naturalnych technik nieszkodliwych dla środowiska, z wyłączeniem produktów modyfikowanych genetycznie.

² Internet, <http://historia.nidzica.pl/historia-nidzicy-i-okolic/historia-nidzicy>, dostęp 27.08.2021

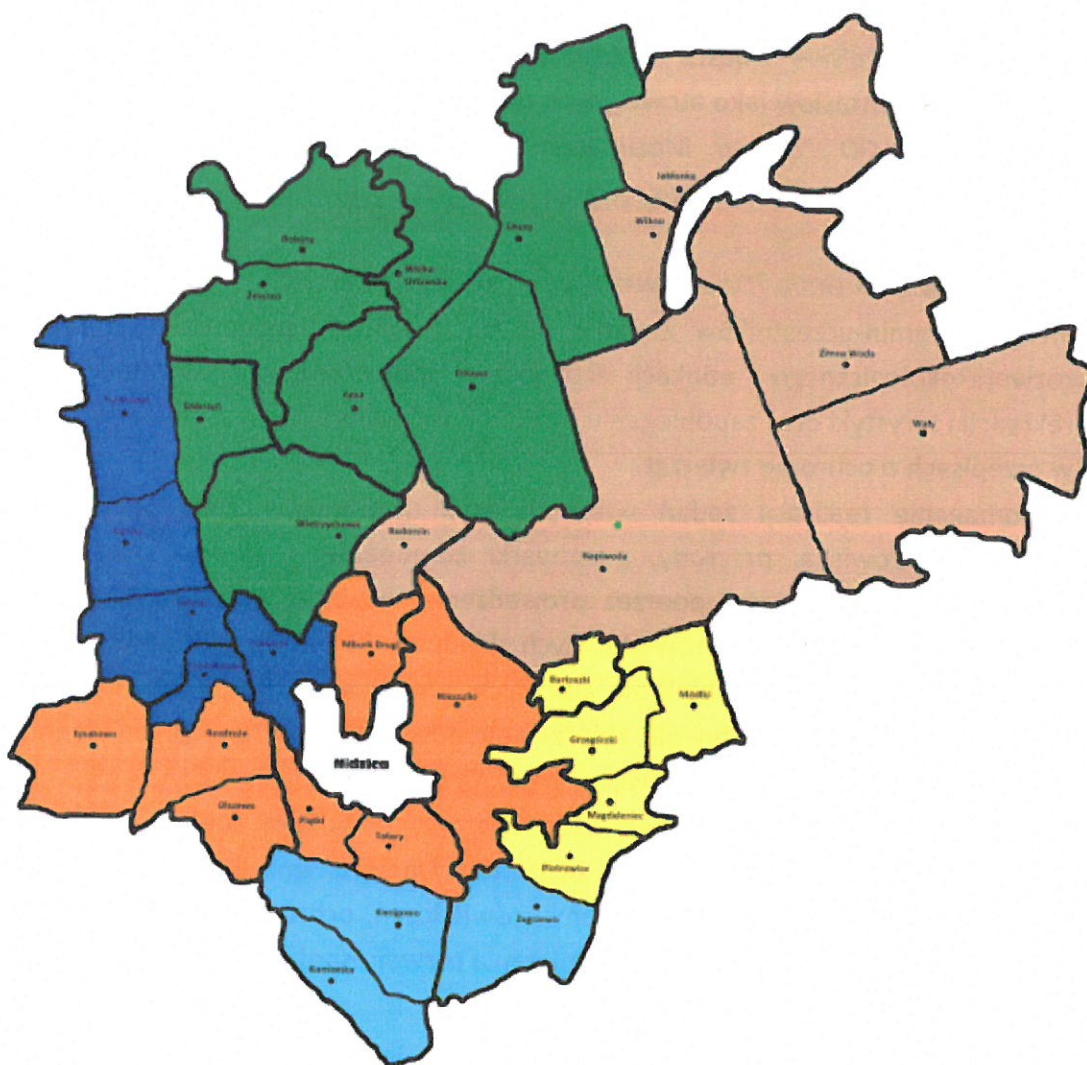
- chroni się lokalne produkcje mające korzenie w kulturze i tradycjach, które przyczyniają się do utrzymania specyficznego charakteru terytorium, zachowując miejsce i style, promując okazje i miejsca uprzywilejowane z uwagi na bezpośredni kontakt między konsumentami a producentami towarów wysokiej jakości,
 - promuje się gościnność jako moment pierwszego kontaktu ze społecznością i jej specyfiką, usuwając przeszkody natury fizycznej i kulturowej, które mogą przeszkodzić w pełnym i powszechnym wykorzystaniu zasobów miasta,
 - wśród mieszkańców wspierana jest świadomość życia w jednym z miast Slow City, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska młodzieży i szkoły, poprzez systematyczne informowanie o korzyściach członkostwa w sieci miast.
- *Stowarzyszenie „Polskie Miasta Cittaslow”*, którego celem jest m.in. budowanie wizerunku miast Cittaslow jako atrakcyjnych turystycznie.
 - *Stowarzyszenie LGD "Brama Mazurskiej Krainy"*, którego misją jest inicjowanie i wspieranie działań na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów i spełniania lokalnych potrzeb.
 - *Ekologiczny Związek Gmin "Działdowszczyzna"*, którego celami są:
 - integracja gmin-uczestników Związku na rzecz ochrony środowiska i przyrody, rozwoju ekologicznego i edukacji ekologicznej społeczeństwa, gospodarki wodnej, rekreacji i turystyki oraz zapobieganiu bezdomności zwierząt na zasadach określonych w przepisach o ochronie zwierząt,
 - wspomaganie realizacji zadań własnych gmin-uczestników Związku w zakresie ochrony środowiska, przyrody, gospodarki komunalnej i wodnej oraz rekreacji i turystyki w szczególności poprzez prowadzenie wspólnej działalności dotyczącej budowy i eksploatacji obiektów służących składowaniu i utylizacji padłych zwierząt, odpadów komunalnych, obiektów służących zapobieganiu bezdomności zwierząt, organizacji systemu selektywnej zbiórki odpadów oraz ochrony przed degradacją wód obszaru zlewni rzek Wel, Drwęca, Wkra, Orzyc, Mławka i Łyna.
 - *Stowarzyszenie Samorządowe Południowe Mazury*, powołane zostało dla wsparcia realizacji założeń i działań wynikających ze Strategii Obszaru Funkcjonalnego Południowe Mazury, samorządności lokalnej, wymiany doświadczeń, ochrony wspólnych interesów członków, promocji ich osiągnięć oraz wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego.

2. SFERA PRZESTRZENNA

2.1. Układ przestrzenny

W gminie Nidzica znajduje się miasto Nidzica (o powierzchni 6,86 km², co stanowi 2 proc. powierzchni całej Gminy) oraz 34 sołectwa. Poniżej przedstawiono mapę z podziałem na sołectwa oraz tabelę z sołectwami i ich miejscowościami.

Rysunek 2. Mapa gminy Nidzica

Źródło: Urząd Miejski w Nidzicy

Tabela 1. Sołectwa z miejscowościami w gminie Nidzica

Lp.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1.	Bartoszki	Bartoszki
2.	Bolejny	Bolejny, kolonia Kalkowina
3.	Dobrzyń	Dobrzyń, Bujaki
4.	Frąknowo	Frąknowo, kolonia Mogiłowo
5.	Grzegórzki	Grzegórzki
6.	Jabłonka	Jabłonka, Natać Mała, Natać Wielka
7.	Kamionka	Kamionka, Pawliki
8.	Kanigowo	Kanigowo, osada Borowy Młyn
9.	Likusy	Likusy, Brzeźno Łyńskie
10.	Litwinki	Litwinki, osada leśna Las Miejski
11.	Łyna	Łyna, kolonia Łyna, osada leśna Łyński Młyn, osada leśna Glinki
12.	Łysakowo	Łysakowo, kolonia Łączki
13.	Magdaleniec	Magdaleniec
14.	Módłki	Módłki, osada leśna Parowa
15.	Napiwoda	Napiwoda, kolonia Bartoszki, osada leśna Moczysko, Koniuszyn, Wolisko
16.	Nibork Drugi	Nibork Drugi
17.	Olszewo	Olszewo, kolonia Olszewko
18.	Orłowo	Orłowo
19.	Piątki	Piątki
20.	Piotrowice	Piotrowice
21.	Radomin	Radomin
22.	Rączki	Rączki
23.	Rozdroże	Rozdroże
24.	Szerokopaś	Szerokopaś
25.	Tatary	Tatary
26.	Wały	Wały, osada leśna Jastrzębiec
27.	Waszulki	Waszulki, kolonia Waszulki, Robaczewo
28.	Wietrzychowo	Wietrzychowo, Wietrzychówko
29.	Wikno	Wikno, osada leśna Pólko
30.	Wólka Orłowska	Wólka Orłowska
31.	Zagrzewo	Zagrzewo, Siemiątki
32.	Załuski	Załuski
33.	Zimna Woda	Zimna Woda
34.	Żelazno	Żelazno

Źródło: Urząd Miejski w Nidzicy

Gmina Nidzica posiada wyraźnie wyodrębniony dwudzielny charakter – w części północno-wschodniej występują w zdecydowanej większości lasy, natomiast w części południowo-zachodniej spotkać można najczęściej użytki rolne.

Dominującą cechą struktury przestrzennej miasta jest wysoki stopień zdeterminowania dotychczasowego i przyszłego rozwoju przez:

- położenie miasta w silnym węźle dolinnym o niekorzystnych warunkach dla rozwoju osadnictwa (tereny inwersyjne, podmokłe i słabonośne) wykluczających z teoretycznego pola rozwoju miasta o powierzchni około 1000 ha około 40% terenów,
- rozczłonkowanie terenów obecnie zagospodarowanych jak i terenów rozwojowych systemem rozdzielających dolin różnej wielkości dochodzącej w północnej części do 1000 m szerokości,
- pole rozwoju względnie zwartej przestrzeni miasta (bez wprowadzenia komunikacji zbiorowej) wynosi około 600 ha, co przy stosunkowo niskim standardzie wykorzystania terenów zagospodarowanych (brutto 200m²/1mk) stanowi odpowiednik docelowej liczby mieszkańców 30,0 tys.,
- słabo wykorzystana przestrzeń publiczna unikatowego, niezwykle długiego średniowiecznego rynku z dwoma znaczącymi dominantami architektonicznymi,
- znaczny udział terenów mieszkaniowo-usługowych (85ha) zlokalizowanych w dolinie inwersyjnej o niekorzystnych warunkach klimatycznych,
- bariery rozwojowe dla właściwych powiązań komunikacyjnych (przekroczenie rozległych dolin o niekorzystnych warunkach gruntowo-wodnych oraz terenów kolejowych).

Dominujące cechy struktury przestrzennej obszarów pozamiejskich to:

- rozległość przestrzenna, w zbiorze 2483 gmin w Polsce gmina Nidzica jest jedną z większych gmin pod względem powierzchni,
- bardzo wysoki udział obszarów leśnych w ogólnej strukturze użytkowania gruntów,
- dwudzielny charakter gminy: część północna charakteryzuje się wysoką lesistością (Orłowo - 70,7%, Napiwoda - 72,0%, Módłki - 79,8%, Natać Wielka - 80,0%, Likusy - 86,3%, Wały - 87,0%), część południowa z dominującym arealem użytków rolnych (powyżej 70%),
- wysoki stopień zdeterminowania dotychczasowego i przyszłego rozwoju poprzez położenie gminy w silnym węźle hydrograficznym, co oznacza, że gmina stanowi strefę źródłiskową zlewni rzek: Omulew, Orzyc, Wkra, Łyna i Paśłęka, a przez jej centralną część przebiega dział wodny pierwszego rzędu oddzielający dorzecze Wisły od dorzecza Pregoty oraz duży obszar bezodpływowy,
- bardzo niska gęstość zaludnienia (Polska 122 osoby/ km², gmina Nidzica 55 osób/ km²),
- mimo wielkich powojennych przekształceń osadnictwa i dużego stopnia uspołecznienia użytków rolnych (50% w 1991 r.) zachowana została względna proporcjonalność pomiędzy wielkością użytków rolnych poszczególnych wsi a liczbą ludności skupionej w ośrodku wiejskim,
- największe jednostki wiejskie (powyżej 250 mk) preferowane do roli wsi kluczowych w systemie osadniczym charakteryzują się w większości najwyższym udziałem gruntów uspołeczniionych wymagających reparcelacji oraz popegeerowskich zasobów

mieszkańczych i gospodarczych wskazywanych do rehabilitacji, co znacznie zmniejsza atrakcyjność tych jednostek,

- znaczący udział w całym analizowanym zbiorze wsi obrębowych, miejscowości o ograniczonych możliwościach rozwoju (65%) z uwagi na duży zakres uwarunkowań wewnętrznych (lasy, wody powierzchniowe, podmokłe doliny, zagłębienia bezodpływowe, itp.),
- kwalifikacja gminy wraz z gminami współtworzącymi powiat nidzicki do wiejskich obszarów problemowych wymagających wsparcia adresowanego, z uwagi na jednocześnie występującą niekorzystną sytuację w zakresie struktur demograficznych (głównie ze względu na wysoki udział ludności osiedli popegeerowskich) połączoną z występowaniem braków w infrastrukturze technicznej.

Zgodnie ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica* w systemie osadniczym gminy wyróżniono cztery typy kluczowych ośrodków wskazanych do rozwoju. Są to:

- ośrodki stanowiące potencjalne „bramy terenów rekreacyjnych” wskazane głównie do obsługi ruchu turystycznego docelowego i tranzytowego; jako kluczowe jednostki uznano miejscowości: Napiwoda i Łyna oraz wspomagające: Radomin, Wietrzychowo i Wólka Orłowska;
- ośrodki usytuowane na głównych trasach wylotowych z miasta, położone korzystnie w stosunku do całego otoczenia osadniczego wskazane do obsługi rolnictwa, produkcji okołorolniczej, obsługi ludności własnej oraz agroturystyki; są to miejscowości: Kanigowo, Rozdroże, Załuski, Frąknowo, Grzegórzki oraz Napiwoda i Łyna;
- Jabłonka i Wietrzychowo wskazane jako centrum obsługi pobytowego ruchu turystycznego rejonu północnego;
- miejscowości strefy przedmiejskiej typu: Litwinki, Nibork, Piątki, Tatary, Waszulki wskazane do lokalizacji funkcji odciążających miasto, głównie budownictwa mieszkaniowego ekstensywnego;
- miejscowość Kamionka wskazana do rozwoju agroturystyki oraz lokalnej przedsiębiorczości wspomaganej poprzez propagowanie kultury regionalnej w oparciu o istniejący obiekt „Garncarska Wioska”;
- w obrębie zwartej zabudowy miejscowości nie można lokalizować zakładów stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- lokalizacja zakładów mogących powodować znaczące oddziaływanie na środowisko powinna się odbywać w sposób gwarantujący brak uciążliwości lub szkodliwych oddziaływań (np. poprzez zachowanie separacji przestrzennej) na tereny zabudowy mieszkalnej, mieszkalno-usługowej lub siedliskowej, tereny zabudowy związanej ze stałym pobytem dzieci i młodzieży, tereny zabudowy związanej z opieką zdrowotną oraz na tereny o funkcji rekreacyjnej lub wypoczynkowej; w bezpośrednim sąsiedztwie ww. terenów można lokalizować wyłącznie obiekty nieuciążliwe dla ludzi i środowiska;

- zagospodarowanie terenów wokół cmentarzy powinno uwzględniać ograniczenia (dotyczące np. lokalizacji zabudowy związanej z produkcją lub przechowywaniem żywności, zabudowy mieszkalnej oraz ujęć wody) wynikające z właściwych przepisów określających wymagania sanitarne, jakim powinny odpowiadać cmentarze.

Struktura gminy stanowi system odniesień przestrzennych przy formułowaniu kierunków polityki. W strukturze przestrzennej wyróżniono elementy obszarowe, punktowe i liniowe o cechach względnie jednorodnych. Jest ona formą syntezy opartą na przesłankach:

- *przyrodniczych* determinujących zarówno dotychczasowy jak i przyszły rozwój,
- *kulturowych* określających kod genetyczny i misję dziejową istotną dla tożsamości gminy,
- *funkcjonalnych* wynikających z istniejącego zagospodarowania oraz funkcjonującego systemu powiązań,
- *rozwojowych* wynikających z analizy lokalnych uwarunkowań i oceny możliwości rozwoju,
- *hierarchicznych* określających rangę poszczególnych elementów struktury przestrzennej,
- *transformacji* systemowej wywołującej nowe jakościowo procesy przekształceń struktur przestrzennych.

W strukturze wewnętrznej gminy wyróżniono następujące strefy:

- strefa 1 – strefa przyrodniczo – krajobrazowa obejmuje północno-wschodnią, zalesioną część gminy o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Cały obszar strefy położony jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej. W większości obszar strefy stanowią obszary wchodzące w skład ostoi przyrody 2000. Są to Obszar specjalnej ochrony ptaków „Puszcza Napiwodzko-Ramucka” PLB 280007 oraz obszar o znaczeniu dla Wspólnoty „Ostoja Napiwodzko-Ramucka” PLH 280052. Jedynie północno-wschodni fragment strefy – teren na północ od wsi Bolejny - nie jest objęty specjalnym obszarem ochrony Natura 2000.
- strefa 2 – strefa krajobrazowa obejmuje tereny w środkowej części gminy z miejscowościami: Łyna, Wietrzykowo, Radomin, cz. północna wsi Waszulki, Módłki oraz fragment południowy z miejscowością Borowy Młyn. Jest to mozaika krajobrazu: tereny leśne przetykane powierzchniami pól i rozległymi obszarami dolin z roślinnością łąkowo – bagienną. Większość obszaru (oprócz części północnej) omawianej strefy leży w obszarze bezodpływowym, co stanowi jedno z większych ograniczeń rozwojowych. Cały obszar strefy objęty jest prawnymi formami ochrony. Są to Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki.
- strefa 3 – strefa pierścienia osadniczego około Miejskiego obejmuje miejscowości Frąknowo, w części Dobrzyń, Rączki, Załuski, Szerokopaś, Łysakowo, Rozdroże, Olszewo, Kanigowo, Siemiątki, Zagrzewo, Piotrowice, Grzegórzki, Magdaleniec, Bartoszek. Obszar strefy w większości nie jest objęty prawnymi, terytorialnymi formami ochrony przyrody. jedynie niewielki fragment terenu położony na zachód od

wsi Rączki położony jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki.

- strefa 4 – strefa przedmiejska obejmująca dawne grunty komunalne miasta Obejmuje miejscowości Piątki, Tatary, Litwinki, Nibork II, część południową wsi Waszulki. Jest to najmniejsza powierzchniowo wydzielona strefa, podlegająca wpływom miasta Nidzica. Swoim zasięgiem obejmuje fragmenty wysoczyzny i wcinające się z nią rozległe podmokłe doliny. Obszar strefy nie jest objęty prawnymi terytorialnymi formami ochrony przyrody, za wyjątkiem terenów położonych na północ i zachód od wsi Nibork II.,
- strefa 5 – strefa miejska przestrzeń zawartą w granicach administracyjnych miasta oraz tereny rozwojowe ujawnione w analizie możliwości rozwoju miasta. Rozpostarta na wzniesieniach, skąd zabudowaniami schodzi w rozległe podmokłe doliny krzyżujące się w strefie przedmieścia zachodniego.³

Obszar rewitalizacji

W *Lokalnym Programie Rewitalizacji gminy Nidzica w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow* wyznaczono obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji w mieście.

Rysunek 3. Obszar rewitalizacji w Nidzicy

Źródło: *Lokalny Program Rewitalizacji gminy Nidzica w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

³ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica

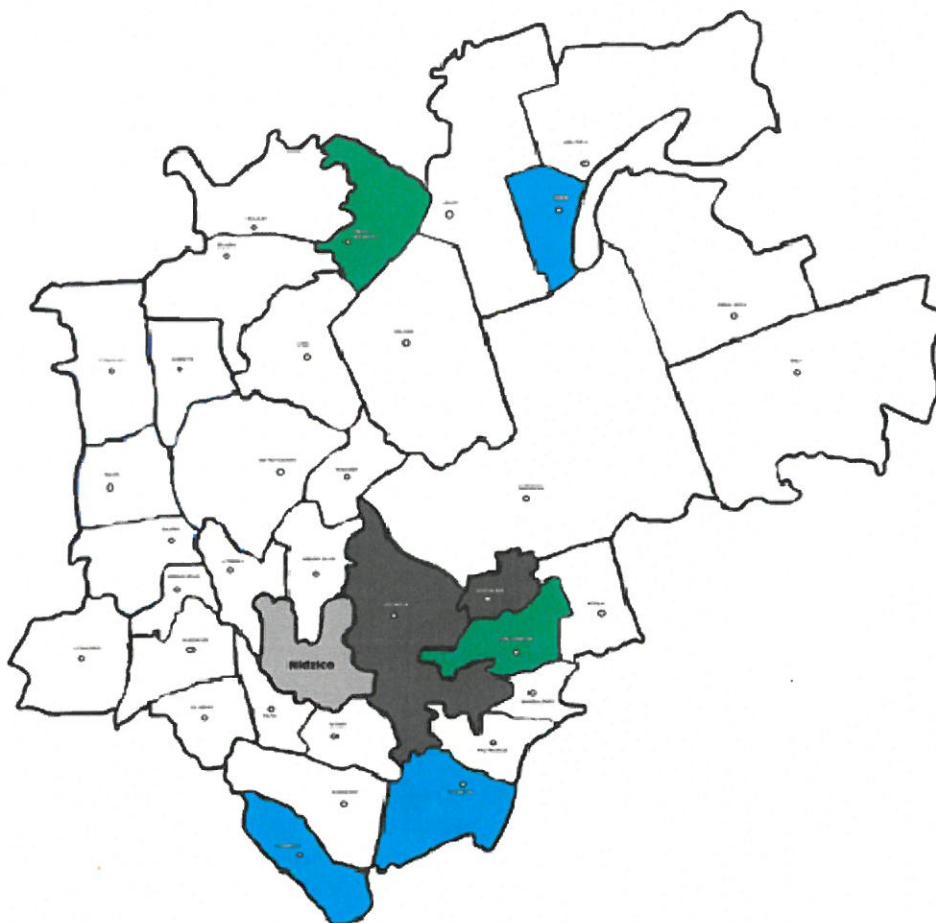
Obszar rewitalizacji obejmuje część podobszaru zdegradowanego na obszarze miejskim o powierzchni 0,93 km², co stanowi 0,25 proc. powierzchni gminy i zamieszkały był w 2016 roku przez 6288 osób, co stanowiło 28,86 proc. mieszkańców gminy miejsko-wiejskiej Nidzica.

Zgodnie z wizją Lokalnego Programu Rewitalizacji obszar rewitalizowany w Nidzicy w 2024 roku będzie terenem zaktywizowanym społecznie, gospodarczo i przestrzennie. Nastąpi ograniczenie wykluczenia społecznego poprzez wzrost aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców. Nowo zagospodarowana przestrzeń miejska przyczyni się do poprawy integracji mieszkańców i atrakcyjności turystycznej Nidzicy.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji określono następujące potrzeby rewitalizacji:

1. pobudzenie aktywności społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
2. poprawa integracji mieszkańców oraz ich uczestnictwo w życiu publicznym;
3. adaptacja i przystosowanie obiektów i przystosowania do pełnienia nowych funkcji;
4. zwiększenie dostępu do zatrudnienia przez osoby poszukujące pracy;
5. zachowanie i podniesienie atrakcyjności lokalnych zasobów przyrodniczych;
6. zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego;
7. nadanie walorów funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni rewitalizowanej;
8. poprawa dostępu do usług publicznych;
9. rozwój działalności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej;
10. poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej;
11. poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia;
12. poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców;
13. poprawa dostępności miejsc wypoczynkowo-rekreacyjnych dla mieszkańców;
14. poprawa infrastruktury drogowej.

Rysunek 4. Wyznaczone podobszary zdegradowane na podstawie metody standaryzacji – metoda standaryzacji – obszar wiejski

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji gminy Nidzica w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow

Gospodarka komunalna

Ogólna powierzchnia gruntów Gminy Nidzica wynosiła 764,5743 ha (dane na dzień 31.12.2020 roku wraz z użytkowaniem wieczystym, użytkowaniem i trwałym zarządem) w tym:

- Nidzica – miasto - 254,2931 ha,
- Nidzica – obszar wiejski - 510,2118 ha,

Główne składniki mienia w/g podziału klasyfikacyjnego to:

- grunty rolne - 230,5938 ha,
- grunty leśne - 7,2294 ha,
- grunty zabudowane i zurbanizowane – 143,9744 ha,
- tereny komunikacyjne – 375,6626 ha,
- grunty pod wodami - 7,1141 ha.

Rozdysponowanie gruntów:

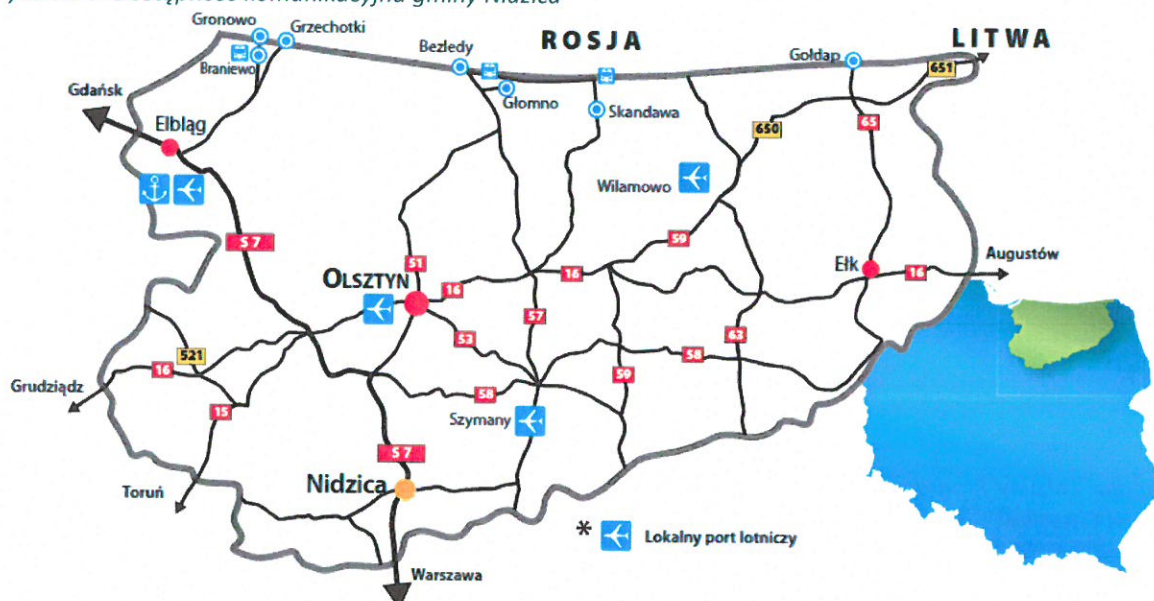
- przekazanych w użytkowanie wieczyste - 48,1638 ha (w tym osoby fizyczne – 6,5071 ha),
- przekazanych w użytkowanie - 9,6577 ha,

- przekazanych w trwałą zarząd - 16,9753 ha,
- przekazanych w dzierżawę teren miasta – 40,0197 ha,
- przekazanych w dzierżawę tereny wiejskie – 40,4470 ha,
- przekazanych w użyczenie - 3,2893 ha,
- tereny komunikacyjne - 375,6626 ha,
- grunty pozostałe m.in.: tereny budowlane, cmentarze, tereny zielone, parki, rowy, tereny niezabudowane - 230,3589 ha.⁴

2.2. Dostępność komunikacyjna

Położenie gminy Nidzica jest zaletą, ponieważ leży w bezpośrednim sąsiedztwie drogi ekspresowej S7, ale również blisko lotnisk (w Szymanach, Warszawie i Gdańsku).

Rysunek 5. Dostępność komunikacyjna gminy Nidzica

Źródło: PAIH, Oferta inwestycyjna woj. warmińsko-mazurskiego

Drogi

Funkcjonalny układ komunikacyjny, który zapewnia obsługę komunikacyjną gminy tworzą drogi zaliczone do układu:

- nadrzędnego,
- podstawowego,
- pomocniczego.

W układzie nadrzędnym znalazła się:

- droga krajowa nr 7 – S7 Gdańsk- Olsztynek – Warszawa - jest jedną z najważniejszych dróg w układzie komunikacyjnym kraju, regionu i województwa. Zapewnia połączenie komunikacyjne z Warszawą, południem oraz północą kraju, wiąże bezpośrednio ze sobą ośrodki powiatowe tj. Nidzicę i Ostródę. Jest drogą przejmującą ruch międzynarodowy

⁴ Raport o stanie Gminy Nidzica. Podsumowanie działalności Burmistrza Nidzicy za rok 2020

E-77 osobowy i towarowy na kierunku Skandynawia – Gdańsk - Warszawa - Kraków - Budapeszt. W gminie jest główną osią komunikacyjną, która poprzez 3 węzły (w Rączkach, Nidzicy Północ i Nidzicy Południe) zapewnia powiązanie z systemem komunikacyjnym gminy.

Drogi lokalne i drogi dojazdowe zapewniają obsługę terenu wzdłuż drogi ekspresowej, z którą mają skrzyżowania w dwóch poziomach bez możliwości wjazdu na nią.

Układ podstawowy gminny powinien zapewnić powiązanie gminy z powiatem, gmin pomiędzy sobą oraz pełnić funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na obszarze gminy. Układ podstawowy gminy oparty został na drogach wojewódzkich i wybranych drogach powiatowych. Są to następujące ciągi drogowo:

- droga wojewódzka nr 545 Działdowo - Nidzica – Jedwabno - jest to powiązanie, które z drogą nr 544 Brodnica – Mława pełni ważną funkcję w układzie komunikacyjnym województwa, wiąże ośrodki miejskie Działdowo i Nidzicę ze sobą, wiąże drogę S7 z drogą krajową nr 58 przejmuje ruch gospodarczy i turystyczny w rejon Szczytna i Mrągowa.
- droga wojewódzka nr 538 Nowe Miasto Lubawskie – Rozdroże –DK7 /Węzeł Nidzica Południe/ - jest to ważne powiązanie w województwie, wiąże ze sobą drogi krajowe nr 16, nr 15 i nr 7 oraz Nowe Miasto Lubawskie z Nidzicą.
- droga wojewódzka nr 604 DK7/Węzeł Nidzica Północ/ - Nidzica – Wielbark - jest to powiązanie Nidzicy z drogą krajową S7 i z Wielbarkiem.

Zgodnie z ustawą o drogach publicznych do kategorii dróg powiatowych publicznych winny należeć drogi zapewniające połączenie miasta będącego siedzibą powiatu z siedzibami gmin oraz siedzib gmin między sobą.

Analizując funkcję dróg powiatowych w układzie podstawowym nie wszystkie drogi powiatowe należące do dróg kategorii powiatowej publicznej powinny być w układzie podstawowym. Do układu podstawowego należy włączyć następujące drogi powiatowe:

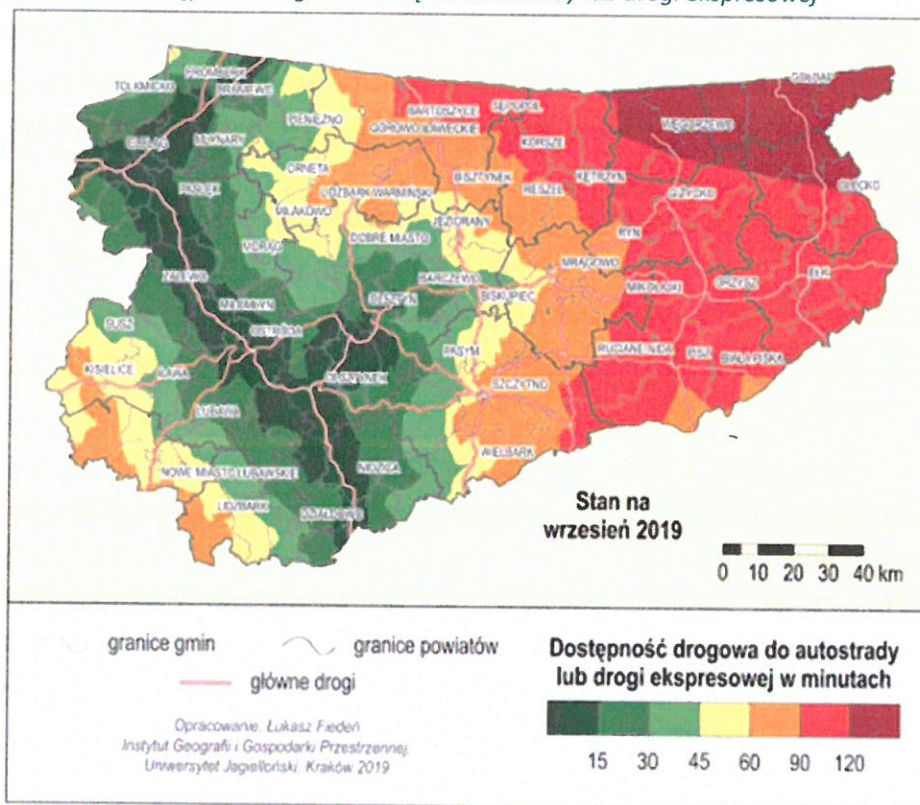
- 1264N Leszcz – Jankowice – Rączki – Moczysko
- 1528N Witramowo – Łyna – dr. woj. nr 545 (Nidzica)
- 1550N Kozłowo – Zaborowo – Kanigowo
- 1560N droga nr 1550 N (Kanigowo) – dr. kraj. nr 7 – Zabłocie Kanigowskie – Janowiec Kościelny - Bukowiec (dr. nr 1619 N)
- 1603N Czarny Piec – Napiwoda
- 1613N Robaczewo – Piotrowice – Stare Połcie – Janowiec Kościelny – Kołatki – Jabłonowo Adamy – Nowa Wieś Wlk. – gr. woj. (Grzebsk)
- 1996N gr. pow.- Frąknowo – Rączki – Załuski – Litwinki
- 1997N Kanigowo – Powierz – Napierki.

Układ pomocniczy wspomaga układ podstawowy gminy, zapewnia obsługę sieci osadniczej rozproszonej i skupionej oraz dojazdy do ośrodków turystycznych lasów i pól. Oparty jest na drogach publicznych powiatowych, które nie weszły do układu podstawowego i gminnych.⁵

Dostępność komunikacyjna względem innych miejscowości

Według *Analizy relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem* w województwie warmińsko-mazurskim, najlepszym obszarem dostępności jest pas wokół drogi ekspresowej S7 i jej odgałęzienia w kierunku Olsztyna – S51 oraz w kierunku przejścia granicznego Grzechotki-Mamonowo – S22. Gmina Nidzica leży w bezpośrednim położeniu w stosunku do dróg ekspresowych.

Rysunek 6. Dostępność drogowa do węzła autostrady lub drogi ekspresowej

Źródło: *Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem. RAPORT CZĄSTKOWY Komponent 3 RELACJE PRZESTRZENNE I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA*

Poniżej przedstawiono czas dojazdu z Nidzicy do wybranych miejscowości oraz infrastruktury transportowej.

⁵ Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica

Tabela 2. Czas dojazdu z Nidzicy do wybranych miejsc w 2019 r.

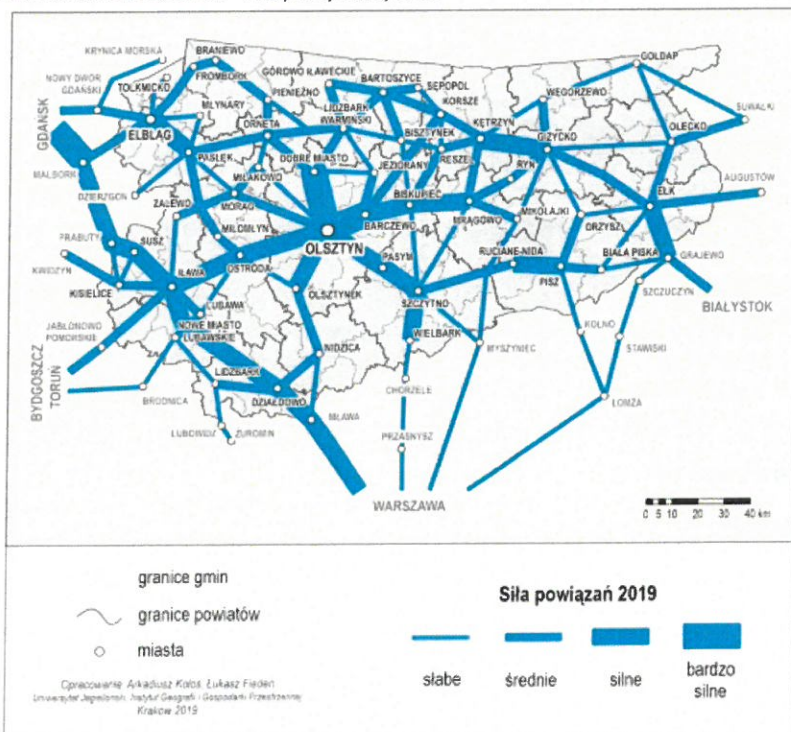
Czas dojazdu do (minuty)										
Miasta >400 tys. mieszkańców	Miasta >100 tys. mieszkańców	Miasta >50 tys. mieszkańców	Olsztyna	Miasta powiatowego	Najbliższego miasta	Węzła drogi ekspresowej	Lotniska	Dużego lotniska	Terminalu promowego	Przystanku kolejowego
119	57	57	57	5	5	12	34	126	132	3

Źródło: Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem. RAPORT CZĄSTKOWY Komponent 3 RELACJE PRZESTRZENNE I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Komunikacja publiczna

Zgodnie z poniższym rysunkiem zarówno powiązania między Nidzicą a Olsztynkiem, jak również między Nidzicą a Działdowem komunikacją publiczną są średnie. Natomiast słabe powiązanie jest między Nidzicą a Mławą.

Rysunek 7. Schemat powiązań międzymiastowych komunikacją publiczną w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. – mapa syntetyczna

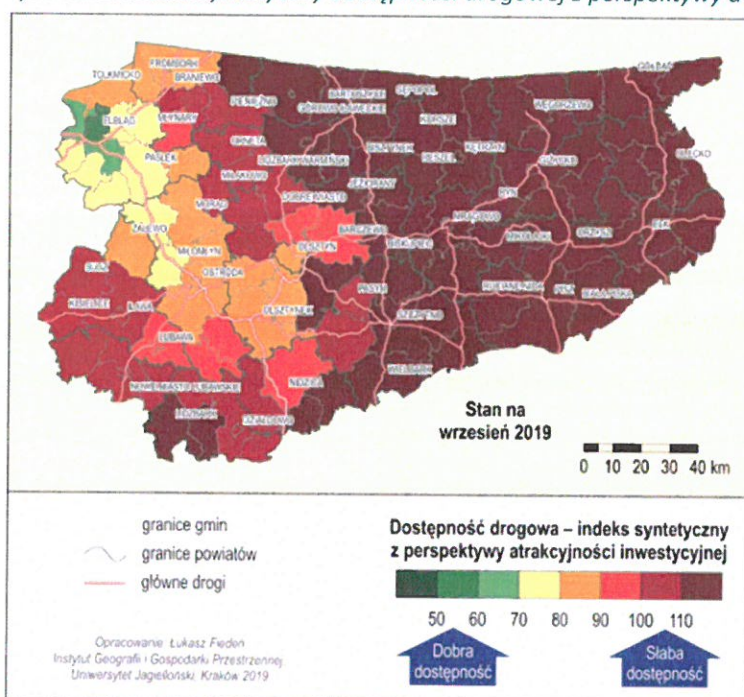
Źródło: Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem. RAPORT CZĄSTKOWY Komponent 3 RELACJE PRZESTRZENNE I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Dostępność drogowa a atrakcyjność inwestycyjna

Dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa stanowi jeden z ważniejszych czynników stymulujących wzrost gospodarczy. Bardzo dobrą dostępnością wedle wskaźnika syntetycznego z perspektywy gospodarczej (atrakcyjności inwestycyjnej) (poniższy rysunek) cechuje się Elbląg i otaczające go gminy. Dobra dostępność to cecha obszarów położonych w ciągu komunikacyjnym drogi ekspresowej S7 i S51. Im dalej na wschód, tym niższe

wartości wskaźnika syntetycznego z najniższą dostępnością syntetyczną obejmującą całą wschodnią część województwa. Wysoka lub niska ocena dostępności jest pochodną bliskości lub oddalenia od Gdańska, gdyż wiele obliczanych wskaźników dostępności dotyczy dojazdu do tego obszaru (np. lotnisko, Gdańsk, autostrada, port) oraz drogi ekspresowej S7, dzięki którym bliżej niż z innych części województwa jest tam m.in. do Warszawy i innych analizowanych miejsc.

Rysunek 8. Indeks syntetyczny dostępności drogowej z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej

Źródło: Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem. RAPORT CZĄSTKOWY Komponent 3 RELACJE PRZESTRZENNE I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Na podstawie powyższego wykresu można stwierdzić, że dostępność drogowa z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej jest na dobrym poziomie. Niewątpliwą zaletą gminy Nidzicy jest położenie wzdłuż drogi ekspresowej S7.

Poprawa infrastruktury drogowej

Gmina Nidzica podejmuje systematyczne działania w celu poprawy bezpieczeństwa drogowego poprzez wykonywanie remontów cząstkowej nawierzchni publicznych i wewnętrznych dróg asfaltowych, dróg o nawierzchni żwirowej i gruntowej, remonty oznakowania pionowego oraz odnowę oznakowania poziomego w tych drogach.

Kolej

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa znaczenia regionalnego Olsztyn - Działdowo - linia nr 216. Jest to linia umożliwiająca powiązanie Olsztyna i miejscowości położonych przy tej linii z magistralą kolejową E65 Gdańsk-Warszawa. Linia pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana, w dobrym stanie technicznym.

Ścieżki/szlaki rowerowe

Według GUS, długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów) wynosiła na koniec 2020 roku 25,2 km. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat długość infrastruktury dla rowerów wzrosła o 13,4 km. Natomiast długość ścieżek rowerowych na 100 km² wyniosła 6,65 km i była największa wśród analizowanych jednostek administracyjnych. Wskaźnik dla Polski wyniósł 5,52 km, dla województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu nidzickiego - 2,80 km.

2.3. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

W gminie Nidzica zaopatrzenie w wodę oraz gospodarka ściekowa prowadzone są przez Miejskie Wodociągi i Kanalizację Sp. z o. o. w Nidzicy (MWiK). Przedmiotem podstawowej działalności spółki jest:

- Produkcja i dostawa wody na zaopatrzenie ludności i innych odbiorców.
- Eksploatacja sieci wodociągowej, urządzeń poboru, uzdatniania i rozprowadzania wody.
- Odbiór i oczyszczanie ścieków komunalnych, przemysłowych, ich zagospodarowanie oraz eksploatacja sieci kanalizacyjnej i deszczowej.
- Wykonywanie usług w zakresie: analizy wody i ścieków, rozbudowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, rozbudowa infrastruktury technicznej, pompowania studni oraz ich odbudowa.
- Sprzedaż materiałów, części i urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne oraz remonty w tym zakresie.⁶

Gmina Nidzica zaopatrywana jest w wodę za pomocą systemów wodociągowych – systemy ujęcia, uzdatniania i rozprowadzania wody. Istniejące ujęcia wody pokrywają zapotrzebowanie na wodę pitną, są zagospodarowane, posiadają hydrofornie i stacje uzdatniania wody.

Na obszarze Gminy, zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć podziemnych. Wody powierzchniowe pobierane są tylko do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz w gospodarce rybackiej. Największym użytkownikiem wody w Gminie jest gospodarka komunalna, następnie rolnictwo i leśnictwo oraz przemysł. Podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu ludności w wodę mają zasoby wód podziemnych, które przeznaczone są przede wszystkim do zaopatrzenia ludności w dobrej jakości wodę do picia. Wody podziemne wykorzystywane są również do celów przemysłowych przez niewielkie zakłady, którym woda dostarczana jest komunalną siecią wodociągową.⁷

⁶ Internet, <http://www.mwiknidzica.pl/>

⁷ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

Tabela 3. Gospodarka wodociągowa w gminie Nidzica w latach 2016-2020

	rok				
	2016	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci rozdzielczej w km					
gmina Nidzica	116	116	116	116	116
Nidzica - miasto	116	31,9	31,9	31,9	31,9
Nidzica - obszar wiejski	84,1	84,1	84,1	84,1	84,1
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania					
gmina Nidzica	2807	2776	2791	2806	2815
Nidzica - miasto	1554	1531	1543	1551	1554
Nidzica - obszar wiejski	1253	1245	1248	1255	1261
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca m ³					
gmina Nidzica	28,3	27,9	28,2	29,5	29,4
Nidzica - miasto	34,2	33,7	34,6	36,2	35,5
Nidzica - obszar wiejski	16,7	16,9	16,1	16,8	18,0
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej					
gmina Nidzica	19 791	19 632	19 570	19 465	-
Nidzica - miasto	14 049	13 871	13 819	13 693	-
Nidzica - obszar wiejski	5 742	5 761	5 751	5 772	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Zgodnie z GUS długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie Gminy Nidzica wynosi 116 km i wg powyższej tabeli na przestrzeni ostatnich pięciu lat nie zmieniła się długość tej sieci. Liczba przyłączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania na koniec 2020 roku w gminie wyniosła 2 815 szt. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba przyłączy zwiększyła się o 8 sztuk.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2020 roku na terenie gminy Nidzica wyniosła 29,4 m³. Na przestrzeni 5 lat zużycie wody na 1 mieszkańca wzrosło o 1,1 m³.

Liczba mieszkańców Gminy Nidzica korzystająca z sieci wodociągowej w 2019 roku (brak danych za rok 2020) wyniosła 19 465 osób, w tym 13 693 osoby w mieście.

Jakość wody

Woda dostarczana mieszkańcom Gminy Nidzica spełnia wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 roku, poz. 2294), a także inne obowiązujące przepisy prawa.

Na terenie Gminy Nidzica ustanowione są strefy ochronne dla 3 ujęć wodnych tj. ujęcia w miejscowości Nidzica dla Przedsiębiorstwa Geologicznego POLGEOL, ujęcia w miejscowości Łyna dla Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Nidzicy oraz ujęcia w miejscowości Frąknowo dla Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Nidzicy.

W II kwartale 2020 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Nidzicy przeprowadził ocenę jakości wody z ujęć wody na terenie Miasta i Gminy Nidzica. Przebadane zostały następujące ujęcia:

- wodociąg sieciowy Nidzica,
- wodociąg sieciowy Wały,
- wodociąg sieciowy Bartoszki,
- wodociąg sieciowy Łysakowo,
- wodociąg sieciowy Napiwoda,
- wodociąg sieciowy Załuski,
- wodociąg sieciowy Natać Mała,
- wodociąg sieciowy Jabłonka,
- wodociąg sieciowy Kanigowo,
- wodociąg sieciowy Wólka Orłowska,
- wodociąg sieciowy Wietrzychowo,
- wodociąg sieciowy Łyna.

Woda ze wszystkich ujęć nadaje się do spożycia.⁸

Gospodarka ściekowa

Gmina Nidzica pod względem infrastruktury do neutralizacji ścieków jest najlepiej wyposażoną

spośród gmin powiatu nidzickiego. Na jej obszarze zlokalizowanych jest 5 oczyszczalni ścieków, którymi gospodarują Miejskie Wodociągi i Kanalizacja. Spółka oczyszcza ścieki odprowadzone z aglomeracji Nidzica na oczyszczalni w miejscowości Tatary, gdzie ścieki są tłoczone przez centralną przepompownię ścieków. Ponadto spółka utrzymuje oczyszczalnie ścieków na terenach wiejskich w miejscowościach: Wólka Orłowska, Żelazno, Zagrzewo, Wietrzychowo.

Braki w infrastrukturze komunalnej są miejscami zastępowane przez przydomowe oczyszczalnie ścieków w indywidualnych domach jednorodzinnych, jednostkach użyteczności publicznej lub jednostkach gospodarczych, które na terenie gminy posiadają:

- Nibork II – dla potrzeb budynku mieszkalnego, przepustowość Q_{dmax} . 0,73 m³/d, rok wykonania 2000;
- Nadleśnictwo Nidzica – dla potrzeb budynku mieszkalnego przepustowość $Q_{dśr}$. 1,25 m³/d rok wykonania 2000;
- Nadleśnictwo Nidzica - dla potrzeb budynku mieszkalnego, przepustowość $Q_{dśr}$. 1,25 m³/d rok wykonania 2000.

⁸ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

Odbiornikiem oczyszczonych ścieków z przydomowych oczyszczalni jest grunt w granicach działki, na której zlokalizowana jest oczyszczalnia. Na terenach nieskanalizowanych w gminie Nidzica ścieki komunalne oczyszczane są w przydomowych oczyszczalniach ścieków i wprowadzane do wód lub do ziemi lub gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych. W 2019 roku liczba zbiorników bezodpływowych wyniosła 1284 sztuki, w tym 213 na terenie miasta i 1071 na terenie gminy. Na terenie gminy Nidzica znajduje się 25 oczyszczalni przydomowych – wszystkie na terenach wiejskich.⁹

Tabela 4. Gospodarka ściekowa na w gminie Nidzica w latach 2016-2020

	rok				
	2016	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]					
gmina Nidzica	79,2	79,2	86,1	86,1	86,1
Nidzica - miasto	39,7	39,7	39,7	39,7	39,7
Nidzica - obszar wiejski	39,5	39,5	46,4	46,4	46,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]					
gmina Nidzica	2 032	1 987	1 997	2 009	2 013
Nidzica - miasto	1 550	1 528	1 538	1 548	1 549
Nidzica - obszar wiejski	482	459	459	461	464
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam ³]					
gmina Nidzica	676,9	759,2	556,6	565,0	571,2
Nidzica - miasto	646,2	721,0	528,8	535,8	545,1
Nidzica - obszar wiejski	30,7	38,2	27,8	29,2	26,1
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej					
gmina Nidzica	16 570	16 338	16 280	16 166	b.d.
Nidzica - miasto	14 015	13 837	13 785	13 659	b.d.
Nidzica - obszar wiejski	2 555	2 501	2 495	2 508	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Zgodnie z GUS długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Nidzica wyniosła 86,1 km, w tym 39,7 km na terenie miasta i 46,4 km na obszarach wiejskich. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat długość sieci wzrosła o 6,9 km i tylko na terenie wiejskim.

Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wyniosła 2 013 sztuk, w tym 1 549 na terenie miasta.

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. z terenu gminy zostało odprowadzonych 571,2 dam³ ścieków bytowych, natomiast 5 dam³ ścieków przemysłowych ogółem. Ścieki komunalne i przemysłowe oczyszczane są w 5 oczyszczalniach ścieków, o przepustowości 179 m³/d

⁹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

(biologiczne) i 4 500 m³/d (z podwyższonym usuwaniem biogenów) (stan na 31.12.2019 r., wg GUS).

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Nidzica w 2019 roku (brak danych za 2020 rok) wyniosła 16 166 osób, w tym 13 659 osób w mieście.

Gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 roku obowiązek odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych przejęły wszystkie gminy, w tym Nidzica. Gmina należy do Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”, który przyjął organizację i prowadzenie systemu. Odbiera on odpady z nieruchomości zamieszkałych oraz z nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a znajdują się domki letniskowe lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Tabela 5. Ilość zebranych odpadów w gminie Nidzica w latach 2017-2020

	rok			
	2017	2018	2019	2020
Odpady zebrane w ciągu roku [t]				
gmina Nidzica	4 557,63	5 675,34	5 906,02	6 349,61
Nidzica - miasto	2 807,14	3 152,09	4 499,13	4 421,23
Nidzica - obszar wiejski	1 750,49	2 523,25	1 406,89	1 928,38
Odpady zebrane z gospodarstw domowych [t]				
gmina Nidzica	3 450,70	4 267,50	4 800,20	4 848,82
Nidzica - miasto	2 150,11	2 479,52	3 596,27	3 324,79
Nidzica - obszar wiejski	1 300,59	1 787,98	1 203,93	1 524,03
Odpady zebrane z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) [t]				
gmina Nidzica	1 106,93	1 407,84	1 105,82	1 500,79
Nidzica - miasto	657,03	672,57	902,86	1096,44
Nidzica - obszar wiejski	449,90	735,27	202,96	404,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Nidzica w 2020 roku wyniosła 6 349,61 t, w tym 4 848,82 t zabrano z gospodarstw domowych i 1 500,79 t z pozostałych źródeł. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat wzrosła ilość o 1 791,98 t.

Tabela 6. Odpady zebrane selektywnie w gminie Nidzica latach 2017-2020

	rok			
	2017	2018	2019	2020
Odpady zebrane w ciągu roku [t]				
gmina Nidzica	1 629,11	2 036,98	2 165,33	2 775,67
Nidzica - miasto	1 131,63	1 502,22	1 773,25	1 707,59
Nidzica - obszar wiejski	497,48	534,76	392,08	1 068,08
Odpady zebrane z gospodarstw domowych [t]				
gmina Nidzica	1 629,11	2 036,98	1 943,94	2 130,43
Nidzica - miasto	1 131,63	1 502,22	1 551,86	1 278,25
Nidzica - obszar wiejski	497,48	534,76	392,08	852,18
Odpady zebrane z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) [t]				
gmina Nidzica	b.d.	b.d.	221,39	645,24
Nidzica - miasto	b.d.	b.d.	221,39	429,34
Nidzica - obszar wiejski	b.d.	b.d.	b.d.	215,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w Banku Danych Lokalnych (GUS) ilość odpadów segregowanych wyniosła na koniec 2020 roku w gminie Nidzica 2 775,67 t, w tym 1 707,59 t zebrano na terenie miasta. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat ilość segregowanych odpadów wrosła o 1146,56 t (70,4 proc.).

Z Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Nidzica na lata 2011-2032 wynika, iż całkowita ilość zinwentaryzowanego azbestu na terenie Miasta i Gminy Nidzica wynosi 156 148,92 m². Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej na terenie Gminy Nidzica zinwentaryzowano ponad 3 tys. t wyrobów zawierających azbest.

Energia elektryczna

Gmina Nidzica położona jest w obszarze oddziaływania następujących operatorów energetycznych:

- ENERGA Obrót S.A.
- ENERGA Operator S.A.
- PKP Energetyka S.A.

Infrastrukturę oraz mieszkańców obsługuje Rejon Energetyczny Szczytno – Posterunek Energetyczny Nidzica. Zasilanie energetyczne na terenie gminy odbywa się poprzez:

- GPZ 110/15 kV zlokalizowany w Nidzicy zasilany 3 liniami napowietrznymi 110 kV relacji Olsztynek-Nidzica, Nidzica – Działdowo, Nidzica - Mława – posiadający 2 transformatory o mocy 25 MVA każdy,

- linię elektroenergetyczną
- stacje transformatorowe: łączna ilość stacji transformatorowych (15/0,4 kV) – 156 szt.

Natomiast PKP Energetyka S.A. dysponuje na terenie gminy Nidzica linią średniego napięcia 15 kV wzdłuż linii kolejowej 216 Działdowo-Olsztyn.¹⁰

Ciepłownictwo

Największym źródłem energii cieplnej na terenie Gminy jest, należąca do Przedsiębiorstwa Usługowego Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nidzicy, ciepłownia miejska przy ulicy Rataja 11, w której czynnikiem grzewczym jest uzdatniona gorąca woda:

Parametry pracy kotłowni przy ul. Rataja 11:

- sezon grzewczy: $t_z/t_p = 110/55$ oC
- sezon letni: $t_z/t_p = 70/45$ oC (planowane)

Kotłownia produkuje energię ciepłą na potrzeby centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej dla budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej w Nidzicy. Jest to nowoczesna kotłownia opalana paliwem z OZE, która została oddana do użytkowania w styczniu 2018 roku. W nowo wybudowanym budynku ciepłowni zainstalowane są 2 jednostki kotłowe, opalne biomasą, litewskiej firmy Energijos taupymo centras, UAB o mocy 5MWt i 2,5 MWt wraz ze wspólną instalacją odzysku ciepła ze spalin o mocy 1,15 MWt. Dzięki odzyskowi ciepła ze spalin sprawność wytwarzania całego źródła waha się w zakresie od 92% do 99%. Dodatkowo w starym budynku kotłowni zainstalowane są dwie jednostki kotłowe firmy LOOS UL-SH 3300 z palnikami gazowo-olejowymi o mocy 3,3 MW każdy, stanowiące szczytowo/rezerwowe źródło energii. Jednostki kotłowe zostały wybudowane w 1995r. Na terenie ciepłowni znajdują się dwa zbiorniki na olej opałowy o pojemności 25 tyś. [l] każdy.

Istniejący system ciepłowniczy Nidzicy spełnia wymóg efektywnego systemu ciepłowniczego, o którym mowa w art. 2 pkt. 41 i 42 dyrektywy 2012/27/UE. Dzięki realizacji nowych inwestycji w znaczący sposób uległa poprawie sprawność przesyłu i dystrybucji energii cieplnej z OZE na terenie miasta, a także redukcja emisji gazów cieplarnianych poprzez zamianę paliwa służącego do wytwarzania ciepła z węgla, gazu i oleju opałowego na biomasę (zrębkę drzewną pochodzenia tartaczno-leśnego).

Długość sieci ciepłowniczej preizolowanej, będącej własnością spółki wynosi ok 8 km w tym ok 5,5 km stanowi sieć ciepła przesyłowa i ok. 2,5 km stanowią przyłącza ciepłownicze. Dystrybucja energii cieplnej odbywa się przy pomocy 78 nowoczesnych węzłów ciepłowniczych zarządzanych on-line przy pomocy specjalistycznego, dedykowanego dla zastosowanych sterowników, oprogramowania w tym również ich zdalny odczyt.

¹⁰ Projekt założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Nidzica

Spółka PUGK chcąc dostosować się do wymogów europejskich dotyczących zmniejszania emisji gazów cieplarnianych, planuje dalsze kierunki transformacji energetycznej. Zakłada się, że zapotrzebowanie na ciepło budynków będzie sukcesywnie spadać. Dominować będzie budownictwo niskoenergetyczne do którego niezbędne będzie dostosowywanie czynnika grzewczego. Wymagać to będzie również zmian w źródle ciepła i sieciach ciepłowniczych w tym dalszych modernizacji w kierunku nowoczesnych sieci ciepłych 4G/5G (niskotemperaturowych).

Czyste technologie ciepłownicze zgodne z zasadami taksonomii i polityki środowiskowej to:

- Kogeneracja gazowa (biogaz, metan, H₂)
- Ciepło odpadowe z procesów technicznych
- Biomasa
- Paliwa alternatywne
- Geotermia (głęboka, płytka + pompy ciepła)
- Energia słoneczna
- Pompy ciepła
- Akumulatory ciepła

Jednym z ciekawszych kierunków rozwoju ciepłownictwa mogącym odegrać w przyszłości dużą rolę jest technologia wodorowa, a wcześniej pompy ciepła współpracujące z fotowoltaiką i magazynami energii. Spółka planuje dalszy rozwój sieci ciepłowniczych, rozbudowę biomasowego źródła ciepła i nie wyklucza produkcji ciepła w skojarzeniu z wytwarzaniem energii elektrycznej na potrzeby własne jak również i gminy.

Inne, większe źródła ciepła na terenie miasta Nidzica znajdują się w zasobach: Międzyzakładowej Spółdzielni Mieszkaniowej w Nidzicy i Zespołu Opieki Zdrowotnej w Nidzicy. Na terenie wiejskim gminy Nidzica największym producentem ciepła jest Zakład Drzewny w Napiwodzie, który posiada kotłownię na biomasę (odpady drewniane) – moc 1,3 MW.

Głównym paliwem wśród odbiorców indywidualnych nadal pozostaje węgiel, gaz, biomasa (przede wszystkim drewno i jego pochodne) oraz rzadziej – olej opałowy i energia elektryczna.

Gazownictwo

Na terenie Gminy dystrybuowany jest do odbiorców indywidualnych jest gaz ziemny – system sieciowy oraz płynny (LPG) – rozwiązania indywidualne. Za infrastrukturę i dostawy gazu ziemnego w gminie Nidzica odpowiedzialna jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie.

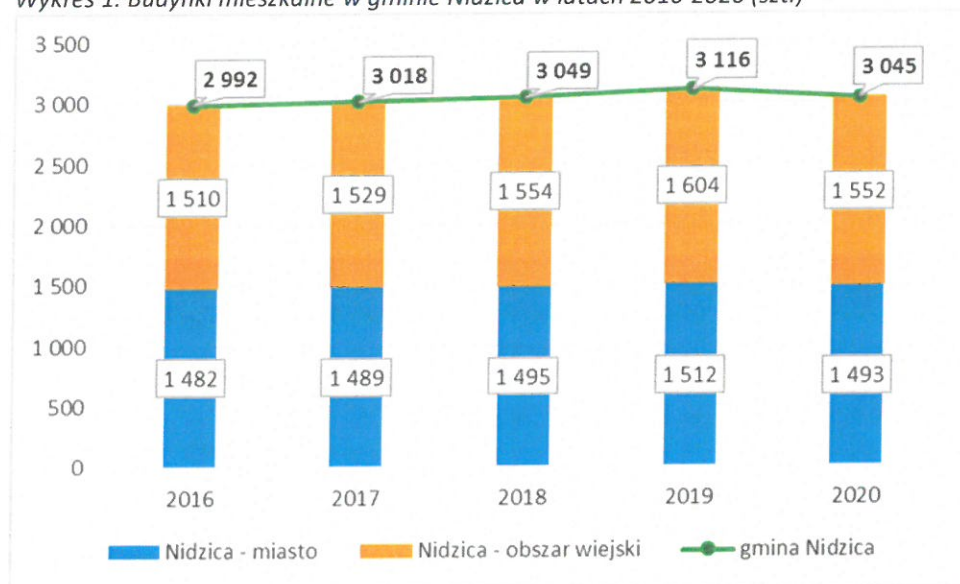
System sieci gazowej dostępny jest dla mieszkańców miasta Nidzicy. Na obszarze wiejskim gminy dotyczy on nielicznych miejscowości (Kolonja Waszulki, Nibork Drugi, Piątki, Rozdroże, Szerokopaś, Waszulki). Według GUS na terenie miasta było na koniec 2020r. 486 przyłączy

gazowych (5 259 odbiorców i 11 157 osób (2019 rok)), zaś na terenie wiejskim – 19 przyłączy (104 odbiorców i 515 osób (2019 r.)).

2.4. Mieszkalnictwo

Na koniec 2020 roku w gminie Nidzica było 3 045 budynków mieszkalnych, w tym 1 552 w mieście i 1 493 na terenie wiejskim. Natomiast liczba mieszkań w gminie wyniosła 3 045, przy czym 1 493 mieszkań znajdowało się w mieście i 1 522 na terenie wiejskim.

Wykres 1. Budynki mieszkalne w gminie Nidzica w latach 2016-2020 (szt.)

Źródło: opracowanie

własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Atrakcyjność osadnicza w gminie Nidzica związana jest zarówno z poprawiającą się infrastrukturą drogową i transportem publicznym (więcej w podrozdziale 2.2. *Dostępność komunikacyjna*), ale również z infrastrukturą mieszkalną. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat oddano do użytkowania 167 budynki mieszkalne, w tym 125 na obszarach wiejskich.

W okresie 2016-2020 oddano 450 mieszkania¹¹ o ogólnej powierzchni 38 569 m², w tym 200 w Nidzicy o powierzchni 16 609 m². Szczegółowe informacje o mieszkalnictwie znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 7. Atrakcyjność osadnicza w gminie Nidzica w latach 2016-2020

	rok				
	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania (szt.)					
gmina Nidzica	39	28	32	28	40
Nidzica - miasto	12	8	7	6	9
Nidzica - obszar wiejski	27	20	25	22	31

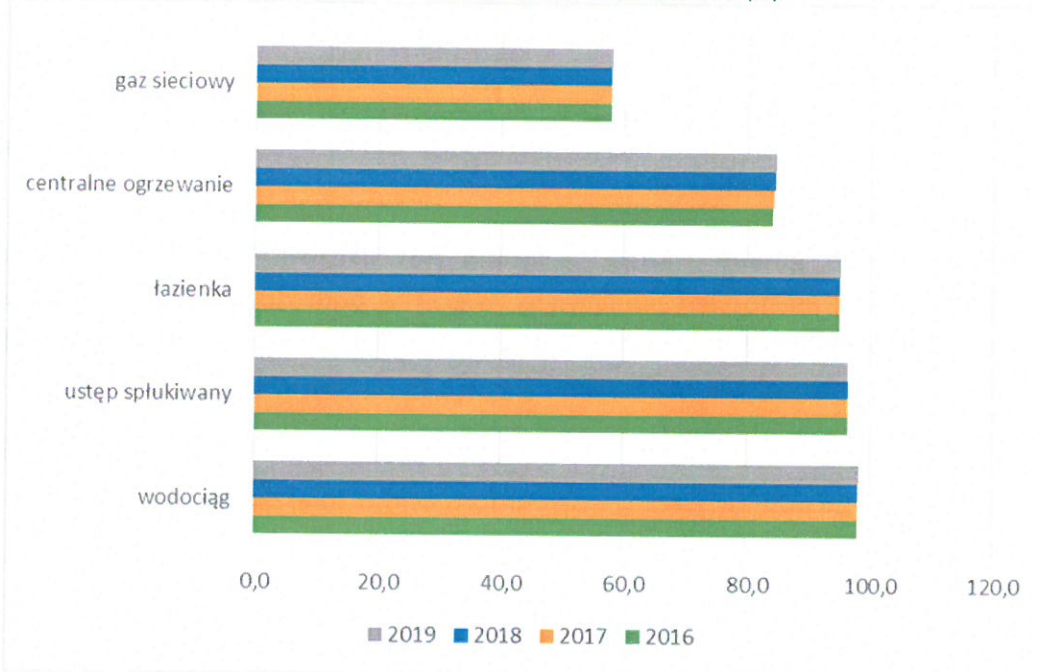
¹¹ Według definicji Głównego Urzędu Statystycznego mieszkaniem jest zarówno lokal mieszkalny, jak i dom jednorodzinny, co ma znaczący wpływ na uzyskaną wartość wskaźnika i tym samym ją zawyżając.

Mieszkania oddane do użytku (szt.)					
gmina Nidzica	79	63	80	125	103
Nidzica - miasto	35	25	54	82	54
Nidzica - obszar wiejski	44	38	26	43	49
Izby oddane do użytku (szt.)					
gmina Nidzica	297	243	317	476	409
Nidzica - miasto	118	80	167	233	161
Nidzica - obszar wiejski	179	163	150	243	248
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)					
gmina Nidzica	7 236	5 129	7 395	10 202	8 607
Nidzica - miasto	2 988	1 515	3 684	4 937	3 485
Nidzica - obszar wiejski	4 248	3 614	3 711	5 265	5 122

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Mieszkania w gminie Nidzica wyposażone są w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne. Najwięcej mieszkań podłączonych było w 2019 roku do sieci wodociągowej (98,1 proc.), ustępu spłukiwanego (96,4 proc.), łazienki (95 proc.) oraz centralnego ogrzewania (84,6 proc.). Najmniej mieszkań posiadało gaz sieciowy – 58 proc.

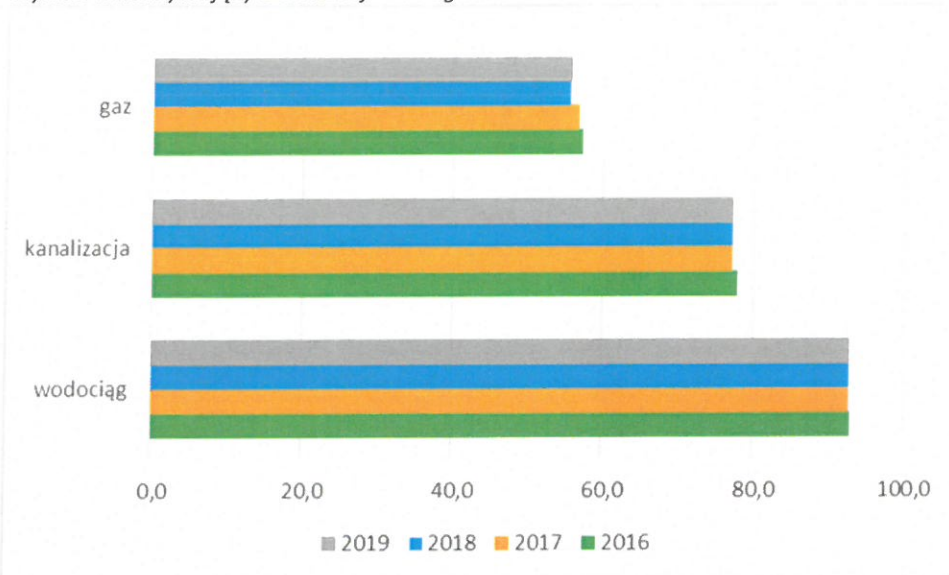
Wykres 2. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej jest wysoki – ogółem w gminie wyniósł 92,7 proc. (GUS, 2019), natomiast w mieście - 100 proc., a na terenach wiejskich – 79,0 proc. Z sieci kanalizacyjnej korzystało w 2019 roku 77,0 proc. ludności Gminy, w tym 99,7 proc. w Nidzicy i 34,3 proc. na terenie wiejskim. Najmniej osób korzystało z gazu sieciowego – 55,6 proc. mieszkańców gminy, przy czym 81,5 proc. w mieście i 7,0 proc. na obszarach wiejskich.

Wykres 3. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

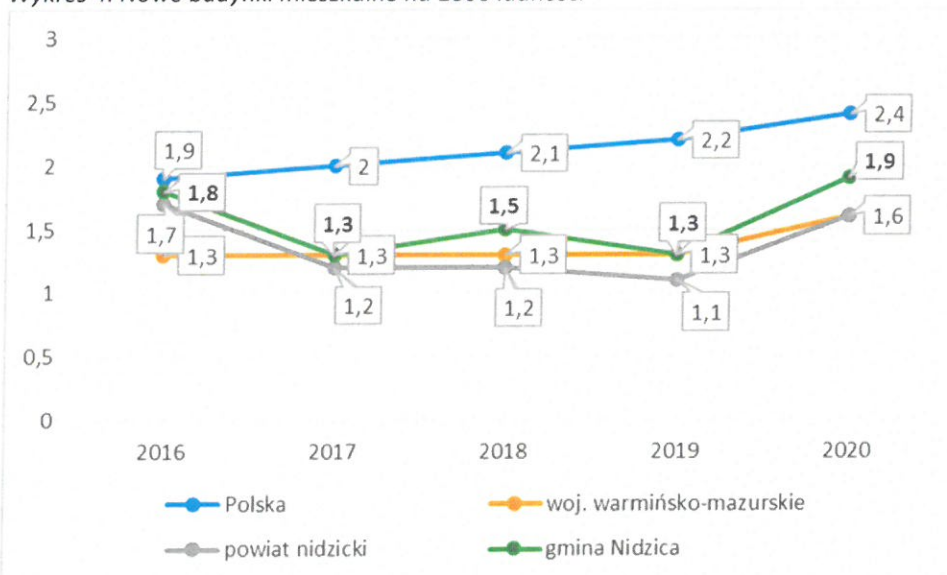

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Atrakcyjność osadnicza gminy Nidzica na tle Polski, województwa i powiatu nidzickiego

Wartość dla wskaźnika *nowe budynki mieszkalne na 1000 mieszkańców* (Wykres nr 4) dla Gminy Nidzica wyniósł na koniec 2020 roku 1,9 (dla miasta 0,7, a dla terenów wiejskich 4,2) i był niższy od wskaźnika uzyskanego dla Polski (2,4), ale był wyższy od wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu nidzickiego (po 1,6).

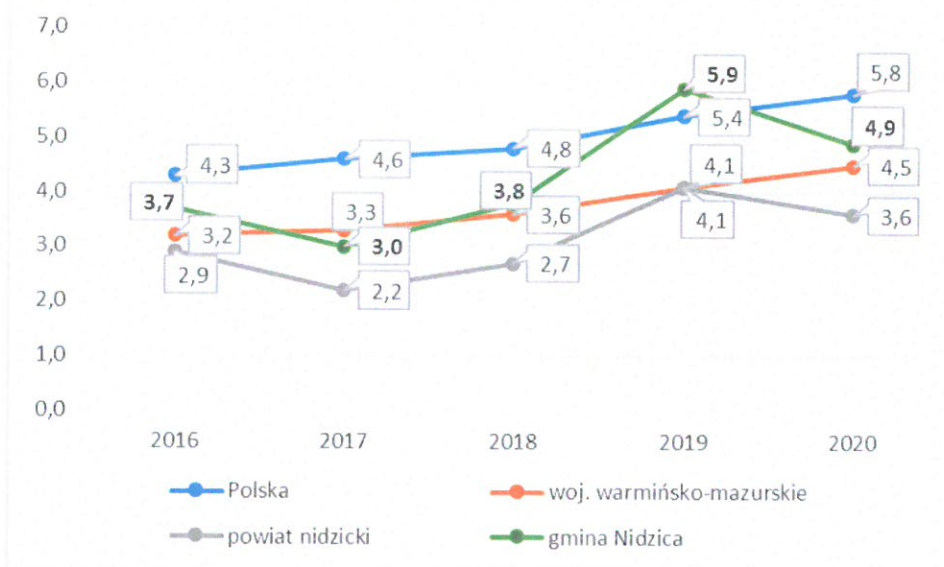
Wykres 4. Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Wartość wskaźnika *mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców* dla Gminy Nidzica na koniec 2020 roku był wysoki - 4,9 (w tym 4,0 dla miasta Nidzica i 6,7 dla terenów wiejskich) i był mniejszy od wartości wskaźnika uzyskanego dla Polski (5,8), ale większy od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego (4,5) oraz powiatu nidzickiego (3,6). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat dla Gminy Nidzica wartość tego wskaźnika wzrosła o 1,2.

Wykres 5. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Gospodarka komunalna

W skład zasobu, w tym mieszkaniowego Gminy Nidzica wchodziło wg. stanu na dzień 31.12.2020 r.:

- budynki mieszkalne – 52, w których znajdowało się: 187 lokali mieszkalnych; 4 lokale użytkowe; 2 garaże; 1 pomieszczenie gospodarcze,
- budynki niemieszkalne – 57, w których znajdowało się: 6 lokali mieszkalnych; 40 lokali użytkowych; 132 garaże; 156 pomieszczeń gospodarczych,
- budynki Wspólnot Mieszkaniowych, w których Gmina posiadała lokale stanowiące udział w częściach wspólnych – 48, w których znajdowało się: 104 lokale mieszkalne; 4 lokale użytkowe; 16 garaży,
- lokale komunalne w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej „Odbudowa”: 13 lokali mieszkalnych,
- ośrodki kultury: zamek; kino.

W wyniku przyjętych założeń programowych przewiduje się, że w okresie 30 lat adaptowanych będzie 6520 mieszkań (1990 na obszarze wiejskim i 4530 w mieście). Do realizacji przewiduje się 2000 mieszkań - przyrost o ok. 30 proc. z czego 600 w mieście i 1400 na terenach wiejskich. Zakładając średnią powierzchnię jednego mieszkania 75 m² p.u. zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w mieście wyniesie 45 000 m² p.u, a na terenach wiejskich, przy średniej wielkości mieszkania 79 m² wyniesie 110 600 m² p.u.

W planie miejscowym w mieście Nidzica przeznaczono 25 ha pod zabudowę wielorodzinną. Przyjęto, że 40 proc. terenu będzie stanowić zabudowa mieszkaniowa. Pozostały teren to zieleń i komunikacja. Założono, że 5 proc. powierzchni użytkowej zajmą usługi wbudowane. Przyjmując maksymalną powierzchnię zabudowy 30 proc. działki budowlanej i średnio

ważoną liczbę kondygnacji 4, na wyznaczonych w planie miejscowym terenach zabudowy wielorodzinnej będzie można zrealizować 79 800 m² p.u. mieszkań.

Pod zabudowę jednorodzinną plan wyznacza 320 działek. Przy założonym wskaźniku 75m² p.u./mieszkanie i założeniu, że 5 proc. powierzchni użytkowej zajmą usługi wbudowane, na wyznaczonych w planie miejscowym terenach zabudowy jednorodzinnej będzie można zrealizować 102 600 m² p.u. mieszkań. Łącznie na terenie miasta będzie można zrealizować 182 400 m² p.u. mieszkań.

Na terenach wiejskich przyjęto średnią wielkość działki 2000 m². Na wyznaczonych w planach miejscowych i w studium terenach rozwojowych, przy wskaźniku 75 m²/mieszkanie, będzie można zrealizować 51 407 m² p.u. mieszkań.¹²

¹² Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nidzica

3. SFERA ŚRODOWISKOWA

3.1. Zasoby przyrodnicze

Lesistość

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Nidzica wyniosła na koniec 2020 roku 20 251,17 ha (w tym grunty leśne publiczne 19 767,93 ha), co stanowi 51,9% ogólnej powierzchni Gminy. Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wskaźnik zalesienia w 2020 r. powinien wynosić 30%, a po 2050 r. 33%. Gmina Nidzica spełnia zatem wymóg KPZL zarówno na 2020 r. jak i na 2050 r.

Lasy Gminy Nidzica zaliczane są do dwóch krain przyrodniczo -leśnych. Lasy południowej części gminy (nieduży fragment) znajdują się w granicach IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej, a lasy północnej części w granicach Krainy Mazursko-Podlaskiej.

Lasy gminy Nidzica położone są na terenach objętych zarządem 3 Nadleśnictw i są to Nadleśnictwa:

- Nadleśnictwo Nidzica,
- Nadleśnictwo Jedwabno,
- Nadleśnictwo Olsztynek.

Formy ochrony przyrody

Na terenie Gminy Nidzica występują następujące formy ochrony przyrody:

- 4 rezerваты przyrody tj.: Rezerwat „Jezioro Orłowo Małe”, Rezerwat „Źródła Rzeki Łyny im. Prof. Romana Kobendzy”, Rezerwat „Koniuszanka I”, Rezerwat „Koniuszanka II”,
- 2 Obszary Chronionego Krajobrazu tj.: Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej i Obszar Chronionego Krajobrazu Dolin Rzek Nidy i Szkotówki,
- 14 pomników przyrody,
- 2 Obszary Natura 2000 tj.: Obszar Specjalnej Ochrony - Puszcza Napiwodzko - Ramucka (PLB 280007) i Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Ostoja Napiwodzko – Ramucka (PLH 280052).

3.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym rzeki występujące na terenie Gminy Nidzica należą do dwóch systemów rzecznych Wisły oraz Pregoty. Przez północną część gminy przebiega bowiem dział wodny I rzędu pomiędzy wymienionymi rzekami. Większość cieków należy do systemu wodnego Wisły, w dorzeczu II rzędu rzeki Narwi. Sieć rzeczną tworzą tutaj głównie

dorzecza III rzędu rzek: Omulew i Wkra wraz z dopływami. W dorzeczu Pregoty znajduje się dorzecze II rzędu rzeki Łyny, której dopływem na terenie gminy jest rzeka Marózka.

Zgodnie z podziałem zlewniowym zarządzanie wodami na terenie Gminy Nidzica nadzoruje Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku i Warszawie.

Na terenie Gminy Nidzica występują naturalne zbiorniki wodne – jeziora oraz kilka mniejszych zbiorników retencyjnych zasilanych głównie wodami powierzchniowymi.

Na obszarze Gminy znajdują się 22 jeziora o łącznej powierzchni blisko 830 ha, co stanowi 2,2 proc. ogólnej powierzchni gminy. Jeziora na terenie Gminy Nidzica są zlokalizowane w północnej części gminy i są pochodzenia polodowcowego. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta nie ma żadnego jeziora.

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania oraz zanieczyszczenia antropogeniczne.

Znaczną część zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych stanowią zanieczyszczenia obszarowe. Źródłem tych zanieczyszczeń jest przede wszystkim:

- rolnictwo, co wynika głównie z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych (np. gnojowica), a także środków ochrony roślin,
- hodowla zwierząt poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich niewłaściwe, zbyt duże lub zbyt częste stosowanie na polach,
- niedostateczna infrastruktura odprowadzająca ścieki bytowo-gospodarcze, zwłaszcza w miejscowościach korzystających z wodociągów oraz na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior.

Do zanieczyszczeń punktowych, stwarzających poważne zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych należą przede wszystkim:

- bezpośrednie zrzuty surowych ścieków bytowo-gospodarczych do cieków wodnych (na nieskanalizowanych obszarach);
- zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków (nieodpowiadających warunkom pozwolenia wodno-prawnego).

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Nidzickiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025 roku analiza aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoty* wykazała, że stan jednolitych części wód rzecznych, w obrębie powiatu jest w blisko 89% zły.

W 2015 roku badania prowadzono w ramach monitoringu operacyjnego i monitoringu obszarów chronionych. Klasyfikacja stanu ekologicznego jeziora Omulew w oparciu o elementy biologiczne i fizykochemiczne wskazywała na stan ekologiczny zły (V klasa jakości wód), o czym zdecydował fitoplankton. Stan chemiczny oceniono jako dobry. Stan jednolitej części wód – jezioro Omulew – oceniono jako zły.

W późniejszych latach nie przeprowadzono badań jakości wód powierzchniowych w gminie Nidzica.

Wody podziemne

Na obszarze Gminy Nidzica, zbiorniki wód podziemnych o znaczeniu użytkowym, występują w utworach czwartorzędowych oraz trzeciorzędowych i związane są z występowaniem zasobów wód podziemnych należących do Głównych Zbiorników Wód Podziemnych GZWP nr 214 Działdowo (południowo-zachodnia część Gmina Nidzica) oraz GZWP 215 Subniecka Warszawska (niemal cała Gmina Nidzica, za wyjątkiem jej północnej części - granica zbiornika przebiega tuż poniżej jeziora Omulew).

Eksploatacja wód podziemnych do picia i na potrzeby gospodarcze na terenie gminy bazuje głównie na czwartorzędowym piętrze wodonośnym. Z tego poziomu ujmowana jest woda rozprowadzana siecią wodociągową do jednostek osadniczych.

Na terenie Gminy Nidzica ustanowione są strefy ochronne dla 3 ujęć wodnych tj. ujęcia w miejscowości Nidzica dla Przedsiębiorstwa Geologicznego POLGEOLOG, ujęcia w miejscowości Łyna dla Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Nidzicy oraz ujęcia w miejscowości Frąknowo dla Miejskich Wodociągów i Kanalizacji w Nidzicy.

Badania jakości wód podziemnych na terenie Gminy Nidzica prowadzone są:

- w sieci krajowej przez Państwowy Instytut Geologiczny,
- w sieci regionalnej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w Olsztynie.

Na terenie Gminy Nidzica ujmowane są wody podziemne w osadach czwartorzędowych. Stężenie głównych składników mieszczą się w granicach norm wód do spożycia. Jedynie zawartość związków żelaza i manganu przeważnie przekraczają dopuszczalne normy dla wód do spożycia i z tego względu wody te wymagają uzdatniania. Wysoka wrażliwość na zanieczyszczenia z powierzchni objawia się lokalnie okresowo zanieczyszczeniami antropogenicznymi. Stosunkowo najbardziej odporne na zanieczyszczenia z powierzchni są wody podziemne południowo-wschodniej części gminy i w jej pasie północnym.

3.3. Klimat

Warunki klimatyczne panujące na terenie Gminy Nidzica należą do umiarkowanych i w dużej mierze uwarunkowane są wpływami mas powietrza polarno-morskiego.

Teren gminy znajduje się w regionie, który charakteryzuje się (w stosunku do przeciętnych w Polsce) większym średnim zachmurzeniem, czyli większą liczbą dni pochmurnych (najwięcej dni pochmurnych jest w grudniu, a najmniej późnym latem we wrześniu), najniższymi średnimi temperaturami miesięcy zimowych i jesiennych, większą roczną amplitudą temperatur i większą ilością opadów.

3.4. Ocena stanu środowiska

Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza

Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska przyrodniczego. Ponadto wpływają na zmiany klimatu oraz wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej. Ważną cechą zanieczyszczeń powietrza jest możliwość ich przenoszenia na znaczne odległości. Ochrona powietrza, zgodnie z przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Na podstawie art. 87 ww. ustawy oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 914), w województwie warmińsko-mazurskim wyznaczone zostały 3 strefy, dla których przeprowadzana jest coroczna ocena jakości powietrza. Gmina Nidzica zaliczona została do strefy warmińsko-mazurskiej.

Wykres 6. Udziały źródeł emisji w poszczególnych zanieczyszczeniach powietrza w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2020

Wyniki oceny jakości powietrza wskazują na przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w strefie warmińsko-mazurskiej. Rok 2020 podobnie, jak rok 2019 był znacznie cieplejszy w stosunku do lat poprzednich. Wpłynęło to na zmniejszenie emisji pyłów z sektora komunalno-bytowego, co znalazło przełożenie na niskie stężenia pyłów zawieszonych PM2,5 i PM10 oraz zawartego w pyłe PM10 benzo(a)pirenu. Sprzyjające warunki meteorologiczne w okresie zimowym wpłynęły na zdecydowaną poprawę jakości powietrza w województwie. Średnioroczne stężenia pyłu

PM10 były niższe w stosunku do 2019 roku na poszczególnych stacjach od 1 µg/m³ do 3 µg/m³.¹³

Tabela 8. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM2,5)

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5
1	miasto Olsztyn	PL2801	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	A	A1 ¹
2	miasto Elbląg	PL2802	A	A	A	A	A ²	A	A	A	A	A	A	A1 ¹
3	strefa warmińsko-mazurska	PL2803	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	C	A1 ¹

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

2) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D1

3) Dla pyłu PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza, strefy uzyskały klasę A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2020

Roczna ocena jakości powietrza za 2020 rok w strefie warmińsko-mazurskiej wykazała przekroczenia następujących standardów emisyjnych: dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia) - benzo(a)piren B(a)P (rok). Dla pozostałych zanieczyszczeń dwutlenek siarki SO₂, tlenek węgla CO, PM 10, PM 2,5, benzen C₆H₆, ołów Pb, arsen As, kadm Cd, nikiel Ni, O₃ - standardy emisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) były dotrzymane. W 2020 roku na terenie Gminy Nidzica wystąpiły przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie Gminy Nidzica jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady usługowe, z których spaliny są emitowane przez kominy niższe niż 40 m),
- emisję z zakładów produkcyjnych i usługowych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję niezorganizowaną.

3.5. Zagrożenie hałasem

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska za hałas uznaje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas jest jednym z elementów oddziałujących na komfort psychiczny ludności szczególnie w rejonach zurbanizowanych z gęstymi sieciami komunikacyjnymi i dużą ilością zakładów produkcyjnych.

Ogólnie hałas można podzielić na: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz przemysłowy. Głównym źródłem, ze względu na przestrzenny charakter oddziaływania, na

¹³ Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2020

terenie Gminy Nidzica jest hałas komunikacyjny. Hałas przemysłowy ma mniejszy udział w emisji uciążliwych dźwięków, a jego oddziaływanie ma charakter lokalny. Najbardziej narażonym na uciążliwości związane z hałasem jest miasto Nidzica. Związane to jest z liczbą mieszkańców, gęstością zaludnienia, wielkością zabudowy urbanistycznej, układem komunikacyjnym, koncentracją zakładów produkcyjnych i usługowych.

3.6. Odnawialne źródła energii

Poprawa efektywności energetycznej wiąże się z rozwojem odnawialnych źródeł energii. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku zakłada zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii: co najmniej do poziomu 15 proc. do 2020 roku i dalszy wzrost w latach następnych, 10 proc. udział biopaliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji do 2020 roku, zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych i ochronę lasów przed nadmierną eksploatacją na cele energetyczne.

Zgodnie z *Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024* z perspektywą na lata 2025-2028 wynika, iż na terenie gminy funkcjonuje 1 farma wiatrowa o łącznej mocy 8 MW. Ponadto na terenie gminy występują indywidualne instalacje o małej mocy wykorzystujące niektóre formy OZE tj. kolektory i ogniwa słoneczne, pompy ciepła i kotły na biomasę. Największym źródłem ciepła wykorzystującym OZE (zrębki drewna) jest kotłownia w Zakładzie Drzewnym Napiwoda o łącznej mocy zainstalowanej 1,3 MW.

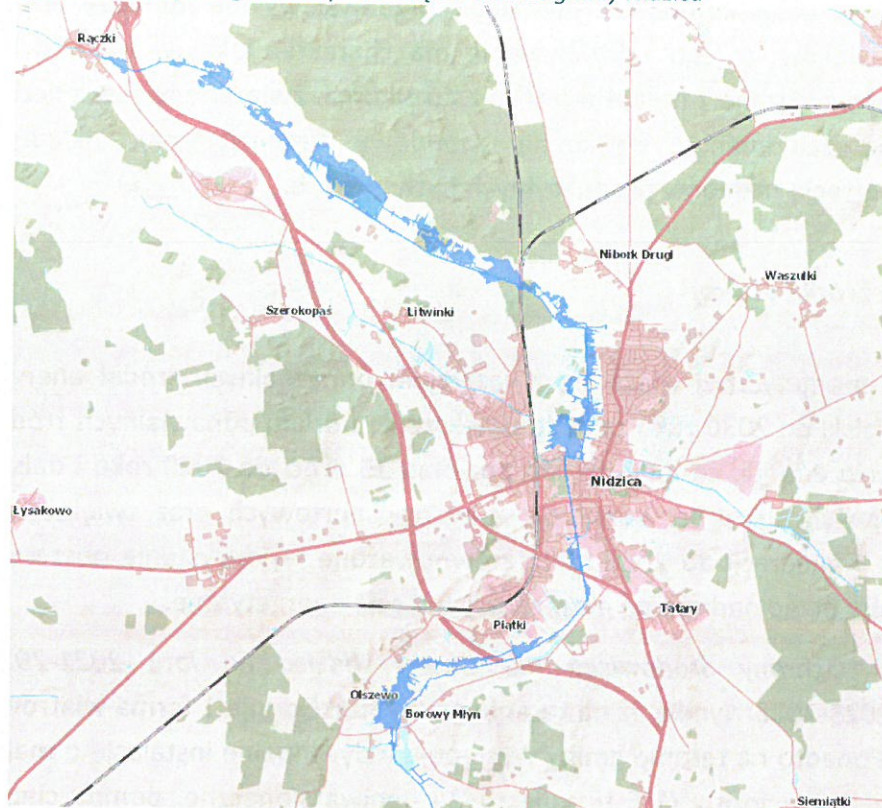
3.7. Ochrona środowiska

Ochrona przed powodzią

Na terenie Gminy zagrożenia powodziowe mogą wystąpić jedynie w przypadku splotu niekorzystnych zjawisk hydrologicznych, np. intensywne opady, szybkie topnienie śniegów, zjawiska lodowe, powodujące podwyższenie stanu wód w rzekach. Obecnie ewentualne takie zagrożenie występuje lokalnie na rzece Wkrze, która jest w zasadzie typowym nizinny ciekami, charakteryzuje się niewielkimi spadkami średnio poniżej 0,5 proc.

Tereny zagrożone powodzią od rzeki Wkra występują na terenie obrębów geodezyjnych zostały zdefiniowane na podstawie art. 16 ust. Pkt. 34 ustawy Prawo Wodne: Rączki, Załuski, Wietrzychowo, Litwinki, Nibork Drugi, miasto Nidzica, Piątki, Olszewo, Kanigowo oraz Kamionka.

Rysunek 9. Mapa zagrożenia powodzią na terenie gminy Nidzica

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP

Retencja wody odbywa się poprzez zbiorniki wód stojących. Główne funkcje, które spełniają zbiorniki to:

- retencjonowanie wiosennych fal wezbraniowych rzek,
- lokalne zabezpieczenie przeciwpowodziowe,
- magazynowanie wody do nawodnień deszczownianych,
- poprawienie stanu sanitarnego wód rzek.

W gminie znajduje się 13 obiektów małej retencji wodnej (zbiorniki), które są najczęściej płytkie i zarastające. Pełnią one nie tylko znaczącą funkcję biocenotyczną, ale stanowią także cenny element urozmaicenia krajobrazu rolniczego.

Przeciwdziałanie skutkom suszy

Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Przeciwdziałanie skutkom suszy zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania kryzysowego. Ekstremalne zjawiska meteorologiczne i hydrologiczne, w tym susze, od zawsze występowały na terenie Polski. Jednakże w ostatnich latach częstość ich występowania uległa wyraźnemu nasileniu.

Zgodnie z *Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Nidzickiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025 roku* najważniejsze tendencje zmian klimatu na obszarze dorzeczy w obrębie powiatu, to znaczący przyrost częstości i wydłużania się okresów suszy glebowej i hydrologicznej, postępujący deficyt dobrej jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych do celów komunalnych, przemysłowych, a przede wszystkim rolniczych. Prognozuje się występowanie opadów nawałnych, o charakterze lokalnym, skorelowanym z występowaniem zjawiska miejskiej wyspy ciepła, w tym upatrywane jest zagrożenie powodzią błyskawicznymi.

Zgodnie z *Systemem Monitoringu Suszy Rolniczej* prowadzonego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach na terenie gminy Nidzicy w latach 2020-2021 nie występowały zagrożenia suszą, natomiast we wcześniejszych latach na terenie gminy można było zaobserwować zagrożenia suszą poszczególnych upraw.

Zanieczyszczenie gleb

Gleby występujące na obszarze powiatu nidzickiego w większości zaklasyfikowane zostały do średnich i niższych klas bonitacyjnych. Największe obszary gleb należących do klas bonitacyjnych (III a i III b) znajdują się w gminie Nidzica.

Wśród nawozów sztucznych zużywanych na terenie powiatu nidzickiego dominują nawozy mineralne, azotowe i potasowe. W mniejszym stopniu fosforowe i wapniowe.

Szansą na ochronę jakości gleb w obrębie powiatu, ale także i innych komponentów środowiska z nią powiązanych jest rozwój rolnictwa ekologicznego. Ważnym elementem w zakresie ochrony tego komponentu jest prowadzona na szeroką skalę edukacja ekologiczna, szczególnie w zakresie rolnictwa ekologicznego sprzyjającego ochronie ziemi. Działalność w tym zakresie prowadzi w większości Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Nidzicy.

Ochrona zasobów kopalin

Na koniec 2019 r. na terenie Gminy Nidzica znajdowało się 36 złóż kopalin, z których 7 było eksploatowanych.

Ochrona powietrza

W ramach akcji sprawdzającej stan powietrza Gmina Nidzica zakupuje czujnik do pomiarów jakości powietrza. W 2020 roku zainstalowano czujniki na ul. Żwirowej w 2019 roku, na ul. Bema w Nidzicy. Czujnik smogu wykonuje pomiary pyłu zawieszonego o średnicy mniejszej niż 2.5 mikrometrów (PM2.5) i o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (PM10). Dane z czujnika dostępne są do publicznego wglądu na stronie www.nidzica.pl

W 2019 roku w celu poprawy efektywności energetycznej, redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz do zwiększenia wykorzystania źródeł odnawialnych (OZE) podjęto działania ukierunkowane na aktualizację listy przedsięwzięć/projektów ujętych w *Planie gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica*, współfinansowanego ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska 2007 – 2013,

Priorytet IX Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna, Działanie 9.3 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej – plany gospodarki niskoemisyjnej i w styczniu podczas Sesji Rady Miejskiej w Nidzicy podjęto uchwałę o przyjęciu do realizacji zaktualizowanego Planu. Ponadto kontynuowano projekty w zakresie edukacji ekologicznej m.in. kampanie *Kochasz dzieci nie pal śmieci, Sprzątanie świata, Święto drzewa*.

Gmina Nidzica w ramach projektu pn. *Zakup mobilnego systemu pomiarowego gazowych i pyłowych zanieczyszczeń powietrza (dron antysmogowy)* zakupiła dron z czujnikiem pomiaru jakości powietrza. Przeszkolony pracownik Urzędu Miejskiego w Nidzicy ma możliwość wstępnej kontroli paleniska, w którym podejrzewa się spalanie niebezpiecznych dla zdrowia odpadów. Zakup drona i jego użytkowanie ma na celu wykrycie i ograniczenie niepożądanych źródeł emisji zanieczyszczeń, a w związku z tym poprawę jakości powietrza w mieście w trosce o zdrowie jego mieszkańców.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

Program ochrony środowiska jest podstawowym narzędziem precyzującym działania w sektorze środowiska na terenie miasta i gminy. Program wyznacza cele i zadania, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Tabela 9. Obszary interwencji oraz kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

Obszar interwencji	Kierunki interwencji
Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub Istotne zmniejszenie ich oddziaływania Inne działania z zakresu ochrony powietrza, w tym przeciwdziałanie zmianom klimatu
Zagrożenia hałasem	Działania związane z ochroną przed hałasem
Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód
Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym
Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu

biologicznej i krajobrazu	
Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej Państwa Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb
Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji
Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028

Gmina Nidzica realizuje założenia **Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Nidzica na lata 2011-2032**.

Nadrzędnym długoterminowym celem ww. Programu jest eliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców miasta i gminy Nidzica spowodowanych azbestem.

W ramach realizacji niniejszego celu konieczne jest:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium miasta i gminy Nidzica z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie ewentualnych negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie działań zmierzających do sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i stworzenie warunków do spełnienia wymogów ochrony środowiska w określonym horyzoncie czasowym,
- stworzenie możliwości do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej

Ponadto Gmina Nidzica realizuje działania w ramach **Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Nidzica**:

- opieka nad zwierzętami bezdomnymi;
- opieka nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie;
- odławianie bezdomnych zwierząt;
- ograniczenie populacji bezdomnych zwierząt poprzez sterylizację i kastrację psów i kotów;
- poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt;
- usypianie ślepych miotów;
- wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;

- zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

4. SFERA SPOŁECZNA

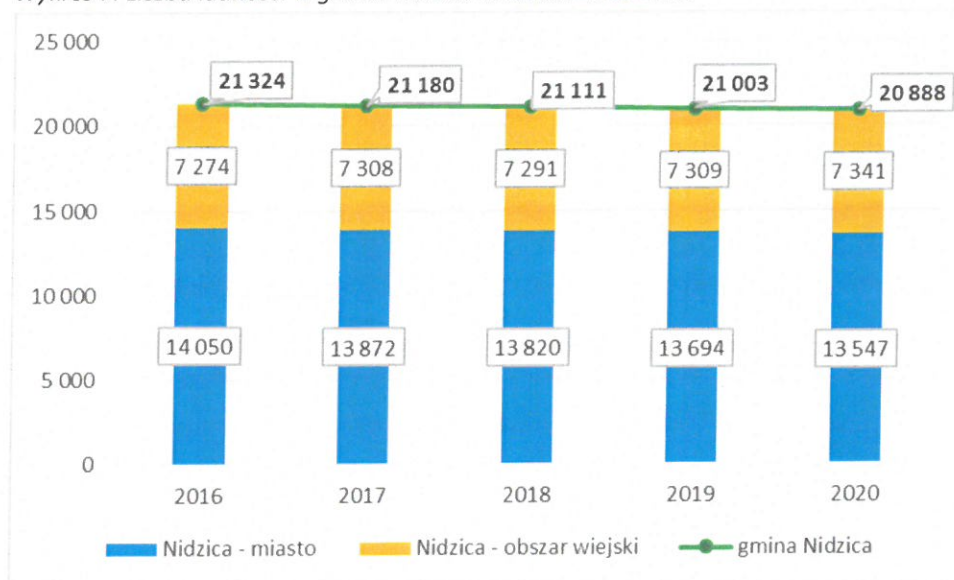
4.1. Demografia

Procesy demograficzne odgrywają istotną rolę w rozwoju społeczno-ekonomicznym i są skutkiem głównie dwóch zjawisk: ruchu naturalnego ludności oraz migracji. Ich natężenie ma wpływ m.in. na stan i strukturę ludności, rynek pracy czy system ochrony zdrowia i opieki społecznej.

4.1.1. Ruch naturalny

Na koniec 2020 roku w gminie Nidzica mieszkało 20 888 osób, w tym 13 547 w mieście i 7 341 na obszarach wiejskich. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba mieszkańców Gminy zmalała o 2,04 proc. (436 osób). Spadek ludności o 3,58 proc (503 osoby) odnotowało miasto Nidzica, natomiast wzrost ludności o 0,92 proc. (67) odnotowały tereny wiejskie. Przyrost na terenach wiejskich może być spowodowane migracją ludności miejskiej.

Wykres 7. Liczba ludności w gminie Nidzica w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Natomiast zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Nidzica. Podsumowanie działalności Burmistrza Nidzicy za rok 2020* liczba mieszkańców Gminy Nidzica w 2020 roku wynosiła 20 146, w tym:

Miasto - 12 967 (64%), w tym:

- 1) Kobiety – 6 838 (53%),
- 2) Mężczyźni – 6 129 (47%)

Wieś - 7 179 (36%), w tym:

- 1) Kobiety – 3 513 (49%)

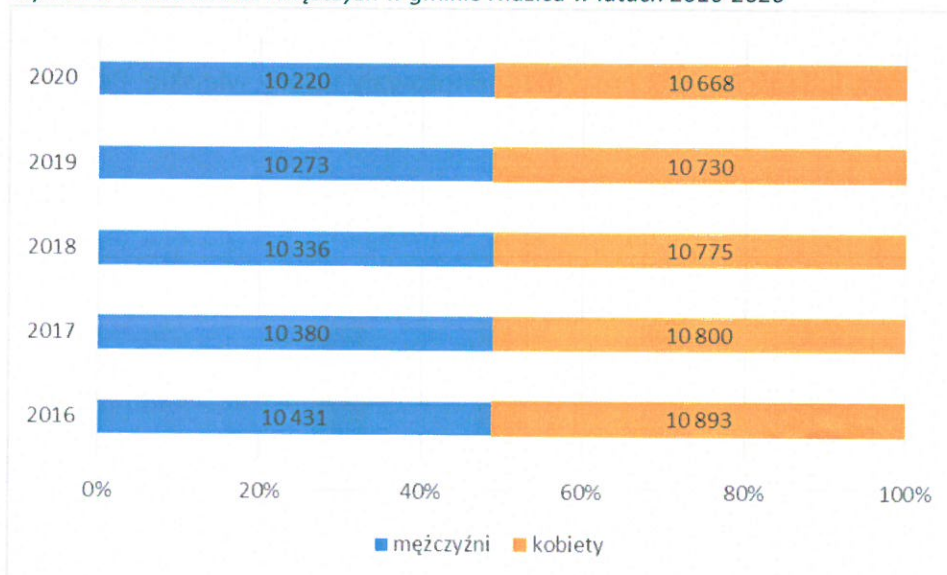
2) Mężczyźni – 3 666 (51%)

W okresie od stycznia do grudnia 2020 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się o 211 osoby, w tym o 109 kobiet i 102 mężczyzn.

Gęstość zaludnienia gminy Nidzica wyniosła w 2020 roku 55 osób (GUS) na 1 km², przy czym gęstość zaludnienia w mieście wyniosła 1 975 osoby na 1 km², a na terenie wiejskim 20 osób na 1 km². Obserwuje się malejącą gęstość zaludnienia w Nidzicy – spadek o 3,56 proc. w stosunku do 2016 roku, kiedy wartość ta wynosiła 2 048 osób na 1 km².

Na koniec 2020 roku liczba kobiet wyniosła 10 668 (51,07 proc.), a mężczyzn 10 220 (48,93 proc.). Współczynnik feminizacji¹⁴ wyniósł 104 i ma tendencję rosnącą. Liczba kobiet w całym analizowanym okresie była wyższa od liczby mężczyzn. Na przestrzeni pięciu lat liczba kobiet spadła o 225 osób (2,07 proc.), natomiast liczba mężczyzn zmalała o 211 (2,02 proc.)

Wykres 8. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Nidzica w latach 2016-2020

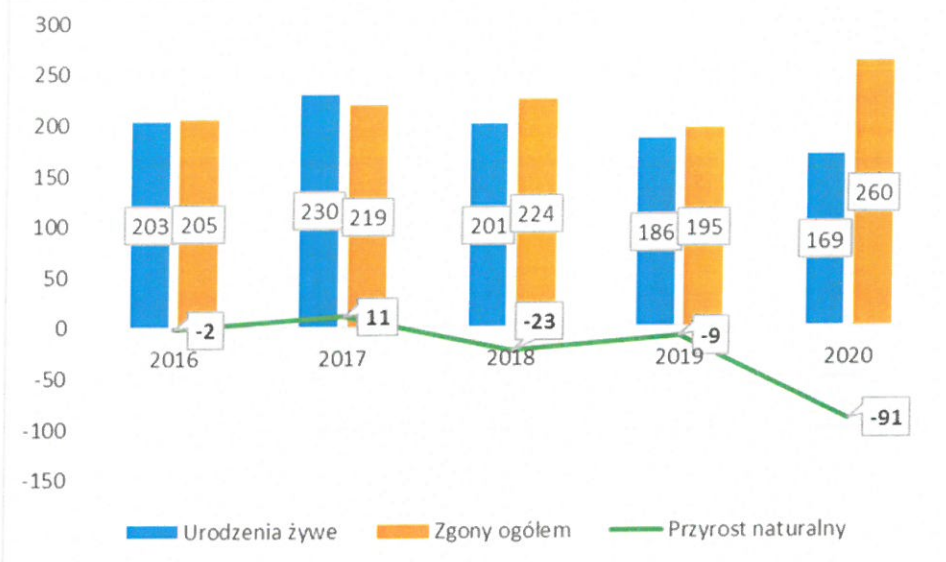
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Jednym z czynników wpływających na demografię jest przyrost naturalny¹⁵. W analizowanym okresie przyrost naturalny był ujemny (za wyjątkiem roku 2017) i w 2020 osiągnął wartość – 91.

¹⁴ Współczynnik określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn

¹⁵ Różnica między liczbą urodzeń i zgonów

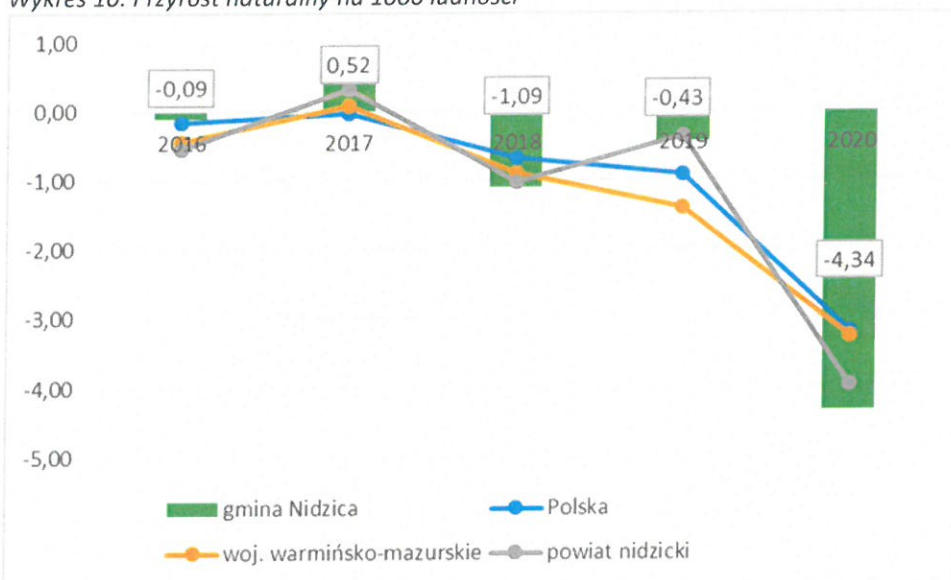
Wykres 9. Liczba urodzeń, zgonów i przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Nidzica wyniósł w 2020 roku – 4,34 i był najniższy od pozostałych analizowanych jednostek administracyjnych tj. powiatu nidzickiego (-3,97), województwa warmińsko-mazurskiego (-3,27) i Polski (-3,18).

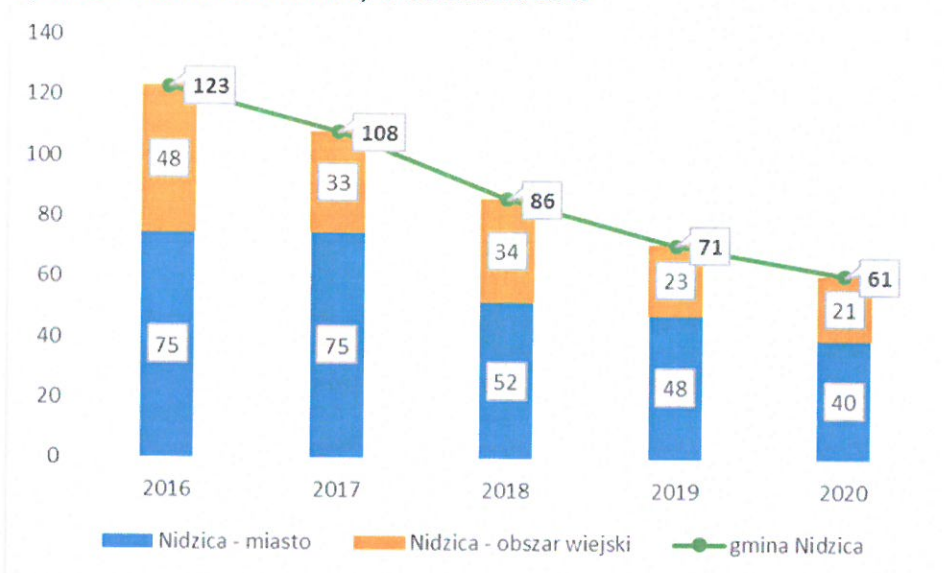
Wykres 10. Przyrost naturalny na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Należy zwrócić uwagę na zmianę polskiej struktury rodziny, w której nie tylko zmniejszyła się liczba rodzonych dzieci, ale również następuje spadek zawartych małżeństw. Na koniec 2020 roku liczba zawartych małżeństw w gminie wyniosła 61 (w tym 40 w mieście Nidzica) i w stosunku do roku 2016 nastąpił spadek zawartych małżeństw o 50,41 proc. (o 62).

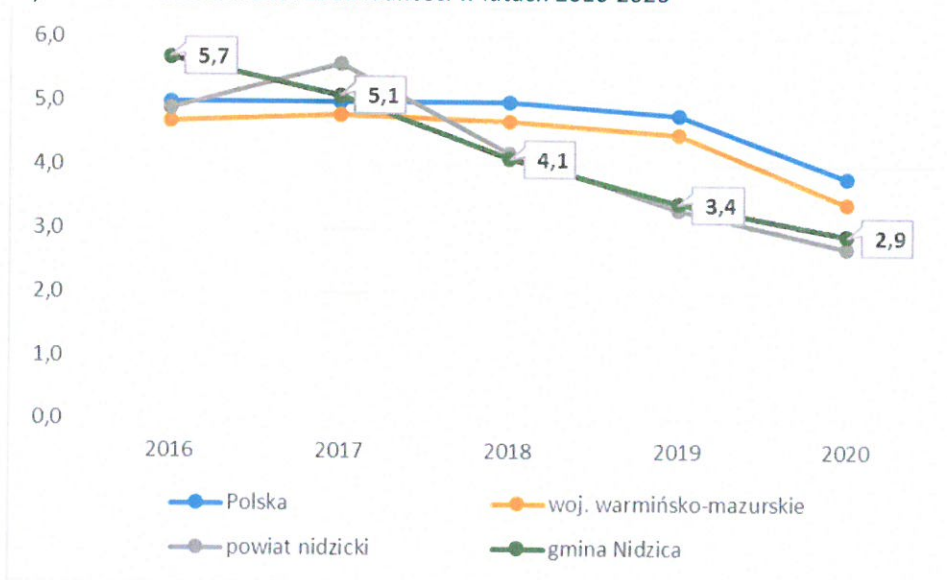
Wykres 11. Małżeństwa i rozwody w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Wskaźnik liczba małżeństw na 1000 ludności w 2020 roku w gminie Nidzica osiągnął wartość 2,9 i był minimalnie wyższy od wskaźnika dla powiatu nidzickiego (2,7), ale niższy od wskaźnika w województwie warmińsko-mazurskim (3,4) i kraju (3,8). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat największy spadek zawartych małżeństw został zaobserwowany w gminie Nidzica (-2,8, w tym na terenach wiejskich 3,7).

Wykres 12. Małżeństwa na 1000 ludności w latach 2016-2020

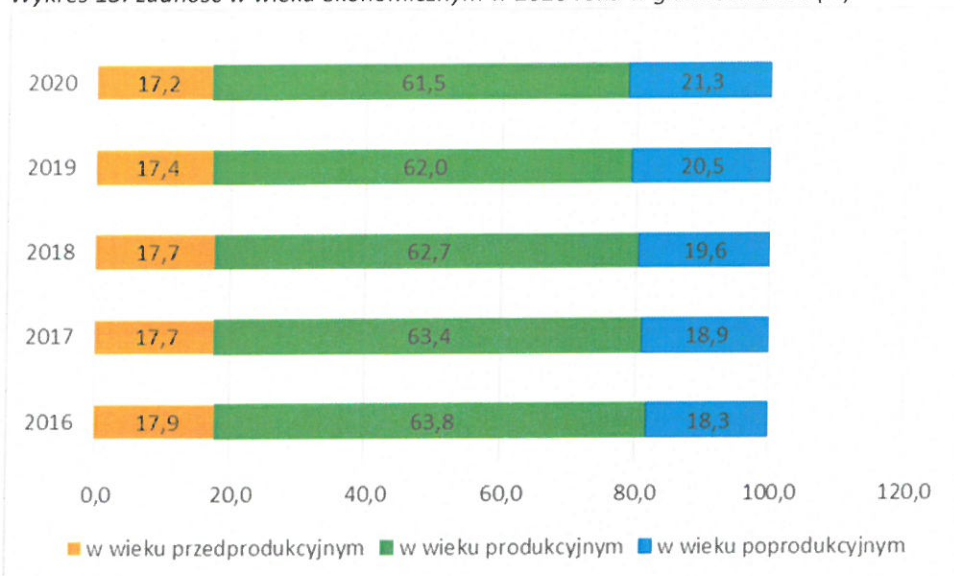
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

4.1.2. Starzenie się społeczeństwa

Pod względem ekonomicznych grup wieku większość ludności Gminy Nidzica stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 61,5 proc. ogółu ludności (GUS, 2020). Podobna sytuacja występuje analizowanych jednostkach administracyjnych: w powiecie nidzickim, województwie

warmińsko-mazurskim i Polsce – odsetek ludności w wieku produkcyjnym kształtuje się odpowiednio na poziomie 61,6 proc., 60,7 proc. oraz 59,5 proc.

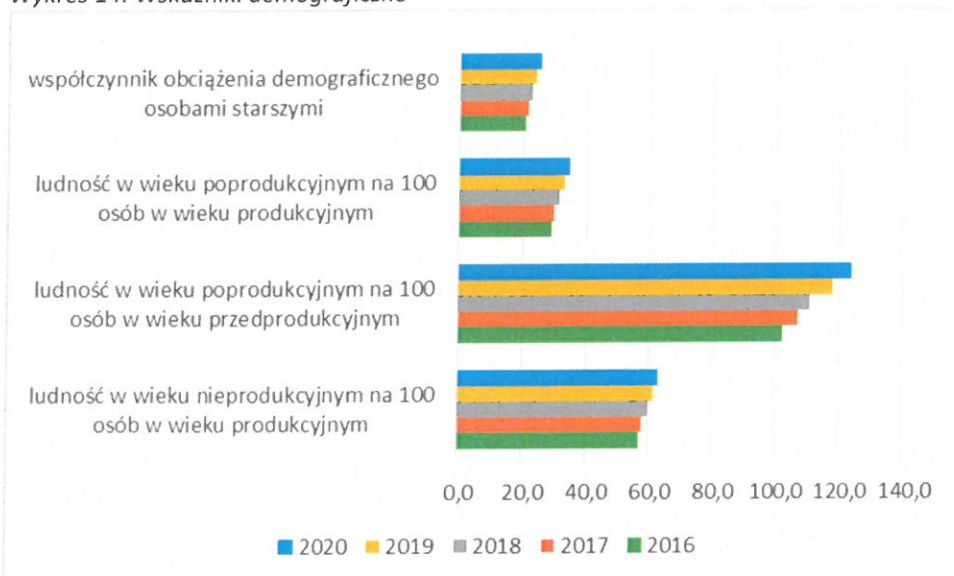
Wykres 13. Ludność w wieku ekonomicznym w 2020 roku w gminie Nidzica (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Na przestrzeni 2016-2020 zaobserwować można zjawisko rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 14,03 proc.) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 5,87 proc.).

Wykres 14. Wskaźniki demograficzne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Na powyższym wykresie można zaobserwować niekorzystne trendy demograficzne, analizując poszczególne wskaźniki. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym) kształtował się w gminie Nidzica na poziomie 25,2 osoby (GUS, 2020). Wartość ta wzrosła o 5 osób w okresie 5 lat.

Wykres 15. Podział ludności względem płci i ich wieku

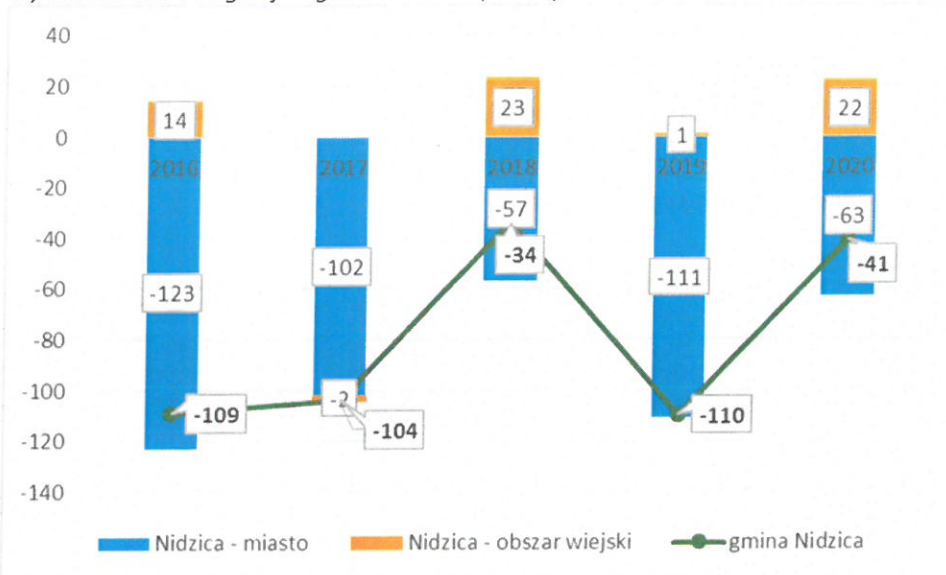
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Proces starzenia się społeczeństwa można zauważyć w strukturze wieku ludności zamieszkałej w gminie Nidzica. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,4 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (41,6 lat) oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (42,0 lat).

4.1.3. Migracje ludności

Jednym z głównych zjawisk wpływających na procesy demograficzne są migracje ludności. Saldo migracji informuje o stosunku osób nowo zameldowanych na obszarze miasta do osób wymeldowanych. Wskaźnik salda migracji wewnętrznych w gminie Nidzica wyniósł na koniec 2020 roku -41 osób. Natomiast saldo migracji zagranicznych jest dodatni, co oznacza, że więcej osób powróciło do gminy z zagranicy niż zdecydowało się na emigrację. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba mieszkańców Gminy Nidzica zmniejszyła się o 41 osób z powodu migracji. Dodatkowo salda na obszarach wiejskich w analizowanym okresie może oznaczać, że mieszkańcy miasta decydują się osiedlać na terenach wiejskich.

Wykres 16. Saldo migracji w gminie Nidzica (osoba)

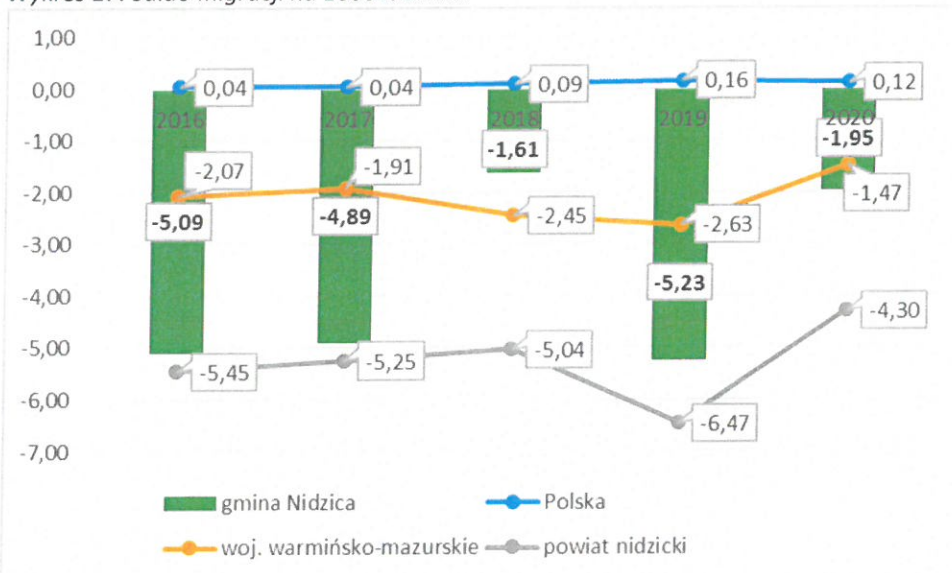
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Porównując saldo migracji na 1000 ludności Gminy Nidzica z migracjami na terenie powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski, należy zauważyć, że najniższy wskaźnik został osiągnięty przez powiat nidzicki (-4,30), a najwyższy - kraj (0,12 osoby).

Natomiast analizując dane migracji wewnątrz gminy, saldo migracji na 1000 ludności w mieście Nidzica wyniósł w 2020 roku -4,61, a na obszarze wiejskim 3,01 osoby.

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, największy wzrost salda migracji na 1000 ludności wystąpił w mieście Nidzica (o 4,11 osoby), a najmniejszy w Polsce (0,08).

Wykres 17. Saldo migracji na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

4.1.4. Prognoza demograficzna

Zgodnie z *Prognozą ludności gmin na lata 2017-2030* opracowaną przez GUS, liczba ludności w gminie Nidzica w 2030 roku wyniesie 20 003 osoby. Jednakże patrząc na liczbę ludności na koniec 2020 roku w gminie Nidzica (20 888 osób) można sądzić, że liczba mieszkańców na koniec tej dekady będzie niższa niż zaprognozowano.

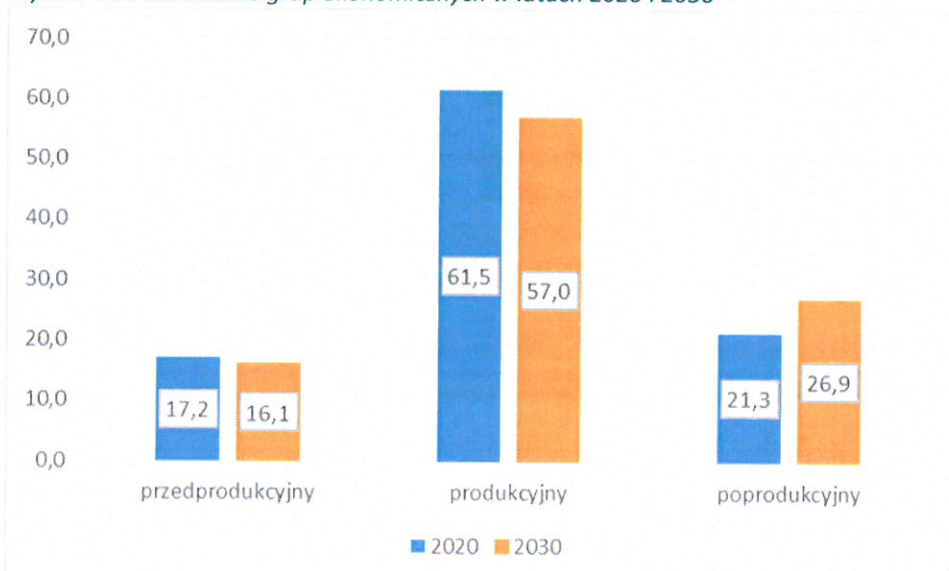
Tabela 10. Prognoza ludności w gminie Nidzica do 2030 roku

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2021	20 942	200	205	182	260	-78	2	1
2022	20 854	196	204	177	258	-81	2	1
2023	20 760	192	207	172	252	-80	2	1
2024	20 664	187	207	171	248	-77	2	1
2025	20 564	182	205	167	245	-78	2	1
2026	20 461	178	207	166	241	-75	2	1
2027	20 354	175	212	167	238	-71	2	1
2028	20 239	169	211	161	235	-74	2	1
2029	20 125	165	214	166	232	-66	2	1
2030	20 003	160	215	161	229	-68	2	1

Źródło: GUS

Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Nidzica w 2020 roku wyniósł 17,2 proc. Przewiduje się jego spadek do 16,1 proc. w roku 2030. Natomiast odsetek osób w wieku produkcyjnym na koniec 2020 roku wyniósł 61,5 proc. i prognozuje się ten wskaźnik na poziomie 57 proc. w 2030 roku. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wyniósł 21,3 proc. w 2020 roku, natomiast w 2030 roku przewiduje się wzrost tego wskaźnika do poziomu 26,9 proc. osób na terenie Gminy Nidzica.

Wykres 18. Porównanie grup ekonomicznych w latach 2020 i 2030

Źródło: GUS

4.2. Edukacja

Gmina Nidzica jako organ prowadzący szkoły i placówki oświatowe jest zobowiązana do realizacji zadań oświatowych, do których w szczególności należą (art. 10 ust. 1 ustawy Prawo Oświatowe):

- zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; zapewnienie warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym;
- wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;
- zapewnienie obsługi administracyjnej, w tym prawnej, obsługi finansowej, w tym w zakresie wykonywania czynności, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 2-6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351), i obsługi organizacyjnej szkoły lub placówki;
- wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczo-profilaktycznych, przeprowadzania egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych;
- wykonywanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do dyrektora szkoły lub placówki.

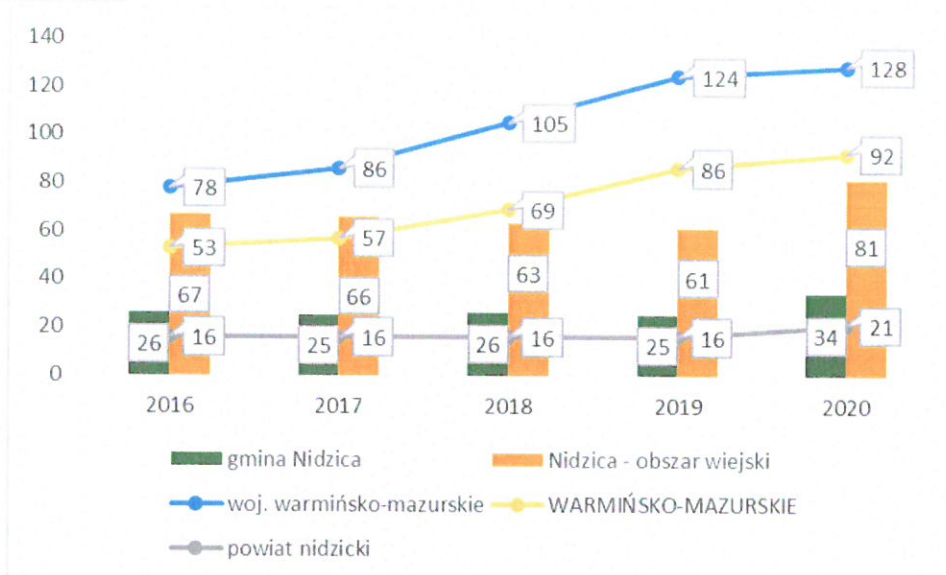
Gmina Nidzica jest organem prowadzącym dla 8 szkół podstawowych, w tym 3 miejskich i 3 wiejskich oraz 2 przedszkoli. Łączna liczba uczniów w roku szkolnym 2019/2020 w szkołach podstawowych wynosiła 1918, a w przedszkolach 312.

Obsługę szkół i przedszkoli oraz koordynowanie działań oświatowych w imieniu organu prowadzącego prowadzi gminna jednostka organizacyjna - **Centrum Usług Wspólnych w Nidzicy**.

4.2.1. Wychowanie żłobkowe i przedszkolne

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje tylko jeden żłobek (niepubliczny), który znajduje się poza granicami miasta. Zgodnie z danymi GUS liczba dzieci w wieku do 3 lat w gminie wyniosła w 2020 roku 534 i 18-ście dzieci zostało objętych opieką w żłobku, co stanowi 3,4 proc. dzieci.

Wykres 19. Liczba dzieci objętych opieką żłobkową i klubach dziecięcych na dzieci w wieku do lat 3 w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Liczba dzieci objętych opieką żłobkową i klubach dziecięcych na dzieci w wieku do lat 3 w gminie Nidzica w 2020 roku wyniosła 34 i była tylko wyższa od wskaźnika osiągniętego dla powiatu nidzickiego (21), natomiast mniejsza od wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego (92) oraz Polski (128).

Od września 2021 r. opieką zostało objętych jeszcze ośmioro dzieci w wieku do lat 3 przez zatrudnionego przez osobę fizyczną dziennego opiekuna.

Na terenie Gminy nie funkcjonują kluby dziecięce.

Liczba dzieci w wieku 3-6 w gminie Nidzica na koniec 2020 roku wyniosła 781 osób (w tym 460 w mieście). Liczba dzieci na przestrzeni ostatnich pięciu lat wzrosła o 1 osobę. Zgodnie z GUS liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie w 2019 roku (brak danych za 2020 rok) wyniosła 676 osób, w tym 549 w mieście Nidzica i 127 dzieci z terenu wiejskiego. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola wrosła o 65 osób (o 11 proc.) w stosunku do roku 2016.

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonują dwa przedszkola publiczne tj. Przedszkole Nr 2 i Przedszkole Nr KRAINA ODKRYWCÓW (w mieście) i trzy niepubliczne (dwa na terenie Nidzicy, w tym jedno specjalne oraz jedno na terenie wiejskim).

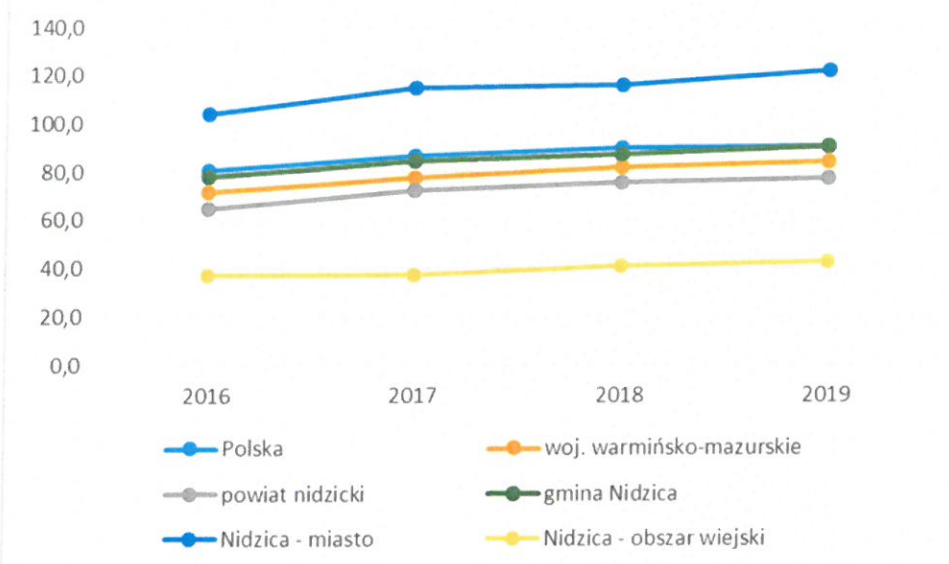
We wszystkich gminnych szkołach podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne. Istnieje potrzeba dostosowania oddziałów tych do obowiązujących w tym zakresie przepisów ochrony przeciwpożarowej.

Liczba oddziałów przedszkolnych wyniosła 21 w 2019 roku, w tym 4 w przedszkolu specjalnym.

Wszystkie przedszkola wspomagają rozwój dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, zapewniają realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Do Niepublicznego Przedszkola Specjalnego „Zaczarowany ogród” prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie

na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Nidzicy uczęszczają dzieci przede wszystkim z głębokimi niepełnosprawnościami oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi

Wykres 20. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2019 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Nidzica w 2019 roku (brak danych za 2020 rok) wyniósł 90 proc. i był niższy wskaźnika osiągniętego przez Polskę (90,4 proc.), ale wyższy od wskaźników uzyskanych przez województwo warmińsko-mazurskie (83,6 proc.). W okresie 2016-2019 roku powyższy wskaźnik dla Gminy Nidzica wzrósł o 1,9 pkt. proc.

Analizując odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wewnątrz gminy Nidzica, należy zwrócić uwagę na wzrastający wskaźnik dla dzieci z miasta (z 104 proc. w 2016 roku do 121,7 proc. w 2019 roku).

Gminne przedszkola zapewniają miejsce dla 320 wychowanków, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych różnicują się na przestrzeni poszczególnych lat w zależności od potrzeb.

4.2.2. Szkoły podstawowe

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje siedem szkół podstawowych publicznych i jedna niepubliczna, o różnych organach prowadzących:

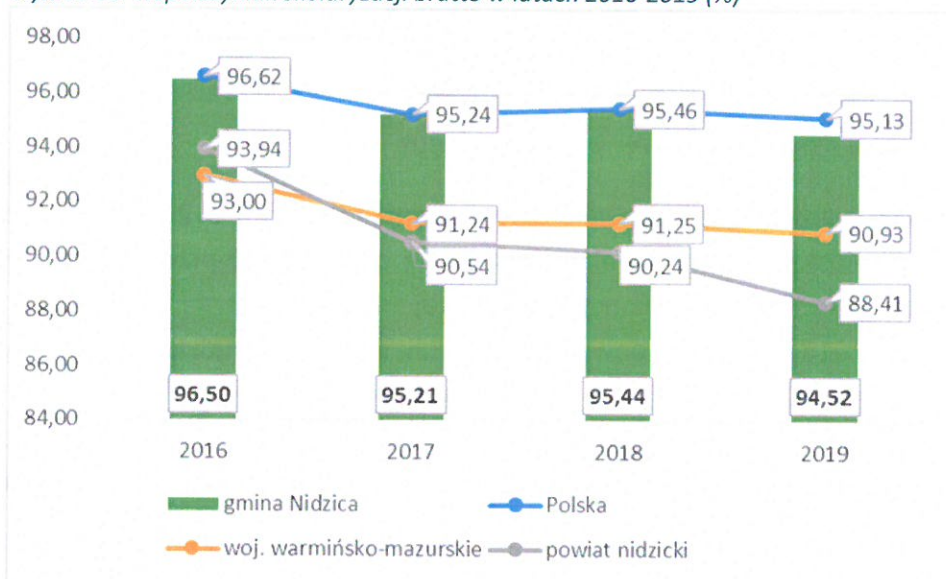
1. Gmina Nidzica:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Nidzicy
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Michała Kajki w Nidzicy
- Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Janusza Korczaka w Nidzicy
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Napiwodzie
- Szkoła Podstawowa im. prof. Romana Kobendzy w Łynie

- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Mikołajczyka w Rączkach
- 2. Powiat Nidzicki:
 - Szkoła Podstawowa Specjalna
- 3. Szkoły niepubliczne:
 - Szkoła Podstawowa Z Oddziałami Przystosobiającymi Do Pracy W Nidzicy
 - Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (OREW).

Zgodnie z GUS ogółem do szkół podstawowych w gminie uczęszczało w 2019 roku (brak danych za 2020 rok) 1 607 uczniów w 107 oddziałach, w tym 1 369 uczniów na terenie miasta w 83 oddziałach i 238 dzieci z obszaru wiejskiego w 24 oddziałach. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba uczniów wzrosła o 312 osób, w tym 285 uczniów z terenu miejskiego. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach na terenie całej gminy wyniosła 15, natomiast na terenie miejskim 16 uczniów, a na obszarach wiejskich - 10.

Wykres 21. Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2016-2019 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) w gminie Nidzica wyniósł w 2019 roku 94,52 proc., co oznacza, że część dzieci z gminy uczęszczało do szkół podstawowych w innych gminach. Natomiast współczynnik na terenie miasta wyniósł 137,44 proc. przy jednoczesnym wskaźniku 33,80 proc na terenie wiejskim, co oznacza, że do szkół miejskich uczęszczały dzieci z obszaru wiejskiego, w tym z terenów innych gmin.

W dwóch gminnych szkołach podstawowych funkcjonują oddziały sportowe, w roku szkolnym 2020/2021 było ich łącznie 10. Uczęszczało do nich 210 uczniów.

W jednej gminnej szkole podstawowej zorganizowane są oddziały integracyjne. W roku szkolnym 2020/2021 funkcjonowało ich 9. Do wszystkich gminnych szkół podstawowych uczęszczają dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego. W roku szkolnym

2020/2021 liczba dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego stanowiła 3,39% wszystkich dzieci uczących się w gminnych szkołach i przedszkolach.

Do wszystkich gminnych szkół podstawowych dzieci są dowożone transportem zorganizowanym przez organ prowadzący. Na 7 trasach W roku szkolnym 2020/2021 było to łącznie 485 uczniów.

4.2.3. Szkoły ponadpodstawowe

Według Rejestru szkół i placówek oświatowych w Nidzicy funkcjonuje:

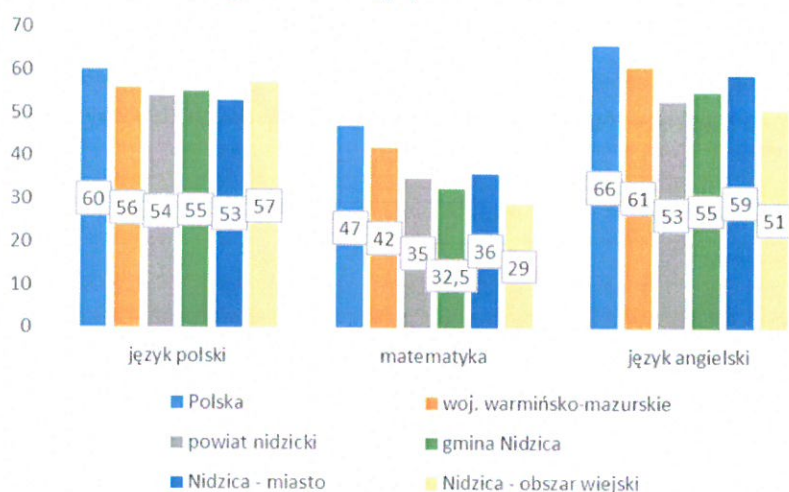
- Branżowa Szkoła I Stopnia	Niepubliczna
- Branżowa Szkoła I Stopnia w Zespole Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Nidzicy	Publiczna
- Branżowa Szkoła I Stopni	Publiczna
- Branżowa Szkoła II Stopnia w Nidzicy	Niepubliczna
- Liceum Ogólnokształcące Dla Dorosłych w Nidzicy	Niepubliczna
- Liceum Ogólnokształcące Dla Dorosłych	Niepubliczna
- Liceum Ogólnokształcące W Zespole Szkół Ogólnokształcących w Nidzicy	Publiczna
- Liceum Ogólnokształcące W Zespole Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Nidzicy	Publiczna
- Technikum w Nidzicy	Niepubliczna
- Technikum W Zespole Szkół Zawodowych I Ogólnokształcących w Nidzicy	Publiczna
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa AWA MEBEL	Niepubliczna

4.2.4. Wyniki egzaminów

Zgodnie z Centralną Komisją Egzaminacyjną do egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku przystąpiło w gminie Nidzica 180 zdających, w tym 153 w mieście. Wyniki egzaminów uczniów szkół podstawowych w mieście z języka polskiego (55 proc.) są niższe od średniego wyniku egzaminów w szkole podstawowej na terenie wiejskim (57 proc.). Natomiast wyniki w szkołach miejskich z matematyki (36 proc.) i języka angielskiego (59 proc.) są wyższe od wyników osiągniętych przez uczniów w szkole wiejskiej.

Porównując wyniki uczniów z gminy Nidzica z pozostałymi analizowanymi jednostkami administracyjnymi, egzaminowani z terenu gminy osiągnęli niższe średnie wyniki od średnich wyników w kraju i województwa warmińsko-mazurskiego.

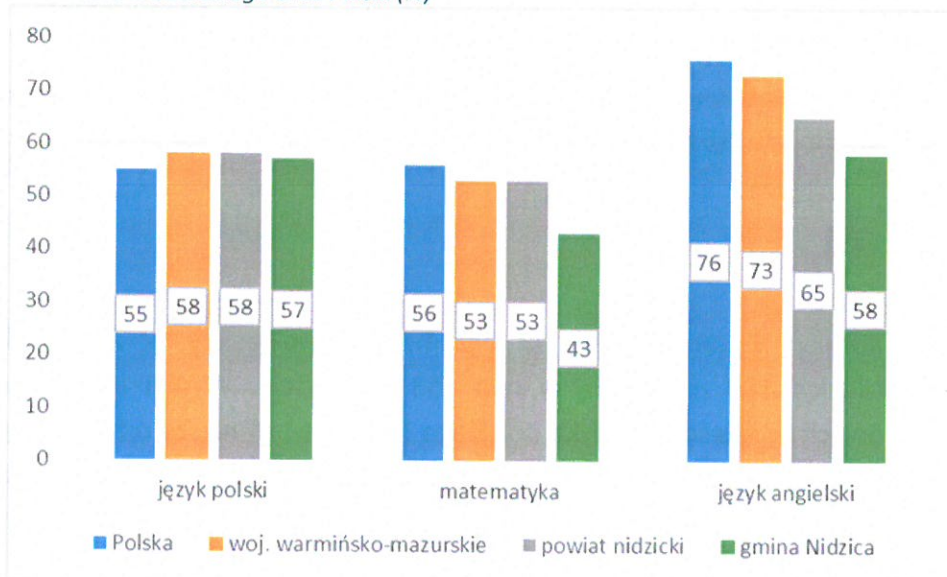
Wykres 22. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%)

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

Przeciętne wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego (57 proc.) były minimalnie mniejsze od średnich wyników w województwie warmińsko-mazurskim, natomiast z matematyki (43 proc.) i języka angielskiego (58 proc.) były zdecydowanie niższe od uzyskanych przeciętnych wyników w pozostałych analizowanych jednostkach.

Wykres 23. Wyniki egzaminów maturalnych w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%)

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

Gmina Nidzica uchwaliła *Lokalny program wspierania edukacji uczniów uzdolnionych Prymus Roku, Super Talent Roku i Talent Roku*, który ma celu:

1. Promowanie w środowisku lokalnym uczniów szczególnie uzdolnionych.
2. Motywowanie uczniów do pogłębiania wiedzy i rozwijania talentów.

3. Zachęcanie uczniów do reprezentowania i promocji Gminy Nidzica poprzez uczestnictwo w konkursach i olimpiadach przedmiotowych oraz turniejach i zawodach sportowych i artystycznych.
4. Zwiększanie twórczej aktywności i aspiracji edukacyjnych uczniów.
5. Wyróżnianie i wpieranie finansowe uczniów odznaczających się szczególnymi osiągnięciami w dziedzinach humanistycznych, matematyczno-przyrodniczych, sportowych i innych.

4.2.5. Ośrodek szkolno-wychowawczy

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Ks. Jana Twardowskiego** (organem prowadzącym jest Powiat Nidzicki), w którym prowadzone są następujące profile kształcenia:

Szkoła Podstawowa:

- dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim
- dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym

Szkoła Branżowa I Stopnia:

- kucharz (cykl 3-letni)
- ślusarz (cykl 3-letni)

Szkoła przysposabiająca do pracy (cykl 3-letni)

- pomocnik biurowy
- pracownik kuchni
- uprawa roślin
- wytwarzanie przedmiotów użytecznych i ozdobnych

Praktyki zawodowe organizowane są przez szkołę w Centrum Kształcenia Praktycznego.

W Ośrodku prowadzone są zajęcia specjalistyczne i rewalidacja: logopedia, logorytmika, ruch Rozwijający metodą W. Sherborne, metoda Dobrego Startu, SI - terapia integracji sensorycznej, socjoterapia, muzykoterapia, techniki szkolne w zakresie liczenia i myślenia matematycznego, techniki szkolne w zakresie czytania i pisania, zajęcia rozwijające uzdolnienia, zajęcia z doradztwa edukacyjno-zawodowego, zajęcia wyrównujące braki edukacyjne.

4.2.6. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy przeznaczony jest dla dzieci od 3 do 25 roku życia. Placówka umożliwi realizację wychowania przedszkolnego, obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami sprzężonymi w tym z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym mogą w placówce realizować obowiązek szkolny i prawo do nauki do 24 roku życia.

W Ośrodku prowadzone są zajęcia specjalistyczne:

- Zajęcia z psychologiem (indywidualne i grupowe),

- Zajęcia logopedyczne (neurologopeda, surdologopeda),
- Zajęcia słuchowo –werbalne z surdopedagogiem,
- Logorytmika,
- Nauka obsługi komputera,
- Terapia widzenia
- Zajęcia stymulująco – terapeutyczne z zakresu: psychoterapii, muzykoterapii,
- Zajęcia Integracji Sensorycznej,
- Zajęcia rehabilitacyjne,
- Terapia zajęciowa grupowa i indywidualna,
- Dogoterapia,
- Hipoterapia,
- Hydroterapia.

4.2.7. Poradnia psychologiczno-psychologiczna

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nidzicy** (organem prowadzącym jest Powiat Nidzicki). Placówka udziela bezpłatnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i zawodoznawczej. Swoje usługi świadczy dzieciom i młodzieży uczącej się w przedszkolach, szkołach i placówkach na terenie powiatu olsztyńskiego, ich rodzicom i nauczycielom oraz dzieciom nieobjętym opieką przedszkolno-szkolną, a mieszkającym na terenie Powiatu Nidzickiego.

4.3. Zdrowie

4.3.1. Przychodnie, szpital i apteki

Zgodnie z GUS na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje 14 przychodni, w tym 13 na terenie miasta. Żadna nie podlega jest Gminie Nidzica.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Nidzica usługi świadczą następujące placówki opieki zdrowotnej:

- Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy,
- Medyk. Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Hipokrates. Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej,
- Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej i Medycyny Pracy "Panaceum" S.C. Anna Osłowska, Bogdan Osłowski,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Esculap".

Oprócz poradni POZ funkcjonują poradnie specjalistyczne m.in.: okulistyczna, psychiatryczna, ginekologiczna, pulmonologiczna i endokrynologiczna.

W Zespole Opieki Zdrowotnej w Nidzicy funkcjonują następujące poradnie: alergologiczna, chirurgiczna, ginekologiczno-położnicza, kardiologiczna, neonatologiczna, preluksacyjna, urazowo-ortopedyczna, urologiczna, neurologiczna, dermatologiczna, rehabilitacyjna.

Na terenie Gminy Nidzica działa 7 aptek, wszystkie w mieście. Ludność przypadającą na 1 aptekę ogólnodostępną w gminie wynosiła w 2020 roku 2 984 osób, mniej niż w powiecie olsztyńskim (4 080 osób), województwie warmińsko-mazurskim (3 489 osób) i w Polsce (3 174 osób).

4.3.2. Ośrodek Wczesnej Interwencji

Ośrodek Wczesnej Interwencji zapewnia skoordynowane wsparcie dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub zaburzeniami rozwojowymi w wieku 0-7 lat (do momentu rozpoczęcia edukacji szkolnej) i jego rodzinie.

Celami szczegółowymi OWI są:

- 1) Profilaktyka występowania u dzieci nieprawidłowości rozwojowych, a w dalszej perspektywie zmniejszenie skali zaburzeń rozwojowych oraz trudności w codziennym funkcjonowaniu;
- 2) Wczesne rozpoznanie, a następnie eliminowanie lub minimalizowanie zaburzeń rozwojowych u dzieci, które mogą skutkować w przyszłości występowaniem niepełnosprawności lub poważnymi ograniczeniami w funkcjonowaniu dziecka oraz jego rodziny;
- 3) Rozwijanie i wzmacnianie potencjału rodzin w zakresie umiejętności i możliwości wspierania rozwoju dzieci w codziennych sytuacjach życiowych;
- 4) Zapewnienie dostępu do sieci wsparcia w ramach działań wczesnej interwencji (placówek, instytucji, innych form świadczeń) wszystkim potrzebującym dzieciom i ich rodzinom;
- 5) Podniesienie jakości i efektywności wczesnej pomocy wczesnej pomocy udzielanej dzieciom i ich rodzinom przez zintegrowanie zasobów i form udzielonego wsparcia w ramach różnych źródeł finansowania;
- 6) Propagowanie idei wczesnej interwencji w środowisku profesjonalistów, rodziców w społeczeństwie.

4.4. Integracja społeczna

Celem Gminy Nidzica jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, tworzenie warunków do racjonalnego i harmonijnego rozwoju Gminy oraz warunków pełnego uczestnictwa mieszkańców w życiu wspólnoty.

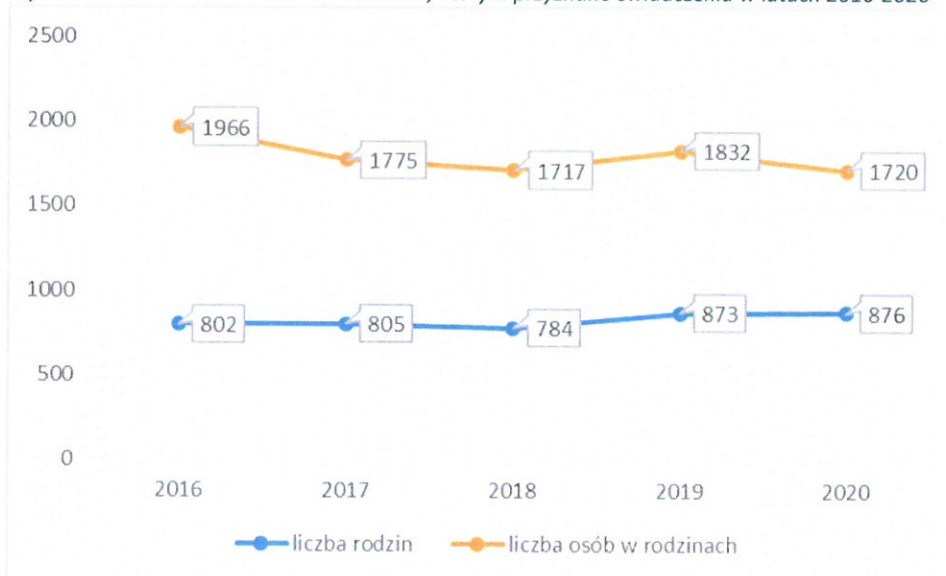
4.4.1. Pomoc społeczna

Gmina realizuje **Strategię rozwiązywania problemów społecznych gminy Nidzica na lata 2021-2025**, którego celem strategicznym jest *Sprawny i adekwatny do potrzeb mieszkańców, system rozwiązywania problemów społecznych w gminie Nidzica poprzez podejmowanie*

interwencji w odpowiedzi na problemy mieszkańców Gminy, tak aby interwencja uwzględniała charakter i skalę problemów oraz optymalizowała wykorzystywanie dostępnych zasobów. Cel strategiczny będzie realizowany przez działania określone w poszczególnych celach operacyjnych:

1. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków do prawidłowego funkcjonowania i aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym.
3. Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie pomocy osobom wymagającym wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.
4. Budowanie systemu wsparcia dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, dla osób współuzależnionych oraz ich rodzin.
5. Budowanie systemu profilaktyki i pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.
6. Podwyższenie świadomości lokalnej społeczności w zakresie uzależnień.
7. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy.
8. Rozwój systemu wsparcia kierowanego do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.
9. Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.
10. Zapewnienie warunków osobom starszym do prawidłowego funkcjonowania w środowisku lokalnym.
11. Podejmowanie działań mających na celu stworzenie warunków do podjęcia zatrudnienia oraz promowanie wśród społeczności lokalnej prospołecznych aktywnych postaw.
12. Zminimalizowanie zjawiska ubóstwa.
13. Ograniczenie zjawiska bezdomności.
14. Zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz w miejscu zamieszkania.

Wykres 24. Liczba rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia w latach 2016-2020

Źródło: Sprawozdanie z funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2016-2020

Liczba rodzin, którym przyznano w roku 2020 decyzją świadczenia wyniosła 876, w których było łącznie 1720 osób. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, liczba rodzin korzystających ze wsparcia wzrosła o 9,23 proc., natomiast liczba osób w rodzinach zmalała o 12,52 proc.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na Gminę obowiązek udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Pomocy społecznej udziela się w szczególności z powodów przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 11. Powody trudnej sytuacji życiowej w latach 2016 i 2020

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinie	
	2016	2020	2016	2020
Ubóstwo	271	96	667	182
Bezdomność	32	17	32	18
Potrzeba ochrony macierzyństwa	103	71	529	344
Wielodzietność	71	44	415	253
Bezrobocie	338	145	1055	378
Niepełnosprawność	326	248	707	422
Długotrwała lub ciężka choroba	354	509	701	947
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	132	117	465	464
Alkoholizm	65	36	123	61
Narkomania	3	6	8	11
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	12	9	19	13
Zdarzenia losowe	10	4	40	4
Sytuacja kryzysowa	3	4	7	4
Przemoc w rodzinie	7	4	24	18

Źródło: Sprawozdanie z funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2016 i 2020

4.4.2. Usługi społeczne kierowane do rodzin

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny,
- pracy z rodziną,

- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** zajmuje się organizowaniem pieczy zastępczej nad dzieckiem. Wspieraniem rodziny zajmuje się również **Polski Czerwony Krzyż**, który przy wsparciu wolontariuszy organizuje zbiórki żywności, wydaje paczki żywnościowe, środki higieniczne i ochronne oraz odzież. Ponadto finansuje dożywianie dzieci w szkole, prowadzi akcje oświatowo-zdrowotne (kursy, pogadanki, prelekcje, szkolenia), wypożycza sprzęt rehabilitacyjny, zrzesza honorowych krwiodawców i promuje ideały czerwonokrzyskie w społeczności lokalnej, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej.¹⁶

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Nidzica realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) od dnia 18 października 2012 roku. Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja **asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

Zgodnie z *Raportem o stanie Gminy Nidzica. Podsumowanie działalności Burmistrza Nidzicy za rok 2020 w 2020 r.* świadczenia rodzinne zostały wypłacone dla 1 045 rodzin. Pomocą objęto 1 378 dzieci (21 111 zasiłków rodzinnych z dodatkami). W okresie ostatnich 5 lat liczba wypłaconych świadczeń rodzinnych spadła o 21,13 proc. (280 świadczeń) i mniej o 10,51 proc. (162 dzieci) objętych dzieci.

Karta Dużej Rodzin

Od czerwca 2014 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z upoważnienia Burmistrza zajmuje się sprawami związanymi z wydawaniem Karty Dużej Rodziny. I tak od czerwca ubiegłego roku rodziny z minimum trójką dzieci mogą składać do Ośrodka wnioski przyznania Karty Dużej Rodziny.

Karta przewiduje system zniżek dla rodzin zarówno w instytucjach publicznych, jak i na usługi oferowane przez podmioty prywatne. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Z Karty mogą skorzystać rodziny z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana

¹⁶ Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Nidzica na lata 2021-2025

bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do 25 roku życia. W przypadku osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym lub umiarkowanym karta wydawana jest na czas orzeczenia o niepełnosprawności.

W 2020 roku wpłynęło 107 wniosków o przyznanie KDR w tym: 81 – rodzin wielodzietnych składających się wyłącznie z rodziców, 26 – rodzin wielodzietnych. Wydano 287 kart w tym: 197 rodzicom/małżonkom 90 dzieciom. Natomiast w 2016 roku przyjęto 34 wnioski o przyznanie Karty Dużej Rodziny, 1 wniosek o przyznanie KDR dla nowego członka rodziny i 3 wnioski o przedłużenie ważności karty oraz 2 wnioski o wydanie duplikatów KDR.

Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. W okresie sprawozdawczym do dyspozycji mieszkańców byli: terapeuta, psycholog i psychiatra. MOSP ściśle współpracuje z **Poradnią Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Nidzicy**. Motywuje i zachęca podopiecznych do podjęcia dobrowolnego leczenia.

Świetlice znajdujące się w strukturach MOPS

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje 12 świetlic środowiskowych i 3 świetlice socjoterapeutyczne wchodzące w strukturę MOPS. Świetlice środowiskowe funkcjonują w miejscowościach: Bartoszki, Bolejny, Grzegórzki, Łysakowo, Łyna, Jabłonka, Kanigowo, Magdaleniec, Piotrowice, Rozdroże, Zagrzewo, Wietrzychowo. Natomiast świetlice socjoterapeutyczne w miejscowościach: Nidzica, Rozdroże, Załuski.

Celem świetlic jest w szczególności:

1. Udzielenie pomocy w wyrównywaniu szans dzieciom z rodzin zamieszkałych na terenie Gminy.
2. Zapewnienie opieki wychowawczej.
3. Łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie.
4. Tworzenie warunków do nauki własnej i pomocy w nauce.
5. Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków.
6. Prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.
7. Eliminowanie zaburzeń zachowania.

Programy i kampanie profilaktyczne

Gmina Nidzica realizuje zadania w ramach następujących programów:

1. **Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych uzależnień.**

Głównym założeniem Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości oraz udzielanie wsparcia i pomocy mieszkańcom Gminy Nidzica.

Cele programu:

- 1) Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych.
 - 2) Zmniejszanie rozmiarów problemów aktualnie występujących.
 - 3) Zwiększanie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.
 - 4) Działalność profilaktyczna i informacyjno – edukacyjna
 - 5) Podejmowanie interwencji z naruszeniem przepisów określonych w artykule 131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
- 2. Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Nidzica na lata 2021-2024**

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Nidzica.

Cele szczegółowe:

- 1) skuteczne i efektywne ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie i przeciwdziałanie temu zjawisku,
- 2) ochrona ofiar przemocy w rodzinie,
- 3) zapewnienie wieloaspektowego wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie
- 4) budowanie systemu wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- 5) podwyższanie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie poprzez edukowanie mieszkańców i prowadzenie działań profilaktycznych,
- 6) profesjonalizacja kadr pracujących nad ograniczeniem zjawiska przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

4.4.3. Usługi dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych

Usługi opiekuńcze

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze świadczone w środowisku. Obejmują one pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze są zadaniami własnymi gminy o charakterze obowiązkowym.

W 2020 roku usługi opiekuńcze przyznano 85 osobom i o 27 osobom więcej niż w 2016 roku.

Domy pomocy społecznej

Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, zdrowotne, na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku lub choroby.

W 2020 roku w Domach Pomocy Społecznej przebywało 30 osób, o 5 osób więcej niż w 2016 roku.

Ponadto w Napiwodzie funkcjonuje dom pomocy społecznej dla 30 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Nidzicy.

Dzienny Dom Pomocy

Głównym zadaniem Dziennego Domu Pomocy przy MOPS w Nidzicy w zakresie pomocy kierowanej do osób starszych jest organizowanej wszelkiego rodzaju usług w celu zaspokojenia ich różnych potrzeb oraz integracji ze społecznością lokalną.

Do zadań Domu należy w szczególności:

1. Organizowanie dziennego pobytu osobom samotnym, niepełnosprawnym, emerytom i rencistom;
2. Organizowanie różnorodnych form terapii zajęciowej (warsztaty muzyczne, kulinarne, teatralne, plastyczne);
3. Organizowanie zajęć kulturalno – rozrywkowych, rekreacyjnych, spotkań towarzyskich, wycieczek, imprez okolicznościowych;
4. Umożliwienie korzystania z urządzeń i pomieszczeń służących do utrzymania higieny osobistej;
5. Zapewnienie wyżywienia osobom korzystającym ze wsparcia Dziennego Domu Pomocy.

Środowiskowy Dom Samopomocy

Na terenie Nidzicy funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Celem Domu jest utrzymanie osoby niepełnosprawnej w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji. Dom jest ośrodkiem wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnych intelektualnie z całego powiatu. Działania Domu skierowane są do osób wymagających wsparcia w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, rekreacyjno-kulturalnych, edukacyjnych i postępowania rehabilitacyjnego dostosowanego do indywidualnych potrzeb psychofizycznych uczestników.

Statutowa liczba pensjonariuszy ŚDS wynosiła na 31 grudnia 2020 roku 60 osób i 5 osób w miejscach całodobowego pobytu. Jednak w ciągu roku z usług Domu korzystały 71 osób. Z usług placówki w 2020 r. zrezygnowało 11 osób w tym: 2 osoby zmarły, 2 osoby z powodu umieszczenia w domu pomocy społecznej, 7 osób z powodu pogorszenia stanu zdrowia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone są dla 55 osób przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną koło w Nidzicy. Są to

osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności intelektualnej oraz osoby ze sprzężonymi różnorodnymi niepełnosprawnościami.

Zakład Aktywności Zawodowej

ZAZ rozpoczął działalność 1 grudnia 2017 roku. W Zakładzie pracuje 23 niepełnosprawnych pracowników. Pracownicy ZAZ produkują ekologiczne podpałki, pracują w kuchni i w dziale porządkowo-ogrodniczym.

Celem ZAZ jest zatrudnienie, rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Działalność Klubu Senior + w Wietrzychowie

Celem głównym Klubu Senior + w Wietrzychowie jest aktywizacja społeczna, integracja, włączanie społeczne osób starszych do społeczności lokalnej oraz organizacja wspólnego spędzania czasu wolnego przez seniorów. Do celów szczegółowych Klubu Senior + należy: poprawa stanu psychofizycznego uczestników,

- zapewnienie wsparcia i stworzenie odpowiednich warunków do różnych form aktywności i integracji seniorów,
- zapewnienie wsparcia i stworzenie warunków do samopomocy i aktywności seniorów jako liderów społeczności lokalnej,
- rozwój systemu pomocy środowiskowej dla seniorów.

Placówka Wsparcia Dziennego

Placówka Wsparcia Dziennego działająca przy Polskim Stowarzyszeniu na rzecz z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Nidzicy realizuje cele i zadania zawarte w regulaminie. Głównym celem jest wspieranie rodzin dysfunkcyjnych obciążonych dodatkowo problemami wielorakiej niepełnosprawności dziecka lub członka rodziny, który jest systematycznie realizowany. Placówka dostarcza wychowankom wiadomości i doświadczeń społecznych, które umożliwiają zmianę wzorców zachowań, postaw oraz odreagowanie stresu i napięć wyniesionych ze środowiska rodzinnego i szkolnego, a także szeroko rozumianą integracją ze środowiskiem lokalnym. Placówka kształtuje osobowość dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie odpowiednich warunków, które sprzyjają rozwojowi zainteresowań poprzez ekspresję plastyczną, muzyczną, teatralną, kulturalno-sportową i rekreacyjną.

4.4.4. Klub Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej w Nidzicy funkcjonuje w oparciu o ustawę z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym. Głównym zadaniem KIS jest zorganizowany system pomocy na rzecz osób bezrobotnych, korzystających z pomocy MOPS w Nidzicy oraz ich rodzin. Uczestnikami KIS są osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku, zarejestrowane w PUP jednocześnie korzystające z pomocy Ośrodka, kierowane przez pracowników socjalnych.

Jednym z głównych narzędzi reintegracji zawodowej dla uczestników KIS są prace społecznie użyteczne. W ramach tych prac osoby pracują po 10 godzin tygodniowo, 40 godzin w miesiącu. Są to prace o charakterze pomocowo - porządkowym.

W 2020 roku KIS prowadził działania na rzecz 40 osób, w tym 30 osób skazanych wyrokiem Sądu. W 2016 roku w zajęciach KIS uczestniczyło 70 osób, w tym 28 osób skazanych wyrokiem Sądu.

4.4.5. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny w gminie Nidzica jest na wysokim poziomie i charakteryzuje się powołaniem dwóch instytucji, aktywnością stowarzyszeń i klubów sportowych, udziale w imprezach kulturalnych, współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, realizacja inwestycji z funduszu sołectkiego oraz udziałem w wyborach demokratycznych.

W gminie Nidzica powołano **Miejską Radę Seniorów w Nidzicy**, której głównym celem, zgodnie z uchwalonym statutem, jest reprezentowanie interesów i potrzeb osób starszych zamieszkałych na terenie gminy Nidzica oraz zapobieganie marginalizacji seniorów w społeczności gminnej, przełamywanie negatywnych stereotypów funkcjonujących wobec osób starszych i starości oraz budowanie ich autorytetu. Działalność Rady Seniorów dotyczy następujących obszarów:

- 1) Podejmowanie przedsięwzięć zamierzających do wykorzystania potencjału i czasu osób starszych na rzecz inicjatyw środowiskowych;
- 2) Współpraca z władzami gminy przy opiniowaniu i rozstrzyganiu istotnych problemów dotyczących oczekiwań i potrzeb osób starszych;
- 3) Inicjowanie działań zmierzających do integracji społecznej osób starszych, pobudzania ich aktywności obywatelskiej oraz ochrony praw i poszanowania godności osób starszych;
- 4) Określenie potrzeb osób w wieku senioralnym, w tym zakresie profilaktyki i promocji zdrowia, pomocy społecznej i usług opiekuńczych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- 5) Upowszechnianie wiedzy o potrzebach, uprawnieniach i możliwościach osób starszych;
- 6) Zgłaszanie uwag i wniosków do projektów aktów prawa miejscowego.

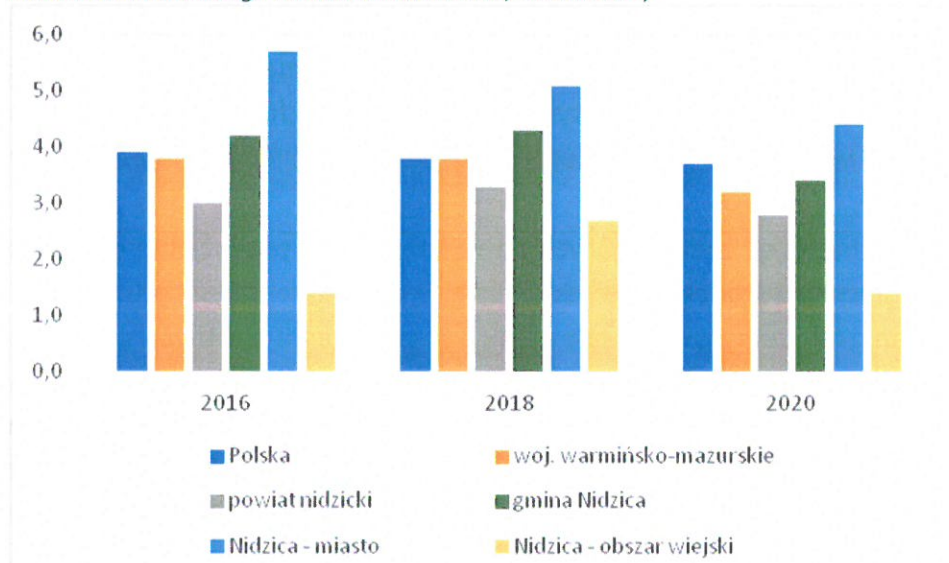
Ponadto w gminie Nidzica została powołana **Młodzieżowa Rada Miejska w Nidzicy**, której celem jest upowszechnianie idei samorządowej wśród młodzieży oraz wspieranie aktywności młodych ludzi w gminie Nidzica. Do zadań Rady należy:

- 1) Opiniowanie projektów uchwał Rady Miejskiej w Nidzicy regulujących sprawy istotne dla środowiska młodzieżowego;
- 2) Inicjowanie i promowanie działań o charakterze społecznym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i charytatywnym;
- 3) Organizacja przedsięwzięć na rzecz młodzieży z terenu gminy;
- 4) Współpraca z władzami lokalnymi;

- 5) Współpraca z samorządami uczniowskimi;
- 6) Podejmowanie działań propagujących cele Rady;
- 7) Inspirowanie i koordynowanie inicjatyw młodych ludzi;
- 8) Prowadzenie działalności informacyjno-doradczej;
- 9) Nawiązywanie współpracy z krajowymi oraz zagranicznymi organizacjami, których cele pokrywają się z celami Rady;
- 10) Podejmowanie działań w kształtowaniu dobrego imienia Polski na arenie międzynarodowej.

Zgodnie z GUS liczba klubów sportowych na terenie Gminy Nidzica wynosiła w 2020 roku 7 sztuk, w tym 6 na terenie miasta. Natomiast liczba sekcji sportowych -12, w tym 11 na terenie Nidzicy. Łączna liczba członków klubów wyniosła 520 osób, w tym 484 na terenie miasta.

Wykres 25. Kluby sportowe na 10 tys. ludności w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016, 2018 i 2020)

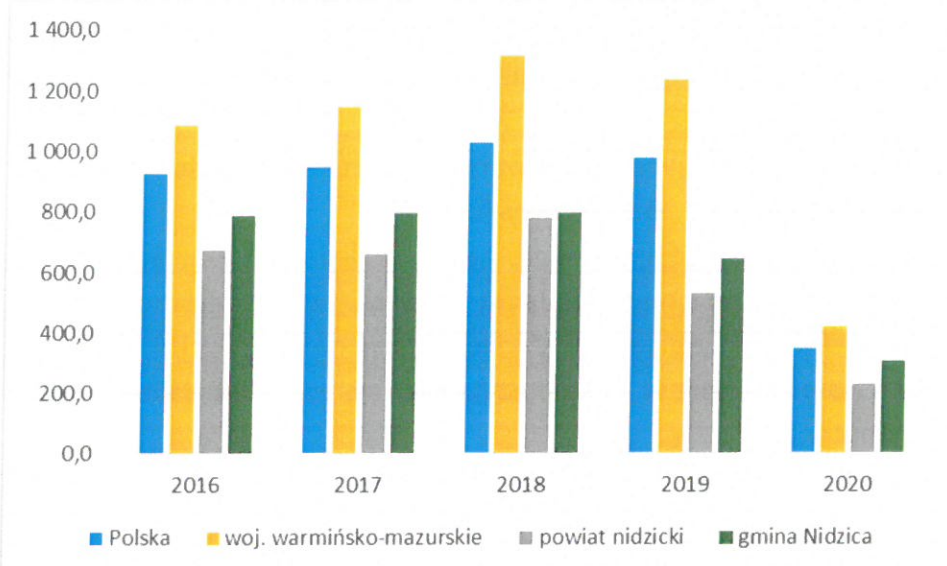

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Na podstawie wskaźnika *kluby sportowe na 10 tys. ludności* obserwuje się **wysoką aktywność klubów sportowych w gminie Nidzica**. Wartość osiągnięta w gminie w 2020 roku wyniosła 3,4 sztuk i była wyższa od wartości wskaźnika dla powiatu nidzickiego (2,8 szt.), województwa warmińsko-mazurskiego (3,2 szt.), ale mniej od wskaźnika dla Polski (3,7 szt.).

Poziom kapitału społecznego można również zmierzyć **uczestnictwem mieszkańców w imprezach**. Ze względu na ograniczenia organizowania imprez wynikające z pandemii COVID-19, analizowano lata 2016-2019. Liczba uczestników imprez przypadających na 1000 osób jest znacznie niższa od wskaźnika uzyskanego przez województwo i kraj.

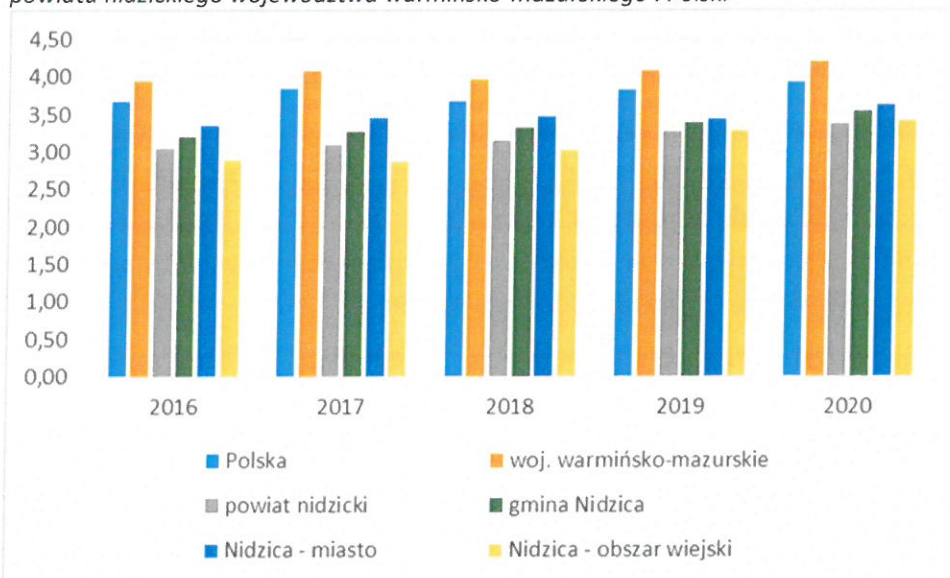
Wykres 26. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Gmina Nidzica wypada słabiej pod względem kapitału społecznego mierzonego aktywnością NGO na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski. Wskaźnik *fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców* w gminie wyniósł 3,54 i był tylko wyższy od wartości dla powiatu nidzickiego (3,37).

Wykres 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Gmina Nidzica realizuje **Program Współpracy Gminy Nidzica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**, którego głównym celem rozwijanie współpracy Gminy Nidzica z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu działań zmierzających do poprawy jakości życia i zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców, kształtowania

demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym oraz budowania partnerstwa między Gminą i organizacjami pozarządowymi. Efektem dobrej współpracy oraz partnerstwa jest wzrost skuteczności i efektywności w zakresie definiowania potrzeb społecznych, wprowadzania nowych rozwiązań oraz realizacji konkretnych zadań publicznych. Cel główny jest realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców oraz wzrost świadomości społecznej na temat roli i działalności organizacji pozarządowych;
2. Wzmacnianie mechanizmów współpracy samorządu i organizacji pozarządowych oraz zapewnienie organizacjom pozarządowym udziału w realizacji zadań własnych gminy;
3. Wprowadzanie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców;
4. Upowszechnianie i wprowadzanie w życie postanowień ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
5. Szerzenie postaw proobywatelskich, przede wszystkim wolontariatu.

Na obszarze Gminy Nidzica zarejestrowanych jest 43 stowarzyszeń i organizacji.

Na terenie Gminy funkcjonuje **Nidzicki Uniwersytet III Wieku „Młodzi Duchem”**. Celem Stowarzyszenia jest podejmowanie i rozwijanie społecznych inicjatyw (naukowych, oświatowych, kulturalnych, charytatywnych, opiekuńczych, ekologicznych, dotyczących rehabilitacji osób niepełnosprawnych a także kultury fizycznej i sportu), polegających na:

1. prowadzeniu form działalności edukacyjnej, zdrowotnej, kulturalnej, twórczej i krajoznawczo-turystycznej głównie dla osób starszych,
2. włączeniu osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego poprzez stymulowanie rozwoju osobowego oraz sprawności intelektualnej i fizycznej,
3. wspierania działań edukacyjnych, kulturalnych, ekologicznych i rehabilitacyjnych,
4. udzielania pomocy społecznej i charytatywnej oraz dążeniu do podniesienia poziomu życia ludzi starszych, aktywizacji społecznej i poprawie jakości życia osób starszych,
5. upowszechnianiu profilaktyki gerontologicznej,
6. innych działań społecznych, profilaktycznych zapobiegających marginalizacji społecznej osób starszych, wspierania idei wolontariatu
7. szerzeniu przyjaźni i współpracy pomiędzy miastami, regionami, państwami i narodami
8. pozyskiwaniu środków ze źródeł krajowych i zagranicznych na finansowanie realizacji celów statutowych stowarzyszenia.

Innym przykładem aktywności seniorów z Gminy Nidzica jest **Oddziałowa Sekcja Emerytów i Rencistów ZNP w Nidzicy**, której celem jest:

- 1) obrona godności, praw i interesów członków ZNP,
- 2) aktywne uczestniczenie w kształtowaniu demokratycznego oblicza polskiej oświaty, szkolnictwa wyższego i nauki, wychowywanie w duchu tolerancji, poszanowania praw, wolności i godności osobistej,

- 3) dążenie do powszechnej dostępności do oświaty na wszystkich jej szczeblach oraz zapewnienie warunków organizacyjnych i materialnych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 4) tworzenie materialnej i społecznej bazy dla realizowania zadań w zakresie pomocy i uczestniczenia w życiu intelektualnym i kulturalnym środowisk lokalnych i całego kraju.

Oddziałowa Sekcja Emerytów i Rencistów ZNP w Nidzicy współpracuje z Ośrodkiem Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczym, Schroniskiem dla zwierząt „Podaj łapę”, Miejsko – Gminną Biblioteką Publiczną oraz Uniwersytetem Trzeciego Wieku.

Pozostałe aktywne organizacje pozarządowe to:

Fundacja "Twoja Rodzina"
Stowarzyszenie „Old-Boys”
Oddział Miejski Katolickie Stowarzyszenie "Civitas Christiana"
Caritas Archidiecezji Warmińskiej Centrum Pielęgniarstwa Stacja Opieki Caritas w Nidzicy
Polski Związek Niewidomych
Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Nidzicy
Towarzystwo Ziemi Nidzickiej
Nidzickie Stowarzyszenie Mniejszości Niemieckiej
Nidzickie Stowarzyszenie Przyjaźni Polsko-Francuskiej w Nidzicy
Nidzickie Stowarzyszenie "Przymierze"
Stowarzyszenie Absolwentów i Uczniów Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Wyspiańskiego w Nidzicy
Stowarzyszenie Dolina Naszej Łyny
Stowarzyszenie Dom Bartnika
Stowarzyszenie Historyczno – Kulturalne Bractwo Rycerskie Komturii Nidzickiej
Stowarzyszenie Historyczno – Eksploracyjne Nibork
Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Klub Jeździecki "Napiwoda"
Stowarzyszenie Przyjaciół Szpitala w Nidzicy
Towarzystwo Rozwoju Okolic Omulewa „Razem dla wszystkich”
Nidzicki Fundusz Lokalny Stowarzyszenie Rodzina Katyńska Barbara Gawlicka
Stowarzyszenie Wspierające Rozwój Dzieci I Młodzieży "Światło"
Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Nidzickiego
Stowarzyszenie Dla Ekorozwoju Ziemi Nidzickiej
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Brama Mazurskiej Krainy"
Orłowskie Centrum Aktywności Lokalnej "Ocal"
Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Nidzicy
Stowarzyszenie Łyńskie Centrum Rozwoju "Ałna"
Stowarzyszenie Cyklistów "Ventyl"
Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów "Antiochia" w Nidzicy
Polski Związek Emerytów Rencistów I Inwalidów Oddział Rejonowy w Nidzicy
Pomysłowe Podwórko

Nidzicka Fundacja Rozwoju Nida
 Stowarzyszenie Nibork Drugi "Działaj z Nami"
 Stowarzyszenie "Robimy bo chcemy"
 Miejski Klub Sportowy Start
 Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich "Nida"
 Stowarzyszenie "Psia Nadzieja"
 Towarzystwo Sportowe Nida
 Klub Sportowy Tan
 Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”
 Uczniowski Klub Sportowy "Dwójka" Przy Szkole Podstawowej Nr 2 W Nidzicy
 Uczniowski Klub Sportowy "Trójka"
 Uczniowski Klub Sportowy Żak Przy Szkole Podstawowej w Łynie
 Uczniowski Klub Sportowy "Promyk" w Rączkach
 Uczniowski Klub Sportowy Przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Nidzicy
 Nidzicki Klub Taekwon-Do
 Nidzicka Akademia Aikido
 Warmińsko – Mazurski Klub Kolarski – Nidzica

Dodatkowo aktywność społeczną można badać na podstawie uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, dostępną dla każdego uprawnionego, jest **frekwencja w wyborach**. Poniżej przedstawiono frekwencję w wyborach samorządowych w 2018 roku, Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polski 2018 roku, do Parlamentu Europejskiego 2019 roku, na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 2020 roku.

Tabela 12. Frekwencja w wyborach w latach 2018-2020

Frekwencja	Wybory			
	samorządowe 2018	do Parlamentu Europejskiego 2019	do Sejmu i Senatu 2019	prezydenckie 2020
Polska	48,83%	45,68%	61,74%	68,18%
województwo warmińsko-mazurskie	46,40%	37,25%	53,61%	62,14%
powiat nidzicki	38,31%	34,05%	49,10%	60,56%
gmina Nidzica	41,94%	36,71%	52,16%	67,72%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Mieszkańcy gminy Nidzica aktywnie brali udział w wyborach demokratycznych, aczkolwiek frekwencja w trzech wyborach w latach 2018-2019 była niższa od frekwencji uzyskanej w województwie warmińsko-mazurskim i Polsce. Jedynie frekwencja w wyborach prezydenckim w 2020 roku była wysoka i zbliżona do frekwencji w Polsce.

4.5. Turystyka i sport

4.5.1. Kultura

Do głównych zasobów instytucjonalnych w zakresie upowszechniania, edukacji kulturalnej oraz zaspokajania potrzeb i zainteresowań kulturalnych w gminie Nidzica należy **Nidzicki Ośrodek Kultury**. Zgodnie z Statutem głównym celem działalności NOK jest *prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i zagranicą*. Do podstawowych zadań Ośrodka Kultury należy: organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę, stwarzania warunków dla amatorskiego ruchu artystycznego, rozpoznawania, rozbudzania i zaspokajania potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych społeczeństwa, organizacji spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, odczytów, imprez artystycznych, rozrywkowych i turystycznych z udziałem artystów krajowych i zagranicznych, a także prowadzenia współpracy kulturalnej z zagranicą, zwłaszcza z miastami partnerskimi.

Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Nidzickiego Ośrodka Kultury na lata 2014-2022* misją NOK jest tworzenie możliwości aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenie jej wartości. Zaspokajanie potrzeb kulturalnych nie odbiegające od trendów światowych, pamiętając o swojej przeszłości i wyjątkowości, ze względu na naszą historię, kulturę i lokalizację. Hasła klucze misji to inicjowanie, stymulowanie, organizowanie i wspieranie różnorodnych działań kulturalno - społecznych.

Ze względu na sytuację epidemiologiczną w kraju, w 2020 roku Nidzicki Ośrodek Kultury był organizatorem i współorganizatorem ponad 30 wydarzeń kulturalnych na szczeblu gminnym i powiatowym. W tym dwa konkursy plastyczne i przegląd rockowy z wykorzystaniem internetu.

Tabela 13. Działalność Nidzickiego Ośrodka Kultury

	rok				
	2016	2017	2018	2019	2020
gmina Nidzica	Liczba imprez zorganizowanych przez Nidzicki Ośrodek Kultury				
	83	94	83	86	36
gmina Nidzica	Liczba uczestników imprezy				
	16 850	16 900	16 850	13 550	6 380

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Sekcje i Koła NOK

- Teatr Tańca
- Młodzieżowe Zespoły Muzyczne
- Grupa Teatralna "OniToMy"
- Kapela ludowa BERKLEJDY
- Koło plastyczne Tęcza

- Grupa Wokalna Shine
- Chór "Collegium Castellatum"
- Grupa Tancerzy Ognia "Draco"

W strukturach Nidzickiego Ośrodka Kultury funkcjonuje **Kino**. Budynek Kina „Wenus” wykorzystywany jest obecnie jako miejsce realizacji licznych działań kulturalnych dla mieszkańców. Corocznie w budynku kina odbywa się blisko 50 wydarzeń artystycznych i kulturowych. Należy podkreślić, że organizacja większości imprez kulturalno-edukacyjnych wymaga wykorzystania sali na potrzeby prób. Ponadto jest to miejsce, gdzie systematycznie odbywają się zajęcia z edukacji kulturalnej prowadzone przez NOK, cykliczne wydarzenia z inicjatywy społecznej mieszkańców. Sala kinowa wynajmowana jest również podmiotom zewnętrznym organizującym spektakle teatralne, koncerty oraz seanse filmowe. Wskazuje to na poziom wykorzystania budynku kina.

Należy podkreślić, że jest to jedyny tego typu obiekt (posiadający salę kinową mieszczącą 400 osób) na terenie Powiatu Nidzickiego, który służy zaspokajaniu potrzeb społeczno-kulturalnych mieszkańców.

Działalność kulturalną na terenie gminy Nidzica prowadzi również **Miejsko- Gminna Biblioteka Publiczna w Nidzicy** wraz z filią biblioteczną w Napiwodzie, Łynie, Jabłonce oraz filią miejską nr 1. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Nidzicy stanowi bardzo ważne ogniwo infrastruktury kulturalnej, oświaty i gospodarki regionu. Wspomaga szeroko rozumianą edukację społeczną. Zapewnia bezpłatny i szeroki dostęp do dóbr kultury polskiej i światowej za pośrednictwem książek, czasopism, zbiorów specjalnych, komputerowych baz danych i Internetu.

Nidzicka biblioteka od ponad pół wieku mieści się w XIV-wiecznym zamku usytuowanym na wzgórzu, do którego prowadzi ponad 100 schodów. Swobodne dotarcie do komnat zamku, w tym do biblioteki jest problemem dla osób niepełnosprawnych i starszych. Biblioteka zajmuje pomieszczenia o łącznej powierzchni 418,9 m², w tym 307,49 m² powierzchni użytkowej. Prowadzi sieć biblioteczną w Gminie Nidzica, którą tworzą: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Nidzicy, w której wyodrębnione są, wypożyczalnia i czytelnia dla dorosłych, oddział dla dzieci, dział gromadzenia i opracowania zbiorów, filia miejska Nr 1 na ul. Kolejowej 6 (budynek dworca PKP), filia biblioteczna w Łynie, filia biblioteczna w Napiwodzie oraz filia biblioteczna w Jabłonce.

Animacja w bibliotekach „to wszystkie rodzaje zajęć kulturalnych, które mają w konsekwencji doprowadzić dziecko do książki i czytelnictwa” (prof. J. Papuzińska). Nidziczycy bibliotekarze co roku organizują „Ferie w Bibliotece”, Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom, Narodowe Czytanie, Tydzień Kodowania, Światowy Dzień Pluszowego Misia. Imprezami służącymi głównie promocji czytelnictwa są spotkania autorskie, prelekcje, warsztaty, konkursy, prezentacja najnowszej literatury w formie Teatru Przy Stoliku. Wszystkie te działania są możliwe dzięki szeroko zakrojonej współpracy z samorządami gminnym i powiatowym,

placówkami oświatowymi wszystkich szczebli, instytucjami, stowarzyszeniami, parafiami i osobami prywatnymi.

Biblioteka posiada bogaty i systematycznie uzupełniany księgozbiór, którego stan w dniu 31.12.2020 r. wynosił: 44120 wol. Oferujemy również audiobooki na płytach CD oraz książki z dużą czcionką. W zbiorach nidzickich bibliotek znajduje się sporo książek pisanych dużą czcionką, które są chętnie wypożyczane przez seniorów oraz osoby z wadami wzroku. Biblioteka Nidzicka gromadzi wszelką literaturę dotyczącą regionu jego historii, przyrody i kultury. Posiadamy sporą ilość książek prezentujących wiele pięknych i atrakcyjnych miejsc w regionie. Mamy nadzieję, iż zgromadzone przez nas materiały w postaci książek, map, folderów, ilustracji itp. stanowią niezastąpione źródło wiedzy o regionie, a dzięki swoim walorom zachęcają turystów do odkrywania zakątków tej niezwykłej krainy po raz pierwszy lub po raz kolejny. Dynamiczny rozwój nowych technologii zobowiązuje biblioteki do wdrażania nowych usług i narzędzi. Co roku zakupujemy dla czytelników kody dostępu do ebooków i audiobooków w platformie Legimi, umożliwiającej dostęp do wielotysięcznej bazy książek elektronicznych.

Czytelnicy szukając interesujących ich pozycji mogą korzystać z katalogów komputerowych na stanowiskach komputerowych w bibliotece lub przez katalog on-line na stronie internetowej Biblioteki. Wszystkie procesy biblioteczne w sieci bibliotek publicznych Gminy Nidzica są skomputeryzowane, co usprawnia m. in. obsługę czytelników, opracowanie książek i innych dokumentów oraz umożliwia szybką i pełną informację dla użytkowników. Czytelnik po zalogowaniu się może sam sprawdzić stan swojego konta przez Internet lub katalog komputerowy.

Zgodnie z GUS, na terenie Gminy Nidzica funkcjonuje 5 bibliotek i ich filii. Natomiast liczba czytelników ulega wahaniom. Szczegółowe informacje przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 14. Czytelnictwo w gminie Nidzica w latach 2016-2020

	rok				
	2016	2017	2018	2019	2020
biblioteki i filie					
gmina Nidzica	4	4	5	5	5
Nidzica - miasto	2	2	2	2	2
Nidzica - obszar wiejski	2	2	3	3	3
księgozbiór					
gmina Nidzica	48 412	45 908	44 066	44 190	44 187
Nidzica - miasto	35 534	32 942	32 922	32 127	31 965
Nidzica - obszar wiejski	12 878	12 966	11 144	12 063	12 222
czytelnicy w ciągu roku					

gmina Nidzica	2 152	1 973	2 085	2 125	1 868
Nidzica - miasto	1 813	1 685	1 791	1 853	1 603
Nidzica - obszar wiejski	339	288	294	272	265

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Najważniejsze atrakcje kulturalne w mieście:

- Festiwal Muzyki Pozytywnej
- Zamkowy Maraton Rockowy – ZMROCK
- Międzynarodowy Festiwal Fantastyki
- Dni Nidzicy
- Dni Nidzicy Regionalny Festiwal Potraw z Mięsa Drobiowego
- Nidzickie Targi Rzemiosła
- Inwazja ognia i muzyki
- Gminne Dożynki
- Cykliczne Koncerty Muzyczne.

Szlaki drogowe

Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej frontu Wschodniego I Wojny Światowej

Trasa szlaku: Kanigowo – Nidzica – Działdowo – Stębark – Olsztynek – Wielbark – Szczytno – Ruciane-Nida – Mikołajki – Giżycko – Węgorzewo – Gołdap – Olecko – Ełk – Orzysz – Pisz – Biała Piska – Prostki- 580 km.

Szlak został wytyczony z okazji stulecia wybuchu I wojny światowej i przebiega przez tereny ośmiu województw. Jego część w województwie warmińsko-mazurskim liczy ok. 580 km i łączy południowe krańce regionu (okolice Działdowa, Nidzicy i Wielbarka) z Krainą Wielkich Jezior Mazurskich, krańcami północnymi (Gołdap) i Pojezierzem Ełckim.

Szlak Pętli Grunwaldzkiej

Trasa szlaku: Ostróda - Lubawa - Nowe Miasto Lubawskie - Lidzbark - Działdowo - Nidzica - Grunwald - Olsztynek – Ostróda- 263,00 km

Szlak Zamków Gotyckich

Szlak Zamków Gotyckich prowadzi przez malownicze regiony Kaszub, Powiśla, Warmii i Mazur. Jego główną atrakcją są średniowieczne zamki krzyżackie, oraz zamki biskupie i kapitulne. Długość około 642 km.

Na trasie szlaku znajduje się 12 zamków w następujących miejscowościach: Bytów, Malbork, Sztum, Kwidzyn, Olsztyn, Nidzica, Ostróda, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Ryn, Gniew, Nowe nad Wisłą.

We wsi Kamionka k/Nidzicy funkcjonuje **Garncarska Wioska**, która jest przedsiębiorstwem społecznym, wioską tematyczną działającą. Wioskę prowadzi Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA. Odtwarzane są tutaj stare ginące zawody, kultywowane są dawne tradycje i obyczaje.

Garncarska Wioska organizuje jarmarki, oferuje produkty ceramiczne, krawieckie, pamiątki regionalne, wyroby z pszczelego wosku i produkty zielarskie. Odbywają się tutaj warsztaty i pokazy ceramiczne, warsztaty malowania na szkle, wytwarzania świec woskowych. W okresach przedświątecznych Garncarska Wioska prowadzi warsztaty z malowania bombek choinkowych i zdobienia pisanek. W Wiosce organizowane są wydarzenia integracyjne dla firm, szkolenia i wizyty studyjne. Na terenie Garncarskiej Wioski można zwiedzić: garncarnię, zielarnię, kuźnię mazurską, zabytkową stodołę ze sprzętami rolniczymi i gospodarstwa domowego mazurskiej wsi, muzeum „Skarby Ziemi” – kolekcja skamieniałości i minerałów. Na terenie Garncarskiej Wioski można uczestniczyć w grach terenowych, zwiedzać ścieżki edukacyjne oraz uczestniczyć w projekcjach filmów przyrodniczych w Kinie Przyrody.¹⁷

4.5.2. Zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego

Na terenie Gminy Nidzica znajduje się wiele zabytków i atrakcji turystycznych. Najważniejsze zabytki są opisane pokrótce poniżej.

Zamek krzyżacki – powstał w II połowie XIV wieku. Budowla z polnego kamienia i cegły wznosi się na rzucie prostokąta (wymiarów 62 x 44 metry). Jest on największym pokrzyżackim zamkiem rezydencyjnym – obronnym na Mazurach. Zamek był siedzibą wójtów – komturów, urzędów miejskich, był wykorzystany również jako więzienie, a przed 1945 rokiem mieścił się w nim sąd obwodowy. Obecnie zamek jest siedzibą Nidzickiego Ośrodka Kultury, Biblioteki Miejskiej, Muzeum Ziemi Nidzickiej, hotelu, restauracji, galerii malarstwa i pracowni rzeźby oraz bractwa rycerskiego.

Klasztor – to gotycka budowla o charakterze obronnym. Został usytuowany w południowo – wschodnim narożniku miasta i należał do miejskich fortyfikacji. Pierwotnie wschodnia jego część spełniała rolę baszty narożnej. W wiekach późniejszych wykorzystywany był jako szkoła dla niższego personelu kościelnego, koszary, biblioteka miejska, kino. Przed spaleniem w 1914 r. użytkowany był jako spichlerz. Uległ zniszczeniu w 1945 r. Po odbudowie w latach 1967–1988 adaptowany został na filię Archiwum Państwowego.

Ratusz – wzniesiony w 1842 r. w miejscu rozebranego w 1824 r. Reprezentuje styl neoklasycystyczny. Obecnie siedziba Urzędu Miejskiego w Nidzicy, Punktu Informacji Turystycznej, tygodnika „Głosu Nidzickiego”, Lokalnej Organizacji Turystycznej Powiatu Nidzickiego a także Lokalnej Grupy Działania „Brama Mazurskiej Krainy”.

Kościół św. Wojciecha – zbudowany w XIV w. i włączony do miejskiego systemu obronnego, w zachodniej części miasta. Fragment murów obronnych został zachowany do dnia dzisiejszego i widoczny jest przy wejściu na plebanię parafii katolickiej od strony kościoła. Pierwszą wzmiankę o kościele znajdujemy w dokumencie lokacyjnym miasta z 1381 r. Uroczyste poświęcenie przeprowadzono w 1404 r. Na skutek działań wojennych w 1914 r.

¹⁷ Internet, <http://garncarskawioska.pl/o-nas/>

kościół ponownie spłonął. Odbudowano go w latach 1920–1924, nadając mu pseudorenesansowy styl, który zachował się do tej pory.

Kościół Ewangelicko – Augsburgski p.w. św. Krzyża – zbudowany został w latach 1858–1860 w stylu neogotyckim, wieżę dobudowano w 1890 r. Drewniany strop jest kasetonowy. Wewnętrzny wystrój stanowi zbiór cennych zabytków sztuki sakralnej z terenu południowego Mazur. Są to przede wszystkim malowane na drewnie dawne obrazy ołtarzowe (najstarsze z XV w.) oraz rzeźby w drewnie, pochodzące z dawnych kościołów ewangelickich.

Dawny browar – powstał w 1868 r. i pierwotnie nosił nazwę „Schlossbrauerei Neidenburg” (Browar Zamkowy Nidzica). Po zakończeniu działań wojennych w browarze mieściła się rozlewnia oranżady a po remoncie w 1958 r. powstała Nidzicka Wytwórnia Win i Miodów Pitnych. Dawny „Browar Zamkowy” w 1992 r. decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, został wpisany do rejestru zabytków jako ciekawy przykład XIX – wiecznego budownictwa przemysłowego. Obecnie jest on w rękach prywatnych i nosi nazwę: Wytwórnia Win i Miodów Pitnych w Nidzicy.

Łyński Młyn – zbudowany na początku biegu rzeki Łyny. Pierwsze o nim wzmianki sięgają 1387 r. Po spiętrzeniu wody utworzono małe jeziorko o powierzchni 1 ha. Pierwszym właścicielem młyna był w 1387 r. brat Zakonu Krzyżackiego komtur Johann von Baffort z Ostródy. Początkowo w młynie mielono zboże, później przystosowano go do przeróbki kaszy. W 1657 r. budynki gospodarcze młyna wykorzystywali sukiennicy z Nidzicy jako folusz (do wyrobu sukna), napędzając prasy wodą. Podczas I wojny światowej młyn zajęty był przez Rosjan. Po wojnie młyn funkcjonował jeszcze parę lat.

Źródła Rzeki Łyny im. prof. R. Kobendzy - Rezerwat przyrody jest rozległą doliną zajmującą 120,54 ha z licznymi bocznymi wąwozami i dolinkami o stromych zboczach. Dla wygody zwiedzających przy rezerwacie utworzone zostały parkingi a ponadto schody i pomosty ułatwiające penetrację zboczy i obserwowanie interesującego zjawiska, jakim jest wsteczna erozja źródliskowa, która stanowi bardzo rzadkie zjawisko w skali europejskiej.

Koniuszanka II - Rezerwat leśny, którego nazwa pochodzi od rzeki Koniuszanka przepływającej przez środek rezerwatu. Rezerwat, jako jeden z nielicznych w Polsce, ma na celu zachowanie niezwykle malowniczego, przełomowego odcinka Koniuszanki i liczy on 64,55 ha powierzchni. Utworzony został dla ochrony lasów położonych na styku strefy pojeziernej z Sandrem Kurpiowskim. Rezerwat obejmuje obszar leśny leżący przy ujściu rzeki Koniuszanka, wpływającej do jeziora Omulew.

Kamień Tatarski - to największy na Mazurach głaz narzutowy pozostawiony przez ustępujący lodowiec. Jego obecne wymiary to: obwód 19 m, długość 6,5 m, szerokość 4m, wysokość 1,8 m. Pierwotne jego wymiary nie są znane. Zmieniały się one z biegiem lat na skutek rozbijania

głazu, w celu wyrobu kamieni młyńskich i budowlanych. Nazwa „Kamień Tatarski” wywodzi się od legendy, dotyczącej obrony miasta Nidzica przed najazdem Tatarów.¹⁸

4.5.3. Sport i rekreacja

Na terenie Nidzicy jednostką, która realizuje zadania własne Gminy Nidzica w zakresie kultury fizycznej, sportu, obsługi terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych oraz zadań zleconych Gminie w tym zakresie jest **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nidzicy**. MOSiR tworzy w miarę możliwości ofertę sportowo - rekreacyjną i współpracuje na wielu szczeblach działalności sportowej w Gminie Nidzica. Dostępność ośrodka oraz osób pracujących w MOSiR w zakresie szeroko rozumianego sportu, codziennie stawia zadania z których jednostka stara się w pełni wywiązywać. Obiekty i sprzęt sportowy udostępniany jest mieszkańcom Nidzicy i instytucjom. MOSiR wspiera organizacyjnie i merytorycznie wiele przedsięwzięć sportowych i innych organizowanych przez stowarzyszenia i podmioty współpracujące z MOSiR. Dodatkowo w obiektach Ośrodka odbywają się uroczystości gminne, szkolne i okolicznościowe. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nidzicy zaprasza do skorzystania z wypożyczalni rowerów.

Zakres działalności MOSiR w Nidzicy:

- organizowanie i współorganizowanie zajęć sportowo-rekreacyjnych mających na celu promowanie zdrowego stylu życia;
- wspieranie działania szkół w realizacji zadań z zakresu sport szkolnego;
- ścisła współpraca z Urzędem Miejskim i jednostkami organizacyjnymi gminy w zakresie nie tylko sportu i rekreacji, ale również w zakresie działań edukacyjnych i kulturalnych;
- współpraca w zakresie sportu, zdrowego trybu życia z organizacjami i instytucjami realizującymi zadania w zakresie kultury fizycznej czyli klubami sportowymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w dziedzinie pożytku publicznego;
- organizacja imprez i wydarzeń sportowych mających na celu zapewnienie właściwego dostępu do rekreacji fizycznej dla mieszkańców Gminy Nidzica;
- współorganizowanie i pomoc organizacyjna w imprezach prowadzonych przez kluby sportowe, organizacje oraz podmioty sportowe realizujące zadania na obiektach sportowych Gminy Nidzica;
- udostępnianie infrastruktury i bazy sportowej w celach edukacyjnych dla szkół w celu prowadzenia obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, zajęć popołudniowych dla szkół;
- promocja miasta i Gminy poprzez ciągłą aktywność marketingową (m.in. prowadzenie strony internetowej www.mosirnidzica.pl i facebooka, stron i wydarzeń poszczególnych imprez, relacjonowanie i zapowiedzi imprez na dostępnych portalach informacyjnych,

¹⁸ Internet, <https://www.nidzica.pl/76,atrakcje-turystyczne>

ekspozycję plansz reklamowych podczas trwania imprez, komunikacja werbalna i przenoszenie informacji dotyczących wydarzeń sportowych;

- właściwe utrzymanie i zabezpieczenia właściwej eksploatacji urządzeń sportowo – rekreacyjnych i obiektów sportowo - rekreacyjnych;
- tworzenie harmonogramów, grafików bazy sportowej i ustalenia zasad jej wynajmowania;
- zarządzanie obiektami i urządzeniami sportowo – rekreacyjnymi oraz prowadzenie na tych obiektach codziennej działalności sportowo – rekreacyjnej, w tym zapewnienie odpowiedniej dostępności do korzystania z obiektów przez społeczność;
- systematyczne poszerzanie oferty poprzez organizację zajęć i zawodów;
- rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej;
- wynajem pokoi hotelu działającego przy stadionie miejskim;

Najważniejszymi imprezami organizowanymi w Hali Widowiskowo-Sportowej są wydarzenia sportowe. Dodatkowo dochodzą imprezy sportowo-rekreacyjne, kulturalne i charytatywne.

Do imprez organizowanych zaliczają się:

- ligi środowiskowe / cykliczne, w danym sezonie średnio łącznie blisko 20 kolejek ligowych w okresie listopad – marzec
- rozgrywki ligowe drużyn koszykarskich / cykliczne, w danym sezonie średnio w sezonie 40 meczy koszykarskich;
- turnieje jednodniowe;
- turnieje kilkudniowe;
- zawody i imprezy szkolne w tym imprezy Szkolnego Związku Sportowego /cyklicznie około 10 imprez;
- imprezy rekreacyjne (festyny, bale);
- targi;
- konferencje;
- eventy okolicznościowe;

W Hali Widowiskowo – Sportowej obsługiwane są imprezy:

- Gminy Nidzica;
- MOSiR;
- Szkół Podstawowych Gminy Nidzica;
- Uczniowskich Klubów Sportowych: UKS 1 Nidzica, UKS 2 Nidzica, UKS 3 Nidzica;
- Stowarzyszeń Sportowych: TS Nida, Old Boys Nidzica, MKS Start Nidzica, Tan Nidzica;
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Warmińsko – Mazurskiego Szkolnego Związku Sportowego;
- Podmiotów wyrażających chęć organizacji imprezy sportowej.

Obiekty sportowe znajdujące się na terenie Gminy Nidzica

Głównym miejscem organizacyjnym jest **Hala Widowiskowo-Sportowa im. Krystyny Szymańskiej Lary w Nidzicy** przy ulicy Polnej 8. Hala w Nidzicy to budynek

dwukondygnacyjny, główną częścią hali jest arena do gier zespołowych, na której można rozgrywać zawody na pełnowymiarowych boiskach do: koszykówki, piłki ręcznej, piłki siatkowej, halowej piłki nożnej i innych dyscyplin. Dodatkowe pomieszczenia tworzą: recepcja, sala konferencyjna, strefa ćwiczeń cardio, pokój medyczny, kącik gier klubowych. niezbędne do przeprowadzenia zawodów pomieszczenia socjalno-sanitarne- szatniowe: sześć szatni z natryskami i sanitariatami, pokój dla sędziów i trenerów z własnym zapleczem sanitarnym, magazyny sprzętu sportowego, pomieszczenia administracyjne i kabina komentatorów wyposażona w sprzęt nagłaśniający.

Arena główna w Hali to miejsce główne prowadzenia imprez, zajęć i treningów. Od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 – 15:00 arena główna to miejsce prowadzenia przez szkoły zajęć wychowania – fizycznego w ramach zajęć szkolnych. Specjalnie co roku tworzony jest grafik zajęć szkolnych dla poszczególnych szkół w danym dniu.

W godzinach 15:00 – 18:00 odbywają się zajęcia klubów sportowych - UKS, zajęć sportowych popołudniowych. W tym czasie prowadzone są treningi głównie gier zespołowych przez trenerów i instruktorów. Również w tym przypadku sporządzany jest grafik wynajęć na zajęcia popołudniowe.

W godzinach 18:10 – 22:10 odbywają się wynajęcia areny dla firm, grup prywatnych. Zgodnie z regulaminem składane są wnioski o wynajęcie areny głównej i na podstawie wniosków tworzony jest grafik wynajęć.

Arena główna wynajmowana jest od poniedziałku do piątku. W okresie wrzesień – maj, przez okres 9 miesięcy na arenie głównej dziennie odbywa się łącznie z lekcjami, treningami i zajęciami blisko 10 treningów, co w tygodniu daje liczbę 50 zajęć. W skali miesiąca jest to blisko 200 zajęć, treningów i lekcji.

W soboty i niedzielę oprócz zajęć arena główna to miejsce imprez, turniejów, meczy.

Prowadzenie siłowni

Siłownia w Hali Widowiskowo – Sportowej otwarta jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 – 21:00, sobota - niedziela 8:00 – 16:00. Dla klientów zostały specjalnie podzielone i rozgraniczone dwie strefy ćwiczeń. Strefa cardio na I piętrze to strefa gdzie znajdują się maszyny typu bieżnie, eliptryki, cross trainery, rowery treningowe. Kolejna strefa ćwiczeń znajduje się na parterze budynku. W strefie tej znajdują się maszyny do ćwiczeń siłowych wraz ze sprzętem do ćwiczeń. Salka fitness wynajmowana jest na zajęcia o charakterze zajęć sportowych (taekwondo, boks, zajęcia taneczne, zajęcia korekcyjne). W ramach własnej działalności prowadzone są zajęcia fitness dla dzieci i dla dorosłych. Salka konferencyjna wynajmowana jest różnego rodzaju podmiotom w celach organizacji konferencji, spotkań organizacyjnych, szkoleń, obsługi klienta, kawiarenki podczas imprez sportowych. Gabinet medyczny wynajmowany jest dla podmiotom prowadzącym działalność z zakresu zadań fizjoterapii, zabiegów i masaży.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nidzicy posiada w trwałym zarządzie nieruchomość w miejscowości Natać Mała – Budynki rekreacyjno – wypoczynkowe, nad jeziorem Omulew. Domki usytuowane są w bardzo spokojnej okolicy, z dala od zgiełku miasta i tras szybkiego ruchu. Bliskie sąsiedztwo mazurskiego lasu i jezior zapewnia doskonały wypoczynek na łonie natury.

Dla aktywnych: teren rowerowy, nordic walking, szlaki turystyczne. Obecnie udostępnione są pod wynajem 2 domki letniskowe (po 5 miejsc noclegowych w każdym domku), które składają się z: pokoju dziennego z aneksem kuchennym z wyposażeniem (kuchenka gazowa, lodówka z zamrażalnikiem, czajnik, sztucze, talerze, szklanki, stół i krzesła), pokoju dziennego ze składaną wersalką, sypialni (łóżko piętrowe, rozkładany fotel, świeża pościel, koc), tarasu z zestawem mebli ogrodowych, sanitariatów (wc, prysznic) znajdują się w sąsiednim budynku. Do dyspozycji gości: Stanowiska parkingowe (bez dodatkowej opłaty), miejsce do gry w piłkę lub badminton, tereny spacerowe, bezpośredni dostęp do jeziora i leśnych ścieżek Docelowo planowane jest udostępnienie 6 kolejnych pomieszczeń – pokoi wypoczynkowych.

Stadion Miejski tworzy zespół boisk wraz z zapleczem socjalno-sanitarnym oraz pokojami gościnnymi. W skład kompleksu wchodzi: płyta główna stadionu o wymiarach 102 m na 70 m z trawą naturalną i trybunami na 299 miejsc, bieżnia lekkoatletyczna o dystansie 400 metrów, strefą do pchnięcia kulą i skocznią do skoków w dal, boisko treningowe trawiaste o wymiarach 100 m na 68 m, mini boisko trawiaste z bramkami 5 m na 2 m. Na stadionie rozgrywane są głównie mecze piłkarskie drużyn MKS Start Nidzica, UKS 1 Nidzica oraz UKS 2 Nidzica. W ciągu sezonu piłkarskiego odbywa się średnio około 20 treningów tygodniowo. W skali roku na płycie głównej stadionu rozgrywanych jest średnio 60 meczy drużyn piłkarskich. W skład kompleksu **placu rekreacyjnego** przy hali wchodzi siłownia zewnętrzna z sześcioma stanowiskami do ćwiczeń całego ciała, mini park do treningu streetworkout i oraz ogrodzony plac zabaw.

Skatepark ul. Mickiewicza - elementy skateparku: Quarter pipe, Funbox z grindboxem i poręczą, 2x Grindbox, poręcz prosta, poręcz spadowa, 2x Bank ramp 90 st piramida.

Na terenie Nidzicy znajdują się **boiska Orlik** przy Szkole Podstawowej nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Nidzicy i Szkole Podstawowej Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Michała Kajki w Nidzicy.

W Nidzicy zlokalizowane są również **plac zabaw**, m.in. w Parku F. Gregooviusa.

Na obszarze wiejskim znajduje się następująca infrastruktura sportowa:

- budowle sportowe i rekreacyjne - miniboisko do koszykówki w Rozdrożu,
- boisko wielofunkcyjne-rekreacyjne w miejscowości Piotrowice,
- boisko do koszykówki w miejscowości Dobrzyń,
- boisko do piłki nożnej w miejscowości Zagrzewo,
- boisko wielofunkcyjne-rekreacyjne w miejscowości Wietrzychowo,
- boisko wielofunkcyjne- rekreacyjne w miejscowości Kanigowo,

- boisko do koszykówki w miejscowości Zagrzewo.

Na terenie Gminy funkcjonują **kluby, stowarzyszenia sportowe i Miejsko-Gminny Szkolny Związek Sportowy**, których celem działalności jest krzewienie i rozwijanie sportu, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych, integrowanie środowisk młodzieży na terenie swego działania oraz uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na terenie samorządu gminnego oraz poza nim.

Szlaki rowerowe

Szlaki rowerowe zostały zaprojektowane tak, aby zapewnić połączenie Gminy z trasami rowerowymi z sąsiednimi województwami oraz zapewnić spójność tras międzyregionalnych na naszym obszarze. Poprowadzone zostały przez tereny o różnorodnym bogactwie kulturowym i przyrodniczym. Łączna długość tras wynosi ok. 120 km po drogach utwardzonych o nawierzchni bitumicznej, brukowej, żwirowej i gruntowej. Na projekt tras rowerowych „Blżej Europy” składają się szlaki: „Tatarski”, „Bursztynowy” i „generała Samsonowa”.

Trasa rowerowa została poprowadzona tak, aby uczestnicy zobaczyli największy głąz narzutowy na Mazurach, dawny majątek ziemski do 1945r. własność rodziny Franckenstein w Zagrzewie, skansen w Grzegórkach i odwiedzili kompleks wsi kmiecych i drobnoszlacheckich oraz osad leśnych. Trasa posiada wspaniałe korytarze widokowe orientowane na dominantę zamku i sylwetkę miasta.

Rysunek 10. Szlak Tatarski na tle mapy gminy Nidzica

Trasa rowerowa umożliwia zwiedzanie najwyższych walorów przyrodniczych i krajobrazowych w północno – wschodniej części gminy. Prowadzi poprzez kompleks osad rybackich i leśnych: Wiko, Jablonkę, Natac Wielką i kompleks historycznych

rządowych plantacji leśnych i osad leśnych: Brzeźno Łyńskie, Likusy, Zimna Woda, Nadleśnictwo Koniuszyn i Nadleśnictwo Zimna Woda. Przez obszar ten przebiegało jedno z odgałęzień szlaków bursztynowych: z Pomorza przez Muszaki – Zimną Wodę – Jabłonkę – Natac - do Sambii. Atrakcją tej trasy to: pozostałości średniowiecznych ziemnych wałów obronnych, położonych na granicy między Starym Mazowszem, a terenami zajętymi przez Prusów, liczne miejsca – ze względu na swoją przyrodniczą wartość - zostały objęte ochroną rezerwatową, można tu spotkać unikalne siedliska orła białego, bobrów i żółwi błotnych, obiekty zabytkowe – kościoły, cmentarze wojenne, młyny, parki i leśniczówki.

Trasa rowerowa znajduje się w północnej części gminy. Prowadzi przez ciekawie usytuowane i położone miejscowości. Na terenie tym zachowały się obiekty związane z działalnością wojskową: cmentarze wojenne z okresu I wojny światowej, związane z walkami we wrześniu – październiku 1914 r., fragmenty urządzeń militarnych z okresu II wojny – bunkry i rowy przeciwczołgowe.¹⁹

Rysunek 12. Szlak Generała Samsonowa na tle Gminy Nidzica

Szlak Wokół Omulewa - poprowadzi nas dookoła jeziora Omulew, częściowo po drogach gruntowych, częściowo po drogach asfaltowych lub utwardzonych. Przebiega przez cztery wsie turystyczne, dzięki czemu jest łatwo dostępny. Szlak jest dwustronny i zaprojektowany w formie pętli, dlatego też można z niego korzystać z każdego punktu i w dowolną stronę a po przebyciu całej trasy doprowadzi do miejsca startu z drugiej strony.

Szlak dydaktyczny Leśna ścieżka „KONIUSZANKA” w Nadleśnictwie Nidzica - ścieżka ta znajduje się w leśnictwie Wykno w pobliżu ośrodka wypoczynkowego „Gawra”. Została wykonana przez nadleśnictwo w 1996 roku. Zaprojektowano ją dla mieszkańców Nidzicy oraz turystów przebywających w okolicznych miejscowościach letniskowych. Ścieżka ma charakter zamkniętej pętli o długości ok. 2,5 km. Wzdłuż trasy umieszczono 12 stanowisk edukacyjnych w formie tablic, na których językiem zrozumiałym dla człowieka nie mającego styczności ze słownictwem leśnym przedstawiono niektóre zjawiska zachodzące w środowisku leśnym: sukcesja, odnowienie naturalne, przebudowa drzewostanów, obumieranie drzew. Zaprezentowano także niektóre urządzenia leśne stosowane przez

¹⁹ Internet, <http://rowerynidzica.pl/szlaki-rowerowe>

leśników: urządzenia łowieckie, pułapki do prognozowania pojawienia się tu szkodliwych owadów.

Szlak kajakowy

Szlak kajakowy rzeki Omulew - trasa szlaku: Jabłonka (jez. Omulew) - Kot - Dębowiec - Wesołowo - Wielbark. Rzeka wypływa z jeziora Omulew we wschodniej jego części, jest prawym dopływem Narwi, ma 101 km długości i zlewnię o powierzchni 2052 km². Na odcinku objętym opisem w większości płynie przez malownicze Lasy Napiwodzko-Ramuckie, często zwane puszcza.²⁰

4.5.4. Potencjał turystyczny

W niniejszej analizie przedstawiono mierzalne mierniki **potencjału turystycznego** dla powiatu nidzickiego (brak danych dla gminy Nidzica), województwa warmińsko-mazurskiego i Polski. W tym zakresie przedstawiono następujące wskaźniki:

- miejsca noclegowe na 1000 ludności,
- miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności,
- stopień wykorzystania miejsc noclegowych,
- noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców,
- udzielone noclegi turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych na 10 tys. mieszkańców,
- turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności.

Tabela 15 Atrakcyjność turystyczna powiatu nidzickiego na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Miejsca noclegowe na 1000 ludności					
powiat nidzicki	7,12	6,78	10,02	11,66	5,04
woj. warmińsko-mazurskie	28,58	28,44	28,51	30,15	28,18
Polska	19,50	20,14	20,79	21,51	20,21
Miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności					
powiat nidzicki	7,12	1,62	4,83	5,34	0,98
woj. warmińsko-mazurskie	6,91	16,11	16,60	17,30	16,57
Polska	13,58	13,86	14,62	15,08	14,34
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych					
powiat nidzicki	32,0	24,4	16,2	21,1	9,0
woj. warmińsko-mazurskie	31,9	30,9	31,5	31,8	27,5
Polska	38,1	39,3	40,1	40,6	26,8

²⁰ Internet, <http://www.it.nidzica.pl/szlaki>

Noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców					
powiat nidzicki	4 879	3 877	4 298	5 498	1 233
woj. warmińsko-mazurskie	19 739	19 040	19 850	20 927	15 859
Polska	16 607	17 483	18 514	19 449	11 669
Udzielone noclegi turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych na 10 tys. mieszkańców					
powiat nidzicki	97	41	61	42	4
woj. warmińsko-mazurskie	2790	2788	2761	2773	845
Polska	4054	4348	4619	4867	1727
Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności					
powiat nidzicki	155,61	119,51	126,80	138,62	55,02
woj. warmińsko-mazurskie	890,63	880,01	914,26	965,98	614,52
Polska	783,52	832,57	882,40	929,18	466,15

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Ze względu na ograniczenia w sektorze turystyki spowodowane wystąpieniem w 2020 roku pandemii Covid-19 do porównania wzięto dane z roku 2019 roku.

Analizując zmiany wartości wszystkich przedstawionych wskaźników można stwierdzić, iż poziom funkcji turystycznej w powiecie nidzickim na przestrzeni lat 2016-2019 ulegał wahaniom, spadek we wszystkich wskaźnikach nastąpił w 2017 roku po czym w 2018 i 2019 roku miał trend wzrastający.

Z powyższej tabeli wynika, że powiat nidzicki nie jest obszarem typowo turystycznym. Wskazują na to wszystkie wskaźniki porównywane do średnich wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski.

W Nidzicy funkcjonuje **Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Nidzickiego** i jej siedzibą jest Punkt Informacji Turystycznej w Nidzicy mieszczący się na zamku.

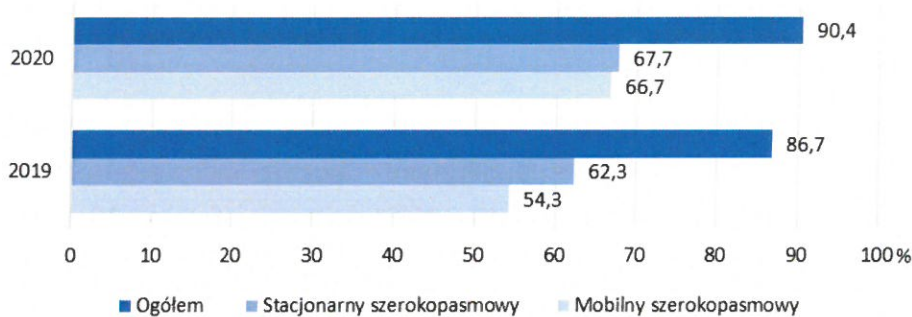
4.6. Społeczeństwo informacyjne

Dostępne rozwiązania technologiczne umożliwiają szybki i łatwy kontakt oraz dostęp do informacji i wiedzy. Coraz więcej spraw administracyjnych można załatwić bez wychodzenia z domu. Dlatego też zwiększa się liczba urzędów publicznych i przedsiębiorstw korzystających z nowoczesnych rozwiązań.

W 2020 r. odsetek polskich przedsiębiorstw stosujących środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 95,2 proc., tj. o 8,0 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. Niemal co czwarte

przedsiębiorstwo korzystało z usług w chmurze. W porównaniu z 2019 r. wzrosło zapotrzebowanie na specjalistów ICT.

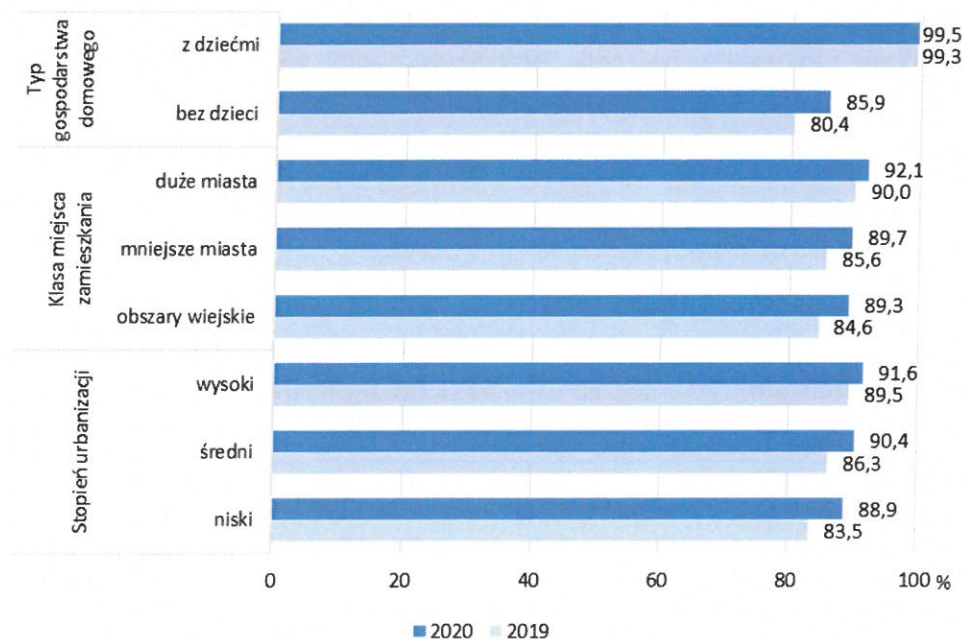
Wykres 28. Dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych (w % ogółu gospodarstw)

Źródło: Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.

Według GUS w 2020 r. dostęp do Internetu posiadało 90,4 proc. gospodarstw domowych i było to o 3,7 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. W skali roku udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu przez szerokopasmowe łącze mobilne zwiększył się o 12,4 p. proc., a przez szerokopasmowe łącze stacjonarne – o 5,4 p. proc. Zarówno dostęp do Internetu, jak i rodzaj posiadanych łączy internetowych zróżnicowany był ze względu na typ gospodarstwa, klasę miejsca zamieszkania oraz stopień urbanizacji. Dostęp do Internetu częściej posiadały gospodarstwa domowe z dziećmi niż bez nich. Uwzględniając klasę miejsca zamieszkania, odsetek gospodarstw z internetem większy był w miastach niż na obszarach wiejskich, a ze względu na stopień urbanizacji – najwyższy był na obszarach wysoko zurbanizowanych.

Wykres 29. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu (w % ogółu gospodarstw)

Źródło: Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.

W 2020 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły prawie 42 proc. populacji osób w wieku 16-74 lata. W ostatnich latach co roku powiększa się grupa osób, które korzystają z wyszukiwania informacji, pobierania formularzy i odsyłania wypełnionych. W 2020 r. odsetek osób wyszukujących informacje na stronach administracji publicznej wzrósł o 2,3 p. proc., a wysyłających wypełnione formularze – o 2,1 p. proc.²¹

Gmina Nidzica zrealizowała projekt **Przyjazny Cyfrowy Urząd w Nidzicy**, którego celem było usprawnienie realizacji spraw o charakterze publicznym poprzez cyfryzację procesów administracyjnych na terenie działalności gminy. Wdrożonych zostało 13 e-usług charakteryzujących się wysokim walorem powtarzalności i wysokim poziomem dojrzałości. Uruchomione zostały nowe systemy teleinformatyczne: Centralna Platforma E-Usług Mieszkańca, elektroniczny system obiegu dokumentów i zmodernizowany został system dziedzinowy. Utworzony został również Punkt Potwierdzania Profilu Zaufanego oraz opracowana została dokumentacja Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji. Systemy wspomagają realizację zadań publicznych przez Gminę Nidzica i wpływają pozytywnie na poszerzenie dostępu klientów do informacji i zasobów urzędu gminy. W ramach projektu została wykorzystana funkcjonalność platformy krajowej ePUAP. Dzięki realizacji projektu wzrosła liczba urzędowych spraw załatwianych elektronicznie, dzięki czemu nastąpiło usprawnienie procesów administracyjnych gminy i uproszczenie obowiązków urzędowych ciążących na klientach urzędu.

Ponadto projekt **Zdalna Szkoła+** w Gminie Nidzica jest odpowiedzią na obecną sytuację szkolnictwa, w związku występującym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zagrożeniem epidemicznym spowodowanym Covid - 19. Zamknięcie placówek oświatowych na wiele tygodni wymusiło nowe zasady prowadzenia zajęć edukacyjnych. Gmina Nidzica wychodząc naprzeciw oczekiwaniom, uzyskała dofinansowanie na zakup 80 szt. laptopów dla szkół do nauki zdalnej. Działanie to miało na celu przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu najbardziej potrzebujących dzieci wielodzietnych rodzin.

Gmina Nidzica uzyskała grant na realizację projektu **Akademia kompetencji cyfrowych dla mieszkańców Gminy Nidzica**, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, Osi Priorytetowej nr III: Cyfrowe kompetencje społeczeństwa, działania 3.1: Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych. Projekt polegał na podniesieniu kompetencji cyfrowych mieszkańców Gminy Nidzica poprzez przeprowadzenie 10 szkoleń dla 120 mieszkańców w 5 dostępnych do wyboru modułach tematycznych:

- Tworzę własną stronę internetową,
- Rodzic w Internecie,
- Mój biznes w sieci,
- Działam w mediach społecznościowych,
- Moje finanse i transakcje w sieci.

²¹ Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.

4.7. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Nidzica jest zapewniane przez służby Policji i straże pożarnej. Samorządową służbą porządku i bezpieczeństwa publicznego są strażę miejskie.

Straż miejska

Strażnicy miejscy w związku z wykonywaniem swoich czynności podejmują działania zmierzające do poprawy spokoju i porządku publicznego na terenie gminy Nidzica. W tym zakresie współpracuje ściśle z KPP w Nidzicy.

W wyniku podjętych 2020 roku interwencji ujawniono 1015 wykroczeń, 890 sprawców zostało pouczone, nałożono 125 mandatów karnych. Ujawniono 1 przestępstwo. Dla porównania w 2018 roku ujawniono 1221 wykroczeń, 1035 sprawców zostało pouczone, nałożono 181 mandatów karnych, skierowano 5 wniosków o ukaranie przez Sąd w Nidzicy.

Ponadto strażnicy miejscy w 2020 roku podejmowali szereg działań związanych z ochroną środowiska. Przeprowadzono kontrole, akcje informacyjne wśród mieszkańców oraz informacje w mediach. W 2020 roku w wyniku przeprowadzonych kontroli 16 osób zostało pouczone oraz nałożono 6 mandatów karnych za termiczne przekształcanie odpadów. Natomiast w 2018 roku w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawy o odpadach przeprowadzono 45 kontroli nieruchomości dotyczących wyposażenia w pojemniki na odpady komunalne, pozbywania się nieczystości płynnych oraz termicznego przekształcania odpadów. W wyniku tych kontroli ujawniono 44 wykroczenia, 28 osób zostało pouczone oraz nałożono 16 mandatów karnych.

Ochrona Przeciwpożarowa w Gminie Nidzica

W 2020 roku na terenie powiatu nidzickiego zanotowała łącznie 428 interwencji, w tym:

- 135 pożarów - 127 małe, 7 średnich i 1 duży, z których 30 wystąpiło na terenie Nidzicy, natomiast 105 głównie na terenach wiejskich; w 2020 roku wystąpił spadek liczby pożarów o 4,9%.
- 273 miejscowe zagrożenia - 42 małe i 229 lokalnych i 2 średnie, z których 123 zdarzenia miały miejsce na terenie gm. Nidzicy; w 2020 roku odnotowano wzrost liczby miejscowych zagrożeń (o 22,4%).
- 20 alarmów fałszywych.

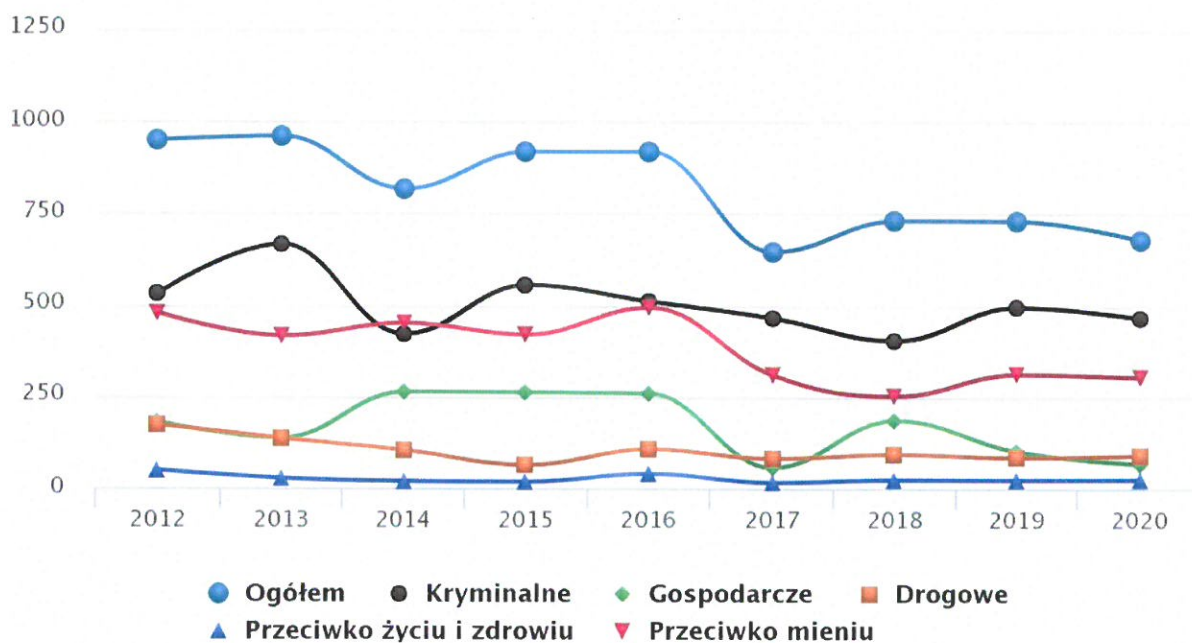
Jednostki Państwowej Straży Pożarnej w Nidzicy uczestniczyły łącznie w 332 interwencjach na terenie powiatu (dodatkowo 7 miejscowy zagrożeń i 3 pożary poza terenem powiatu), co stanowi udział w 77,57% wszystkich interwencji w powiecie (428).

Na terenie Gminy Nidzica funkcjonują jednostki OSP: Bolejny, Łyna, Frąknowo, Napiwoda.

Komenda Powiatowa Policji w Nidzicy

W 2020 roku w powiecie nidzickim stwierdzono 678 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 20,70 przestępstw. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie większa od średniej dla całej Polski.

Wykres 30. Przestępstwa stwierdzone w powiecie nidzickim w latach 2012-2020

Źródło: Internet, https://www.polskawliczbach.pl/powiat_nidzicki#poziom-przestepczosci

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w powiecie nidzickim wynosi 75,50 proc. i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu nidzickiego najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 14,20 (wykrywalność 69 proc.) oraz przeciwko mieniu - 9,28 (wykrywalność 58 proc.). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,75 (98 proc.), o charakterze gospodarczym - 2,05 (72 proc.) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,73 (87 proc.).²²

²² Internet, https://www.polskawliczbach.pl/powiat_nidzicki#poziom-przestepczosci

5. SFERA GOSPODARCZA

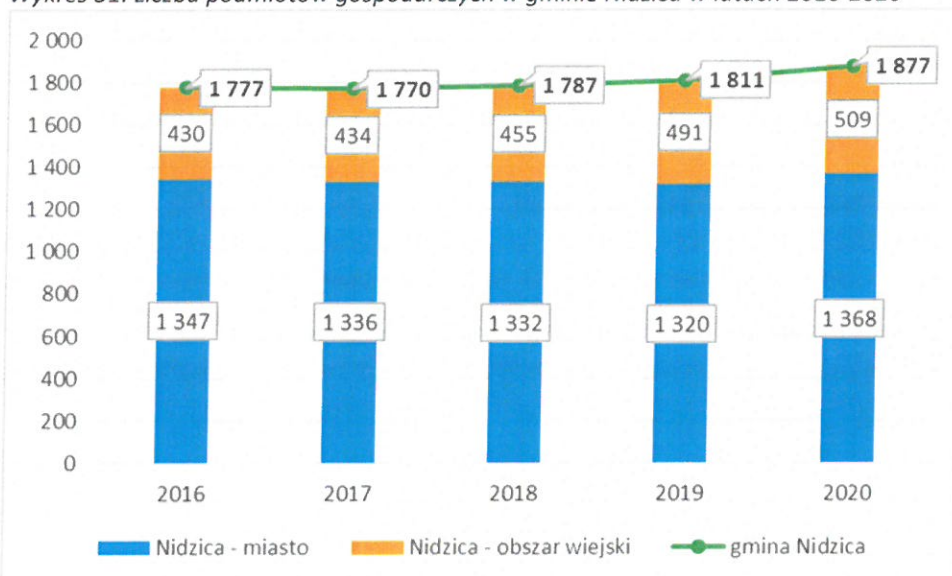
Według Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskie, uchwalonego w 2018 r., Miasto Nidzica zostało sklasyfikowane jako ośrodek ponadlokalny.

Plan województwa zakłada rozwój ośrodków ponadlokalnych, w tym Nidzicy, stanowiących zaplecze gospodarcze i wspomagających największe miasta w województwie. Rozwój ośrodków poprzez ich rozwój wielofunkcyjny, z ukierunkowaniem na rozwój usług, produkcji, przemysłu, przedsiębiorczości i inteligentnych specjalizacji oraz wzmacnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkami.

5.1. Przedsiębiorczość

W rejestrze REGON na koniec 2020 roku w gminie Nidzica było zarejestrowanych 1 877 podmiotów gospodarczych. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba przedsiębiorstw wzrosła o 100 (5,63 proc.) i ma tendencję wzrostową.

Wykres 31. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Nidzica w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

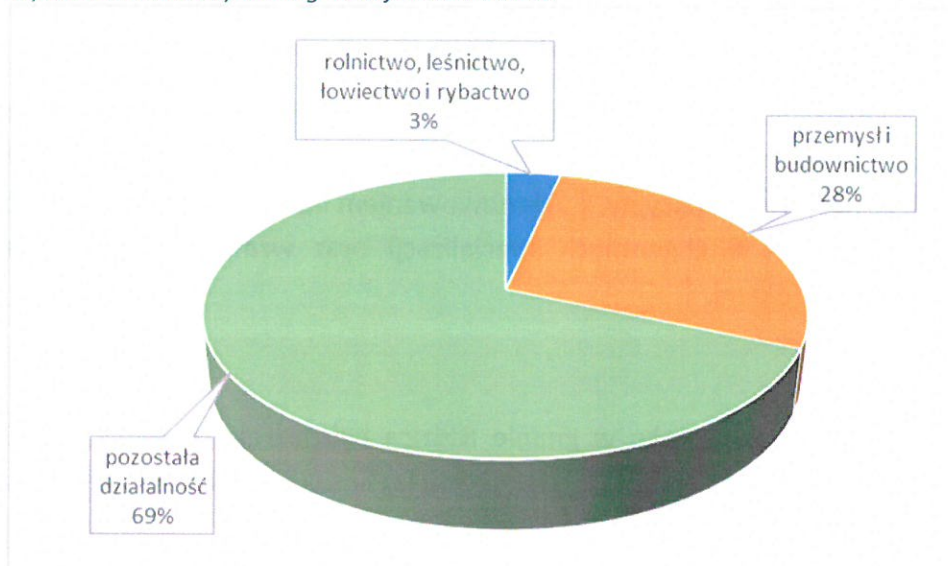
Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w Nidzicy (1368). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w mieście wzrosła o 1,56 proc., natomiast liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenach wiejskich wzrosła w tym samym czasie o 18,37 proc. Prawdopodobnie związane jest to z migracją mieszkańców z miasta na tereny gminne.

Na terenie gminy Nidzica funkcjonują podmioty gospodarcze w:

- w sektorze publicznym – 84 podmioty, w tym 39 państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego,

- w sektorze prywatnym – 1 791 podmiotów, w tym, między innymi: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (1 350), spółki handlowe (108), spółdzielnie (12), stowarzyszenia i organizacje (66), fundacje (8).

Wykres 32. Podmioty według rodzajów działalności

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Analizując przedsiębiorstwa według grup rodzajów działalności PKD 2007, najwięcej przedsiębiorstw jest kwalifikowana do pozostałej działalności (69 proc.). Znacznie mniej oferuje swoje usługi w przemyśle i budownictwie (28 proc.), natomiast najmniej w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (3%).

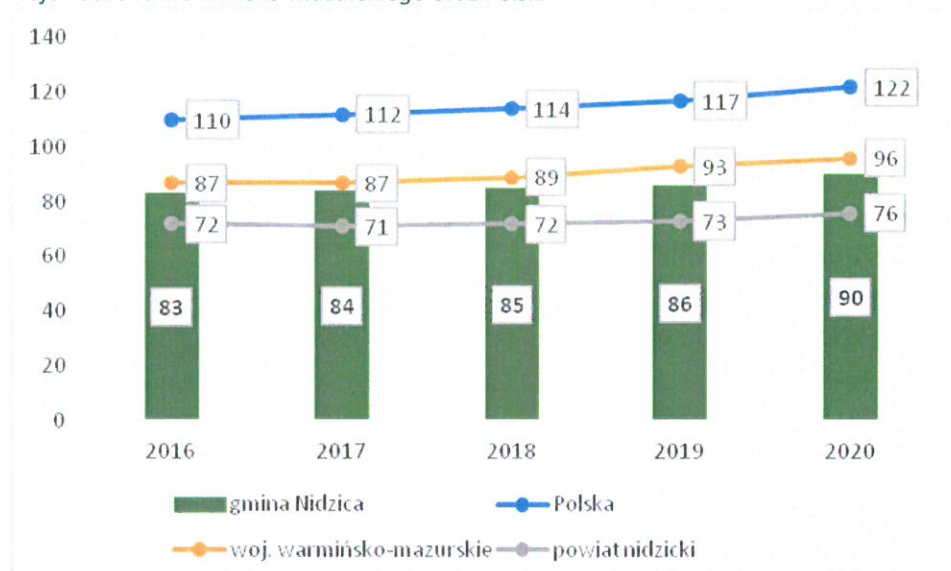
Analizując strukturę podmiotów gospodarczych należy zwrócić uwagę, że najwięcej przedsiębiorstw działa w usługach – handel i naprawa pojazdów samochodowych (365) oraz w budownictwie (341) oraz przetwórstwie przemysłowym. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat największy wzrost liczby przedsiębiorstw było w sekcji Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – 38,89 proc., Budownictwo – 23,55 proc. Największy spadek odnotowano w sekcji Handel; naprawa pojazdów samochodowych – 5,92 proc. oraz Edukacji – 5,26 proc.

Tabela 16. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Nidzica według wybranych sekcji PKD 2007

Sekcje	Wybrane sekcje PKD	2016	2017	2018	2019	2020
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	60	62	64	67	65
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	5	4	3	3	3
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	163	157	161	172	176
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	2	2	3	2
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	1	1	1	2
Sekcja F	Budownictwo	276	287	286	315	341
Sekcja G	Handel; naprawa pojazdów samochodowych	388	389	386	357	365
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	101	106	108	107	104
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	44	39	45	39	43
Sekcja J	Informacja i komunikacja	23	19	23	27	31
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	48	46	49	51	51
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	153	154	154	158	162
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	99	94	99	103	112
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	43	44	43	40	42
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	16	16	16	16	16
Sekcja P	Edukacja	76	71	72	74	72
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	106	106	107	102	102
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	18	20	20	22	25
Sekcja S i T, U	Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	152	151	147	153	159
	Ogółem	1777	1770	1787	1811	1877

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Wykres 33. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Przedsiębiorczość jest istotnym czynnikiem przeciwdziałającym niekorzystnym procesom społeczno-ekonomicznym, takim jak bezrobocie, wykluczenie, marginalizacja. Stopień rozwoju przedsiębiorczości w gminie Nidzicy zobrazowano za pomocą wskaźnika przedsiębiorczości wyrażonego jako liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców i porównano ze wskaźnikiem osiągniętym przez wszystkie gminy w powiecie nidzickim, w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce. Zgodnie z powyższym wykresem poziom przedsiębiorczości w gminie Nidzica jest niższa od porównywanych jednostek, za wyjątkiem powiatu nidzickiego.

Największe podmioty działające na terenie Gminy Nidzica:

- ISOROC Polska S.A (budownictwo),
- KAMET Sp. z o.o. (produkcja mebli metalowych),
- Wiejak Sp. z o.o. (produkcja urządzeń dla przemysłu spożywczego),
- Stalmot & Wolmet Sp. z o.o. (sektor drzewny/meblarski),
- GHG Spółka z o.o. (sektor drzewny/meblarski),
- Konsmetal-sejfy (produkcja mechanicznych zabezpieczeń),
- Katko Poland Sp. z o.o. (produkcja wyłączników bezpieczeństwa),
- PUR Sp. z o.o. (produkcja poduszek, sektor meblarski),
- MP Meble Sp. z o.o. SP.K. (sektor drzewny/meblarski),
- Michna Food Sp. z o.o. Sp. K. (sektor spożywczy),
- MK Design Sp. z o.o. (sektor drzewny/meblarski).

5.2. Atrakcyjność inwestycyjna

Rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Nidzica możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Część inwestycji jest współfinansowanych z funduszy zewnętrznych. Łączna liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez wszystkich beneficjentów (m.in. JST, przedsiębiorców i innych instytucji) w gminie w perspektywie finansowej 2014-2020 wyniosła 549, z czego aż 504 umów było w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Tabela 17. Liczba podpisanych umów o dofinansowanie beneficjentów z gminy Nidzica – wartość narastająca

Program Operacyjny	2017	2018	2019	2020
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	3	4	4	4
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	15	16	17	20
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	1	1	1	1
Program Operacyjny Polska Wschodnia	1	6	9	18
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	1	2	2	2
RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego	241	292	483	504
łącznie wnioski narastająco	262	321	516	549

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z gminy Nidzica w perspektywie 2014-2020 wyniosła łącznie 266 414 930,45 zł (wydatki ogółem), z czego najwięcej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego – 135 428 424,42 zł.

Tabela 18. Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z gminy Nidzica w perspektywie 2014-2020 – wartość narastająca

Program Operacyjny	2016	2017	2018	2019	2020
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	0,00	22 319 765,70	22 319 765,70	32 913 832,50	32 880 226,44
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	31 438 800,00	108 691 472,11	77 206 415,34	77 141 464,77	67 141 464,77
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	0,00	0,00	109 142,37	109 142,37	109 142,37
Program Operacyjny Polska Wschodnia	0,00	59 040,00	59 040,00	28 830 213,79	30 658 530,82

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	0,00	0,00	197 141,63	197 141,63	197 141,63
RPO Województwa Warmińsko- Mazurskiego	0,00	0,00	92 756 240,86	122 352 538,08	135 428 424,42
Łącznie wnioski narastająco	60 196 615,50	147 707 542,51	192 647 745,90	261 544 333,13	266 414 930,45

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Ważnym czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej jest wysokość pomocy publicznej, która w województwie warmińsko-mazurskim wynosi do 70 proc. kosztów kwalifikowanych. Rywalizacja regionów jest większa, odkąd trzy lata temu Polska stała się jedną strefą ekonomiczną, bez podziału na tereny inwestycyjne.

W gminie Nidzica znajduje się **Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna- Podstrefa Nidzica**.

Podstrefa Nidzica to jeden z najprężniej rozwijających się obszarów Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Znajduje się on w pobliżu drogi ekspresowej S7 oraz w odległości 56 kilometrów od lotniska w Szymanach.

Na terenie Gminy Nidzica 9 przedsiębiorców funkcjonuje (prowadzi działalność gospodarczą lub jest w trakcie realizowania nowej inwestycji) w Podstrefie Nidzica.

- 1) PUR sp. z o.o.
- 2) FMR Lisicki
- 3) PMW Wojciech Mielczarek
- 4) PORTA KMI Poland SA
- 5) New Energy Transfer sp. z o. o
- 6) Moblo Factory sp. z o.o.
- 7) Michna Food sp. z o.o. sp. k.
- 8) INTEGRAL Grzegorz Kostowski
- 9) Tartak Napiwoda sp. z o.o.

Na koniec II kwartału 2021 r. ww. przedsiębiorcy zainwestowali ponad 100,0 mln zł. Natomiast przedsiębiorcy deklarują inwestycje o wartości ponad 290,0 mln zł na terenie o powierzchni ponad 28,5 ha.

5.3. Rynek pracy

5.3.1. Aktywność zawodowa

Na koniec 2020 roku liczba osób pracujących²³ w gminie Nidzica wyniosła 4 487 osób, w tym 3 669 w mieście i 818 osób na terenie wiejskim. Liczba osób pracujących ma tendencję spadkową. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba osób pracujących zmalała o 455 (o 9,2 proc.).

Na terenie Gminy więcej pracuje kobiet (2 192 osoby, 48,85 proc.) niż mężczyzn (2295 osób, 51,15 proc.). Podobna sytuacja ma miejsce w mieście i na terenach wiejskich, gdzie odsetek kobiet wynosił odpowiednio 53,37 proc. i 62,82 proc.

Tabela 19. Liczba pracujących osób w gminie Nidzica w latach 2016-2020

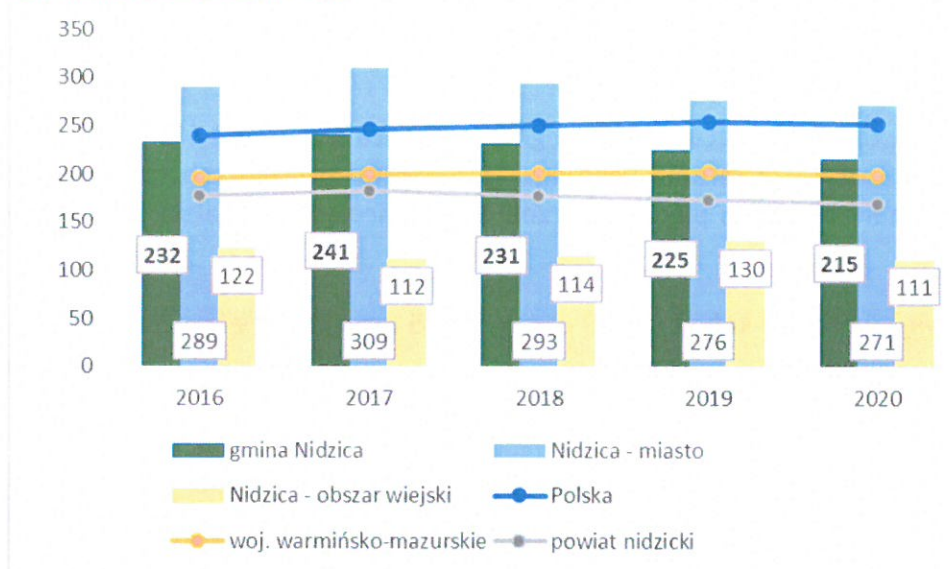
	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	4 942	5 107	4 876	4 734	4 487
Nidzica- obszar miejski	4 057	4 288	4 047	3 786	3 669
Nidzica -obszar wiejski	885	819	829	948	818

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Wskaźnik określający liczbę osób pracujących na 1000 ludności osiągnął w gminie Nidzica wartość 215 osób i był niższy od wskaźnika otrzymanego w 2016 roku o 7,33 proc. Analizowany wskaźnik był wyższy od wartości osiągniętej dla powiatu nidzickiego (169 osób) oraz od województwa warmińsko-mazurskiego (199 osoby), ale niższy od wskaźnika dla kraju (252 osób).

²³ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.) wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.).

Wykres 34. Pracujący na 1000 ludności w gminie Nidzica na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

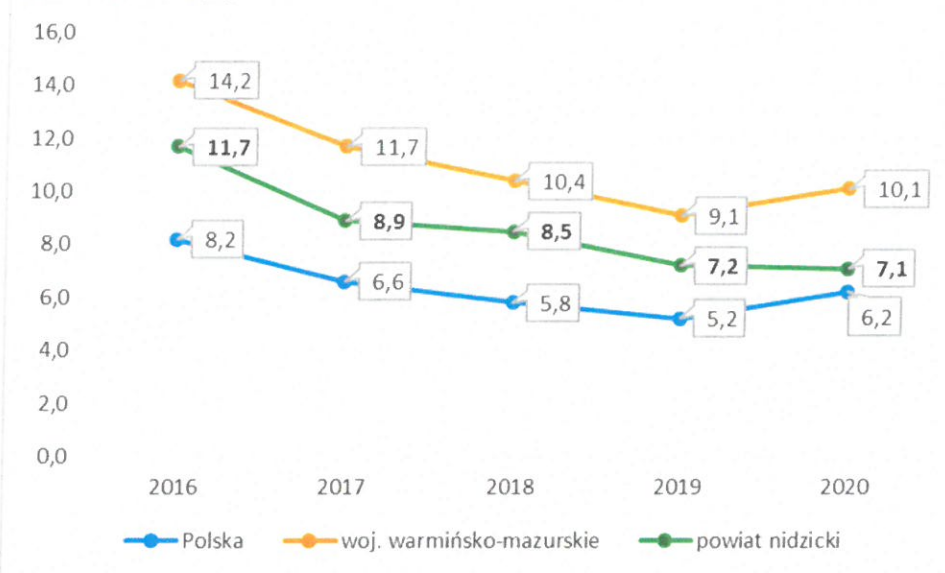
Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Zgodnie z portalem Polska w liczbach, 2,6 proc. aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Nidzica pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 36,1% w przemyśle i budownictwie, a 13,9 proc. w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,3 proc. pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

5.3.2. Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nidzicy stopa bezrobocia w powiecie nidzickim na koniec 2020 roku wyniosła 7,1 proc. (700 osób). Wskaźnik ten był wyższy od średniej krajowej (6,2 proc.), ale był zdecydowanie niższy od stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim (10,1 proc.). Stopa bezrobocia ma tendencję spadkową i w okresie 2016-2020 zmalała o 4,6 pkt. proc. Z uwagi na obostrzenia wynikające z pojawieniem się pandemii COVID-19, w 2020 roku zaobserwowano wzrost bezrobocia w województwie i w kraju, natomiast w powiecie nidzickim stopa bezrobocia zmalała w stosunku do roku 2019 o 0,1 pkt. proc.

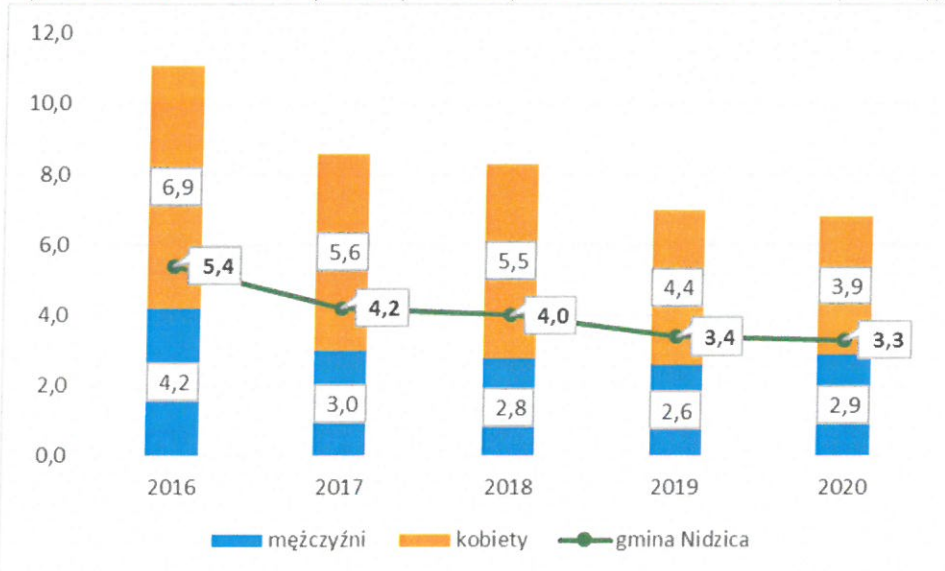
Wykres 35. Stopa bezrobocia w powiecie nidzickim na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Nidzica wynosił w 2020 roku 3,3 proc. i jest niższy o 2,1 proc. od tego wskaźnika otrzymanego w 2016 roku. Udział kobiet bezrobotnych w wieku produkcyjnym był wyższy niż mężczyzn o 1,2 pkt. proc. Na przestrzeni ostatnich 5 lat udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci udział kobiet zmniejszył się o 3,0 pkt. proc. (spadek o 43,48 proc.), a mężczyzn o 1,3 pkt. proc. (spadek o 40,82 proc.)

Wykres 36. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%)

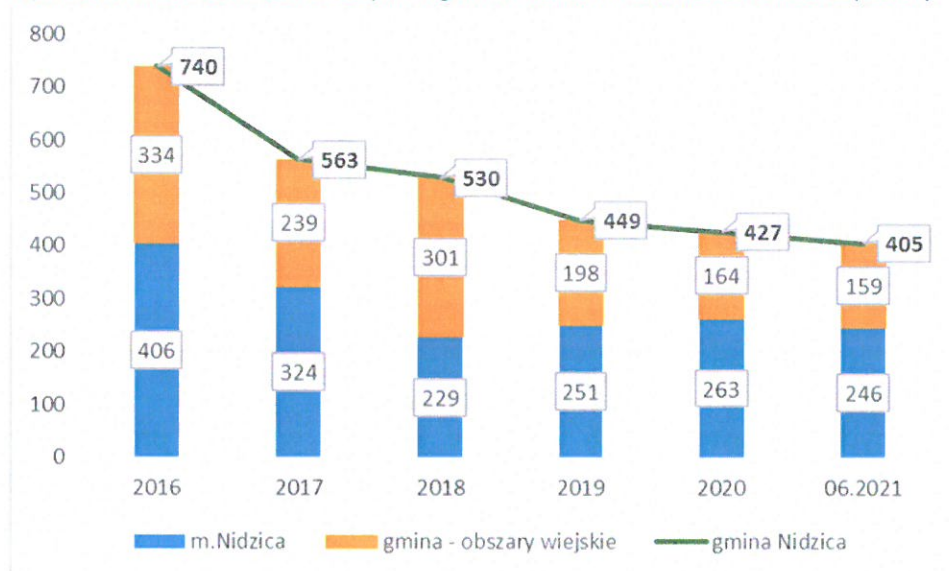
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Zgodnie z danymi otrzymanymi z Powiatowego Urzędu Pracy w Nidzicy liczba osób bezrobotnych w gminie Nidzica wynosiła na koniec 2020 roku 427 osób, w tym 229 kobiet, a na koniec czerwca 2021 roku 405 osób pozostawało bez pracy. Liczba bezrobotnych

mieszkańców systematycznie maleje. Na przestrzeni ostatnich prawie pięciu i pół lat liczba osób pozostających bez pracy spadła o 335 osób, w tym 224 kobiet i 181 mężczyzn.

Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje miasto Nidzicę 246 osób, co stanowi 60,74 proc. w stosunku do łącznej liczby osób bezrobotnych w gminie (405 osób). W latach 2016-2021 (do czerwca) liczba osób bezrobotnych w mieście zmalała o 160 osób (spadek o 60,59 proc.)

Wykres 37. Liczba osób bezrobotnych w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy

Zgodnie z poniższą tabelą najwięcej osób bezrobotnych na koniec czerwca 2021 roku było w przedziale wiekowym 33-44 (114) lata oraz 25-34 lata (103 osób) i względem roku 2016 liczba osób zmniejszyła się w tych grupach odpowiednio: 34,48 proc. i 51,64 proc. Najmniej osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nidzicy jest w grupie osób 60-64 lata (27 osób).

Tabela 20. Bezrobotni według wieku w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba)

Rok	W wieku					
	do 24 lat	25-34	35-44	45-54	55-59	60-64 lata
2016	98	213	174	146	72	37
2017	82	164	135	105	49	28
2018	82	154	124	89	49	32
2019	58	122	105	77	56	31
2020	48	118	114	74	41	32
06.2021	46	103	114	72	43	27

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy

Analizując strukturę osób bezrobotnych pod względem wykształcenia na koniec czerwca 2021 roku najwięcej osób bezrobotnych było z wykształceniem zasadniczym zawodowym (119 osób, 29,38 proc.) oraz z gimnazjalnym i niższym (110 osób, 27,16 proc.) Najmniejszą grupą bezrobotnych są osoby z wykształceniem wyższym (45 osób).

Tabela 21. Bezrobotni według wykształcenia w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba)

Rok	Z wykształceniem				
	gimnazjalnym i niższym	zasadniczym zawodowym	średnim ogólnokształcącym	policealnym i średnim zawodowym	wyższym
2016	230	190	116	127	77
2017	170	152	100	95	46
2018	158	124	97	84	67
2019	130	131	70	72	46
2020	119	120	73	66	49
06.2021	110	119	79	52	45

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy

Według PUP w Nidzicy, najwięcej osób bezrobotnych pozostawało bez pracy od 6-12 miesięcy (88 osób, 21,73 proc.). Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób w tej grupie spadła o 15. Najmniej osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy pozostawało bez pracy do 1 miesiąca (41 osób, spadek o 67,72 proc.).

Tabela 22. Bezrobotni według czasu pozostawiania bez pracy w latach 2016-06.2021 (osoba)

Rok	Według czasu pozostawiania bez pracy					
	do 1 miesiąca	1-3	3-6	6-12	12-24	powyżej 24 miesięcy
2016	127	184	131	103	87	108
2017	91	128	104	73	82	85
2018	80	135	76	82	73	84
2019	70	104	80	64	64	67
2020	65	80	71	86	65	60
06.2021	41	64	71	88	75	66

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy

Zgodnie z poniższą tabelą najwięcej osób bezrobotnych posiadało staż o 1 roku do 5 lat (27,90 proc., 113 osób). W porównaniu z 2016 roku liczba osób pozostających bez pracy w tej grupie spadła o 45,15 proc. (93 osoby). Najmniej osób bezrobotnych posiadało staż pracy 30 i powyżej lat (3,21 proc., 13 osób).

Tabela 23. Bezrobotni według stażu pracy w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba)

Rok	Według stażu pracy						
	Bez stażu	do 1 roku	1-5	5-10	10-20	20-30	powyżej 30 lat
2016	75	133	206	117	104	72	33
2017	55	107	163	89	78	56	15
2018	54	110	162	67	74	44	19
2019	38	78	136	62	69	49	17
2020	35	70	131	64	76	34	17
06.2021	24	71	113	71	77	36	13

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy

5.3.3. Barometr zawodów

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe.

Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy).

Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).²⁴

Z uwagi na atrakcyjność zawodową powiatu nidzickiego, nie wyszczególniono zawodów nadwyżkowych.

Tabela 24. Barometr zawodów w powiecie nidzickim

Deficyt		
Betoniarze i zbrojarze	Magazynierzy	Pielęgniarki i położne
Brukarze	Mechanicy pojazdów	Pracownicy ds.
Cieśle i stolarze budowlani	samochodowych	rachunkowości i księgowości
Dekarze i blacharze	Monterzy instalacji	Pracownicy robót
budowlani	budowlanych	wykończeniowych w
Elektrycy, elektromechanicy	Murarze i tynkarze	budownictwie
i elektromonterzy	Nauczyciele języków obcych	Ratownicy medyczni
Fizjoterapeuci i masażyści	i lektorzy	Robotnicy budowlani
Fryzjerzy	Operatorzy i mechanicy	Robotnicy leśni
Inżynierowie budownictwa	sprzętu do robót ziemnych	Robotnicy obróbki drewna i
Kierowcy autobusów	Operatorzy maszyn	stolarze
Kierowcy samochodów	rolniczych i ogrodniczych	Samodzielni księgowi
ciężarowych i ciągników	Operatorzy obrabiarek	Spawacze
siodłowych	skrawających	Szefowie kuchni
Kierownicy budowy	Operatorzy urządzeń	Ślusarze
Krawcy i pracownicy	dźwigowo-transportowych	Tapicierz
produkcji odzieży	Opiekunowie osoby starszej	
Kucharze	lub niepełnosprawnej	
Lekarze	Piekarze	
Równowaga popytu i podaży		
Administratorzy stron	Monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy przetwórstwa

²⁴ Internet, <https://barometrzwodow.pl/strona/o-badaniu>, 29.06.2021

internetowych	Monterzy okien i szklarze	spożywczego
Agenci ubezpieczeniowi	Nauczyciele nauczania	Pracownicy służb
Akustycy i realizatorzy	początkowego	mundurowych
dźwięku	Nauczyciele praktycznej	Pracownicy socjalni
Analitycy, testerzy i	nauki zawodu	Pracownicy sprzedaży
operatorzy systemów	Nauczyciele przedmiotów	internetowej
teleinformatycznych	ogólnokształcących	Pracownicy telefonicznej i
Animatorzy kultury i	Nauczyciele przedmiotów	elektronicznej obsługi
organizatorzy imprez	zawodowych	klienta, ankieterzy,
Architekci i urbaniści	Nauczyciele przedszkoli	teleankieterzy
Architekci krajobrazu	Nauczyciele szkół	Pracownicy usług
Archiwiści i muzealnicy	specjalnych i oddziałów	pogrzebowych
Asystenci w edukacji	integracyjnych	Pracownicy zajmujący się
Bibliotekoznawcy,	Obuwnicy	zwierzętami
bibliotekarze i specjaliści	Ogrodnicy i sadownicy	Prawnicy
informacji naukowej	Operatorzy aparatury	Projektanci i administratorzy
Biolodzy, biotechnolodzy i	medycznej	baz danych, programiści
diagności laboratoryjni	Operatorzy maszyn do	Projektanci wzornictwa
Blacharze i lakiernicy	produkcji i przetwórstwa	przemysłowego i operatorzy
samochodowi	papieru	CAD
Ceramicy przemysłowi	Operatorzy maszyn do	Przedstawiciele handlowi
Cukiernicy	produkcji wyrobów	Przetwórcy mięsa i ryb
Dentyści	cementowych i kamiennych	Psycholodzy i
Diagności samochodowi	Operatorzy maszyn do	psychoterapeuci
Dziennikarze i redaktorzy	produkcji wyrobów z gumy i	Recepcjoniści i rejestratorzy
Ekonomiści	tworzyw sztucznych	Rolnicy i hodowcy
Farmaceuci	Operatorzy maszyn	Rzemieślnicy obróbki szkła i
Filolodzy i tłumacze	włókienniczych	metali szlachetnych
Filozofowie, historycy,	Opiekunki dziecięce	Sekretarki i asystenci
politologodzy i kulturoznawcy	Optycy i pracownicy	Socjolodzy i specjaliści ds.
Floryści	wytwarzający protezy	badania społeczno-
Fotografowie	Pedagodzy	ekonomicznych
Geodeci i kartografowie	Plastycy, dekoratorzy	Specjaliści administracji
Gospodarze obiektów,	wnętrz i konserwatorzy	publicznej
portierzy, woźni i dozorczy	zabytków	Specjaliści ds. finansowych
Graficy komputerowi	Pomoce kuchenne	Specjaliści ds. organizacji
Inspektorzy nadzoru	Pomoce w gospodarstwie	produkcji
budowlanego	domowym	Specjaliści ds. PR, reklamy,
Instruktorzy nauki jazdy	Pozostali specjaliści edukacji	marketingu i sprzedaży
Instruktorzy rekreacji i	Pracownicy administracyjni i	Specjaliści ds. rynku
sportu	biurowi	nieruchomości

Inżynierowie chemicy i chemicy	Pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej	Specjaliści ds. zarządzania zasobami ludzkimi i rekrutacji
Inżynierowie elektrycy i energetycy	Pracownicy ds. budownictwa drogowego i kolejowego	Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki
Inżynierowie inżynierii środowiska	Pracownicy ds. jakości	Specjaliści rolnictwa i leśnictwa
Inżynierowie mechanicy	Pracownicy ds. ochrony środowiska i bhp	Specjaliści technologii żywności i żywienia
Kamieniarze	Pracownicy ds. techniki dentystycznej	Specjaliści telekomunikacji
Kelnerzy i barmani	Pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych	Spedytorzy i logistycy
Kierowcy samochodów osobowych	Pracownicy myjni, pralni i prasowni	Sprzątaczkę i pokojowe
Kierownicy ds. logistyki	Pracownicy ds. obsługi ruchu szynowego	Sprzedawcy i kasjerzy
Kierownicy ds. produkcji	Pracownicy ochrony fizycznej	Technicy budownictwa
Kierownicy ds. usług	Pracownicy poczty	Technicy informatycy
Kierownicy ds. zarządzania i obsługi biznesu	Pracownicy poligraficzni	Technicy mechanicy
Kierownicy sprzedaży	Pracownicy przetwórstwa metali	Weterynarze
Kierownicy w instytucjach społecznych i kultury		Windykatorzy
Kosmetyczki		Wychowawcy w placówkach oświatowych i opiekuńczych
Lakiernicy		Zaopatrzeniowcy i dostawcy
Listonosze i kurierzy		

Źródło: Internet, <https://barometrzwawodow.pl/modul/prognozy-na-plakatach?publication=county&province=14&county=315&year=2021&form-group%5B%5D=all>

Polscy przedsiębiorcy wskazują na trudności związane z pozyskaniem pracowników w określonych zawodach, jednakże odnotowuje się względnie wysoki poziom bezrobocia wśród osób wykształconych w tych kierunkach. Oczywiście nie zawsze deficyt pracowników związany jest z brakiem na rynku pracy osób posiadających dane wykształcenie. Często wynika z innych powodów m.in. niespełnienie wymagań pracodawców (brak doświadczenia, kwalifikacji), jak również brak zainteresowania ofertą (niskie wynagrodzenie, mało atrakcyjne warunki pracy).

5.4. Finanse Gminy Nidzica

5.4.1. Dochody, wydatki i saldo budżetowe

W 2020 roku dochody Gminy Nidzica osiągnęły 119 446 556,81 zł i były wyższe od dochodów w 2016 roku o 43,64 proc. Natomiast dochody własne wzrosły o 17 376 609,02 zł w stosunku do 2016 roku, a dochody majątkowe wzrosły o 16 559 401,37 zł.

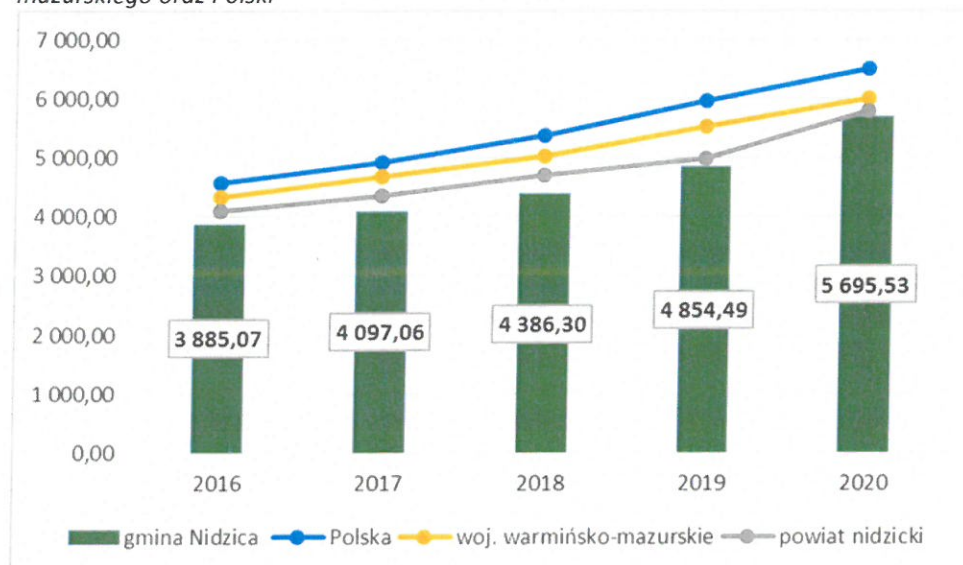
Tabela 25. Dochody Gminy Nidzica w latach 2016-2020 roku

	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	83 156 096,59	87 193 628,02	92 836 109,97	102 162 797,58	119 446 556,81
Dochody własne	32 020 728,12	31 847 888,03	36 552 079,30	42 663 212,62	49 397 337,14
Dochody majątkowe	4 914 736,98	5 807 448,50	7 678 920,16	7 005 651,28	21 514 138,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

W 2020 roku największy udział w dochodach według działów: *Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem* (33 030 632,49 zł), *różne rozliczenia* (32 331 595,73 zł), *rodzina* (29 698 198,59 zł), *transport i łączność* (10 402 861,92 zł), *gospodarka mieszkaniowa* (3 497 601,56 zł), *oświata i wychowanie* (2 030 656,69 zł).

Wykres 38. Dochód na 1 mieszkańca w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski

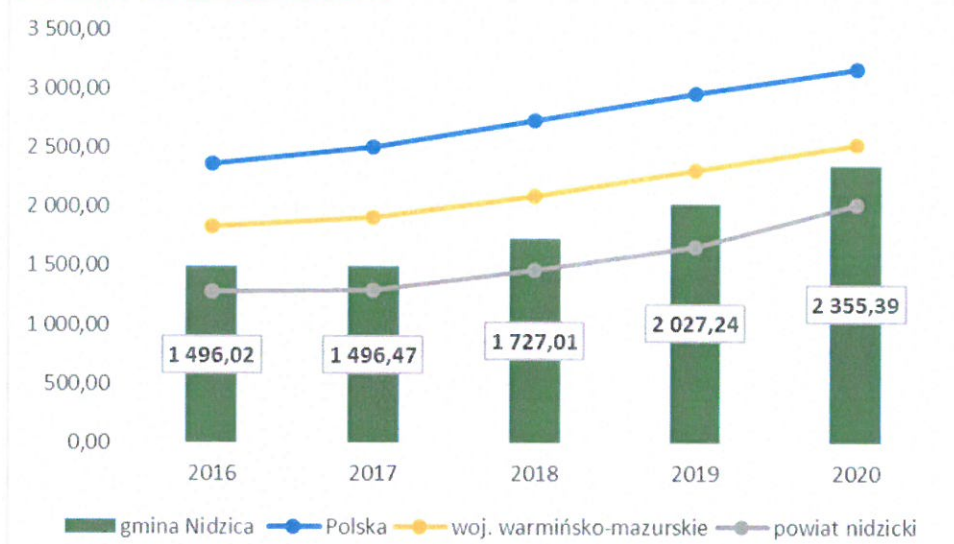

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Zgodnie z GUS, kwota dochodów JST na 1 mieszkańca w gminie Nidzica systematycznie wzrasta (z 3 885,07 zł w 2016 roku do 5 695,53 zł w 2020 roku), ale były niższe od dochody JST na 1 mieszkańca w powiecie nidzickim (5 786,26 zł), w województwie warmińsko-mazurskim (6 023,73 zł) oraz w Polsce (6 502,68 zł).

Kwoty dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w analizowanym okresie oscylowały w przedziale: 1 496,02 zł w 2016 roku do 2 355,39 zł w 2020 roku. i były wyższe od wskaźnika otrzymanego dla powiatu nidzickiego (2 021,20 zł), ale niższy od województwa warmińsko-mazurskiego (2 525,07 zł) i Polski (3 172,87 zł).

Wykres 39. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

W okresie 2016 – 2020 wydatki ogółem Gminy Nidzica wzrosły o 39,53 proc. W strukturze wydatków Gminy Nidzica według działów klasyfikacji budżetowej najwyższymi udziałami w 2020 roku odznaczały się wydatki przeznaczone na działania z zakresu oświaty i wychowania, rodzina, transport i łączność.

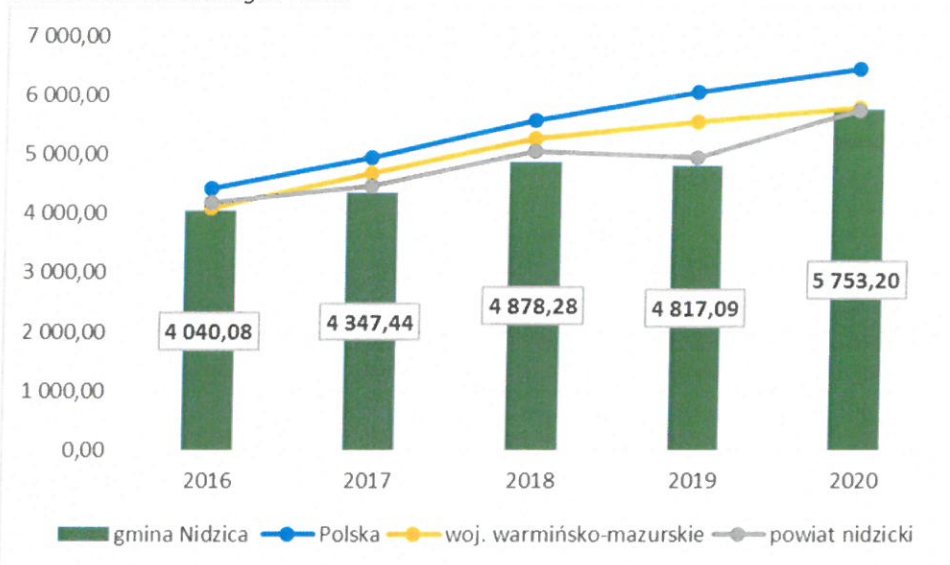
Tabela 26. Wydatki Gminy Nidzica w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki ogółem	86 473 880,26	92 522 227,33	103 248 791,55	101 375 694,74	120 656 143,03
wydatki majątkowe ogółem	16 943 492,19	16 266 584,87	21 778 986,45	13 022 554,78	28 776 765,99
wydatki bieżące ogółem	69 530 388,07	76 255 642,46	81 469 805,10	88 353 139,96	91 879 377,04

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

W przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu kwota wydatków Gminy Nidzica (5 753,2 zł) kształtowała się w 2020 roku na poziomie niższym od wartości wskaźnika uzyskanego przez Polskę (6 445,68 zł), województwa warmińsko-mazurskiego (5 805,00 zł), natomiast były większe od powiatu nidzickiego (5 743,37 zł). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat wydatki ogółem na 1 mieszkańca Gminy Nidzica wzrosły o 1 713,12 zł.

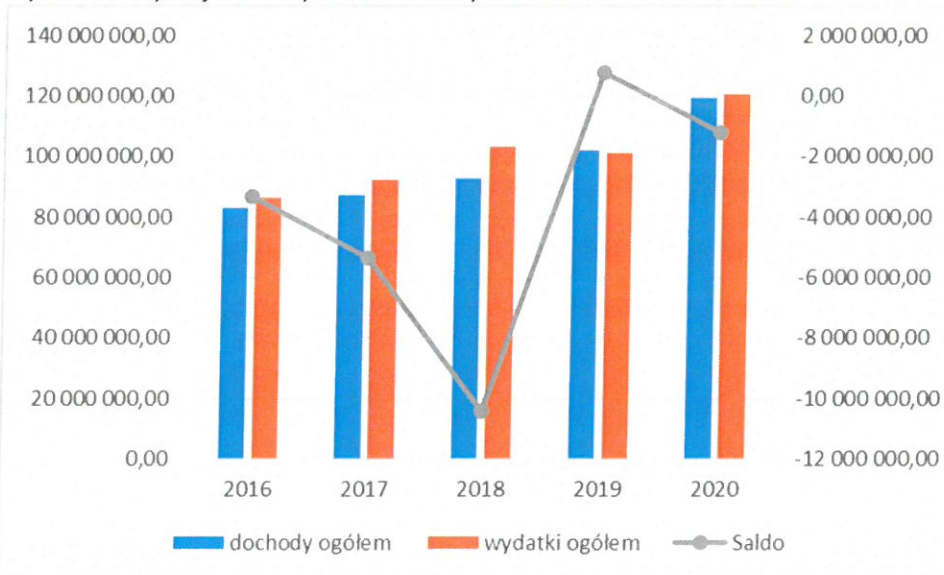
Wykres 40. Wydatki ogółem Gminy Nidzica na 1 mieszkańca na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

W 2020 roku został odnotowany przez Gminę Nidzica deficyt budżetowy w wysokości 1 209 586,22. Nadwyżka budżetowa została odnotowana w 2019 roku.

Wykres 41. Wynik finansowy budżetu Gminy Nidzica w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

5.4.2. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych

W ostatnim okresie finansowania tj. 2014-2020 Gmina Nidzica uzyskała dofinansowanie do projektów przedstawionej w poniższej tabeli.

Wykres 42. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych w okresie finansowania 2014-2020

Lp.	Nazwa projektu	wartość projektu (zł)	Dofinansowanie (zł)
1.	Rewitalizacja centrum miasta Nidzica - przebudowa rynku w centrum Nidzicy	5 217 779,53	3 767 077,30
2.	Remont zamku i wzgórza zamkowego w Nidzicy	5 156 202,52	3 501 739,36
3.	Rewitalizacja centrum miasta Nidzica	4 753 497,56	2 648 942,01
4.	Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez przebudowę parku nad Jeziorkiem	2 864 141,86	1 464 862,19
5.	Przebudowa parku nad jeziorkiem - urządzenie terenów zielonych w sąsiedztwie parku	3 773 237,23	1 089 750,89
6.	Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego 4x4 dla jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Łynie	797 969,87	678 274,39
7.	Poliglodzi i programiści – przedszkolaki z Nidzicy	720 371,25	607 571,25
8.	Przyjazny Cyfrowy Urząd w Nidzicy	721 444,20	597 858,72
9.	Organizacja warsztatów i działań edukacyjnych, zawodowych, społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu rewitalizowanego	651 112,50	553 112,50
10.	Gmina Nidzica przychylna osobom starszym, niepełnosprawnym, chorym	343 174,19	285 790,99
11.	Aktywizacja osób bezrobotnych z terenu gminy Nidzica	2 374 471,12	2 018 300,45
12.	Młody Einstein odkrywa świat	895 880,00	761 498,00
13.	Moje odkrycia gwarancją mojego sukcesu	883 488,20	750 964,97
14.	Stworzenie warunków do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej przy ul. Leśnej w Nidzicy	1 566 709,66	686 464,29

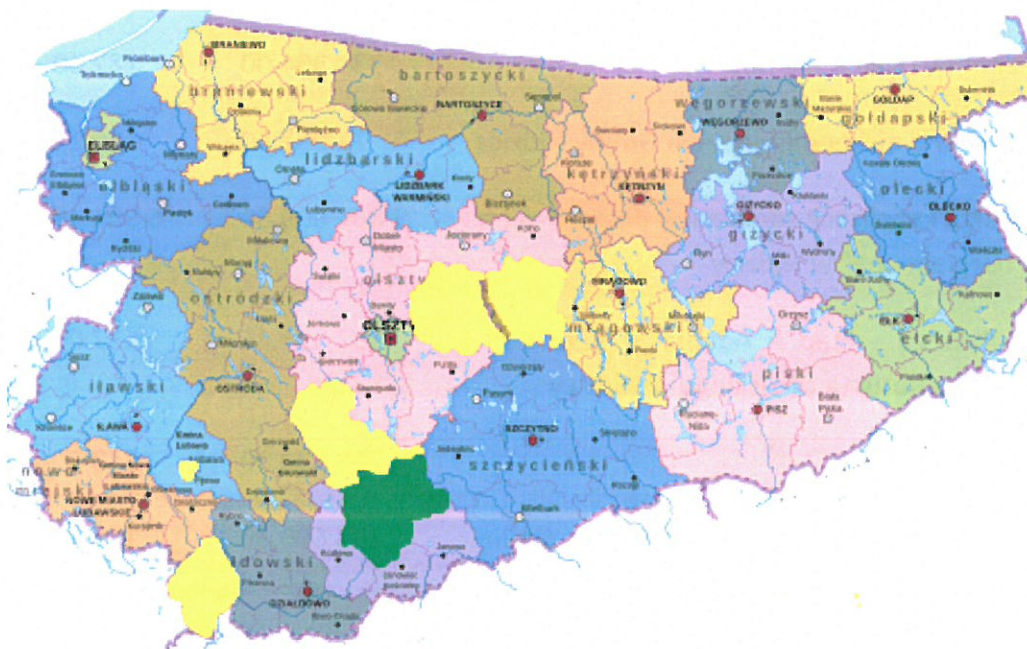
15.	Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego 4x4 dla OSP w Napiwodzie	618 904,37	491 123,50
16.	Modernizacja chodników i oświetlenia ulicznego pierzei wschodniej Placu Wolności i ulicy Ratuszowej w Nidzicy	553 426,80	387 398,76
17.	Planuję, działam, zwyciężam	404 463,00	343 793,55
18.	Decyduję o sobie	387 400,00	329 290,00
19.	Jestem zdolny, tylko mnie odkryj!	338 364,00	287 609,40
20.	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Nidzica	11 992,50	10 193,62
21.	Budowa ulic, kanalizacji sanitarnej, deszczowej na osiedlu "Cegielniana" w Nidzicy	9 801 809,81	6 954 495,65
22.	Remont Ratusza - Etap I: Adaptacja poddasza i remont dachu Ratusza Miejskiego w Nidzicy	907 574,45	537 076,45
23.	Młodzież na start	285 890,00	243 006,50
24.	Wsparcie rozwoju polityki społecznej w Gminie Nidzica	198 690,00	168 886,50
25.	Równaj szanse Polska-Europa	49 701,50	42 246,28
26.	Aktywni rodzice przyszłością dzieci	42 029,50	35 725,08

Źródło. Mapa dotacji

6. DIAGNOZA PORÓWNAWCZA

W celu porównania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Nidzica z innymi gminami, wybrano 5 gmin (zaznaczonych na Rysunku nr 12 żółtym kolorem) położonych w województwie warmińsko-mazurskim, tj. Barczewo, Biskupiec, Lidzbark, miasto Lubawa oraz Olsztynek. Wszystkie wskazane gminy są gminami miejsko-wiejskimi za wyjątkiem Lubawy.

Rysunek 13. Analizowane jednostki administracyjne w diagnozie porównawczej

Analizę przeprowadzono w 4 sferach: przestrzenno-środowiskowej (powierzchnia, infrastruktura techniczna, mieszkalnictwo), społecznej (demografia, dostęp do usług publicznych, dostępność do żłobków, przedszkoli, szkół, aktywności społeczeństwa) i gospodarczej (podmioty gospodarcze, rynek pracy, bezrobocie, dochody i wydatki Gminy). W celu porównania gmin posłużono się przelicznikami wartości wskaźników na jednego, tysiąc lub dziesięć tysięcy mieszkańców. Analizowane wskaźniki zostały przedstawione w tabelach 27-29.

Strefa przestrzenno-środowiskowa

Gmina Nidzica jest o powierzchni 379 km² i w porównaniu z analizowanymi gminami, jest największa. Zdecydowanie najmniejszą powierzchnię ma Gmina Miejska Lubawa (17 km²).

W analizowanych gminach liczba korzystających z sieci wodociągowych jest na wysokim poziomie. Największy odsetek osób korzystających z infrastruktury jest w gminie Barczewo (99,9 proc.). Gmina Nidzica pod względem badanego wskaźnika uplasowała się na czwartej

pozycji miejscu (92,7 proc.), a najniżej Gmina Biskupiec 89,1 proc. Najwięcej budynków podłączonych do sieci wodociągowej jest w gminie Barczewo (100 proc.) oraz w gminie Olsztynek (99,8 proc.), a najmniej w gminie Biskupiec (83,8 proc.).

Odsetek ludności, korzystających z sieci kanalizacyjnej jest niższy od korzystających z sieci wodociągowej. Największy procent ludności korzystających z tej infrastruktury jest w Lubawie (96,7 proc.). Gmina Nidzica uplasowała się na trzecim miejscu ze wskaźnikiem 77 proc. Najniższy odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej jest w gminie Lidzbark (52,4 proc.). Podobna sytuacja występuje w przypadku budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej – najwięcej w Lubawie (92,6 proc), na trzecim miejscu gmina Nidzica (63,8 proc.), a najmniej w gminie Barczewie (42,9 proc.).

Najwięcej mieszkań na 1000 ludności znajduje się w Lubawie (378,4) i dopiero na czwartym miejscu uplasowała się Gmina Nidzica (346,2). Najmniej mieszkań znajduje się w gminie Olsztynek (329,8).

Pod kątem powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w 2020 roku pierwsze miejsce zajęła Lubawa (779,1 m²), natomiast Gmina Nidzica zajęła trzecie miejsce pod względem tego wskaźnika (410,4 m²), a ostatnie Gmina Lidzbark (149,8 m²).

Najwięcej nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności znajduje się w gminie Barczewo (3,0), a najmniej gminie Lidzbark (1,1).

Strefa społeczna

Gmina Nidzica zajmuje pierwsze miejsce pod kątem liczby ludności (20 888), a ostatnie – Lubawa 10 374. Najmniejsza gęstość zaludnienia występuje w gminie Olsztynek (37 osób/km²). Gmina Nidzica pod kątem gęstości zaludnienia zajęła miejsce przedostatnie na równi z Gminą Lidzbark. Współczynnik feminizacji w gminie Nidzica wynosi 104, co plasuje Gminę na 3 miejscu razem z Gminą Olsztynek.

Na sześć gmin, tylko w gminie Barczewo zmiana ludności na 1000 mieszkańców jest dodatnia (6,8) – wynika to z położenia gminy względem Olsztyna i osiedlania się mieszkańców Olsztyna na terenach Gminy. W pozostałych gminach zaobserwowano ujemną zmianę, w tym na przedostatniej pozycji znalazła się Gmina Nidzica (-5,5).

Przyrost naturalny na 1000 ludności jest dodatni tylko w Lubawie (1,44), pozostałe gminy mają ujemny przyrost, w tym Gmina Nidzica (-4,34) przed Gminą Lidzbark (-6,29).

Potwierdzeniem osiedlania się najwięcej osób w gminie Barczewo jest kolejny analizowany wskaźnik – saldo migracji ogółem na 1000 ludności, który wyniósł dla tej gminy 7,9. W pozostałych jednostkach saldo migracji było ujemne i Gmina Nidzica uplasowała się na czwartej pozycji.

W każdej analizowanej gminie obserwuje się zjawisko starzenia społeczeństwa. Najkorzystniejszą sytuacją wygląda w gminie Barczewo obrazująca m.in. wskaźnikiem

obciążenie demograficzne osobami starszymi, gdzie Gmina Barczewo osiągnęła wartość wskaźnika na poziomie 21,9. Natomiast Gmina Nidzica zajęła ostatnie miejsce (25,2).

Gmina Nidzica zajęła również ostatnie miejsce pod względem miejsc w żłobkach na 1000 mieszkańców (34). Najkorzystniejsza sytuacja wygląda w gminie Olsztynek (129) i gminie Barczewo (128).

Analizując wskaźnik dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat to Gmina Nidzica zajęła drugie miejsce (871).

Sfera gospodarcza

Aktywność gospodarcza mieszkańców jest na zbliżonym poziomie, jak w analizowanych gminach, tylko w gminie Lidzbark sytuacja jest zdecydowanie gorsza.

W 2020 roku najwięcej było nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na 1000 ludności w gminie Barczewo (7,80), a najmniej w gminie Lidzbark (5,36), natomiast Gmina Nidzica zajęła pod tym względem miejsce czwarte.

Aktywność społeczna została określona poprzez wskaźnik fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 ludności. Pod kątem badanego wskaźnika Gmina Nidzica zajęła drugie miejsce po Gminie Olsztynek. Natomiast udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej jest na wysokim poziomie w porównaniu z pozostałymi gminami. Pod tym kątem Gmina Nidzica zajęła czwarte miejsce.

Rynek pracy został określony wskaźnikiem udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%). I najniższe bezrobocie jest w Lubawie (2 proc.), w gminie Olsztynek (3,1) i w gminie Nidzica (3,3 proc.), natomiast najwyższe bezrobocie występuje w gminie Lidzbark (9 proc.).

Największe dochody własne Gminy na 1 mieszkańca ma Lubawa (3 118,57 zł), a następnie Gmina Olsztynek (2537,07 zł) i Gmina Nidzica (2 364,87).

Analizując wskaźnik wydatki na 1 mieszkańca, to Gmina Nidzica (5 776,34 zł) zajęła drugie miejsce po Lubawie (6 333,85 zł).

Tabela 27. Diagnoza porównawcza – sfera przestrzenno-środowiskowa

Wskaźniki	Gmina Nidzica		Gmina Barczewo		Gmina Biskupiec		Gmina Lidzbark		Gmina miejska Lubawa		Gmina Olsztyniek	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Powierzchnia ogółem	379	379	320	320	290	290	255	255	17	17	372	372
Ludność korzystająca z wodociągów (% ogółu ludności)	92,7	-	99,9	-	89,1	-	90	-	99,5	-	95,5	-
Ludność korzystająca z kanalizacji (% ogółu ludności)	77	-	58,6	-	65,4	-	52,4	-	96,7	-	80,5	-
Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej - w % ogółu budynków mieszkalnych	87,9	-	100	-	83,8	-	91,2	-	95,9	-	99,8	-
Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej- w % ogółu budynków mieszkalnych	63,8	-	42,9	-	51	-	43,3	-	92,6	-	83,2	-
Mieszkania na 1000 ludności	346,2	-	339,6	-	360,7	-	350,1	-	378,4	-	329,8	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności	484,8	410,4	492,9	392,5	435,3	283,4	99	149,8	542	779,1	225,8	487,7
Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	1,3	1,9	3,4	3,0	1,1	1,4	0,8	1,1	1,3	2,3	1,2	1,4

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Tabela 28. Diagnoza porównawcza - sfera społeczna

Wskaźniki	Gmina Nidzica		Gmina Barczewo		Gmina Biskupiec		Gmina Lidzbark		Gmina miejska Lubawa		Gmina Olsztynek	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Ludność	21 003	20 888	18 019	18 142	18 997	18 913	14 052	13 923	10 388	10 374	13 701	13 630
Ludność na 1 km2	55	55	56	57	65	65	55	55	617	616	37	37
Współczynnik feminizacji	104	104	102	102	108	108	102	103	107	107	103	104
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-5,1	-5,5	-0,6	6,8	-3,6	-4,4	-8,8	-9,2	0,7	-1,4	-7,8	-5,2
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,43	-4,34	-3,5	-1,6	-0,3	-2,5	-4,95	-6,29	0,67	1,44	-3,4	-3,9
Saldo migracji ogółem na 1000 ludności	-5,23	-1,95	4,6	7,9	-2,7	-0,4	-3,68	-5,14	0,58	-0,29	-0,9	-2,0
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (%)	17,4	17,2	18,7	18,7	17,5	14,4	18,8	18,5	21,6	22,0	18,2	18,4
Liczba ludności w wieku produkcyjnym (%)	62,0	61,5	63,1	62,5	62,3	61,3	61,9	61,7	60,1	59,3	62,7	62,1
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	20,5	21,3	18,2	18,8	20,2	21,2	19,3	19,8	18,3	18,7	19,1	19,5
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	61,2	62,5	58,5	59,9	60,6	63,0	61,5	62,0	66,4	68,7	59,4	61,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	117,8	123,5	97,4	100,2	115,3	121,6	103,1	106,6	84,5	85,2	105,2	106,1
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	23,9	25,2	20,8	21,9	23,5	24,9	23,0	23,6	22,1	23,2	22,0	22,7
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	27	34	115	128	75	77	79	81	85	86	124	129
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	871	-	800	-	747	-	617	-	928	-	701	-
Współczynnik skolarzyci brutto - szkoły podstawowe (%)	94,52	-	75,04	-	91,97	-	93,46	-	86,07	-	96,96	-

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

Tabela 29. Diagnoza porównawcza – sfera gospodarcza

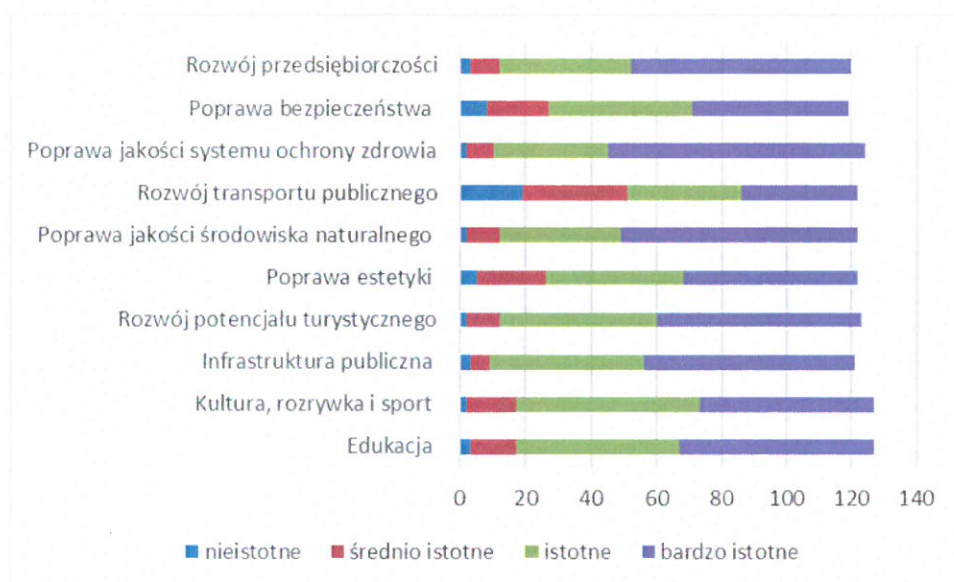
Wskaźniki	Gmina Nidzica		Gmina Barczewo		Gmina Biskupiec		Gmina Lidzbark		Gmina miejska Lubawa		Gmina Olsztynek	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	86	90	94	97	83	86	67	68	89	96	84	86
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	7,75	6,63	9,56	7,80	8,19	6,86	7,36	5,36	6,64	6,64	7,18	5,85
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	61	65	72	76	61	64	51	53	68	71	59	61
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,38	3,54	3,50	3,47	3,37	3,44	2,92	3,16	2,89	2,89	3,72	3,82
Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej	3,9	3,9	3,70	3,60	4,1	4,0	4,40	4,60	3,20	3,10	4,5	4,4
Mikroprzedsiębiorstwa (0-9) na 1000 mieszkańców ogółem	81,7	85,3	90,0	93,6	79,0	82,7	63,9	65,3	84,8	88,6	79,8	82,2
Małe przedsiębiorstwa (10-49) na 1000 mieszkańców ogółem	3,1	3,2	2,9	2,9	3,4	3,2	2,1	2,1	3,2	3,2	3,0	3,0
Średnie przedsiębiorstwa (50-249) na 1000 mieszkańców ogółem	1,3	1,3	0,6	0,6	0,3	0,3	0,6	0,6	1,1	1,1	0,7	0,7
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	3,4	3,3	4,0	4,7	5,6	7,1	8,6	9,0	2,4	2,0	2,9	3,1
Pracujący na 1000 ludności	225	-	160	148	185	-	159	166	512	500	309	-
Dochody własne Gminy na 1 mieszkańca (PLN)	2 027,24	2 364,87	2 184,00	2 345,82	2 358,83	2 461,92	1 515,98	1 749,11	2 610,72	3 118,57	2 266,63	2 537,07
Wydatki Gminy na 1 mieszkańca (PLN)	4 817,09	5 776,34	5 127,45	5 564,52	6 124,25	5 220,37	4 801,95	4 829,81	5 785,18	6 333,85	5 006,36	4 891,56

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalny, GUS

7. KONSULTACJE SPOŁECZNE

W ramach konsultacji społecznych w październiku i listopadzie 2021 roku przeprowadzono badania ankietowe. W odpowiedzi otrzymano 134 wypełnionych ankiet. W ramach badań zadano 8 pytań, które dotyczą sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Nidzica. Poniżej przedstawiono wyniki ankiet na poszczególne pytania.

1. Które z poniższych obszarów powinny stanowić priorytet dla Gminy w perspektywie najbliższych lat?

Według respondentów trzy najistotniejsze obszary, które powinny stanowić priorytet dla Gminy to: poprawa jakości systemu ochrony zdrowia (63,7 proc.), poprawa jakości środowiska naturalnego (59,8 proc.), rozwój przedsiębiorczości (56,7 proc.).

2. Proszę wymienić przykładowe (maksymalnie trzy) kluczowe działania / inicjatywy, jakie Państwa zdaniem władze Gminy powinny podjąć w każdym z poniższych obszarów.
Podano przykładowe zadania w poszczególnych obszarach

Edukacja

- Infrastruktura
- podniesienie kompetencji nauczycieli, większy dostęp i różnorodność zajęć pozalekcyjnych,
- wyposażenie pracowni w odpowiedni sprzęt do nauki,
- budowa sal gimnastycznych,
- żłobek,
- większy nacisk na ekologię, zdrowe odżywianie i zdrowy styl życia,
- pedagog i psycholog w każdej szkole,
- poprawa efektywności kształcenia- lepsze wyniki nauczania,

- stypendia socjalne dla uczniów, wsparcie finansowe (stypendium) mniej zamożnych maturzystów w trakcie pierwszego roku na studiach,

Kultura, rozrywka i sport

- budowa nowoczesnego kompleksu sportowego boisk
- modernizacja bazy noclegowej na Stadionie Miejskim,
- organizacja większej liczby wydarzeń,
- rozwój infrastruktury sportowej,
- budowa bieżni lekkoatletycznej,
- kino plenerowe,
- zajęcia sportowe dla dzieci,
- turnieje piłkarskie/koszykarskie na świeżym powietrzu (nie tylko halowe)- kilka edycji w roku,

Infrastruktura publiczna

- budowa sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich,
- remont dróg na obszarach wiejskich,
- drogi i chodniki,
- światłowody, dostęp telewizji kablowej, modernizacja sieci kablowej,

Rozwój potencjału turystycznego

- rozbudowa muzeum na zamku,
- zagospodarowanie plaży w Wiknie nad Omulewem,
- nowe szlaki turystyczne, w szczególności rowerowe,
- więcej tablic i zdjęć informacyjnych z dawną Nidzicą/Neidenburg,
- więcej ogródków restauracyjnych,
- hotel, więcej restauracji i lokali z miejscem dla młodzieży,
- imprezy kulturalne latem,: wystawy ,koncerty, stoiska regionalne,
- promocja miasta Nidzica,

Poprawa estetyki

- więcej nasadzeń i zieleni w mieście,
- zagospodarowanie parku Gregoroviusa,
- rewitalizacja terenów zielonych,

Poprawa jakości środowiska naturalnego

- wzmożone kontrole przeciwdziałające opalaniu oponami i śmieciami,
- dofinansowanie na wymianę pieców,
- dofinansowanie instalacji fotowoltaiki i ekologicznych technologii ogrzewania budynków,
- melioracje rzek, regulacja linii brzegowych stawów i jezior,
- kampania edukacyjna,

Rozwój transportu publicznego

- komunikacja autobusowa okołogminna,
- dowóz starszych ludzi do miasta,
- przywrócenie komunikacji do obszarów wiejskich,

Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia

- dostęp do poradni specjalistycznych na terenie gminy,
- większa dostępność do specjalistów,
- badania profilaktyczne

Poprawa bezpieczeństwa

- monitoring na głównych ulicach,
- zwiększenie liczebności straży miejskiej, więcej straży miejskiej na ulicach,
- bariery na ścieżkach pieszo-rowerowych przy przejściach dla pieszych,
- budowa obwodnicy Nidzicy,
- drogi i oświetlenie przejść dla pieszych,

Rozwój przedsiębiorczości

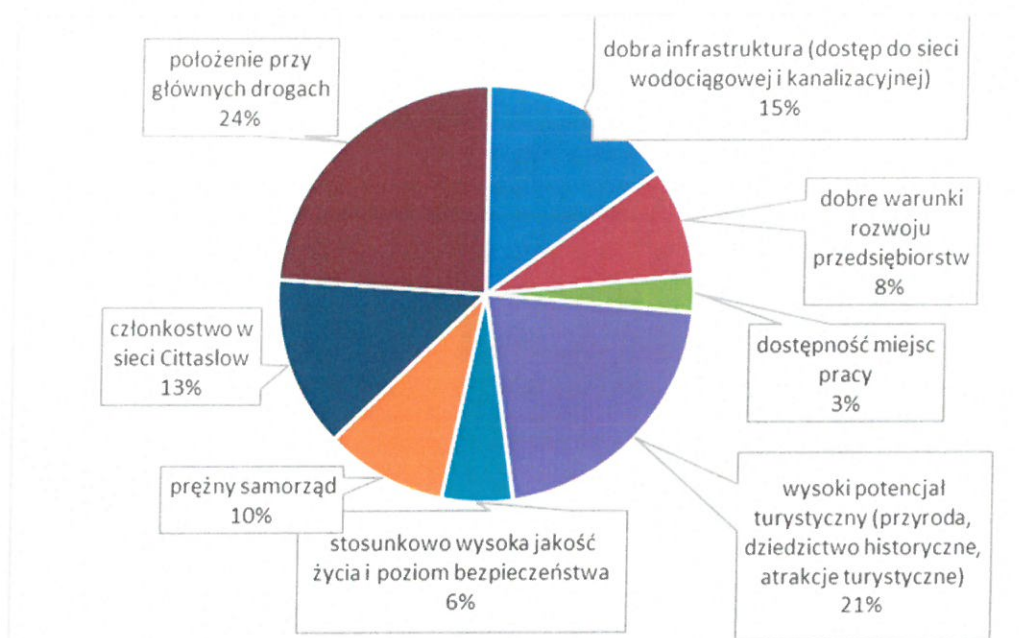
- tereny inwestycyjne,
- rozbudowy infrastruktury strefy ekonomicznej,
- ulgi dla małych przedsiębiorców,

3. Co w Pani/Pana miejscowości trzeba zrobić w pierwszej kolejności, w najbliższych latach?

Inwestycje, jakie pojawiły się w odpowiedzi były podobne, co zostały wskazane w odpowiedziach na pytanie 2.

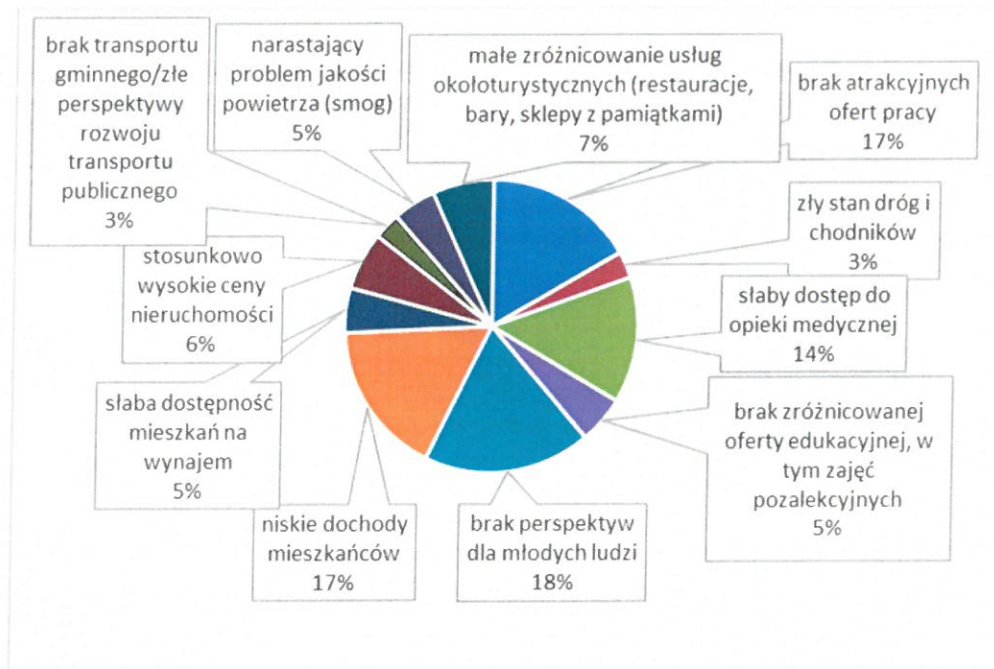
4. Proszę o zaznaczenie 3 mocnych stron Gminy Nidzica

Do najważniejszych mocnych stron Gminy Nidzica według respondentów jest wysoki potencjał turystyczny (21 proc.), położenie przy głównych drogach (24 proc.) i dobra infrastruktura (15 proc.).

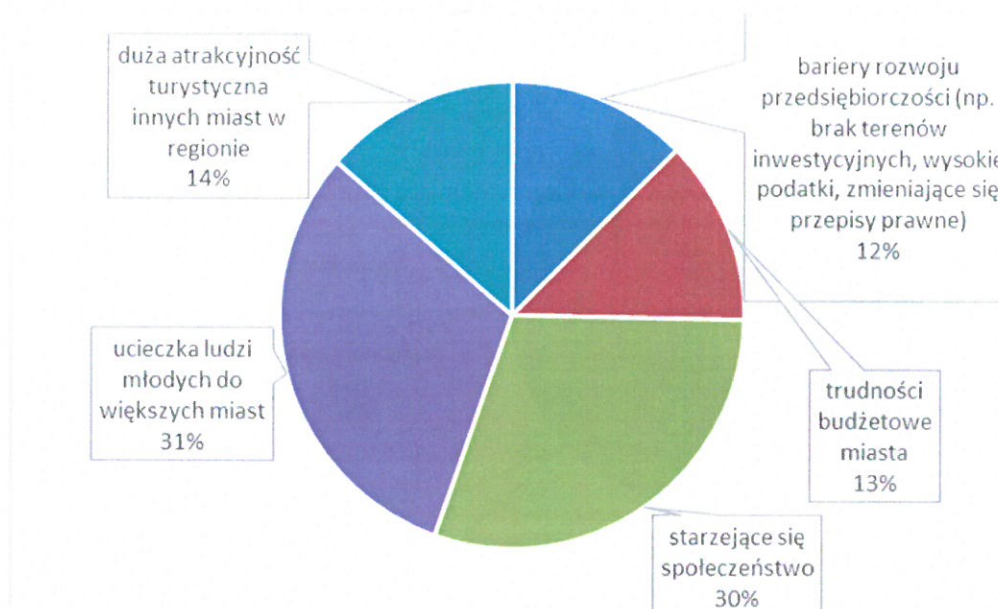
5. Proszę o zaznaczenie 3 słabych stron Gminy Nidzica.

Według respondentów trzy najsłabsze strony Gminy to brak perspektyw dla młodych ludzi (18 proc.), brak atrakcyjnych ofert pracy (17 proc.), słaby dostęp do opieki medycznej (14 proc.).

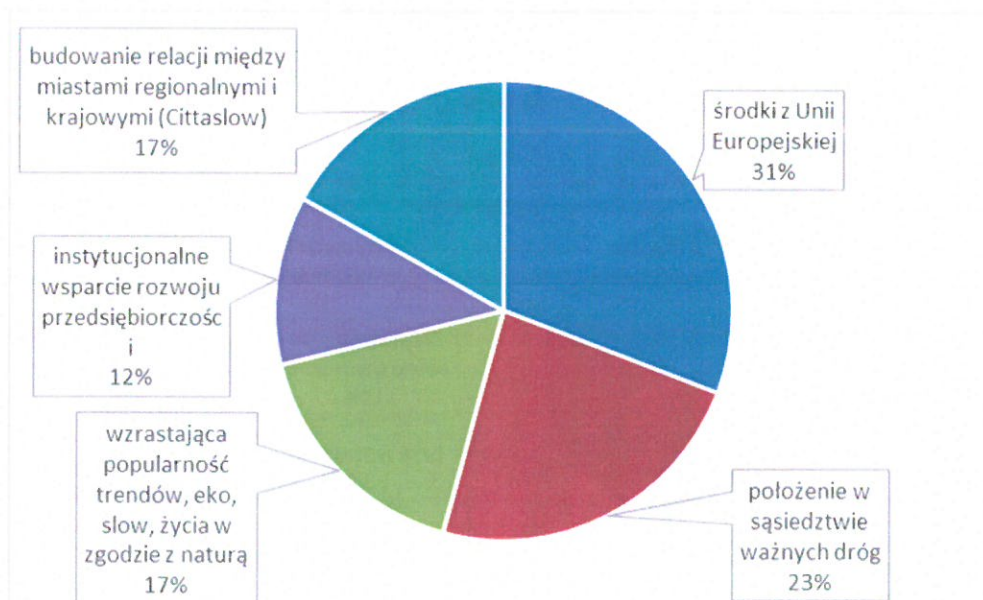
6. Proszę o zaznaczenie 3 największych zagrożeń dla rozwoju obszaru Gminy

Do największych zagrożeń dla rozwoju Gminy Nidzica według respondentów ankiety jest ucieczka ludzi młodych do większych miast (31 proc.), starzejące się społeczeństwo (30 proc.) oraz duża atrakcyjność turystyczna innych miast w regionie (14 proc.).

7. Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla obszaru Gminy Nidzica.

Do najważniejszych szans rozwojowych dla obszaru Gminy Nidzica są środki z Unii Europejskiej (31 proc.), położenie w sąsiedztwie ważnych dróg (23 proc.).

8. Proszę dokończyć zdanie: Uważam, że Gmina Nidzica jest

- ... miastem z potencjałem.
- ... fajnym miejscem do mieszkania na starość.
- ... pięknym miastem o bardzo dużym potencjale turystycznym, który trzeba wykorzystać w maksymalny sposób.
- ... dobrym miejscem do życia rodzinnego.
- ... fajnym miastem, dużo się dzieje ale trzeba więcej.
- ... wymierająca i dla starych ludzi.
- ... coraz lepszym piękniejszym i ciekawszym miejscem do życia.

- ... bardzo ładnym miasteczkiem. Brakuje jednak miejsc pracy szczególnie dla kobiet.
- ... mało rozreklamowana i mało atrakcyjna.
- ... miastem bez perspektyw dla młodych ludzi.
- ... sympatycznym miastem z możliwościami rozwoju.
- ... najlepsze miejsce aby założyć rodzinę, wybudować dom i żyć w zgodzie z naturą.
- ... dobrym miastem do spokojnego życia.

8. SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Budynki mieszkalne w gminie Nidzica w latach 2016-2020 (szt.).....	31
Wykres 2. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne (%)	32
Wykres 3. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności.....	33
Wykres 4. Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności.....	33
Wykres 5. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	34
Wykres 6. Udziały źródeł emisji w poszczególnych zanieczyszczeniach powietrza w województwie warmińsko-mazurskim.....	39
Wykres 7. Liczba ludności w gminie Nidzica w latach 2016-2020	47
Wykres 8. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Nidzica w latach 2016-2020	48
Wykres 9. Liczba urodzeń, zgonów i przyrost naturalny	49
Wykres 10. Przyrost naturalny na 1000 ludności	49
Wykres 11. Małżeństwa i rozwody w latach 2016-2020	50
Wykres 12. Małżeństwa na 1000 ludności w latach 2016-2020.....	50
Wykres 13. Ludność w wieku ekonomicznym w 2020 roku w gminie Nidzica (%).....	51
Wykres 14. Wskaźniki demograficzne	51
Wykres 15. Podział ludności względem płci i ich wieku	52
Wykres 16. Saldo migracji w gminie Nidzica (osoba)	53
Wykres 17. Saldo migracji na 1000 ludności	53
Wykres 18. Porównanie grup ekonomicznych w latach 2020 i 2030	54
Wykres 19. Liczba dzieci objętych opieką żłobkową i klubach dziecięcych na dzieci w wieku do lat 3 w latach 2016-2020	56
Wykres 20. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2019 (%)	57
Wykres 21. Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2016-2019 (%)	58
Wykres 22. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%).....	60
Wykres 23. Wyniki egzaminów maturalnych w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski (%).....	60
Wykres 24. Liczba rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia w latach 2016-2020	64
Wykres 25. Kluby sportowe na 10 tys. ludności w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016, 2018 i 2020).....	72
Wykres 26. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020	73
Wykres 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego województwa warmińsko-mazurskiego i Polski	73
Wykres 28. Dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych (w % ogółu gospodarstw).....	91
Wykres 29. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu (w % ogółu gospodarstw)	91
Wykres 30. Przestępstwa stwierdzone w powiecie nidzickim w latach 2012-2020.....	94
Wykres 31. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Nidzica w latach 2016-2020.....	95
Wykres 32. Podmioty według rodzajów działalności	96

Wykres 33. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski	98
Wykres 34. Pracujący na 1000 ludności w gminie Nidzica na tle powiatu olsztyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski.....	102
Wykres 35. Stopa bezrobocia w powiecie nidzickim na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2016-2020 (%).....	103
Wykres 36. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%).....	103
Wykres 37. Liczba osób bezrobotnych w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba)	104
Wykres 38. Dochód na 1 mieszkańca w gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski.....	109
Wykres 39. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Nidzica na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski	110
Wykres 40. Wydatki ogółem Gminy Nidzica na 1 mieszkańca na tle powiatu nidzickiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski	111
Wykres 41. Wynik finansowy budżetu Gminy Nidzica w latach 2016-2020.....	111
Wykres 42. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych w okresie finansowania 2014-2020	112

SPIS TABEL

Tabela 1. Sołectwa z miejscowościami w gminie Nidzica	11
Tabela 2. Czas dojazdu z Nidzicy do wybranych miejsc w 2019 r.....	21
Tabela 3. Gospodarka wodociągowa w gminie Nidzica w latach 2016-2020.....	24
Tabela 4. Gospodarka ściekowa na w gminie Nidzica w latach 2016-2020.....	26
Tabela 5. Ilość zebranych odpadów w gminie Nidzica w latach 2017-2020.....	27
Tabela 6. Odpady zebrane selektywnie w gminie Nidzica latach 2017-2020.....	28
Tabela 7. Atrakcyjność osadnicza w gminie Nidzica w latach 2016-2020	31
Tabela 8. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM _{2,5})	40
Tabela 9. Obszary interwencji oraz kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nidzica na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028	44
Tabela 10. Prognoza ludności w gminie Nidzica do 2030 roku.....	54
Tabela 11. Powody trudnej sytuacji życiowej w latach 2016 i 2020.....	65
Tabela 12. Frekwencja w wyborach w latach 2018-2020.....	76
Tabela 13. Działalność Nidzickiego Ośrodka Kultury	77
Tabela 14. Czytelnictwo w gminie Nidzica w latach 2016-2020	79
Tabela 15 Atrakcyjność turystyczna powiatu nidzickiego na tle województwa warmińsko-mazurskiego i Polski.....	89
Tabela 16. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Nidzica według wybranych sekcji PKD 2007.....	97
Tabela 17. Liczba podpisanych umów o dofinansowanie beneficjentów z gminy Nidzica – wartość narastająca.....	99
Tabela 18. Wartość umów o dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów z gminy Nidzica w perspektywie 2014-2020 – wartość narastająco.....	99
Tabela 19. Liczba pracujących osób w gminie Nidzica w latach 2016-2020.....	101

Tabela 20. Bezrobotni według wieku w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba)	104
Tabela 21. Bezrobotni według wykształcenia w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba).....	105
Tabela 22. Bezrobotni według czasu pozostawiania bez pracy w latach 2016-06.2021 (osoba).....	105
Tabela 23. Bezrobotni według stażu pracy w gminie Nidzica w latach 2016-06.2021 (osoba).....	105
Tabela 24. Barometr zawodów w powiecie nidzickim	106
Tabela 25. Dochody Gminy Nidzica w latach 2016-2020 roku	109
Tabela 26. Wydatki Gminy Nidzica w latach 2016-2020	110
Tabela 27. Diagnoza porównawcza – sfera przestrzenno-środowiskowa	117
Tabela 28. Diagnoza porównawcza - sfera społeczna	118
Tabela 29. Diagnoza porównawcza – sfera gospodarcza	119

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina Nidzica na tle województwa warmińsko-mazurskiego	5
Rysunek 2. Mapa gminy Nidzica.....	10
Rysunek 3. Obszar rewitalizacji w Nidzicy.....	15
Rysunek 4. Wyznaczone podobszary zdegradowane na podstawie metody standaryzacji – metoda standaryzacji – obszar wiejski.....	17
Rysunek 5. Dostępność komunikacyjna gminy Nidzica.....	18
Rysunek 6. Dostępność drogowa do węzła autostrady lub drogi ekspresowej.....	20
Rysunek 7. Schemat powiązań międzymiastowych komunikacją publiczną w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. – mapa syntetyczna	21
Rysunek 8. Indeks syntetyczny dostępności drogowej z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej.....	22
Rysunek 9. Mapa zagrożenia powodzią na terenie gminy Nidzica	42
Rysunek 10 . Szlak Tatarski na tle mapy gminy Nidzica	87
Rysunek 11. Szlak Bursztynowy na tle gminy Nidzica	87
Rysunek 12. Szlak Generała Samsonowa na tle Gminy Nidzica	88
Rysunek 13. Analizowane jednostki administracyjne w diagnozie porównawczej	114

UZASADNIENIE

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030 jest kontynuacją dla wielu działań i inicjatyw wspierających rozwój Gminy, które zostały wpisane i realizowane zgodnie z założonymi celami i kierunkami rozwoju w poprzednim dokumencie strategicznym Gminy Nidzica, tj. Strategii Rozwoju Gminy Nidzica na lata 2014-2022.

Pomimo obowiązującego jeszcze horyzontu czasowego poprzedniego dokumentu strategicznego Gminy, jego aktualizacja wynikała z konieczności dostosowania strategii do zmieniających się sytuacji gospodarczych i społecznych oraz reagowania na nowe warunki rozwojowe, w tym na najważniejsze zagrożenie ze strony pandemii koronawirusa i jej skutki społeczno-gospodarcze. Ponadto w dniu 13.11.2020 roku weszły w życie przepisy wprowadzone ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 1378), której celem jest uporządkowanie krajowego systemu dokumentów strategicznych w zakresie polityki rozwoju i zapewnienie jego spójności, jak również zwiększenie efektywności programowania i realizacji strategii, polityk i programów.

Na podstawie Uchwały Rady Miejskiej w Nidzicy nr XLIV/555/2021 z dnia 26 sierpnia 2021 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia dokumentu *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nidzica na lata 2022-2030* oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji, rozpoczęto prace nad dokumentem. Prace nad stworzeniem strategii oparto na partycypacyjno – eksperckim modelu budowy dokumentów strategicznych. Strategia, w odróżnieniu od dotychczasowego dokumentu strategicznego określającego długofalowy rozwój gminy, będzie wiązać planowanie społeczno-gospodarcze z przestrzennym. Dzięki temu będzie wspierała trwałe i zrównoważony rozwój gminy.

Z-CA KIEROWNIKA WYDZIAŁU
Pozyskiwania Środków Pomocowych
Rozwoju i Komunikacji Społecznej

Ewa Wadecka

